

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"א

ספר

אהל יעקב

על

הלכות הרחקות נדה

ובו סיכום הדינים ע"פ סדר השו"ע
ונוסף בו הרבה פסקים
ועניינים הנוגעים למעשה

ונלווה עליו קובץ תשובות
ממורינו הגר"ח קניבסקי שליט"א

לוקט בעזרת החונן לאדם דעת ע"י
יעקב אהרן בלאאמיר הר"ר מלי שליט"א סקוצ'ילס

שנת תשע"א לפ"ק
פעיה"ק ירושלים תובכ"א

עריכה והבאה לדפוס:
בית היוצר לספרות תורנית – קול מהיכל
א. וואלקין
Kol MeHeichal Publishers – A. Walkin
abwalkin@aol.com

© כל הזכויות שמורות למחבר

יעקב אהרן סקוצילס
שאול המלך 40/10
ירושלים 97371
02/5818408

להשיג בחו"ל
72-55 Park Dr. East
Flushing, NY 11367
USA
(718)-261-8193

נדפס על נייר שאין בו חילול שבת ח"ו

Printed in Israel

לעילוי נשמת

מרת **שרה** ע"ה בת ר' **חיים יעקב** ז"ל

בערל ב"ר **משה** ז"ל

ממשפחת פאודין

הונצח ע"י

משפחות רובין ורוהר

לעילוי נשמת

מרת **שרה** ע"ה בת ר' **יקותיאל יהודה** ז"ל
למשפחת פאודין

יעקב ב"ר **יוסף** ז"ל
למשפחת נאש

הונצח ע"י

משפחת רוהר

לעילוי נשמת

בעלי, אבינו וסבינו היקר באדם
ר' אברהם ב"ר משה אשר סקוצ'ילס ז"ל

איש טהור, בעל צדקה, חסד וטוב לב
ביתו פתוח לרווחה, ידו פתוחה לעני
רב פעלים, איש אשכולות, נעים ומקובל על הבריות
הקריב מזמנו, מרצו ומכוחו לטובת בני משפחתו
מלא שמחת חיים, אהבה לאשתו, ילדיו, נכדיו וידידיו

יהא זכרו ברוך לעד

יה"ר שבזכות דברי התורה הנכתבים בספר זה ע"י נכדו
הרב יעקב אהרן סקוצ'ילס שיחי, תקבל נשמת ר' אברהם ז"ל עליה
ונחת רוח מכל יוצאי חלציו

הונצח ע"י

אשתו
פרניה סקוצ'ילס שתחי'
בניו
אלכסנדר סקוצ'ילס וב"ב
יוסף סקוצ'ילס וב"ב
הרב ד"ר טלי סקוצ'ילס וב"ב

ספר זה מוקדש

לעילוי נשמת

אבינו ראש משפחתנו
מוקיר רבנן ועשה רבות בכיבודם
איש החסד והמעש, שימח אלוקים ואדם

משה דוד ב"ר אברהם ז"ל

נלבע ה' אלול תשס"א

הוקדש ע"י

אברהם ישעיה פריש וב"ב
חנה מאלא סקוצ'ילס

בית המדרש אהל יצחק
קיו גארדנס הילס, נוא יארק

137-58 7- Ave. Flushing NY 11367

הרב שאול מרדכי אריאלי

בס"ד, ח' טבת תשע"א

לידידי המצויין בתורה וי"ש, פרי הארץ לגאון ולתפארת הרב ר' יעקב שיחי, בנם של ידידי
משפחת סקוצ'ילס הנכבדה שיחי לאויו"ש.

מאד נהניתי גם עתה לראות קונטרסים מחיבורך החדש העוסק בדיני הרחקות, אשר אספת
ליקטת ביררת וליבנת כל הדינים והפרטים בעניינים חמורים אלו מתוך דברי רבותינו ז"ל, וזכית ב"ה
להוציא מתחת ידך דבר מושלם ביותר.

וכשם שזכית והבאת תועלת לרבים בחיבורך הראשון בענייני איסור והיתר, כן תזכה ותצליח
אף בחיבור חשוב ונכבד זה, ופרי עמלך ויגיעתך תהיה לך לזכות ובני ביתך שיחי.

בברכת התורה

שאול מ. אריאלי
רב בית המדרש
אהל יצחק

בס"ד, י"ד טבת תשע"א

הן בא לפני האברך כמדרשו החשוב מאד אשר בתקופה האחרונה אני נו"נ עמו בלימוד, הרה"ג ר' יעקב סקוצילס שליט"א, אשר תורתו אומנותו ויראתו קודמת לחכמתו עם תכריך כתבים מספרו "אהל יעקב" על הלכות הרחקות נדה, וניכר בזה רב עמלו שיגע וטרח וליקט הכל מרבותינו הראשונים והאחרונים אשר מפיהם אנו חיים, והכל בטוב טעם ודעת ישרה, וראוי להעלותם על מכבש הדפוס ויביא בעזהש"י הרבה תועלת להלומדים בה.

יעזור ה' שיזכה להפיץ מעיינותיו חוצה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ורבים יהנו לאורו עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אכ"ר.

קהל נחלת יצחק ד'הומנא
CONGERATION NACHLAS YITZCHOK
141-43 73rd Avenue, Kew Gardens Hills, NY 11367

NOACH ISAAC OELBAUM
RABBI
Author of Seforim
MINCHAS CHEN

נח אייזיק אהלבוים
בעהמח"ס מנחת חן
רב ואב"ד דק"ק נחלת יצחק
בקיו גארדענס הילס, נ.י.

בס"ד, יום א' פ' מקץ שנת 'תבוא עליך הברכה' לפ"ק

שמח לבי ויגל כבודי לבוא בשבח המגיע לכתבים בלוחות שניות, לכבוד ידידי הנעלה כש"ת מו"ה הרה"ג ר' יעקב אהרן סקוצ'ילס שליט"א, מיקירי קרתא דירושלים עיה"ק, אשר יושב ושוקד באהלה של תורה, וכעת שלח לפני חיבור וקונטרס בדיני הרחקות בהל' נדה, וידיו רב לו דבר השווה לכל אדם, הדינים מבוארים היטב עם מראה מקומות חשובים מגדולי הפוסקים עד גדולי זמנינו, וכבר איתמחי גברא בחיבורו הקודם, וכמעשהו בראשון כן מעשהו באחרון, אוצר בלום מכל טוב.

והנני בזה לברכו שיזכה בקרוב לברך על המוגמר, לזכות את הרבים, וחפץ ה' בידו יצליח להגדיל תורה ולהאדירה, ויזכה להרבות כבוד שמים ולהרחיב גבול התורה מתוך נחת ושמחה עדי זכה להרמת קרן התורה בביאת גוא"צ בב"א.

נח אייזיק אהלבוים
בעהמח"ס מנחת חן

הרב מתתיהו דייטש
רב שכונת רמת שלמה – שועפט
דומ"צ העדה החרדית, עיה"ק ירושלים תובכ"א ומח"ס שו"ת "נתיבות אדם"

בס"ד, כסלו תשע"א, פעהקת"ו

הנה מה מאד נהניתי לראות כי מעכ"ת ידידנו האברך כמדרשו הרב הגאון המופלג חוב"ט ולן בעומקה של הלכה מוה"ר יעקב סקוצילס שליט"א הולך מחיל אל חיל, ואחר שכבר זכה לזכות את הרבים בספרו הנפלא 'אהל יעקב' בהלכות איסור והיתר בשו"ע יו"ד ח"א, שנתקבל בשמחה ובהתפעלות רב באהלי תורה והוראה, ושותים בצמא את דבריו הנאמרין בטוב טעם ודעת בביור וביאור כל שיטות הפוסקים הדק היטב בעומק וברוחב ובלשון צחה וקלה – הוסיף כעת כלפים לתושיה לחבר כמו כן חיבור שלם ומקיף בהל' הרחקה המבוארין בשו"ע יו"ד סימן קצ"ה, וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניות מדברי סופרים, צולל במצולות מקורות ההלכה בשו"ע ופוסקים ראשונים ואחרונים עד לגדולי זמנינו, וביגיעה רבה השכיל בס"ד לסדר סיכום ההלכות בקוצ"ר אמרי"ם בבהירות נפלאה, ומאי דמוסיף מדיליה חידושים הערות והארות שפיר קא מוסיף בתבונה ובהשכל, והכל ערוך ומסודר דבר דיבור"ר על אופנו באופן נפלא מאד.

וניכר עמלו ויגיעתו בתוה"ק וכאשר עינינו תחזינה מישרים, גדלותו בתורה וביראה מידי ישוב לפנינו בשימושה של תורה בבית ההוראה יד הרמ"ה, ודבריו עריבים ונעימים נאמרין בסברא ישרה בכשרון והשכל, אשרי חלקו ועמלו.

ואשר על כן אמינא לפעלא טבא איישר כוחו וחילו לאורייתא, ויזכה לברך על המוגמ"ר ולהוציא מחברתו לאורה לזיכוי הרבים, כי בודאי יהיה לאור גדול ולתועלת רבה לדעת המעשה אשר יעשון והדרך נלך בה, ויבואו רבים ויביאו הברכה לתוך ביתם ולעומתו ברוך יאמרו על הטוב אשר שם לפניהם, ויזכהו השי"ת להמשיך עבוה"ק ולעלות ולהתעלות במעלות התורה והיראה, להורות הוראה בישראל ולחבר עוד חיבורים יקרים מתוך נחת והרחבה וכטו"ס לאויושט"א.

ה"א לנצי"צ ע"ק זא"א

הרב חיים ישראל פסח פיינהנדלר
רב ומו"צ בית מדרש אבני ישפה, מחבר שו"ת אבני ישפה

מכתב ברכה

שבת כ' כסלו תשע"א

אחדשה"ט וש"ת,
בדבר הספר החדש של הרה"ג הרב יעקב אהרן סקוצילס שליט"א, בענין הרחקות באיסור נדה,
ונקרא שם הספר "אהל יעקב".

ראיתי שממש אסף מהרבה מאד פוסקים וגם כתב הכל בסידור נאה ומתוקן, והוסיף משלו הלכות
ופסקים כיד ה' הטובה עליו. לכן מצוה לקנות ספר זה ולשנן ההלכות שבו למען שאדם לא יכשל כי
המכשול בהרחקות הוא קרוב מאד בגלל הרגילות שיש ביניהם בשאר ימי החודש.

לכן מה טוב עשה המחבר שעשה הכל בלשון ברורה שכל אחד יכול לחזור על ההלכות ולהבין
אותם, ובזה הציל רבים מעוון, וזכות הרבים תלויה בו, וה' יתן שיפוצו מעינותיו חוצה עם הרבה
ספרים לזכות הרבים ויזכה לרוח וגשם כנפש חפצו וכנפש ידידו עוז.

ואסיים בברכה רבה

חיים ישראל פסח פיינהנדלר

שמואל אליעזר שטרן
דומ"צ בביד"צ של מרן הגר"ש ואזנר שליט"א
ראש ישיבת חת"ס ורב מערב בני ברק

בס"ד, יום א' דר"ח טבת תשע"א

עונג וגם שמחה היו מנת חלקי בעת ראיתי את גליונות ספרו הבהיר של מע"כ האברך המופלג בתורה ויראת שמים, עדין לגאון ולתפארת, הרה"ג ר' יעקב סקוצילס הי"ו, אשר שיכל את ידיו בתבונה יתירה לערוך ולסדר ספר 'אהל יעקב' על עניני הרחקות בהלכת טהרה, תורה ומפוארה בכלי מפואר, דייק וגמיר טובא והעלתה מצודתו בירורי הלכות בענייני ההרחקות, כללותיהן ופרטיהן, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וכמעשהו בספרו הראשון על הלכות מליחה, בשר בחלב ותערובות, כן ויותר בספרו שלפנינו.

יהי ה' אלוקיו עמו ויעל מעלה מעלה על במתי התורה וההוראה ולאילנא רברבא ונפישא יתעבד.

ה' א' טבת תשע"א
שמואל אליעזר שטרן

ברכת אב

בס"ד, יום שלישי כ"ה באייר תשס"ט

בלב מלא שמחה ונחת רוח, רוצה אני לברך את בני האהוב והיקר שיחי' הרב יעקב אהרן סקוצ'ילס על המפעל הנפלא עליו טרח ועמל ימים ולילות, שבועות וחדשים רבים כדי לשמר ולחזק את אהבת התורה והבנת המצוות והחוקים, כדי להועיל לכלל ולידע את הפרט באופן ברור ומעמיק, בדביקות ובהתמדה.

"ויהי חשקך בתורה ובמצוות, עיניך לנכח יביטו, פיך ידבר חכמות, לבך יהגה אימות, ידיך יעסקו במצוות, רגליך ירוצו לעשות רצון אביך שבשמים".

יהי רצון מלפניך אבינו שבשמים שתתמלאנה כל משאלות לבנו לטובה בבריאות, בהצלחה וכל טוב, וזכנו בצאצאנו עוסקים בתורה לשמה, בנים ובנות טובים וישרים, דוברי אמת וגומלי חסדים, ממשיכי דרכם של אבותינו ואבות אבותינו, ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

טלי סקוצ'ילס

אביך אוהבך

לעילוי נשמת

יונתן מאיר גבריאל ז"ל
ב"ר אליהו נחום נ"י

הונצח ע"י
משפחת רובין

אקדמות מילין

איתא בגמ' במסכת נדה דף עג. תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא וכו', ויעוין שם במהרש"א שכתב בתוך דבריו וז"ל, יראה לפי מה שהובא זה המאמר פרק ב' דמגילה בתר דאייתי התם חומרא דרבי זירא שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבת עליו ז' נקיים, שכוונו בו כלפי מה שאמרו באבות קנין ופתחי נדה הן הן גופי הלכות וכו', דכל הני מילי תליין בחשבונות ובמספר וקרובים לטעות, ובחשבון התקופות וגימטריאות קאמר שאינן אלא פרפראות לחכמה שהוא מצות שבתורה כדלעיל אבל אינן עיקר החכמה ואף אם יטעה בהם אין בכך כלום כדאמרינן בחשבון תקופות ומולדות אתם אפילו מוטעים, אבל קנין ופתחי נדה חשבון ומספר דפתחי נדה כהוא שמעתא וכו', כל אלו הן גופי הלכות שיצטרך ליהזר הרבה בהן כי אם יטעה בחשבונם וספירתם קרוב הוא לבוא לידי ספק כרת דמשום הכי נתקנא חומרא דרבי זירא כדאיתא בפירקין והשתא אם יאמר האומר אם כן אין לי ללמוד מסכת נדה וכל דיני פתחי נדה לתקן טעותא דהא בחומרא דרבי זירא נתקן כל טעותא וע"כ מייתי עלה פרק בתרא דמגילה הך דתנא דבי אליהו כל השונה הלכות וכו' שהוא הלכות נדה שהן הן גופי הלכות מובטח לו וכו' ומהאי טעמא נמי מייתי לה בסיום מסכת זו כל השונה הלכות שבמסכת זו ולא יסמוך עצמו לומר דבחומרא דרבי זירא נתקן כל טעותא אלא שהשונה אותן גופי הלכות שבמסכת נדה יזכה לחיי העולם הבא, עכ"ד. ודי בהערה זו גודל ענין הלימוד והעסק בהלכתא גבירתא דנדה.

והנה בענין מטרת ספר זה רציתי לציין דהלא דבר פשוט הוא שמוטל חיוב על כל אחד שלומד ענין בתורה הקדושה ללמוד אותו עד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, כי זוהי הדרך האמיתית ללמוד סוגיא בהבנה עד למסקנת ההלכה, ובודאי שכדי לבוא לידיעה אמיתית צריך ללמוד הענין ביסודו מהגמ' והראשונים עד השו"ע והפוסקים, ולא לדלג דבר מזה על ידי שימצא סיפוקו במה שכתוב בספרי הקיצורים, אך כנודע שתורה הקדושה רחבה מיני ים ולא רבים יגיעו ללמוד כל סוגיא וכל לימוד עד להלכה למעשה.

ולכן חשבתי על פי דרך הש"ך בהל' תלמוד תורה סימן רמ"ו ס"ק ה' וז"ל כתב הדרישה יש בעלי בתים נוהגים ללמוד בכל יום גפ"ת ולא שאר פוסקים ומביאים ראיה מהא דאמרינן סוף נדה תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, אבל לי נראה שיש ללמוד ספרי הפוסקים דיני התורה כמו הרי"ף ומרדכי והרא"ש ודומיהן דזהו שורש ועיקר לתורתנו ואינם יוצאים כלל בלימוד גמפ"ת דהא דתנא אליהו כו' כבר כתב רש"י שם השונה הלכות פירוש הלכות פסוקות ומ"ש ר"ת כאן ש"ס בבלי בלול כו' קאי אמש"ר לפני זה אלימוד ט' שעות ביום דכיון שיש לו פנאי גדול ילמוד בש"ס אבל הנך בעלי בתים שאינם לומדים רק ג' או ד' שעות לא ילמדו בש"ס לחוד כנ"ל ע"כ. וכן מה שכתב בשו"ע הרב הל' תלמוד תורה פרק ב' סעיף ט' דמי שאינו יכול ללמוד תורה הרבה יש להשקיע זמנו ללימוד דברים המביאים לידי מעשה, עכ"ד, ונראה בפרט בהלכות הרחקות נדה או שאר הלכות שהם דינים שממש שייכים אצל כל משפחה בישראל ומצוי הרבה, והבנתי מכאן דאפילו לאלו שאין להם מספיק זמן ללמוד הל' נדה ובפרט דיני הרחקות, ראוי ללקט בעבורם מדברי רבותינו הפוסקים אסיפת ההלכות והדינים הנוגעים למעשה, לכן

אזרתי כגבר חלצי בכתיבת חיבור זה שבו נמצאים כמעט כל הדינים השייכים לדיני הרחקות באופן צח וקל, וצירפתי לו מפתח מפורט שכל אחד אפילו אם אינו עומד בתוך הסוגיא יוכל למצוא ולהבין ההלכה שמסתפק בה. ולמעשה זהו דבר שהנסיון יעידהו דאע"פ שאי אפשר ללמוד סוגיא מספרי קיצורים מ"מ יש מעלה בזה, וביותר שפעמים שאפילו בלימוד העיון לא מגיעים להלכה למעשה בדיוק ולכן מצאנו לרבותינו ה'חיי אדם' וה'קיצור שלחן ערוך' וכדומה, שנתנו לנו אפשרות לדעת איך להתנהג אפילו כשלא למדנו הסוגיא אליבא דהלכתא.

ונלווה עמי בספר זה מאסף תשובות ממורינו הגר"ח קניבסקי שליט"א, שנערכו וסודרו בעמל רב לתועלת הלומדים, אך צריך לידע כי נאמרו הדברים להלכה ולא למעשה ובבואו לפסוק יראה כל אחד לנכון לשאול פי רבותיו ע"פ הנוגע אליו.

בבואי להכיר תודתי והודאתי לאלו אשר רב חלקם בספר זה, הרי בראש ובראשונה אשא עיני אל ההורים, אאמו"ר הרב ד"ר טלי סקוצ'ילס, אשר יחד עם אמי מורתי מרת דבורה שתחי' טורחים ותומכים באונם ובהונם בכדי לאפשר לי לישוב בשלווה שקוד באהלה של תורה, ואברכם שכה יתן ה' וכה יוסיף להם כח ובריאות ורווח לאורך ימים ושנים, שיראו רוב נחת מכל יוצאי חלציהם. כן אודה לחמותי מרת אביגיל מרים פריש שתחי', על עזרתה ותמיכתה בהוצאת ספר זה לאור עולם, שתזכה לרוב נחת מכל צאצאיה, בבריאות איתנה ונהורא מעליא.

ידידי נפשי הם שעמדו לימיני בסיוע להדפסת ספרי, ומהם אודה ואברך בכל פה את משפחת רוהר, משפחת רובין, משפחת מוטשאיין, משפחת לייפער, משפחת סירל, משפחת קרול, משפחת סולמנזאדה ולשאר משפחות שנדבו בהעלם שם, יברכם השי"ת בכל מעשה ידיהם ויזכו לרוות נחת מכל יוצ"ח מתוך בריאות והצלחה.

ובבואי אל הקודש פנימה, אודה בראש ובראשונה למורינו עט"ר, מקום עולה של תורה, ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל שליט"א, אשר מאיר עלינו מזיו קדשו ונוסף בנו כוח ההתמדה וההתעלות בתורה הק', ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור. הכרת הטוב מיוחדת אודה לרב משפחתנו, הגאון רבי שאול אריאלי שליט"א, על תמיכתו והשפעתו המיוחדת עלי ועל משפחתי זה שנים רבות עם רוב גדלותו בתורה ויראת שמים. אברכהו מעומק לבי שיאריך ימים על ממלכתו מתוך בריאות נחת ורוב ברכה, אכ"י"ר.

וחובה היא עלי להכיר תודה וברכה מעומק לבי לת"ח חשובים שבירושלים שהשפיעו עלי הן בלימוד והן בהוצאת עמלי לאור, ה"ה ראש הכולל הגאון רבי יוסף יצחק לרנר שליט"א. והגאון רבי צבי ריבלין שליט"א שזכיתי לעשות שימוש של תורה, ובפרט בהלכות נדה, והקדיש מזמנו וממרצו למעני, וכן להגאון

רבי מתתיהו דייטש שליט"א שנו"נ עמו בלימוד, וביררתי עמו הלכות לאמיתה של תורה. ולרבנים החשובים הגאון רבי חיים ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א והגאון רבי נח אייזיק אהלבוים שליט"א, ששיגרו לי תשובות בעניני הרחקות נדה, אברכם שיזכו לראות ברכה בכל מעשי ידיהם ויעמידו תלמידים הרבה בבריאות איתנה, אכ"ר.

ברכה מיוחדת נוטל ידידי הרה"ג הרב יהודה בצלאל שפיץ שליט"א, ראש הכולל 'אור לגולה' אשר בישיבת אור שמח בירושלים ובעמח"ס בענין שתי כלים שנגעו זה בזה, שעבר על כל הספר מראשיתו והעיר הערות והארות נפלאות בטוטו"ד, שחלקם אף הוזכרו בספר זה, יה"ר שיזכה להמשיך במלאכתו להגדיל תורה ולהאדירה.

אבוא בתודה לידידי הרה"ג הרב ישראל סטילרמן שליט"א, שסייע לי מאד בחיבורי זה והוסיף מראי מקומות נחוצים בעניני הרחקות נדה, וכן לידידי הרב יצחק וינקלר שליט"א שהביא לי מקצת מתשובות רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א, וכן למע"כ הרבנים שנדבו מזמנם לעיין בחיבורי זה והעירו את הערותים, ה"ה הרב אברהם דוב קרמר שליט"א שעזר לי בהגהת ספר זו מתחילתו ועד סופו, והרב איתן רובין שליט"א, חלקם בעמלי רב ואברכם שיזכו לראות ברכה בעמלם ויהא שם שמים מתקדש על ידיהם.

הברכה אחת היא, לחברים מקשיבים מבני החבורה שלמדו אתי בחברותא, ה"ה הרב יצחק אהלבוים הי"ו, הרב יוסף חפץ הי"ו והרב יוסף הירשל הי"ו, ושאר ידידים שעזרו לי, מכל לב אברכם שיזכו לברכת ה' בכל מעשי ידיהם ונחת מכל יוצ"ח ברוב שובה ונחת.

ואברך את האכסניא הנכבדה שספר זה יוצא על ידם, בית היוצר קול מהיכל, ולעומד בראשה ידידי החתן הר"ר אברהם וואלקין שיחי', שהרבה עמל ויגיעה טרחו בספר זה והוציאו דבר מתוקן ונאה מתחת ידם, יזכם הקב"ה להצליח בכל מפעלם ויזכו להגדיל תורה ולאדירה. כן אודה לידידי הרב יוסף פרץ שיחי' שעשה לילות כימים במסירות למען עריכת וסידור הספר בצורתו הנכונה והנאותה, ימלא ה' כל משאלות לבו לטובה.

ובצאתי מן הקודש אברך ואהלל את רעיתי מנב"ת מרת חנה מאלא תליט"א, אשר עומדת לימיני במסירות, ונושאת על עצמה עול טרדות הבית וע"י כך זכיתי להימנות בין יושבי בית המדרש וכל אשר למדתי ולימדתי – שלה הוא, יברכנו השי"ת לראות בטוב ירושלים, בנחת מכל יוצאי חלצינו וסייעתא דשמיא בכל משלח ידינו, אכ"ר.

יעקב אהרן סקוצילס

ירושלים עיה"ק, טבת תשע"א

"רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ושמאי, הוא היה אומר
אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך
כי לכך נוצרת" (אבות פ"ב-ט')

ברוב נחת ובברכת יישר כח לבננו היקר
הרב **יעקב אהרן סקוצ'ילס** שיחי'

שהקדיש ימים ולילות רבים לכתיבת דברי התורה האלו, ובכך
מחזיר עטרה ליושנה וממשיך בדרכי אבות אבותיו, שהיו גדולים
בתורה, במצוות ובמעשים טובים, ואשר מסרו נפשם על קידוש
ה' ביד הנאצים המרצחים ימ"ש

בננו, ר' יעקב סקוצ'ילס, הינו דור רביעי לצדיקי משפחותינו ועל ידי
מלאכת הקודש הזו הוא מגשים את חלום כל הדורות, להמשיך
בקיום העם היהודי ותורתו

בני דור ניצולי השואה שנאלצו לעמול ולשרוד למען יהדותם, הרי
הם שזוכים היום לראות רוב נחת בצמיחה המחודשת של יוצא
חלציהם דור לדור עד עצם היום הזה

לזכר נשמות אבות אבותינו שנספו בשואה
ר' משה אשר סקוצ'ילס ומשפ'
ר' אלכסנדר זיסקינד אברמוביץ' ומשפ'
ר' מנחם מגדל ווקסברג ומשפ'
ר' יעקב דוב זנד ומשפ'

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

הרב ד"ר **טלי ודבורה סקוצ'ילס וב"ב**

תוכן העניינים

סימן קצ"ה - דברים האסורים בזמן נדוטה

הרחקות נדה

סעיף א . . . . . א

חיוב הפרישה מאשתו נדה א איסור חיבוק ונישוק א בעל הרואה אשתו שמקלת בהרחקות א הרחקות בפני אחרים א יחוד עם אשתו נדה א שחוק וקלות ראש א לשחק יחד במשחקים א דיבור בצרכי הבית א נתינת מתנות א לשחק עם תינוק שנמצא ביד אחד מהם א היוצא לדרך א הרחת בשמים של אשתו א שימוש במגבת שלה

נגיעה באשתו נדה

סעיף ב . . . . . יב

איסור נגיעה באשתו נדה א נגיעה בבגדים א זהירות מנגיעה בנסיעה א קריאה בספר אחד א שימוש במטריה אחת א תליית כביסה ביחד א נסיעה במעלית א חופת נדה א הושטה מיד ליד א להושיט ספר קדוש בעת נדוטה א הגבהת חפץ כבד ביחד א קוואטר בברית מילה א להדליק מנר שמחזקת א זריקה מיד ליד א זריקת חפץ כלפי מעלה א ניפוח נוצה או אבק א הושטת תינוק מיד ליד א להאכיל תינוק שנמצא ביד אחד מהם

אכילה בשלחן אחד

סעיף ג . . . . . כה

איסור אכילה בשלחן אחד א אכילת ארעי א שתיה על שלחן אחד א דיני שינוי והיכר א היכר כל שהוא א כשרגילים לאכול בקערה אחת בימי טהרתה א שינוי מקום א יושבים רחוקים זה מזה א יושבים זה מול זה א שני שלחנות סמוכים א אוכלים עם אחרים א איסור אכילה מקערה אחת א קערה המחולקת א ממרח אחד א שיורי מאכלה א כמה מינים בקערה אחת א שיירי טעימה א פירות שקלפה לעצמה א מנה מרכזית א שימוש בסבון ומברשת שיניים שלה

שיירי שתייתה

סעיף ד ..... מט
שתיה משירי כוס שלה א שתיה מבקבוק גדול או פחית א שתתה מפחית עם קש
א שתתה מכוס ואינו יודע מזה א אינו יודע שהיא נדה א שתתה מכוס והלכה לה

ישיבה ושכיבה על מטתה

סעיף ה ..... נב
לישב או לישן על מטתה א אינה בעיר א ספה הנפתחת בלילה א לישב על מטת
אשתו בבית חולים א להחליף מטות בעת נדתה א סדינים ומצעות א ישיבה על ספסל
המתנדנד א עמידה על ספסל המתנדנד א ישיבה באוטובוס ובמכונית א נסיעה לטיול

שינה במטה אחת

סעיף ו ..... סה
שינה עמה במטה א שתי מטות מחוברות א מטות המחוברות בראשן א שינה על
מטת קומתיים

הסתכלות במקומות המכוסים

סעיף ז ..... סז
איסור הסתכלות במקומות המכוסים א בגד שקוף א להראות לבעלה מכה שיש לה
במקום מכוסה א כשרגילה להסתובב בבית בלי גרביים או כיסוי ראש א המצאות
הבעל בחדר לידה א לעמוד ע"ג אשתו בעת טבילתה כשאין אחר א לשמוע לקול
זמרתה

בגדי נדה

סעיף ח ..... עו
בגדים מיוחדים לימי נדתה

קישוט בימי נדתה

סעיף ט ..... עז
קישוט בימי נדתה

מזיגת הכוס

סעיף י ..... עח
איסור מזיגת הכוס א באיזה משקאות גזרו מזיגה

הצעת המטה

סעיף יא . . . . . פב
איסור הצעת המטה א סידור המטה בבוקר

רחיצת פניו ידיו ורגליו

סעיף יב . . . . . פה
איסור רחיצה א הכנת מים לנטילת ידיים א פתיחת ברוז מים

שיגור כוס

סעיף יג . . . . . צ
איסור מזיגת הכוס לאשתו א איסור שילוח כוס יין לאשתו

סעיף יד . . . . . צב
הרחקות בימי ליבונה

סעיף טו . . . . . צג
טיפול בבעל חולה

דיני אשה חולה

סעיף טז . . . . . צה
טיפול באשה חולה א לשים טיפות לרפואה בעיניה

סעיף יז . . . . . צז
למשש לה הדופק

סעיף צט . . . . .
הנהגות האשה בימי נדתה . . . . .
תפילה והליכה לבית הכנסת כשהדם שותת ממנה א הסתכלות בספר תורה א ליכנס לבית החיים ולבית הקברות א הרחקות בתשעה באב ויום כיפור

קובץ תשובות

תשובות מאת מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א . . . . . קג
להרים עגלה ביחד א לקרא ביחד מתוך ספר אחד א לעלות על אוטובוס צפופה א גובה ההיכר בשעת אכילה א אם שניהם צריך לדעת מהו ההיכר א שתה מכוס ע"י קש א להחזיק שניהם ידים של הילד א קוואטער ביום כיפור א שליחות כוס של יין א להשתמש עם ספר להיכר א לדחוף ילד על נדנדה א לישב ליד שלחן המתנדנד עם אשתו נדה א להניח לפני בעלה כוס של מים א אשתו נדה להכין מים לנטילת

ידיים א פרוסה של לחם להשתמש להיכר א לשכב על מטת אשתו בבית חולים א
להרים אשתו נדה א היכר כשרק שותים א אכילת ארעי בלי היכר א אכילה עם אחרים
אם צריך היכר

הגאון רבי חיים ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א . . . . . קז

ענף א: לשבת על יד שולחן מתנדנד כאשר הבעל ואשתו נדה מניחים ידיהם על
השולחן א ענף ב: אשה נדה שתתה מפחית על ידי קש, אם מותר לבעל לשתות מן
הפחית בקש אחר א ענף ג: אשה נדה למזוג לבעלה כוס מים א ענף ד: בעל קיבל
מן בעל הבית שתי כוסות יין שאחת לו ואחת לאשתו, אם מותר לבעל למסור לאשתו
כוס אחת א ענף ה: אם מועיל אנשים אחרים להיכר לסעוד עם אשתו כאשר האחרים
הם בשולחן אחר א ענף ו: אם צריך היכר על השולחן כאשר סועד עם אשתו נדה
ויש אחרים שסועדים על השולחן א ענף ז: לשכב על מיטת אשתו נדה ששוכבת
בבית החולים א ענף ח: לישון עם אשתו נדה בקומתיים אחד במטה למעלה ואחד
במטה למטה א ענף ט: לנסוע עם אשתו נדה באוטובוס צפוף א ענף י: אם מועיל
שנוי מקום כמו היכר בין הבעל לאשתו בענין נדה בסעודה א ענף יא: אם פרוסה
של לחם נחשב היכר בינו לאשתו נדה בסעודה א ענף יב: להאכיל תינוק בקבוק
כאשר הוא בידי אשתו נדה א ענף יג: מסירת תינוק מן הידים שלו לידיים שלה א
ענף יד: אשתו נדה ואחותו שרים זמירות א ענף טו: לצלצל לביפער או טלפון של
הבעל כשהיא נדה א ענף טז: לטייל בעל עם אשתו נדה ושניהם מחזיקים יד אחת
של הילד א ענף יז: משחק שחמט עם אשתו נדה א ענף יח: להריח בושם אשתו
נדה על השולחן א ענף יט: לקרוא ספר ביחד או ללכת תחת מטריה אחת כאשר היא
נדה א ענף כ: אכילת ארעי בעמידה עם אשתו נדה א ענף כא: יושב לשתות עם
אשתו נדה א ענף כב: אם הבעל ואשתו שניהם צריכים לדעת מה הוא ההיכר א ענף
כג: אשה שהולכת בבית במימי טהרה בלי כסוי ראש וכלי גרביים, אם נחשבים
מקומות גלויים בימי נדה א ענף כד: לטייל עם אשתו נדה בספינה קטנה עם משוטים
א ענף כה: אשתו נפלה על הקרח בימי נדה אם יכול להרים אותה, ומה הדין באשה
זרה א ענף כו: לשחות עם אשתו הטהורה א ענף כז: לשהות בחדר לידה עם אשתו
היולדת א ענף כח: לדחוף ילד על נדנדה אחד אחר השני עם אשתו נדה א ענף כט:
לנסוע על רכבל עם אשתו נדה א ענף ל: להחזיק דלת באותו עת עם אשתו נדה א
ענף לא: אם בעל ואשתו נדה יכולים להתכבד עם קוואר ביום כיפור א ענף לב:
אשה נדה להגיש לבעלה בקבוק שתיה שיכול לשתות ממנה או לשפוך לכוס א ענף
לג: מה נחשב שהאשה הלכה ומותר לגמור המאכל והשתיה שלה א ענף לד: כתיבת
פתק להיכר בין אוכל בשר ואוכל חלב ובין בעל לאשתו נדה א ענף לה: להסיע
אשתו נדה שיושבת על כסא גלגלים א ענף לו: להחזיק יד אשתו בזמן לידה א ענף
לז: להסתכל על אשתו דרך בגד שקוף א ענף לח: משחק פינג פונג עם אשתו נדה
א ענף לט: אם בנות רווקות מותרות לבקר בבית הקברות א ענף מ: אם האשה נידה
יכולה למלא בקבוק גומי לבעלה שכואב לו הבטן א ענף מא: לשכב על מיטת אשתו
נדה אם היא בעיר אבל אינה ישנה בבית א ענף מב: להחזיק חוט הטלפון כאשר

אשתו מדברת בטלפון א ענף מג: להסתכל על צילום רנטגן של אשתו נדה א ענף מד: לצאת לחופש כאשר אשתו אינה טהורה א ענף מה: לסבב כפרות לאשתו נדה א ענף מו: קול אשתו נדה כששר ניגוני תפילה א ענף מז: הכנת שתיה שחסר בו סוכר א ענף מח: להחזיק חימום על אשתו נדה א ענף מט: יושבים רחוק זה מזה אם צריך היכר א ענף נ: הסרת מכסה העליון של המטה א ענף נא: להניח תפילין על בעלה כשלא יכול להניח בעצמו א ענף נב: להזיז מיטת אשתו חשמלית א ענף נג: לאכול מצלחת שיש בו פיצוחים עם אחרים א ענף נד: להחמיר יותר בדיני הרחקות בשנה ראשונה א ענף נה: אם אשה נדה יכולה לפתוח ברז המקלחת עבור בעלה א ענף נו: אם הבעל יכול להתרחץ במי אמבטיה שאשתו נדה התרחצה בהם

הגאון רבי נח איזיק אהלבוים שליט"א . . . . . קיט

לשים מוצץ בתוך פיו תינוק א לתת תרופה לתינוק כשאשתו מחזיקה א לקרב ידו לנר שלה א שיריים שלה ואינו יודע שהיא נדה א להחזיק חוט הטלפון א אכלה והלכה וחזרה א להחליף מיטות בעת נדתה א לישון במיטות הנוגעים בשלחן קטן א מיטות המחוברים עם קרש א לשמוע לקול זמרתה א לייחד בגדים בימי נדתה א קישוט בימי נדתה א איזה משקין אסורים במזיגה א אופן ההיתר למזוג כוס לבעלה א ישיבה במטוס זה ליד זה א הסתכלות במקומות הגלויים בחופת נדה א לקחת חפץ מכסא שהיא יושבת א לקרוא מספר אחד א להשתמש באותו סבון א לטעום מתבשיל שלה א אם פתק מהני להיכר א יחוד בחופת נדה א השלחת כוס של קידוש א אופן ההיתר למזוג כוס לבעלה א ישיבה במטוס זה ליד זה א הסתכלות במקומות הגלויים בחופת נדה א לקחת חפץ מכסא שהיא יושבת א לקרוא מספר אחד א להשתמש באותו סבון א לטעום מתבשיל שלה א אם פתק מהני להיכר א יחוד בחופת נדה א השלחת כוס של קידוש א להושיט ספר קדוש לאשתו נדה א להיות נוכח בחדר לידה א חולה שהיה לו ניתוח א אשה אינה בעיר לענין מטה שלה א לשאת עגלה כבידה עם אשתו א הושטה על ידי שינוי א היכר המונח לבב"ח ולהרחקות נדה א שיריים משקית אוכל א ללכת ביחד תחת מטריה אחת א להשתמש בספר להיכר א להשתמש באותו מברשת שיניים א חמאה שהיא כבר מרחה ממנה א אם תינוק מועיל להפסק בנייהם א אשה ששתה מפחית עם קש א קערה שיש בה כמה בתי קיבול א היכר לשתיית משקאות א ספה שמשנה צורתה בלילה מביום א להסתכל במכה שלה במקום מכוסה א נגיעה על ידי בגדיהם א להתכבד להיות קווטאר בברית מילה א לזרוק חפץ לתוך שקית שלה א אכלה חתיכה מצלחת דין שאר חתיכות א סידור המטות בעת טהרתה א לתת מתנה בעת נדתה א להקל בדיני הרחקות בפני אחרים א אשה נדה ללכת לבית הקברות א מי צריך לדעת מההיכר א שיעור גובה ההיכר א שומר להיכר א היכר המונח בצד של השלחן

מפתח עניינים . . . . . קלט

סימן קצ"ה

הקדמה

איתא בשבת דף יג. תנא דבי אליהו, מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה ומת בחצי ימיו, והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם, כתיב בתורה "כי הוא חייך ואורך ימיו", בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה מפני מה מתו בחצי ימיו, ולא היה אדם מחזירה דבר. פעם אחת נתארחתי אצלה והיתה מסיחה כל אותו מאורע, ואמרתי לה בתי בימי נדוּתך מה הוא אצלך, אמרה לי חס ושלום אפילו באצבע קטנה לא נגע בי. בימי ליבונך מה הוא אצלך, אכל עמי ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ולא עלתה דעתו על דבר אחר, ואמרתי לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שהרי אמרה תורה "ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב". מבואר כאן כמה חמור איסור הקירבה בעת נדתה, וכמה צריכים להזהר בהרחקות נדה ולדעת אותם כראוי.

ובספר ברכת אברהם על מסכת שבת דף יג: הביא מהתוס' שם ד"ה בימי שמבואר דעברו רק על איסור דרבנן, וכן מוכרח מדעת הרמב"ן בענין "לא תקרבו". וכדאי להעתיק דבריו החריפים וז"ל, ומזה הערה גדולה לכל עולם התורה ת"ח העוסקים בעומק העיון, וכן בבקיאות בש"ס, ואין מבררים היטב ההלכה למעשה, שיתכן שיש להם הנהגה קבועה שאינה כדיון, עכ"פ בדרבנן, ועל ידי זה אין להם סגולת התורה של אריכות ימים וכל ההצלחות שמבוארים בהרבה מאמרי חז"ל, וגם עיקר הכח נגד היצר הרע בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, ומי יודע אם אינו מפסיד הכח האדיר הזה על ידי הנהגות שלא כהלכה, עכ"ל.

ולכן נתעוררתי בעזרת ד' יתברך לסדר כמה דינים פשוטים באופן קל על פי סדר השלחן ערוך יורה דעה סימן קצ"ה ולברר את ההלכות שהם נוגעים למעשה לכל בית ישראל, ואני מקווה שהספר הזה יהיה לתועלת לדעת איך לנהוג בכל מצב בזמן טואמתה.

סימן קצ"ה דברים האסורים בזמן נדוּתה

הרחקות נדה

חיוב הפרישה מאשתו נדה

סעיף א

א. חייב אדם לפרוש^א מאשתו בימי טומאתה בין בתשמיש בין בשאר דיני הרחקות השנויים בסימן זה, עד שתספור ותטבול^ב, ואפילו אם שהתה

א. ויש לציין שכל ההרחקות שייכות לא רק באשה הטמאה בודאי, אלא אפילו אם יש לה מראה שהיא מסופקת עליה ובדעתה לשאול למורה הוראה, מחוייבים לנהוג בכל ההרחקות בינתיים, ואפילו באיסורי דרבנן יש להחמיר משום דאין כאן ספק דרבנן כל זמן שאפשר לברר ובדעתה לברר, ולכן צריכין להזהר בהרחקות שמא טמאה, וה"ה אם אירע ספק אחרי הטבילה יש להמשיך בהרחקות עד שיתברר שטבילתה היתה כהוגן, וכן בכל שאלה שיש להם עד שיבררו יש לנהוג בכל ההרחקות, עי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק א'. ועי' בשו"ת חיי הלוי חלק א' סימן ע"ג אות ג' שכתב דאם עברה יום ווסתה שאסור לבוא עליה עד שישאלנה כמבואר בסימן קפ"ד סעיף י"א, קבלתי להקל בשאר קריבות, ודלא כספר סוגה בשושנים פרק ב' סעיף כ"א שהחמיר בזה.

ועי' בספר נטעי גבריאל הלכות נדה חלק א' עמוד קס"ח הערה י"ז שאברכים בראשית תקופת הנשואין שעלולים להכשל בהרהורים, יש להם להוסיף

בגדרים וסייגים למנוע התעוררות לדבר עבירה אף בדברים המותרים מצד הדין [ניזהר בזה שלא תהיה חומרתו קולו להקל בכבוד אשתו ושלום הבית], ועוד הביא שם דהגרשו"א זצ"ל אמר לאברך שביקש ממנו הדרכה בעניני נישואין דכל ההלכות בדיני הרחקות הם אש, ומי שמתחיל להקל אפילו בקולא כל דהוא ח"ו הרי זה משחק באש. אכן השיב לי בתשובה בעל המנחת חן שליט"א (הגאון רבי נח איזייק אהלבוים) דאברכים בשנה ראשונה לא צריכים להחמיר יותר ממה שכתוב בהלכה. וכן כששאלתי בעל האבני ישפה שליט"א (הגאון רבי חיים ישראל פסח פיינהנדלר) השיב לי דאין צורך להחמיר יותר או להקל יותר בשנה הראשונה אלא יעשה כמו שכתב השו"ע והפוסקים, כי הם לא הזכירו שום ענין בשנה ראשונה.

ועי' בסדרי טהרה ס"ק ט"ו שכתב דכל המרבה להחמיר בעניני הרחקות תע"ב, ולמעשה נראה דהכל לפי הענין.

ב. שו"ע סעיף א', ואפילו אם טואמתה מדברי סופרים כגון שראתה כתם הרי

זמן הרבה ועדיין לא טבלה, צריך להמשיך לנהוג כל דיני הרחקות כיון שהיא נחשבת כנדה עד שתטבול^ג.

איסור חיבוק ונישוק

ב. נחלקו הראשונים במי שמנשק ומחבק אשתו נדה, או אחת משאר העריות, אם עבר על איסור מן התורה או מדרבנן, לדעת הרמב"ם הרי זה אסור מן התורה, ואילו לדעת הרמב"ן אין בזה אלא איסור דרבנני.

התועבות, ונאמר לא תקרבו לגלות ערוה, כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לדבר ערוה. ועי' ברמב"ן בהשגות על ספר המצות להרמב"ם מצוה שני"ג שכתב דקריבות דעריות הוי רק גזירה דרבנן, וקרא הוי אסמכתא בעלמא. אמנם בתשובות הרשב"א המיוחסות להרמב"ן סימן קכ"ז מספקא ליה בזה אם קירבה אסור מן התורה או רק מדרבנן. ועי' בש"ך לקמן ס"ק כ' שכתב דאפילו להרמב"ם אין איסור דאורייתא אא"כ חיבק ונישק דרך תאוה, אכן בבית שמואל אבן העזר סימן כ' ס"ק א' חולק על הש"ך וס"ל דאפילו שלא דרך חיבה ותאוה אסור מן התורה לדעת הרמב"ם, וגם כתב דהוי יהרג ואל יעבור. וכן עי' בתורת השלמים סוף ס"ק ט"ו שחולק ג"כ על הש"ך וס"ל דלהרמב"ם ודאי אסור מדאורייתא. אמנם הכרתי ופלתי ס"ק ו' וסדרי טהרה ס"ק כ"ד ועוד פסקו למעשה כהש"ך ודחו דברי התורת השלמים בדעת הרמב"ם, ונקטו כהבנת הש"ך בדעת הרמב"ם, וכ"כ בפרי דעה שפתי לוי ס"ק כ', והביא ראיות לדבריו מהראש אפרים סימן ל"ז ס"ק ט' ומגיני שלמה שצדקו דברי הש"ך בדעת הרמב"ם. ועי'

הוא פורש כדין נדה גמורה בכל הרחקות שתיקנו חז"ל, כמב' בשו"ע לקמן סעיף י"ד.

ואם התחיל לעשות דבר האסור בימי טואמתה כשהיא טהורה ואחר כך נטמאה, כתב בספר סוגה בשושנים פרק א' סעיף ח' דיש לפרוש ולהפסיק מיד הדבר שהתחילו בו, ולא אמרינן כיון שהתחילו בהיתר מותרים לגמור, ועי' לקמן מה שהבאנו בעזרת ד' ציורים שאפשר להקל כשהתחיל בהיתר.

ג. רמ"א שם. ועי' במהר"ם מבריסק חלק ב' סימן כ' שכתב דאפילו כשיש קטטה ביניהם אסורים להקל בדיני הרחקות אפילו שידועים שע"ז יבא לפיוס. ועי' בבדי השלחן ס"ק ו' שכתב דאפילו לא טבלה מחמת אונס כגון שלא נמצא מקוה במקומה או שיש לה סכנה ללכת למקוה מ"מ הם צריכים להמשיך לנהוג בהרחקות.

ד. הרמב"ם בפרק כ"א הלכות איסורי ביאה כתב, כל הבא על הערוה דרך איברים או שחבק או מנשק דרך תאוה ונהנה בקירוב בשר הרי זה לוקה מן התורה, שנאמר לבלתי עשות מחקות

בעל הרואה אשתו שמקללת בהרחקות

ג. בעל הרואה אשתו מקללת באחד מההרחקות מחויב להגיד לה להפסיק, וה"ה להיפך^ה.

הרחקות בפני אחרים

ד. אסור להקל באחד מדיני ההרחקות אף כשנמצאים בפני אחרים, וחוששים שירגישו אשתו נדה ויהיה לה בושה מזה, כגון שצריכים להעביר איזה חפץ מאחד לשני וכדומה.

לקמן מה שהבאנו על דברי השו"ע סעיף י"ז לענין ביקור אצל רופא וכדומה.

ה. כ"כ בפרדס רימונים סימן קפ"ה שפתי חכם ס"ק ד', ובטהרת ישראל סימן קפ"ה ס"ק כ"ג.

ו. ש"ך ס"ק י"ז, וכן דעת התשב"ץ דאין להקל אפילו בפני אחרים. ועי' באגרות משה יור"ד חלק ב' סימן ע"ז שנשאל אם יש להתיר בדיני הרחקות במקום שאחרים רואים אותם, משום דאז אין חשש של קירוב וגם מתביישים מזה, ויש בזה משום כבוד הבריות. והשיב דאפילו כשאחרים רואים צריכים לנהוג דיני הרחקות, ואין בזה משום בזיון או כבוד הבריות, כי ידוע שכל אשה נדה י"ב ימים בחדש, ואדרבה מצינו בגמ' שהיו נשים לובשת בגדים מיוחדים בעת נידתן, ומה שמתביישת לפני אחרים כשהיא נמצאת בין אנשים שאינם שומרי תורה ומצות, אין לחשוב בושת כזה כבוד הבריות בשביל להתיר איסורים, ואפילו מנהג ישראל אין להתיר בשביל זה דאדרבה

טוב שלא תתבייש אף לפניהם בקיום תורה ומצות, עכ"ד. ועי' בבדי השלחן ס"ק כ"ב שהביא בציונים שם ס"ק ל"ט מהדרכ"ת בסימן קצ"ח ס"ק קמ"ט לגבי המנהג שלא לאכול בשר ביום טבילתה, שאף באוכלת על שלחן אחרים וירגישו בכך ורוצה להסתיר טבילתה מחמת צניעות מ"מ לא תאכל בשר.

ועי' בספר אמת ליעקב סימן קצ"ה הערה פ"א שכתב דכשאירע חופת נדה והמחותנים רוצים בדוקא לעשות ריקוד של מצוה שהחתן והכלה רוקדים ע"י מטפחת או אזור המפסיק, יש להתיר לעשות כן משום שגדול כבוד הבריות. ובספר נטעי גבריאל חלק א' עמוד קס"ח הביא עצה מרבנים מחנכים, שיהיה לאיש ולאשה לכל אחד מהם מפתחות הבית וכדומה, שאם בעת הליכתם יחד ברחוב יצטרכו להפרד זה לדרכו וזו לדרכה, יהיה להם מפתח, ולא יגרם בושה על ידי שיניח המפתח ברחוב לעין הרואים.

יחוד עם אשתו נדה

ה. אפילו בעת נדתה מותר להתייחד עמה כיון שכבר בא עליה פעם אחת ולא תקיף יצרו, אבל אם עדיין לא בא עליה¹ אסור להתייחד עמה².

השלחן סימן קצ"ג ס"ק ט' שכתב דבאמת התמרמרו הגדולים בזה על היתר דהערה בה ומי יוכל לדעת ולברר וכל ירא אלקים יראה להזהיר בזה, עכ"ד. ועי' בספר קנה בושם על שו"ע סימן קצ"ג ביאורי השו"ע ס"ק ו' שכתב דדרכי להורות בזה בס"ד להצריכם פרישה בהכנסת העטרה לבד אעפ"י שלא ראתה דם, כדברי המחמירים דקשה הדבר להבחין ולידע בירור הדברים בזה. אמנם אם מסופקין הם בהכנסת העטרה גופא אם נכנס כבר כל העטרה או לא, בזה הנני מורה ובא להקל.

ובגדר ביאה עי' בחכמת אדם שם שכתב דנהגו להקל אם לא גמר ביאה רק הערה בה ולא ראתה דם אבל אם בא עליה ביאה ממש דהיינו שהכניס כל האבר אף על פי שלא זרע צריך לפרוש ממנה אף על פי שלא ראתה דם, וכן עי' בספר טהרת הבית סימן י' סעיף ב' שכתב כשגמר ביאתו, שהוא בהכנסת כל האבר בפנים, אבל אם לא גמר ביאתו בהכנסת כל האבר, אם בדקה ולא מצאה דם, מותר לו לבעול שנית. וכן המנהג. וכן דעת עוד כמה פוסקים. אמנם עי' בספר שערי טוהר שער י"ג סעיף א' ס"ק א' שכתב דנראה שכל שיצא מכלל העראה הוי בכלל ביאה ממש אף שלא גמר הביאה, וכן עי' בספר משנת השלחן תשובה קפ"ח של הגרי"ש אלישיב שליט"א שכתב כל שנכנס רק חצי אבר

ז. שו"ע שם. ועי' בספר פותח שער סימן ט"ו סעיף ג' שכתב דיש היתר להתייחד עם אשתו ואשה אחרת אע"פ שהיא בעת נדתה, ואין כאן איסור יחוד משום שאשתו משמרתו, וזהו ההיתר למי שמחזיק משרתת בבית, ואם אין אשתו עמו בבית צריכים לעשות שאלת חכם. ובשו"ת יוסף אומץ כתב דאם אשתו עלתה למעלה לישן והוא נשאר למטה ללמוד והמשרתת שם הוי מצוה הבאה בעבירה. והוסיף דכאן מקום למחות נגד מה שנתפשט בזמן האחרון להיתר לעצמם להכניס משרתת לבית לדור שם גם כשרק אחד מהם בבית ולהיות מטפלת בילדיהם ושאר צרכי הבית לכל עת מצוה, ואין שמים על לב איסורי יחוד וגרעון בחינוך הילדים ושאר ניסיונות הכרוכים בזה, וכל מי שיש לו יראת שמים יברח מדרך זה אם לא במקום חולי ח"ו, ואין למדין אפשר משאי אפשר, עכ"ד.

ח. ובגדר ביאה והעראה בבעילת מצוה שאסור משום דם בתולים, נחלקו גדולי הפוסקים בדבר, דהנה הרמ"א בסימן קצ"ג סעיף א' כתב דנהגו להקל אם לא גמר ביאה רק הערה בה ולא ראתה דם, אבל אם בא עליה ביאה ממש, צריך לפרוש ממנה אע"פ שלא ראתה דם, וכן עי' בחכמת אדם כלל קט"ז דין ט"ו שכתב להקל כל שלא גמר הביאה רק הערה בלבד. אמנם עי' בערוך

היה אפשר להקל, אך כיון שקשה הדבר להבחין יש להחמיר ולאסור כל שנכנס יותר מעטרה. ועי' בספר חוט שני ס"ק א' אות י"א כל שהכניס את כל העטרה ומקצת מן הגיד, הרי זו ביאה שחייב לפרוש ממנה אף שלא מצאה דם, וכן דעת עוד כמה פוסקים, ובספר פותח שער סימן י"ב סעיף ח' כתב מיהו אם מתברר שהכניס רוב אבר ודאי אין כדאי להקל, דבזה בודאי יש לומר מי יוכל לדעת ולברר וכו', וכן עי' בשיעורי שבט הלוי סיכום הדינים סימן קצ"ג ס"ק ה' שכתב אם היתה רק העראה א"צ לפרוש כשלא ראתה דם, ויש מחמירין, אבל הכנסת רוב אבר ואפילו חצי אבר אין להקל, וצריך שאלת חכם, וכן אם הי' צער וכאב צריך שאלת חכם.

ט. עי' שו"ע סימן קצ"ב סעיף ד'. ועי' בתורת השלמים סימן קצ"ה ס"ק א' שכתב דתרתני בעינן להתיר יחוד הבעל עם אשתו נדה, א' שבא עליה פעם אחת, ב' שיהא היתר לאיסור אחר שתספור ותטבול, דבכה"ג אין יצרו תקפו, לאפוקי באופנים שנאסרה לבעלה עולמית כגון רואה מחמת תשמיש.

ועי' ש"ך שם ס"ק ט' לגבי חופת נדה, דאע"פ שאיש מותר להתיחד עם אשתו נדה, כאן שהוא עוד לא בא עליה יצרו מתגבר עליו יותר וחיישינן שיבא עליה, ולכן הוא צריך לישן בין האנשים והיא בין הנשים. ולענין כלה שהיתה טהורה בעת החופה והיה זמן בידם לעשות בעילת מצוה ולא בעל ופירסה נדה, נחלקו הפוסקים אם מותרים ביחוד, הט"ז שם ס"ק ז' כתב דמדינא אסור, אך

הנקודות הכסף שם השיג עליו והתיר משום דכיון שהיה להם זמן לבעילת מצוה ולא בעל חזינן דלא תקיף יצריה. ולענין אם לא עשה רק העראה בלבד אם מותרים ביחוד, עי' בים של שלמה מסכת כתובות פרק א' סימן ו' שכתב דבעילת מצוה היינו בעילה גמורה, אבל בעילה דרך איברים, או אפילו העראה, לא מהני לענין זה דנימא נח יצריה, ולעולם ישן בין האנשים, וכן עיקר, וכן נקט בדעת תורה סימן קצ"ג ד"ה ומהאי, ועי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק ג' שכתב דנראה בזה להורות לחוש למחמירים, אך אפשר להקל שאין צריך שתי שמירות אלא שכ"א יישן בחדר לבד והיא תסגור עצמה. אמנם עי' בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ"ב אות ט' שכתב דסגי הכנסת עטרה שהיא העראה בעלמא שא"צ שמירה ומותרין ביחוד, וכן דעת החזון איש מובא בחוט שני ובמראה כהן ועוד כמה ספרים. וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א מובא בספר משנת השלחן תשובה קע"ז. ועי' בשו"ת תשובות והנהגות חלק א' סימן ת"ק שכתב דבספק לו אם הגיע להעראה ואח"כ פירסה נדה, אפשר להקל באיסור יחוד. ובספר 'דבר הלכה' מביא הוראת החזו"א זצ"ל שכה"ג ספק נשיקה או העראה גמורה התיר בלילה בשומר אחד ואמר לקחת קטן לשומר, וכמדומני שמורי הוראה מקילין בדין זה לגמרי ועכ"פ ראוי לשאול שאלת חכם. וכן נראה דעת רוב הפוסקים, והשיב לי בתשובה בעל המנחת חן שליט"א להקל אם הכניס העטרה אף שפירסה נדה אח"כ כדעת החזון איש.

ט. עי' שו"ע סימן קצ"ב סעיף ד'. ועי' בתורת השלמים סימן קצ"ה ס"ק א' שכתב דתרתני בעינן להתיר יחוד הבעל עם אשתו נדה, א' שבא עליה פעם אחת, ב' שיהא היתר לאיסור אחר שתספור ותטבול, דבכה"ג אין יצרו תקפו, לאפוקי באופנים שנאסרה לבעלה עולמית כגון רואה מחמת תשמיש.

ועי' ש"ך שם ס"ק ט' לגבי חופת נדה, דאע"פ שאיש מותר להתיחד עם אשתו נדה, כאן שהוא עוד לא בא עליה יצרו מתגבר עליו יותר וחיישינן שיבא עליה, ולכן הוא צריך לישן בין האנשים והיא בין הנשים. ולענין כלה שהיתה טהורה בעת החופה והיה זמן בידם לעשות בעילת מצוה ולא בעל ופירסה נדה, נחלקו הפוסקים אם מותרים ביחוד, הט"ז שם ס"ק ז' כתב דמדינא אסור, אך

שחוק וקלות ראש

שחוק וקלות ראש

1. אסור לשחוק ולהקל ראש אפילו בדברים עם אשתו נדה, שמא יבואו לידי עבירה ח"ו, אבל לומר לה בדיחה באופן שלא יבואו לידי קלות ראש, מותר.

השלחן ס"ק ח'. ובשו"ת באר משה חלק ה' סימן קמ"ו כתב דמותר לשבח מעשה ידיה, וכן דעת הגר"נ קרליץ בחוט שני עמוד רי"ד, והוסיף שם דאם השבח הוא באופן שיביא לידי קירוב אסור, ועוד כתב שם בעמוד רט"ו דהאיסור של לא ישחוק ולא יקל ראש מיירי בין בבעל בין באשתו.

ולגבי רקידה לפניו עי' בשו"ת באר משה חלק ד' סימן קכ"ז שכתב דבימי נדתה פשיטא שאסור באיסור גמור לרקוד לפניו אפילו לבושה בבגדים, דפעולה זאת בכלל לא ישחוק ולא יקל ראש עמה המפורש בשו"ע.

ולענין בגד חדש שלובשת לשבח אותה כמה נאה בגד זה, עי' בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קנ"ה שכתב דאין זה בגדר קלות ראש, אולם המונע עצמו מלומר דברים כאלו תבוא עליו ברכה, אבל המיקל לא הפסיד, ובפרט בעת הצורך כגון בשעת כעסה אין להחמיר. ועי' בספר נטעי גבריאל חלק א' עמוד קס"ה שכתב דאין ליתן מכתב לאשתו שיש בו דברי חיבה, ואפילו אינו נותן בידה אלא מכניס בתיק שלה וכדומה, משום דהוי בכלל דברים המרגילים לערוה ואסור לגרות יצר הרע בעצמו.

ובספר חוט שני עמוד ר"ג כתב דכלה שנטמאה אחרי שהבעל הספיק להכניס העטרה הם לא אסורים ביחוד, אבל אם עשו רק נשיקת אבר אמר החזון איש דאסורים ביחוד משום דנשיקת אבר עדיין לא נחשב כקירוב מספיק. וכן דעת בעל מנחת חן שליט"א, אך הוסיף דבמקום שעת הדחק גדול יש לעשות שאלת חכם. אמנם ראיתי בקונטרס יד דודי תשובת הגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א שהתיר יחוד בחתן שלא הספיק לעשות בעילת מצוה רק עשה חיבוק ונישוק ואז פירסה אשתו נדה שמותרים להתיחד, ושוב ראיתי בשו"ת חשב האפוד חלק ב' סימן קמ"ו דג"כ היקל בזה, וכן שמעתי בשם הגאון ר' אשר ווייס שליט"א, וכן פסק בפתח שער.

י. שו"ע ורמ"א שם. עי' אבות דרב נתן פרק ג' משנה י"ג שחוק וקלות ראש מרגילין לדבר עבירה, ועי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק ג' שכתב דיש ראשונים שפירשו המשנה באבות פרק א' משנה ה' אל תרבה שיחה עם האשה, דבנדה אמרו. ובש"ך ס"ק ב' כתב דדברים המרגילין לדבר עבירה אסור לדבר עמה, וכל שכן שאסור לדבר בדברים הנוגעים לתשמיש שזה מרגיל לדבר עבירה, ועי' בבדי

לשחק יחד במשחקים

ז. יש מחמירים שלא לשחק ביחד במשחקים משום שמביאים לידי שחוק וקלות ראשי, ויש מקילים בזה, ולשחק סביבון בחנוכה ראה הערה יג.

מקום לאסור לשחק בשחמט שהרי דרך שחוק הוא, כי ידוע דמשחק זה הוא ענין של שעשוע והנאה וקירוב הדעת, ובר מזה הרי המשחק הזה הוא על דף קצר וקטן וכשהם משחקים מניחים ידיהם על הדף זה לעומת זה וכמעט היו לאחדים, שלא ימלט שלא יבואו לידי נגיעה זה בזה והמה טרודים בהמשחק, ולפעמים אחד נוטל את המשחק שלא ברצון השני, ואינו מניחו ואומר עליו טעית וכיוצא בזה, ואם לד"ת אמרו הקורא בתורה לאור הנר בשבת לא יקרא שמא יטה, ואפילו אשתו משמרתו לא מהני, כ"ש הכא דטרידי תרוייהו וגם יש כאן שחוק וקירוב הדעת, עכ"ד. וע"ע בספר קיצור שלחן ערוך הל' נדה פרק ג' סעיף ז' בשם הגרשו"א זצ"ל שגם מחמיר בזה.

יב. שו"ת באר משה חלק א' סימן נ', וכן דעת הגר"נ קרליץ שליט"א בחוט שני, אך הוסיף דמשחקים המביאים ליותר מדאי שחוק וקלות ראש אסור לשחק בהם. ושמעתי שדעת הגר"פ שיינברג שליט"א לענין משחקים היא דכיון שעוסקים במשחק אינו יכול לבא לידי הרגל עבירה. והגר"א נבנצל שליט"א השיב במכתב שמותר לשחק והוסיף דאדמו"ר (הגרשו"א זצ"ל) אסר לשחק בשחמט כל השנה משום ביטול תורה.

יג. לשחק סביבון בחנוכה עי' בחוט שני ס"ק א' אות ד' שהתיר, וכן פסק

וכ"כ בפסקי משנה הלכות פרק ה' אות ב' שאסור לשלוח לאשתו מכתב שיש בה דברי חיבה בזמן נדתה, ואפילו אם כתב המכתב בשעת טהרתה יש לאסור, ואם אינם נמצאים בעיר אחת מותר לשלוח לה דברי חיבה.

ועי' בחוות דעת סימן קפ"ה ס"ק ד' שפירש כוונת הש"ך שם ס"ק ד' שכתב דאסור להבעל לשאול לאשתו נדה ולומר לה אולי את באמת טהורה ועשית טעות כדי להרגילה אצלו כי הוא נמי נכלל באיסור קלות ראש. ועי' בשו"ת שבט הקהתי חלק ה' סימן רכ"ז ס"ק ב' שכתב דנראה כדבר פשוט דאין איסור לשאול בשלום אשתו בעת נדתה, דלגבי איסור שאילת שלום באשה לא שייך לחשוש כאן, כיון דאינו נכלל בקלות ראש.

יא. כן דעת הגר"ש אלישיב שליט"א מובא בספר משמרת הטהרה פרק ח' הערה 14, וכתב דאע"פ שאין בעצמותם קלות ראש מ"מ עצם המשחק ואוירת הניצוח יוצר קירוב והרגל דבר ביניהם, והגרמ"מ קארפ שליט"א הוסיף שם שמלבד האיסור משום שחוק וקלות ראש, אסור הוא נמי משום ק"ו מאיסורי זריקה והושטה ושאר דברים שאסורים מחמת התעסקות שניהם בדבר אחד, וק"ו הכא שהוא עסק ממושך. ועי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק ב' שכתב דאסור אפילו כשאחרים משחקים עמהם. ובשו"ת משנה הלכות חלק ה' סימן ק"נ כתב דיש

ולגבי משחק פינג פאנג ראה הערה יד.

דיבור בצרכי הבית

ח. מותר לדבר עם אשתו בעת נדתה בדברים של משא ומתן או צרכי הבית כדרכו, ובלבד שלא יהיה באופן המביא לידי עבירה כגון דרך חיבה^{טו}.

נתינת מתנות

ט. כתבו הפוסקים שמותר ליתן מתנה לאשתו בעת נדתה, וכן מותר לה ליתן לו מתנה^{טז}. ולכן מותר להביא לה פרחים לכבוד שבת^{יז}, אבל אם

מטעם שחוק ובין מטעם זריקה מיד ליד, עכ"ד. אמנם עי' בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' אות ה' שכתב להקל לשחק פינג פאנג מצד הדין, משום דאין זה נחשב כזריקה כל זמן שמטרת המשחק הוא שהשני לא יתפוס הכדור. וקולא זו היא פלא, דאין לך שחוק וקלות ראש במשחקים יותר מזה. אבל גם בטענה זו אפשר לפקפק, ולכן כל אחד שמעונין לשחק פינג פאנג עם אשתו נדה יעשה שאלת חכם כיצד נוהגין.

טו. עי' בפסקי דינים להצמח צדק ובדרכי"ת ס"ק א' בשם המקור חיים ס"ק ה' שכתבו לדברים הנצרכים לו ולצרכי הבית מותר, ובלבד שלא יהיה בדרך חיבה.

טז. כרתי ופלתי ס"ק א'. וכן דעת המחצית השקל ס"ק ג', ובבדי השלחן ס"ק י', ובספר פרדס שמחה ס"ק נ' אות ב', ועוד פוסקים.

יז. שיעורי שבט הלוי סעיף ב' אות ד', וכן דעת החוט שני עמוד רט"ו.

בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קכ"ג ד"ה ודע, והוסיף דאם משחקים לבדם יש לעשות היכר, ואם כל בני המשפחה משחקים באותו סביבון אין צריך היכר, וכשהאשה מסובבת הסביבון לזמן ארוך מותר להבעל להכות על הסביבון כדי להעמידו במקומו. אמנם עי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק ב' שהחמיר.

יד. עי' בספר אמת ליעקב הערה פ' שכתב דודאי שאסור לשחק פינג פאנג עם אשתו נדה, וכן דעת בעל האגרות משה זצ"ל מובא בספר הלכות נדה להגר"ש איידר זצ"ל חלק ב' הערה ל"ו, ובשו"ת משנה הלכות שם כתב נראה דלשחוק פינג פאנג ודאי אסור, וכ"ש הוא מטיול בפרדס דאינו מראה לה חיבה יתירה רק הטיול בעצמו הוא בכלל חיבה, כ"ש השחוק הזה שהוא ידוע שהוא ענין של חיבה וודאי הוא בכלל מה שכתב המחבר שלא לשחוק עמה, ושנית נלפענ"ד דהכא יש עוד משום זורק מידו לידה, וודאי לפענ"ד הוא איסור גמור בין

נותן מתנה שמיוחדת לקרב לבבות אסור^י.

לשחק עם תינוק שנמצא ביד אחד מהם

י. אסור לאשה לשחק עם התינוק שנמצא ביד בעלה, וכן להיפך, משום דהוי דרך חיבה. ויש אומרים שנכון שלא ללכת עם הילד כשכל אחד מחזיק ביד אחרת של הילד אפילו באופן שודאי לא יבואו לידי נגיעה^י.

היוצא לדרך

יא. אפילו אם אחד מהם יוצא לדרך אסור לדבר בדברים המרגילים לעבירה בעת נדתה, אע"פ שמקילים בזה ביוצא לדרך סמוך לוסתתה^י.

ומזה הטעם מקילין ליתן מתנה לאחר שנולדה לה בן או בת, עכ"ד.

יט. כתב בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' שלכתחילה אין להשתעשע עם התינוק בעת שמונח ביד אשתו, אכן בשעת הצורך יש לגעת בהתינוק בהפסק דבר כגון מפה או בתי ידים וכדומה, ואע"פ שנגיעה אסורה אפילו ע"י דבר אחר, מ"מ הכא כיון שעוסקין במלאכתן והוה לצורך התינוק שאני. ועוד כתב שם דאם אינו שייך אפילו בכה"ג יש להתיר רק אם אי אפשר בלי הפסק דבר אחר משום דכך הוא עיקר הדין, אבל למעשה נכון שלא להקל כן אפילו בשעת הדחק. ולענין אם שניהם מותרים ללכת ביחד עם הילד דהיינו שאחד אוהו ביד אחת של הילד והשני בידו השניה, עי' בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' אות י"א שכתב דמותר, אבל אם אפשר נכון ויפה להחמיר בזה.

כ. כ"כ בפתחי תשובה ס"ק א' בשם החמודי דניאל, דאפילו לדין שמקילין לדבר בדברים שמרגילים לתשמיש סמוך לוסתתה כשיוצא לדרך,

יח. שם. ועי' בפסקי משנה הלכות פרק ה' אות ב' שכתב דאין ליתן מתנה בעת נדתה, אולם ביום טבילה מותר לתת לה מתנה כשרוצה לפייסה, וכן מותר לתת מתנה ליום הולדת או יום נישואים כיון שאינו נותן המתנה מחמת חיבה, אלא מחמת שהגיע איזה יום מסוים, ומשמע דאם נתן לשם חיבה אסור. וה"ה דאין לאשה ליתן לבעל מתנה אלא באופן הנ"ל. ועי' בשיעורי שבט הלוי סעיף ב' ס"ק ד' שכתב דאין לתת מתנה מיוחדת לקירוב לבבות כמתנה קודם יום הטבילה, וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א, מובא בספר אוצרות הטהרה אות י"ב בסוף הספר. ועי' בשו"ת חיי הלוי חלק א' סימן ע"ג אות ה' מה שכתב בזה, וכן עי' בשו"ת חיי הלוי חלק ה' סימן פ"ה אות מ"ז שכתב על מה שנשאל במה שנוהגין לתת מתנה כשבא מהדרך, ונראה דיש להקל בזה כיון דכן הוא הדרך להביא איזה מתנה ואם כן אם יבוא לביתם ריקם יהא נראה בזה קצת קפידא, ועכ"פ אינו מוכח מזה שיש בזה ענין של קירוב הדעת,

הרחת בשמים של אשתו

יב. אסור להריח מהבשמים שעליה בין אם הם על בגדיה או על גופה, מפני שהבשמים מרבים תאוה ויכול חלילה לבא לידי עבירה^{כא}. אבל

בגזירותיהם, ולכן אין לאשה נדה להתבשם.

ולענין להריח מבשמים שהיא מחזיקה בשעת הבדלה עי' בשו"ת בית ישראל חלק א' סימן י"ד שכתב דאסור לכוין להריח מהבשמים שמחזיקה בשעת הבדלה, וכן דעת שו"ת קנה בושם חלק א' סימן פ"ו, ופרדס שמחה, [ולמעשה לענין הלכות הבדלה בסימן רצ"ו סעיף ו' מבואר דהמברך אוחו היין ביד ימין והבשמים ביד שמאל, ולפי זה כל הנידון מיירי דוקא ששניהם שומעים הבדלה מאחר, ואז היא אוחות הבשמים אחרי שכבר הריח המברך והוא רוצה להריח ממנה, משא"כ לפי השיטות שם שסוברים שאין צריך דוקא שהמברך יחזיק הבשמים, ההיכי תמצא הזו לא כל כך שכיח]. אכן עי' בשו"ת יביע אומר חלק ח' יור"ד סימן י"ז אות ד' שכתב להקל וכן כתב בספר אוצרות הטהרה פרק ד' הערה י"ח בשם מורי הוראה אע"פ שיש מחמירים מ"מ אפשר לסמוך על המקילים. ועי' בבדי השלחן ביאורים ד"ה ולא יקבלנו מידה שהביא חקירה האם יש איסור להריח בבשמים שביד אשתו נדה אף כשאינם מיוחדים לה כגון שאוחות בידה כלי הבשמים כשמבדיל במוציא שבת דאף בזה איכא למיחש שמתוך שמתקרב אליה להריח יבא לידי קירוב בשר, או שמא אין חוששים לכך אלא כשהבשמים מיוחדים לה, וצ"ע.

כמבואר בסימן קפ"ד סעיף י', מ"מ דברי הרגל עם אשתו נדה אסור אפילו כשיוצא לדרך. אכן בתפארת למשה נקט דעכ"פ צריך לפוקדה בדברי ריצויו. וכן עי' בפסקי באר משה אות ו' שכתב דדברי ריצויו ופיוס שאינם דברי הרגל בודאי שפיר מוטל עליו לדבר עמה אף בימי נדתה כשיוצא לדרך.

כא. עי' בפ"ת שם שהביא בשם הברכי יוסף ס"ק ג' דאסור להריח מבשמים שלה אף שהתורה העידה סוגה בשושנים מ"מ יש להתרחק, וסימן לדבר סוגה בשושנים, דצריך סייג גם בשושנים, ועי' בט"ז אור"ח סימן י"ז ס"ק ג' שכתב דאפילו אם הסירה כו', וה"ה בבשמים של אשתו נדה אם הסירה מעליה ומונחים על השולחן אפ"ה אסור להריח בהם, עכ"ד. והו"ד במשנה ברורה סימן רי"ז ס"ק ט"ז. וכ"כ בשיעורי שבט הלוי סעיף א' ס"ק ב', ועוד פוסקים דאפילו כשהסירה מעליה אסור, אמנם עי' בשו"ת אור יצחק סימן כ"ט שמיקל. ועי' בספר שמח נפש ערך בשמים של ערוה שכתב דאם הסירתם מעליה מותרים דכולי האי לית לן למיחש, וכן דעת שו"ת יביע אומר חלק ח' אור"ח סימן כ"ג אות ז'. ועי' בשו"ת אבני ישפה חלק א' סימן קע"ג אות ג' שנשאל אם מותר לאשתו נדה להתבשם כשהבעל יריח את זה, והשיב דלא שייך בהלכות אלו אי שימת לב, ואפשר שיבוא לידי עבירה, ועוד לא חילקו חז"ל

מותר להריח מבקבוק בושם שלה המונח על השלחן, ויש מחמירים אף בזהכ.

שימוש במגבת שלה

יג. יש מחמירים שלא ישתמש במגבת המיוחדת לה כיון שזה דרך חיבה כששתמש בהכ, אבל רוב הפוסקים מקילים בזהכ.

כשהן מונחים על השולחן, דהתם חיישינן טפי להרהור, משא"כ בבקבוק בושם שאינה תולה בצוארה. אולם בספר משנת השלחן תשובה רט"ו הביא דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א שאין להריח מבקבוק בושם המיוחד לה, וכן פסק בחוט שני ס"ק א' אות י"ב, ועיי"ש בס"ק י"ג דמה שיש לנו היום 'דיודורנט' אינו בכלל איסור זה.

כג. כף החיים להגר"ח פאלגי סימן ד' אות ח'.

כד. שו"ת באר משה חלק ה' סימן קמ"ב, וספר טהרת הבית חלק ב' עמוד פ"ו. ועוד מבואר באחרונים שאפילו בגד המיוחד לה כמו מעיל חורף מותר ללבוש אותו, ובלבד שלא יהא בבגד זה משום איסור לא ילבש.

ושוב העירני ידידי הרה"ג יהודה בצלאל שפיץ שליט"א דלפי שיטת האגרות משה חלק ב' יור"ד סימן פ"ג שהבאנו לקמן לגבי החזקת נר להבדלה דהיקל לאשתו להחזיק הנר כיון שהוא לצורך הברכה ולא להנות, וכן הסכים עם סברא זו להקל בשיעורי שבט הלוי, לכן אפשר לומר נמי הכא לגבי הרחת בשמים, דכיון שהוא רק לברכה יש להתיר.

כב. לענין בקבוק בושם המיוחד לה אם מותר להריחו כשמונח על השלחן, עי' בערוך השלחן ס"ק כ"ג שמיקל בזה, וכ"כ בבדי השלחן ס"ק קי"ט, וכן דעת עוד פוסקים, ועי' בספר מראה כהן פרק ה' הערה ק"ג שביאר דלא דמי למש"כ המ"ב בסימן רי"ז הנ"ל שאסור להריח בשמים שרגילה לתלות בצוארה אפי'

נגיעה באשתו נדה

סעיף ב איסור נגיעה באשתו נדה

א. אסור ליגע באשתו נדה אפילו באצבע קטנה שלה^א, וגם היא אסורה ליגע בו, ואע"פ שנוגעים שלא בדרך הנאה^ב.

נגיעה בבגדים

ב. אסור ליגע בבגדיה שהיא לובשת, וכן אסור לה ליגע בבגדיו, וכתבו הפוסקים שאסור ליגע אפילו בבגדים הכולטים מן הגוף שלא

לבכות אמר זו תורה וזו שכרה, פקד הקב"ה עיניו בחלום ואמר לו חבירך לא עבר עבירה מימיו כי אם פעם אחת עברה אשתו נדה לפניו ונגע בבגדיה ולכן גבו ממנו, בו בלילה ראה את חבירו מהלך בתוך הפרדס בגן עדן. וכתב התשב"ץ חלק ג' סימן נ"ח ס"ק ט', ומובא בפתחי תשובה ס"ק ג', דיש להתרחק מליגע בבגדיה. ואף דמדברי התשב"ץ משמע דבגדים שלו יכולים לגעת בבגדים שלה, מ"מ כבר פסקו האחרונים להחמיר בזה כמ"ש בסמוך.

ולענין נגיעת בגדיו בבגדיה, ע"י בערה"ש ס"ק כ' ובשיעורי שבט הלוי ס"ק ג' שכתבו דיש לזהר שלא יגעו בגדיהם יחד, וע"י בחוט שני ס"ק ב' אות י"ז שכתב דאם הוא מתכוין שיגעו הבגדים זה בזה אסור, אך אם אינו מתכוין לכך מותר, ולכן אם נוגעים הבגדים שלא בכונה בשעה שהולכים אין בזה איסור. וע"י בשו"ת חיי הלוי חלק א' סימן ע"ג אות ז' שכתב דאם נוגעים בגדיו לבגדיה שלא בכונה כגון כשעוברין במקרה זה אצל זה אפשר דמעיקר הלכה אין צריך לדקדק

א. שו"ע שם, וע"י בשיעורי שבט הלוי ס"ק ב' שכתב דאסור ליגע בה אפילו שהיא ישנה.

ולענין נגיעה ע"י מקל או כפפות ע"י בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' אות י"ח, ובשו"ת קנה בושם חלק א' סימן פ"ו אות ב' שכתבו דמדברי הפוסקים לא ראינו שאפשר להקל בנגיעה באשתו נדה ע"י דבר אחר ויש להחמיר בכה"ג. וע"י בשו"ת מנחת יצחק חלק ב' סימן כ"ז מה שכתב לענין נגיעה באשתו נדה ע"י כפפות.

ב. ע"י בבדי השלחן ס"ק י"ד שמביא מח' הפוסקים בנגיעה שלא בדרך תאוה, שיש אומרים שאסור מן התורה ויש חולקים שהאיסור רק מדרבנן. וע"י בחכמת אדם כלל קט"ז ס"ק ב' שפסק להחמיר אפילו שלא בדרך חיבה. ולענין הליכה לרופא וכדומה עיין לקמן סעיף י"ז.

ג. ע"י ברוקח סימן שי"ח שכתב, מעשה בתלמיד אחד שמת ולא הלכו אחר מטתו עשרה בני אדם, התחיל חבירו

מרגישים כללי, וכל הנ"ל דוקא כשלובשים הבגדים, אבל ליגע בבגדיה בזמן שהיא לא לובשת אותם מותר^ה אפילו בבגדים שיש עליהם דם נדה.

זהירות מנגיעה בנפיעה

ג. הנוסע עם אשתו נדה באוטובוס או במטוס ואחד מהם עלול לישן, אין להם לשבת זה ליד זה אלא יחליפו מקום עם מישהו אחר, משום שכמעט אי אפשר שלא יגעו זה בזה^ה. וכן הנוסע עם אשתו נדה ברכבת או באוטובוס מלא אנשים, ועומדים בצפיפות, יש אומרים שצריך להזהר שלא יעמוד ליד אשתו או לישיב ליד אשתו כדי שלא יבואו לידי נגיעה ודחיפה זה לזה, אמנם יש מגדולי הפוסקים שהקילו בזה וראה הערה^ה.

הלוי שיש ליוהר לסדר החלפת הכסאות באופן שלא יגרום חילול ד' ושיהיה שם שמים מתאהב על ידו.

ח. עי' שו"ת באר משה חלק ג' סימן קל"ג ובקנה בושם סימן קצ"ה ס"ק י"ח שכתבו דבכה"ג כמעט אי אפשר שלא יגע. וכן כתב בספר אהלך באמיתך פרק כ' סעיף כ"א, והשיב לי בתשובה בעל האבני ישפה שליט"א דזו שאלה של מציאות ואם יודע שיצטרך לנגוע בה לא יסע עמה. ועי' בשו"ת אגרות משה חלק ב' אבן העזר סימן י"ד דכתב שמסתבר דאף נגיעה באשתו שלא במתכוין אין לחוש שיבואו להנות מנגיעה זו. ולכן נראה דאם יושבים בעת הנסיעה ורחופים זה בזה אין לחוש. ובספר טהרת בת ישראל מכתבים מהחזון איש אות א' כתוב וז"ל גם באוטו אין הדבר מוחלט, שאי אפשר בלא נגיעה משום הצפיפות. ואדרבא, המדקדקים בוחרים ספסל מצומצם, שאין בו רק שני מקומות והיא יושבת אצל הכותל, והוא מצדד אצדודי לאוויר האוטו באופן שהם מובטחים

בזה, וכל המחמיר גם בזה קדוש יאמר לו. ולענין נגיעה בכסא שאשתו יושבת עליה, כתב בפסקי משנה הלכות שמותר דאינו נחשב כבגדיה.

ד. עי' בדרכ"ת ס"ק ו' שהביא דיש להמנע מליגע אפי' במה שבוטל מבגדיה, אבל אם זה סמוך לגופה אסור מדינא, וכן דעת הרבה פוסקים. ועי' בשו"ת באר משה חלק ה' סימן קמ"ה דאם נפלה השמיכה שלה באמצע השינה והיא עדיין ישנה, אסור לו להניח השמיכה עליה אפילו אם הקור גדול, וכן אסור ליגע בכרים והשמיכה בעת שהיא מכוסה בהם וישנה, אבל אם היא רוצה לכסות את עצמה עם כסת שלו מלמעלה מהכסת שלה מותר.

ה. תשב"ץ חלק ג' סימן נ"ח ס"ק ט', הובא בפ"ת ס"ק ג' ובדי השלחן ס"ק ט"ו ועוד כמה פוסקים.

ו. ט"ז ס"ק ו'.

ז. כ"כ בספר נטעי גבריאל חלק א' עמוד רמ"ז, ועוד הביא שם בשם בעל שבת

קריאה בספר אחד

ד. יש מחמירים שלא לקרא בספר אחד שמא יבואו לידי נגיעה, ויש מקילים.^ט

שימוש במטריה אחת

ה. נחלקו הפוסקים אם מותר ללכת עם אשתו בעת נדתה תחת מטריה אחת משום שמא יגע באשתו נדה וראה הערה:^י

וכדאי לעשות שאלת חכם כיצד לנהוג.
 י. עי' בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' אות י"ב שכתב להתיר וכן דעת הבדי השלחן ס"ק כ"ה ובחוט שני שם, ועוד פוסקים, ועי' בשו"ת חיי הלוי חלק ה' סימן פ"ה אות ל"ט שכתב דמותר אבל יש לזהר שלא יגע המטריה בבגד של השני. אמנם עי' במשנת השלחן תשובה רכ"א בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א שכתב דיש לזהר מללכת ביחד מתחת למטריה אחת להגן מגשמים או משמש, כי יש חשש שיגעו אחד בשני, וכן החמיר בשיעורי שבט הלוי סעיף ב' ס"ק ג' ד"ה יש, ועי' בספר מראה כהן עמוד ס"ה שכתב דבפוסקים לא נתפרש איסור בקריאה מתוך ספר אחד או הליכה משותפת מתחת למטריה אחת, אך כיון שפעולות אלו נעשות בדרך כלל ע"י שמתקרבים מאד זה לזה, מן הראוי להתרחק מהן, אבל קשה ליתן בדבר זה קצבה והכל לפי הענין. ובפסקי משנה הלכות עמוד מ"ט כתב דאין לקרוא מתוך ספר אחד ואין ללכת מתחת למטריה אחת משום דמחמירים שלא לעשות שום דבר ביחד.

מנגיעה. אבל באנו לאסור לגמרי הישיבה באוטו, אנו מביאים את רוב העולם לידי נסיון, שמפני הבושה אינם יכולים להפסיק ביניהם. ומוטב לעשות כדן מלעבור על הדין, וטוב עשה המחבר שקבע את הדברים כהלכתם, עכ"ל. ועי' בספר לבושי עז עמוד תי"ב סוף אות ב' שהביא דעת החזון איש, והוסיף דלכאורה דבריו נכתבו בזמן שהמושב היה מחובר. ועי' בספר חוט שני עמוד רט"ז אות י"ז שהביא הפוסקים שהחמירו בנגיעת הבגדים אפילו שלא בכוונה, ולכן הזהיר דיש לשים לב לזה בעת הנסיעה.

ט. עי' בספר אמת ליעקב הערה פ' שכתב דאין לקרוא מספר אחד עם אשתו נדה, אפילו אם רק האיש אוחד הספר והיא קוראת עמו, וכן דעת הבאר משה והגרי"ש אלישיב שליט"א ועוד כמה פוסקים, וכתבו דלכן אלו שיושבים בשלחן שבת וכדומה ומברכים ברכת המזון מסידור אחד לא יפה הם עושים. אמנם עי' בשו"ת קנה בושם חלק א' סימן פ"ו שכתב דלא ראינו חשש בזה לאיסור, וכן דעת הגר"ח קניבסקי שליט"א, והחוט שני ס"ק ב' אות י"ד ועוד כמה פוסקים,

תליית כביסה ביחד

ו. נחלקו הפוסקים אם מותר לשניהם לתלות הכביסה ביחד, יש אומרים שאסור אפילו אם החבל ארוך ולא יבואו לידי נגיעה, ויש מקילים^{יא}.

נסיעה במעליית

ז. הנכנס עם אשתו נדה לתוך מעליית אין לחוש כלל משום איסור נגיעה, וה"ה במדרגות נעות (עסקעלטע"ר)^{יב}. אך לנסוע ברכב לופט (רכבל) שמטיילים נראה דאסור מפני כמה טעמים^{יג}.

חופת נדה

ח. בחופת נדה, יש אומרים שיכול החתן ליתן הטבעת על אצבע הכלה כדרך שעושים בחופת טהורה, ואין חשש איסור בזה אע"פ שהוא יכול לבא לידי נגיעה^{יד}, אמנם יש מחמירין שיזהר החתן כל מה שאפשר

יא. בספר סוגה בשושנים פרק י"ד אות א' מחמיר, וכן דעת הגאון מפאפא זצ"ל מובא בספר נטאי גבריאל, אך בשיעורי שבט הלוי סימן ס"ק ג' כתב להקל.

יב. עי' בשו"ת שבט הלוי חלק ו' סימן קכ"ט אות י' ובשו"ת משנה הלכות חלק ה' סימן קמ"ג, ואין לחוש לספסל המתנדנד על ידי עליית וירידת המעלית כיון שעומדים רחוק אחד משני.

יג. עי' נטעי גבריאל חלק א' עמוד קע"ח שכתב דמלבד מאיסור טיול איכא לפעמים גם חשש נגיעה, וגם איכא משום ספסל המתנדנד. מיהו העיר לי ידידי הרה"ג ר' יהודה בצלאל שפיץ שליט"א דיש כמה רכבי טיול שאינם מתנדנדים, וכדומה לזה, או שמושיבים יותר משני אנשים שאז יש הפסק ביניהם וכדומה, ולכן יש לעיין באיזה אופן נוסעים עליו,

כיון דיש מקום להקל בדוגמאות מסויימות. ושוב שאלתי את הגאון בעל האבני ישפה שליט"א והשיב לי דאם הוא דומה לרכבת אין איסור שהרי מותר לנסוע עם אשתו נדה ברכבת, רק לא ישב על ידה שהרי בקלות יגע בה בגלל מהירות הרכבת.

יד. עי' באור זרוע סימן כ' שמיקל בזה וכן בדרכי תשובה ס"ק י"ג מביא בשם השלחן עזר שמיקל, ועי' בפותח שער סימן ט"ו ס"ק ח' שהביא שהמנהג בחופת נדה הוא כמו שכתב בבאר היטב אבן העזר סימן ס"א ס"ק ח' שהחתן נותן בעצמו הטבעת על אצבעה, משום דקודם שקידשה לא הוי אשתו ומיד אח"כ מתרחקת ממנו, ועי' באמת ליעקב סימן קצ"ה הערה פ"א שכתב דכשאירע חופת נדה והמחותנים רוצים בדוקא לעשות ריקוד של מצוה שהחתן והכלה רוקדים

שלא ליגע באצבע הכלה^{טו}. ולענין מסירת גט ראה הערה.

הושטה מיד ליד

הושטה מיד ליד

ט. אסור להושיט^{טו} מידו לידה שום דבר ולא יקבלנו מידה, שמא יגע בבשרה^{יז}. ואין להושיט אפילו ע"י שינוי^{יח}.

בבגד שעל מרפקו, אבל המחמיר שלא לעשות עצה זו תבא עליו ברכה. ועי' בספר נטעי גבריאל חלק א' פרק ט"ו סעיף י"ז שהביא מבעלי הוראה להחמיר בזה.

יז. שו"ע שם. ואפילו בדבר ארוך שאין בו חשש שמא יגע בה כתב הש"ך דמ"מ יש להחמיר, דלא חילקו חז"ל ואסרו כל הושטה.

ועי' בבדי השלחן ס"ק כ"ג שכתב דנראה דאפילו ע"י כפפות אסור להושיט דבר לאשתו משום שגם בזה יש לחוש שמא יגע, שהרי דרך בגדים ג"כ אסור. ועי' לעיל כמה שיטות לענין נגיעה על ידי כפפות.

ולענין לקחת דבר מתוך תיק שבידה עי' בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' אות ח' שכתב דאין ליקח דבר מתיק שבידה, אבל בחוט שני עמוד רט"ז כתב לחלק בין אם התיק נמצא בידה שאסור לבין אם התיק תלוי על גופה שבכה"ג מותר ליתן ולקחת מתוכו חפץ, ולכאורה זה תלוי אם נגיעה ע"י דבר אחר נחשב כחיבור ואסור וצ"ע.

ולענין הנחת חפץ בתוך עגלה שהבעל או האשה מוליכים, כתב בחוט שני ס"ק ב' אות י' להקל בזה, וכן כתב בפסקי משנה הלכות עמוד מ"ו, והוסיף

ע"י מטפחת או אזור המפסיק, יש להתיר לעשות כן משום דגדול כבוד הבריות.

טו. הדרכי תשובה עצמו שם מחמיר בזה כל מה שאפשר. ועי' בספר שפע טהרה סימן קצ"ה הערה ו' שהביא דבעל הדברי יציב וצ"ל היה נוהג בחופת נדה שהכלה תגביה האצבע למעלה והחתן מניחו כנגד האצבע והטבעת הולך בעצמו להאצבע, וזה לא נכלל בזריקה.

ולענין מסירת גט כשהיא נדה עי' בבדי השלחן ביאורים ד"ה שום דבר שכתב דמותר למסור גט בידה בימי נדתה, דכיון שהגט לרחוקה קאתי לא חיישינן שיבאו לידי הרגל עבירה, וכ"כ בשו"ת בית יצחק יור"ד חלק ב' סימן י"ח, וכן דעת בעל הבאר משה, ובשיעורי שבט הלוי סעיף ב' ס"ק ג' ועוד פוסקים. ועי' בספר חוט שני עמוד רט"ז אות ד' שכתב דמותר ליתן גט ביד אשתו, בזמן טומאתה, דליכא בזה חשש נגיעה.

טז. בפסקי משנה הלכות כתב דאפילו לגלגל חפץ על הרצפה כדי שהשני יתפוס נכלל באיסור הושטה. וכן החמיר בשו"ת אבני ישפה חלק א' סימן קע"ג אות ב' משום דדמי לזריקה שהרמ"א בסמוך אסור, אולם יש עצה שלא יעצור הדבר המתגלגל בידו, אלא בנעלו או

להושיט ספר קדוש בעת נדתה

י. בעל שלא ידע שאשתו פרסה נדה והושיט לה ספר קדוש או תפילין וכדומה, נחלקו הפוסקים, יש אומרים שמותר לה לקבל הספר כלאחר יד ולא תניח לו ליפול משום בזיון ספרים^ט, ויש אומרים שתניח לו ליפול

הושטה הוא משום שמא יגע בה, כתב בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קל"א אות ב' דבאופן שאי אפשר ליגע בה כגון ששניהם עומדים בשני צידי הדלת, האישי עומד מצד אחד והאשה מצד השני יש להתיר מעיקר הדין ששניהם יאחזו את הדלת כל אחד בצד שעומד, מיהו אף דמצד הדין הכל מותר מ"מ יש להימנע מזה. ולגבי דלת הנפתחת ע"י אחד מהם מותר להשני לעצרה כך פסק בעל משנה הלכות, ועוד פסק בעל משנה הלכות שראוי שלא יפתח אחד לשני את הדלת ולהחזיק אותה שלא תסגר כיון שזה דבר שגורם חיבה.

יח. הב"ח כתב דלהושיט בשינוי כגון ע"י יד שמאל וכדומה אסור. ועי' בבדי השלחן בביאורים ד"ה ולא שכתב דהשיטה מקובצת כתובות דף ס"א הביא מהריטב"א להתיר ע"י שינוי, אמנם סתימת הפוסקים כדעת הב"ח, ועוד דבסמוך כתב הרמ"א שאף לזרוק מזה לזה אסור, ומשמע אפילו בסמוכים זה לזה תוך כדי הושטת היד, והרי הזריקה בזה היא שינוי שאין דרך לזרוק כשעומדים סמוכים, אלא משמע שאף בשינוי אסור, ומה שהתיר הריטב"א יש לומר שהוא כדעת התשב"ץ המובא לקמן שמתיר זריקה, עכ"ד.

יט. עי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק ג' שכתב שלא תניח ליפול מפני שיש כאן

שם דמותר נמי לשים תינוק בתוך העגלה כשהיא תופסת את העגלה, אכן בספר מנחת פרי על הל' נדה חלק התשובות סימן כ"ד כתב להחמיר, ועי' בשו"ת ויען יוסף יו"ד סימן קמ"ב אות ג' שכתב אם הבעל דוחף עגלה של תינוק וכבר הסיר ידו מהעגלה אלא שהעגלה הולכת עדיין מכוחו אם האשה מותרת להשים חפץ בעגלה כל זמן שהעגלה הולכת, מסתבר להקל דאין בזה סרך חיבה, ואינו דומה לזריקה כלפי מעלה והיא מקבלת שהביא בפתחי תשובה ס"ק ד' דיש מחמירין, משום דנראה כדרך חיבה, עכ"ד. ובספר נטעי גבריאל חלק א' עמוד קפ"ב כתב דמותר לתפוס עגלה ההולכת מכוחו של הבעל או להיפך אם לא כווננו לדחוף זה לזה.

עוד כתב בפסקי משנה הלכות שאסור בזמן נדתה לאחד להגביה בשבת הקדירה מעל האש והשני יוציא את המאכלים מהקדירה, רק שאחד יגביה את הקדירה והשני יניח קדירה ריקנית על האש ויחזירו את הסיר על גבי הקדירה הריקנית, ובכה"ג מותר להוציא אוכל מן הסיר ואין בזה חשש מגיס בשבת. והעירני ידידי הרה"ג יהודה בצלאל שפיץ שליט"א דאפשר להוסיף עוד עצה שהוא יניח הקדירה על השלחן וישים ידיו עליו, ואז לכאורה היא יכולה להוציא מאכל משם. והנה להסוברים שטעם האיסור של

ואין כאן בזיון ספרים משום שאין כוונתו לכך, ולענין דינא ראה הערה כ"א.

הגבחת חפץ כבד ביחד

יא. הכרעת גדולי הפוסקים שאסור להגביה חפץ כבד ביחד א"כ הוא שעת הדחק, כגון עגלה שיש בה תינוק וקשה להגביה העגלה לבד, כ"ב וראה הערות כ"ב.

בזיון ספרים, רק שישתדלו שיעשה זאת עם שינוי כשאפשר.

כ. בספר נטעי גבריאל חלק א' עמוד קפ"ד הביא דעת הגאון רבי חיים לייב כ"ץ שליט"א אבד"ק סערדאהעלי דפסק בן, ועוד הביא מכתב מבעל 'אגורה באהלך' שכתב דכאן רוצים לקיים דברי השו"ע, וכיון דהושטה אסור אין כוונתם לבנות הספר, ולכן זה לא נחשב כבזיון ספרים.

כא. בנטעי גבריאל שם הכריע שספרי קודש הנדפסים אפשר להקל ולהניחם ליפול, אף דמבואר בט"ז יור"ד סימן רע"א ס"ק ח' שיש בהם קדושה זה קאי דוקא לבזות בידיים, אבל כשאין כוונתו לבזותם יש לצרף שיטת הפוסקים דדפוס אין בהם קדושה כמבואר בכמה אחרונים, ולכן אין להקל ולהושיט אלא יש להניחם ליפול, משא"כ תפילין יש בהם קדושה ולכן אין להפילם לארץ.

כב. בשו"ת מנחת יצחק חלק ז' סימן ס"ט ד"ה אולם כתב דאסור להבעל ואשתו נדה להגביה ביחד קורה כבידה זה מצד זה וזו מצד זו אף שאינם נוגעים זה בזה, דאף דאינו דומה להושטה מזל"ז או זריקה, דשם הכוונה ליטול או לזרוק מזל"ז וכאן כוונת שתיהן לדבר שלישי,

מ"מ בודאי לא עדיף מהמבואר בשו"ע שם סימן קצ"ה סעי' ה' דאסור לישוב על ספסל ארוך שמתנדנד ואינו מחובר לכותל כשאשתו נדה יושבת עליו מרדכי פ"ק דשבת, וא"כ מכש"כ שאסור להגביה ביחד את הספסל וכיוצא בזה, וכ"ז נוסף על הטעם דשמא יגעו זב"ז. ועי' בספר אוצרות הטהרה עמוד תתק"ג אות י"א שהביא דכן החמיר הגרי"ש אלישיב שליט"א לא להרים עם אשתו עגלה לאוטובוס וכדומה, וכן החמיר בעל משנה הלכות, וכן דעת רוב הפוסקים. ועי' בשו"ת אגרות משה יו"ד חלק ב' סימן ע"ה ד"ה להרים שכתב דלהרים עם אשתו נדה משאוי כבד או לדחוף ביחד מטה ושאר כלים כבדים אף שאין על זה ראייה ברורה משמע שראוי להחמיר, דהא תנן בזבים פ"ג מ"ב פורקין מן החמור או טוענין בזמן שמשאן כבד טמאים דשמא מתוך כובד המשא נשען זב על הטהור כדפי' הר"ש שם ורש"י בנדה דף ז', וא"כ אולי יש לחוש לאסור בשביל זה לאיש עם אשתו נדה, אף שלא דמו כלל דיני טומאה לדיני איסור משום שאין בזה ענין חיבה וגם לא ענין רגילות שיצטרכו היכר דאין זה דבר המצוי להרים משאות

כנפסק ביו"ד בסי' קצ"ה סעי' ב', לכן הו"ל זה לכל היותר כשיביה על ספסל אחד שמתנדנד או על עגלה אחת וספינה אחת, ושם הרי פוסק הרמ"א בסי' קצ"ה סעי' ה' דרך דרך טיול אסור אבל אם הולך מעיר לעיר לצרכיו מותר אע"פ שהוא ואשתו הם לבדן ובלבד שישבו בדרך שלא יגעו זה בזה, וכן בספסל מתיר כשאדם אחר מפסיק ויושב ביניהם, וא"כ גם בנידוננו יש להתיר היות ועושים זאת לצורך ולא לבילוי ושעשוע בעלמא. וישיבה על ספסל יש לומר דגרוע מנידוננו, כי שמה הישיבה דרך חיבה היא, וכדמצינו שכותב כן בהדיא התה"ד סי' רנ"א דישיבה על הספסל ביחד נראה בדרך חיבה דדרך אוהבים להתקבץ יחד ולהתוועד בכה"ג ע"ש, משא"כ בנידוננו שאין בזה דרך חיבה כלל כי אם טירחא ומילוי חובת עזרה, ויש להוסיף דאע"ג דשם גבי ישיבה על ספסל י"ל דהוי דרך חיבה בכל זאת כותב התה"ד שם דחומרא בעלמא היא, והב"י בטור כתב דחומרא זו דישיבת ספסל שמעתי שנוהגים בה האשכנזים אבל הספרדים לא נהגו בה ע"ש, והוספתי חומרא שילבש או כפפות על ידיו ויהא זה להיכרא עכ"ל. ועי' בספר טהרת הבית חלק ב' סימן י"ב סעיף ג' להגר"ע יוסף שליט"א שכתב דבעל ואשה שדירתם בקומה גבוהה ואי אפשר לאחד מהם להוריד את עגלת התינוק לבדו אל רחוב העיר בלי סיוע מהשני, מותר להם להוריד את העגלה ביחד באופן שזיהרו שלא לגעת אחד בשני, אלא הוא מלפנים והיא מאחור, או להיפך, שבמקום צורך

כבדות ולגרור מטות כבדות וכדומה, מ"מ יש לחוש ולאסור מצד דכל התרחקות יתירה עדיפא, ובמשא קל שאינה צריכה לסיועו אולי יותר חמור בזה דניכר קצת שהוא לחיבה, ובספר אהל אריה סימן י"ג הערה י"א הביא דעת האגרות משה, אך הביא דגם יש מקילין בזה ולכן המחמיר תבוא עליו ברכה. ועי' בשו"ת אור יצחק יור"ד סימן כ"ט פרק ב' סעיף ב' ס"ק ח' דנקט שאסור אפילו בחפץ כבד מאוד. ועי' בשו"ת קנין תורה חלק ה' סימן צ"ד כתב דכל ההרחקות שאסרו חכמים השנויים בסימן קצ"ה אינן דברים שעושים לשם חיבה כלל רק לצורך גמור ואפילו הכי גזרו להרחיק מזה שמא ירגיל לעבירה, ובכלל זה גם ענין הושטה מזה לזה אפילו בדבר ארוך שמושיט לידה ללא ענין דחיבה רק לצורך ואפילו לצורך גדול, ולכן יש לעיין בהעלאת והורדת עגלה אם איכא סברא להתיר משום דאינו מתכוין אלא לצורך ולא לחיבה. וסיים דבריו למעשה דירא ד' יחפש עצות שונות כמו להניח העגלה במקום משומר, ובאוטובוס נמצא תמיד אנשים שיעזרו בהורדה והעלאה מבלי שידעו שבעלה נמצא שם לעזורה. ולדעתי נראה שזה לא כל כך שכיח, ובפרט שיש הרבה לחץ להעלות על האוטובוס וכדומה שגורם שלא כ"כ קל להעלות העגלה אא"כ הבעל עוזר.

כג. עי' בלבושי עז שהביא בשם החזון איש להקל בזה. ועי' בשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ב סימן נ"ח שכתב וז"ל דאמרתי היות ואין בכאן כוונת הושטה מיד ליד שרש"י אוסר אפילו בלי נגיעה

קוואטר בברית מילה

יב. אסורים להושיט מיד ליד אפילו לדבר מצוה, כגון איש ואשה שנתכבדו להיות קוואטר בברית מילה והאשה בימי נדתה^{כד}. ויש שנהגו להקל באופן שהתינוק שוכב על גבי ב' כרים שמונחים על ידיה והבעל לוקח התינוק עם הכר העליון, והכר התחתון נשאר ביד האשה^{כה}.

גבריאלי, ועוד הרבה פוסקים. ועיין בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' אות י"ד שכתב דאין להקל בזה אא"כ אין לו עצה אחרת. ולענין חולה שצריך עזרה מאיש ואשתו נדה, עי' במנחת יצחק שם שכתב דבשעת הדחק יש להקל שיעזרו ביחד לחולה שהוא משותק ל"ע להעמידו וכדומה, והוא על פי מה שהביא הדרכי תשובה ס"ק ז' בשם הפרי שדה באחד שנעשה סומא ל"ע ויש סכנה שילך לבדו שהוא ואשתו יחזיקו ידיו, ועי' בדעת תורה שנראה דלא היקל אפילו בשעת הדחק רק באופן שיהא גם אדם מפסיק ביניהם.

כד. עי' דרכי תשובה ס"ק ט', וכן מה שהביא שם ממסגרת השלחן שכתב דיש נוהגים אפילו בימי טהרתה להרים התינוק מספסל וכדומה כדי שלא לבייש את מי שאינה טהורה. ועי' בבדי השלחן ס"ק כ"ד.

כה. עי' בדרכי תשובה שם שהביא משו"ת יוסף אומץ להגאון החיד"א סימן פ"ה להתיר אשה יולדת שנותנת הבן למילה באופן שיקשרו הילד על שני כסתות קטנים ושידה אוחות בכסת א' ובעלה בשני, עיי"ש. ועי' בשו"ת בית יצחק חלק ב' יור"ד סימן ל"ח שהשיג עליו, וסיים דאין נוהגין כן רק שהיא תתן

כזה יש לסמוך על דעת המקילים בדין זה. וכן מותר להעלות את עגלת התינוק מקומת הקרקע אל קומת דירתם באופן הנ"ל, והוא הדין שמותר לבעל לסייע לאשתו בהעלאת עגלת התינוק לאוטובוס או בהורדתה מהאוטובוס אל הרחוב עכ"ל. וכן עי' בשו"ת אבן ישראל חלק ט' סימן פ' שכתב דיש לדון דלשאת משא ביחד איש ואשתו לא נאסר כלל דלא הוה דרך חיבה, מ"מ יש לדון ולאסור מצד שמתנדנד ע"י נשיאת העגלה, והוה כיושבים על ספסל המתנדנד, אולם נראה דבדליכא אחר שיסייע לה להרמת העגלה, ויורד גשם ואי אפשר לחכות לאדם אחר, שפיר מותר בעלה לסייע לה, עיין בספר החינוך מצוה תקמ"ד דגם באדם איכא מצוות טעינה ופריקה.

ועי' בשו"ת תשובות והנהגות חלק א' סימן תק"ב שכתב ובשעת הדחק גדול כשאי אפשר להניח העגלה למטה, ואי אפשר באחד, אף שבעלמא מביא בב"ח דלא מועיל שינוי להתיר, ע"ש דמיירי ביד שמאל או בבתי ידיים וכדומה, אבל בשינוי ממש כשניכר, ובצירוף שאי אפשר אלא בשניהם, ואין זה דרך חיבה כלל, נראה דיש להמיקל על מי לסמוך. וכן הורה ר' טוביה גולדשטיין זצ"ל בעל מחבר שו"ת עמק הלכה מובא בנטעי

ואע"פ שיש מקור למנהג זה, מ"מ יש להחמיר ולהניח התינוק עם הכר על שלחן או ספסל ומשם יקח הבעליו.

להדליק מנר שמחזקת

יג. אם אחד מהם מחזיק נר אסור להשני להדליק ממנו, משום דהחיבור גורם לקירוב הדעת, ולכן אין להדליק סיגריה מנר שאחד מהם מחזיקו. ולענין לחמם ידי השני או ליהנות מנר הבדלה ראה הערה.

קוואטר ביום כיפור, ראיתי בספר הליכות שלמה הל' יום כיפור פרק ה' סעיף כב שכתב דמותר, דאע"פ דבסימן תרט"ו סעיף א' כתוב דאסור ליגע באשתו ביום כיפור כאילו היא נדה, ובמשנה ברורה שם הביא בשם האחרונים דהיינו בין ביום ובין בלילה, אבל בכגון דא יש לסמוך על שיטת הט"ז שם ס"ק א' דמתיר נגיעה ביום. ובכף החיים סימן תרי"ח ס"ק ב' וערוך השלחן סימן תרט"ו ס"ק א' פסקו כהט"ז. אמנם בספר חוט שני הל' יום כיפור עמוד קל"ט כתב דבכה"ג יש להחמיר ולהעבירו רק על ידי אחותו וכיוצא בזה. ובספר סוגה בשושנים פרק ל"ח הערה ו' הסיק דצ"ע, עיי"ש.

כז. עי' בפתחי תשובה ס"ק ג' בשם יד אליהו בסימן ס"ה. ועי' בערוך השלחן סעיף ה' שכתב דכשאוחזת אש בידה לא יבעיר ממנה שום דבר כמו שפופרת של טאבא"ק וכיוצא בזה דההבל מחבר ויש בזה התקרבות, ועי' בבדי השלחן ס"ק כ"ה. ובשו"ת קנה בושם חלק א' סימן פ"ו אות א' כתב דאע"פ שיש לדחות ראיותיו של היד אליהו, מ"מ כיון שהדבר יצא מפיו לאיסורא והאחרונים הביאו דבריו להלכה אין להקל בזה, וכן דעת רוב הפוסקים.

הילד לאחר, והאחר לבעלה. אכן עי' בספר טהרת הבית חלק ב' סימן י"ב סעיף ו' שכתב דמנהג הספרדים הוא לעשות כהחיד"א ודעמיה, אבל מנהג אחינו האשכנזים להחמיר. ועי' בשו"ת בית אב"י חלק ב' סימן צ"א שנקט כדברי החיד"א להקל, והשיג על הדרכי תשובה.

כו. פסקי באר משה עמוד קצ"ו הערה כ"ד וכתב שם דמאחר שכך המנהג בודאי נתברר הדבר להקל על פי גדולי בעלי הוראה, עם כל זה אם אפשר אל יעשה כן, והוסיף שם דאין שום בושא בדבר אדרבה ואדרבה זהו הכתר היותר נאה, ופאר וכבוד לנשים צדקניות שלנו שאין אומה ולשון יכולין לקבל דיני נדה ואנו בעזר"ה קבלנו בשמחה ועדיין עובדין בשמחה הגם שהנסיונות עצומות, אשרינו מה טוב חלקנו, עכ"ד. וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א והגר"מ הלבארשטאם זצ"ל דאפילו שיש מנהג להקל ע"י ב' כריות מ"מ יש להחמיר, וכן דעת רוב הפוסקים. וראיתי בשם הגר"פ שיינברג שליט"א דיש להחמיר אפילו על ידי שינוי, ועצתו היה שתניח האשה את התינוק עם הכר על השלחן ויקחנו הבעל משם.

ולענין איש ואשתו שרוצים להיות

ולענין הבדלה ליהנות מהנר בברכת מאורי האש, עי' בשו"ת אגרות משה יו"ד חלק ב' סימן פ"ג שכתב בדבר אם מותר לבעלה לברך ברכת מאורי האש וליהנות מן האור כשאשתו נדה מחזקת נר הבדלה נראה פשוט שליכא איסור בזה, דל"ד למה שאיתא בפ"ת סק"ג מתשובת יד אליהו שאסור לבעלה להדליק הטאבק או לחמם עצמו בנר שמחזקת בידה וכן להדליק ממנו נר אחר, דהתם הוא מטעם שכתב שההבל מחבר הנר שמחזקת בידה לידי שמתחממים בו, ובהדלקת הטאבק והנר הוא ודאי חבור, ואין צורך להראיה מהרע"ב פ"ה ממכשירין מי"א אלא לחמום הידים, וגם רק כשאיכא זיעה מההבל כמפורש ברע"ב שם ובלא זיעה אולי יש להתיר גם לחמם ידיו, אבל ליהנות מהאור של הנר שליכא שום חבור ודאי מותר, עכ"ד. וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א, וכן נקט בשיעורי שבט הלוי ס"ק ג' ד"ה ולהחזיק שכתב דלהחזיק נר להבדלה ודאי שרי, דמה שהוזכר נר לאיסור הוא רק כשנצרך לחיבור ההבל לחמם או להדליק, ובהבדלה מחזיקה רק כדי לברך ולראות ביד ואין חיבור. ועי' בשו"ת משנה הלכות חלק י' סימן ק"ל שכתב דמאחר דדרך המבדיל ליקח נר ההבדלה בידו לאחר שהבדיל ולשפוך עליה מיינו או ממימיו לכבותה ולהריח בה, לכן כדי להזכירו שלא יקח מידה יש לה להחזיק ההבדלה בשמאלה כדי שיהיה לו היכר ולא יקח מידה אלא תניח נר ההבדלה על השלחן לאחר שיבדיל ואח"כ יקח המבדיל ויכבנה, עכ"ד. ועי' בחוט שני עמוד רי"ז

ס"ק כ' שכתב דמותר להחזיק נר הבדלה בידיה, כדי שהוא יהנה לאורו, דאין זה חיבור שמבחינן לאור זה, וכן דעת הקנה בושם שם ס"ק ג', ורוב הפוסקים להקל, אכן בשו"ת בית ישראל חלק א' סימן י"ד כתב דאין לברך בורא מאורי האש על נר שביד אשתו נדה משום הרגל דבר וקירוב בשר. ועי' בספר סוגה בשושנים פרק כ"ה סעיף ט' שהביא דקיבל מכתב מהגרי"י ניימן זצ"ל בעל שו"ת אגורה באהלך דנראה שכוונת הבית ישראל לאסור הוא רק אם באותו חדר דולק אור אחר שמאיר, דאז צריך שיקרב עצמו אצלה בכדי לראות צפורניו לאור ההבדלה, אבל אם אין אור אחר, דגם מרחוק נהנים מאורו ואין צריך להתקרב אצלה, אין שום חשש התקרבות ומותר, ועי' בספר טהרת הבית חלק ב' סימן י"ב ס"ק ט' ד"ה וראיתי שדחה את דברי שו"ת בית ישראל.

ולענין להדליק נר או פנס כדי להאיר המקום בשביל השני, בשו"ת בית ישראל שם מתיר, וכן דעת בדי השלחן ס"ק כ"ה וחוט שני שם ועוד כמה פוסקים, ועי' בסוגה בשושנים פרק י"ט סעיף ה' שכתב דנר להאיר לבעלה בודאי מותרת האשה להחזיק ומותר הבעל ליהנות מהאור ואין כאן שום חיבור, ואף שעומדת סמוך לו דלא ניתן שיעור בזה עד כמה מותרים להתקרב זה לזה, וכן הבעל מותר להחזיק נר להאיר לאשתו. אכן במשנת השלחן תשובה רכ"א הובא מהגרי"ש אלישיב שליט"א להחמיר כיון שמשתמש בנר שבידה.

ולענין להחזיק תנור חימום בידה כדי

זריקה מיד ליד

יד. אסור אף לזרוק חפץ מידו לידה משום קירבה^כ, אבל לזרוק על בגדיה או לתוך ארנק או שקית שבידה מותר^{כז}, ויש מחמירים^ל.

שהתרנגולת תגע בה, והיא נוהרת להתרחק מן התרנגולת.

כח. רמ"א שם, וכן דעת רוב האחרונים ודלא כהתשב"ץ חלק ג' סימן נ"ח ס"ק ה' ומהריק"ש, ופרישה ס"ק ג' ועוד פוסקים שמתירים זריקה שלא בדרך חיבה. ועי' בבדי השלחן ביאורים ד"ה וכן שכתב דלכאורה לפי טעם המחבר באיסור הושטה מידו לידה שהוא משום חשש נגיעה בזריקה לא שייך חשש נגיעה, אך לדעת הרמ"א האיסור משום קורבה, ולכן גם בזריקה אסור כיון דיש בזה קורבה.

עי' בספר נטעי גבריאל חלק א' עמוד קע"ט שכתב דאין לאיש ואשתו נדה לדחוף ילד היושב על נדנדה, משום דהוי כזריקה מזה לזה. ולכאורה יש לחלק, וצ"ע. אכן השיב לי בעל האבני ישפה שליט"א בתשובה דנראה שהדבר מותר כיון דאינם נוגעים בילד באותו זמן, ולכן לא נחשב הושטה או זריקה אחד לשני, אלא כשתי פועלות שונות דמותר.

כט. תורת השלמים ס"ק ב', לחם ושמלה ס"ק ו', בדי השלחן ס"ק ל', ועוד כמה פוסקים. ועי' בבדי השלחן שם שכתב להתיר על פי הט"ז ס"ק ח' שמוכח מדבריו דמותר לזרוק מתוך כלי להשני, ואם כן ה"ה דמותר לקבל בתוך כלי דבר הנזרק.

ל. לגבי זריקה על בגדיה כתב בספר פרדס שמחה ס"ק ו' דראוי להחמיר,

לחמם את בעלה בפסקי באר משה עמוד קצ"ז כתב דאפילו לדעת הירד אליהו מותר ובתנאי שהבעל לא יגע בהמכשיר, וכל זה דוקא לחמם הידים אבל לחמם כל הגוף אסור משום דגורם קירוב הדעת. ולהעביר תרנגולת מעל גבי ראש אשתו לכפרה בערב יום כיפור עי' בספר סוגה בשושנים פרק ל"ח סעיף א' שהביא דהמגן אברהם בא"ח סימן תר"ה ס"ק ג' מיקל בזה אם קשה לה לסבב לבד רק יזהר שלא יגעו זה בזה, וכן מותרת האשה לסבב הכפרות על ראש בעלה אם קשה לו בעצמו, משום דאין בזה חיבה וקירוב, ולא נכלל בהג' מלאכות שאסורים לעשות לבעלה בעת נדתה. וכן היקל בטהרת הבית חלק ב' עמוד ק"ח, אכן כששאלתי לבעל המנחת חן שליט"א שאלה זו השיב לי תשובה דמן הראוי להזהר בזה מחשש שמא יגעו זה בזה, וכן החמיר בשו"ת יפה נוף יור"ד סימן ק"ג. ועי' בספר חיי הלוי על הלכות טהרה ס"ק כ"ט שכתב דמעיקר ההלכה אין לאסור, רק צריך להזהר ביותר שלא יגע בה, אכן הביא שם מהאב"ד מסקווירא זצ"ל דהורה דלכתחילה אין לעשות כן. והשיב לי בתשובה בעל האבני ישפה שליט"א דמותר לבעל לטובב כפרות מעל גבי ראש אשתו נדה משום שאינו נוגע בה כלל כי כל הענין של כפרות הוא לטובב באויר בלי נגיעה. וגם אין חשש שמא ישכח שהרי לעולם אין האשה רוצה

זריקת חפץ כלפי מעלה

טו. יש אומרים שמותר לזרוק חפץ למעלה שלא בכיוון אשתו באופן שהיא צריכה להושיט ידה לתפוס החפץ^{לא}. ויש אומרים שאין לעשות כן, והמחמיר תבא עליו ברכה^{לב}.

כלפי מעלה ושתרד מעצמה לתוך ידה, ובוה נמי מועיל לקדש אותה, וכך הסכימו הגר"מ ברנסדורפר זצ"ל ויבלח"ט הגר"מ שטנרבוך שליט"א. ועי' בשו"ת משנה הלכות חלק' ה' סימן ק"נ שכתב, לפענ"ד הי' נראה בס"ד לפמ"ש בגמ' סנהדרין ע"ז ע"ב ואמר רב פפא זרק צרור למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב, אמר ליה מר בר רב אשי לר"פ מ"ט משום דכחו הוא, אי כחו תיזיל לעיל ואי לאו כחו הוא תיזיל לתחת, אלא כח כחוש הוא, ע"כ, ופרש"י, והלכה לצדדין דרך נפילתה, שלא נפלה כנגדו אלא כשהיא חוזרת לארץ היתה מתרחקת לצדדין, אבל אם נפלה נכחה והרגה פטור, דלאו כחו הוא אלא היא חוזרת לארץ מאליה, ע"כ, והוא דכשזרק אדם חפץ למעלה כל שיש מכחו בחפץ זה הולך למעלה, ולאחר שנפסק כח זריקתו מכל וכל אז היא חוזרת למטה מטבע העולם, שהארץ יש לה כח המושך אצלה כידוע, אבל אם אין הדבר נופל תחתיו ממש אלא הולך לצדדין א"כ נראה דאכתי יש בו מכח האדם ומכחו הוא שנופל לצדדין, אף שכחו נקלש דהוא זרקו למעלה והחפץ נופל לצדדין, מ"מ אכתי כחו מעורב שם אלא שכחו קלוש ולכן אין ביכלתו לדחפו עוד למעלה אלא לצדדין והבן.

לב. עי' בסדרי טהרה ס"ק ד' שכתב דאע"פ שיש להקל מעיקר הדין מ"מ

וכן דעת הגר"ש אלישיב שליט"א מובא במשנת השלחן תשובה רכ"ג, וכן בשיעורי שבט הלוי ס"ק ד' כתב שמחמירים לא לזרוק על בגדיה, וכ"כ בחוט שני דרק בשעת הדחק מותר. וה"ה לענין זריקה לשקית שבידה.

לא. כרתי ופלתי ס"ק א' הובא בפתחי תשובה ס"ק ד', ועי' בשיורי ברכה אות ו' שכתב דיש נוהגים שאם יש בידו מפתח וכיוצא ורוצה ליתנו לה, זורק החפץ למעלה, וברדתו היא תקבלנו, ויש מי שכתב דשרי, וכן נראה לי ההדיוט להתיר, כיון דאף לזרוק מיד ליד שרו הרשב"ץ ומהריק"ש, אנן דאסרינן, תסגי להחמיר כשיהיה זורק בהדיא מיד ליד, עכ"ד. וכן היקל בחכמת אדם כלל קט"ז דין ב' וכן דעת בעל האגרות משה הובא בספר הלכות נדה להגר"ש איידר זצ"ל חלק ב' הערה פ"ט, וכן דעת ספר חוט שני ס"ק ג' אות ו', ועוד פוסקים. ושמעתי מעשה שהיה בבית דין של העדה החרדית בירושלים, בגר צדק שאחרי כמה שנים התברר שהגרות שלו לא היתה כהלכה והיה צריך להתגייר מחדש וכן לעשות חופה וקידושין עוד פעם, וכשחל החופה אשתו היתה טמאה והיה עליו להחמיר בנגיעה מעיקר הדין כיון שכבר היתה אשתו, ופסקו הבית דין למעשה שהעצה הכי מובחרת הוא להקל כשיטת הסוברים דמותר לזרוק הטבעת

ניפוח נוצה או אבק

טז. יש אומרים שמותר לנפח נוצה או אבק וכדומה מבגדיה, ויש מחמירים^{לג}. ולכוון מאוורר זה על זה ראה הערה.

הושפת תינוק מיד ליד

יז. יש אומרים שמותר ליטול תינוק מאשתו נדה או להיפך, משום דחי נושא את עצמו והיא אינה עושה כלום^{לד}, ואם התינוק חלש או כפות

אין להתיר וכל המחמיר בענינים כאלה תע"ב, וכן הובא דבריו בפתחי תשובה שם, וכן הצמח צדק פסקי דינים סעיף ב' כתבו דהמחמיר תבא עליו ברכה, וכן דעת כמה פוסקים. ועי' בערוך השלחן ס"ק ה' שכתב דאסור בכל ענין בין שהזריקה הוא במשך שוה בין שהזריקה למעלה או למטה אסור.

לג. עי' בפתחי תשובה שם בשם שו"ת הר הכרמל יור"ד סימן י"ח וכתתי ופלתי ס"ק א' שכתבו להתיר, וכ"כ בספר לבושי עז אות י"ב. אכן בתורת השלמים ס"ק ב' ושו"ת מנחת יעקב סימן י"ג ולחם ושמלה ס"ק ו' כתבו דהמחמיר תבא עליו ברכה. ועי' בסדרי טהרה ס"ק ד', וכן דעת הבדי השלחן ס"ק כ"ט ושיעורי שבט הלוי וחוט שני, ושו"ת חיי הלוי חלק ה' סימן פ"ה אות ל"ט, ועוד פוסקים.

ולענין לנפח בהבל פיהם זה על פני זה עי' בשו"ת באר משה חלק ד' סימן ס"ג אות ב', ובסוגה בשושנים פרק כ' סעיף ג' שמחמירים גם בזה.

ולענין לנפנף בדף, עי' בבן איש חי שנה ב' פרשת צו אות כ"ב, ובדי השלחן ס"ק כ"ט שמחמירים בזה. ועי' בשו"ת חיי הלוי שם שכתב דלענין להדליק וואנטאלטער (פע"ן, fan) זל"ז נראה

פשוט דמותר אכן אולי יש להזהר שלא תשב שם בשעת כח הראשון של הפע"ן שבא מכחו וכן נראה שלא יחזיקו זל"ז הפע"ן, כמו שכתבו האחרונים שלא תחזיק אור בידה שבעלה יתחמם עי"ז, ועי' בשו"ת מנחת יצחק חלק ז' סימן ע' שמחמיר בזה. ועי' בפסקי באר משה עמוד קצ"ז שכתב דאסור להחזיק מאוורר בידה בימים חמים כדי לצננו, והיינו כשצדדו ימין ושמאל שינפח ישר נגדו, דזהו קירוב הדעת ביותר, אולם אם אין המאוורר מכוון כנגדו ממש, רק שמחזיקה אותו בידה שינפח בצדדין או למעלה ממנו לא נגדו ממש אז מותר, והוסיף דהגם דאין דרכי לחדש גזירות חדשות וחומרות, מ"מ מאחר שהדרך הוא שהפע"ן מונח על מקום אחד ואין הדרך לאחזו בידים, אם תעשה כן זה בעצמו עושה קירוב הדעת, והיכי שאינה מחזקת המכשיר בידה רק מניחתו על הארץ או על השלחן או בכל אופן שרי לה להעמידו אף כשמכוונת שינפח כנגדו ממש וגם שרי לה לתחוב הכפתור כדי להדליק ולהפעילו.

לד. עי' בתשב"ץ חלק ג' סימן נ"ח ס"ק ה' שליטול התינוק מידו לידה נראה דמותר משום דחי נושא את עצמו,

אסור למסור התינוק מזה לזה. ולעת הצורך יש פוסקים שמתירים לה.

השלחן בס"ק ז' דמה ענין הוא לחי נושא את עצמו, וכוונתו דהא הושטה אפילו בדבר ארוך זה מזה אסור ואפילו זריקה אסור, ואם כן מה מהני נושא את עצמו או יוצא מעצמו מחיק זה לזה, סוף סוף לא גרע מלתת ולקבל דבר מאשתו דגזרינן שמא יגע בבשרה, ואפילו דבר ארוך שאי אפשר לבוא לידי נגיעה אסור משום לא פלוג. ועי' בשו"ת שבט הלוי שם שכתב דהתשב"ץ לשיטתו דסבירא ליה דמותר לזרוק מזה לזה, אבל לדין קיימא לן דאסור לזרוק זה מזה וממילא אסור לקחת תינוק זה מזה, וסיים דמהברכי יוסף דס"ל דזריקה אסורה מזה לזה ומ"מ מותר ליטול תינוק מידה משמע דלא תלוי זה בזה, עכ"ד. ועי' בחוט שני סעיף ב' ס"ק ט' שמתיר למסור תינוק שיוצא מעצמו לתוך ידי אשתו. ובשו"ת שבט הלוי חלק ב' סימן צ"ב מחמיר אפילו בכ"ה. ועי' בספר פרדס שמחה ס"ק ו' אות ג', ובשו"ת דברי חכמים שם בשם הגר"פ שיינברג שליט"א, וכן בספר מנחת פרי על הל' נדה חלק התשובות סימן כ"ד, ובספר פרי טהרה סעיף ז' מה שכתבו בזה.

לה. פתחי תשובה שם, דבקטן או חולה או כפות לא שייך חי נושא את עצמו. ולעת הצורך או שעת הדחק הגרי"ש אלישיב שליט"א הובא בספר משנת השלחן תשובה רי"ט, ובעל האגרות משה זצ"ל הובא בשו"ת דברי חכמים יור"ד אות נ"ב מקילים בזה.

ובסימן ר"ל כתב התשב"ץ דמותר ליטול תינוק מיד אשתו משום דחי נושא את עצמו והיא אינו עושה כלום, אלא התינוק עצמו יוצא מיד אמו ונכנס ליד אביו, וכן דעת החיד"א בברכי יוסף, וגם העיקר הד"ט, ועי' בשו"ת שבט הלוי חלק ב' סימן צ"ב שכתב דנראה דב' התשובות סתרי הדדי, כי בסימן ר"ל כתב התשב"ץ טעם ההיתר משום דחי נושא עצמו והיא אינה עושה כלום אלא התינוק עצמו יוצא מחיק אמו ובא לחיק אביו, משמע דהא דמתיר הוא דוקא באופן שהיא אינה עושה כלום, רק התינוק יוצא מעצמו אבל אם התינוק אינו יוצא מעצמו רק היא מושיטה התינוק לאביו או שהאב נוטלו בכח דאסור, ובסימן נ"א דמתיר משום דחי נושא את עצמו, משמע דמותר אפילו באופן שהיא מושיטה התינוק לאביו או שהאב נוטלו בכח, דכיון הוא נושא את עצמו מותר, וכתב בספר סוגה בשושנים פרק כ"א הערה ב' דלכאורה פליגי בזה הפתחי תשובה ס"ק ג' והברכי יוסף בשו"ת ברכה אות ז', דהפתחי תשובה הביא מהתשב"ץ דהטעם דמותר משום שיוצא מעצמו מחיק אמו ובא לאביו, וממילא אסור כל שהיא מושיטה וכל שאינו יוצא מעצמו, ואילו הברכי יוסף כתב דליטול תינוק מידה שרי כיון דחי נושא את עצמו, ונראה מדבריו דעיקר טעם ההיתר משום דנושא את עצמו, וממילא מותר אפילו היכא דזה מושיט לזה. אבל ממה נפשך יש להקשות על התשב"ץ מה שתמה כבר הערוך

ולהניח התינוק על ברכי אשתו או על מטתה ראה הערה ל"ו.

להאכיל תינוק שנמצא ביד אחד מהם

יח. יש אומרים שאין להאכיל תינוק או ליתן לו בקבוק כשאחד מהם אוחז אותו בעת נדתה, ויש מקילים בשעת הדחק, ויש מקילים בזה בכל אופן ל"ו.

שיש להקל כשאינו מניח על הכר וכסת רק על הסדין כשאינו מתנדנד.

לז. ע"י בשיעורי שבט הלוי ס"ק ג' שכתב דיש להחמיר, וכן דעת הקנה בושם, וסוגה בשושנים. וע"י בספר יסוד הטהרה פרק ב' הערה ה' שכתב דכשאחד מבני הזוג אוחז תינוק בידו, אין לשני להכניס מוצץ בפיו או להאכילו. אולם במקום הדחק, כגון שצריך לטפטף לתוך עיני התינוק לצורך רפואה, והתינוק אינו מניחם, אפשר להקל, וכן דעת הגר"ש אלישיב שליט"א הובא בספר משנת השלחן תשובה רכ"ב, ובבדי השלחן. והשיב לי בתשובה בעל האבני ישפה שליט"א דאסור להאכיל תינוק בקבוק כאשר הוא בידי אשתו נדה, שהרי זה כאילו שנוגע באשתו כיון שהתינוק הוא בידים שלה.

אולם ע"י בחוט שני ס"ק ב' שכתב דמותר לגעת וללטף תינוק שמחזקת אשתו נדה או להאכילו או ליתן לו תרופה בפיו וכדו', וכן מותר לטפטף טיפות אזנים לתינוק כשהתינוק בידיה. וע"י בספר פותח שער סימן ט"ו אות ט"ו שכתב דמותר שאחד יאחז התינוק והשני יתן תרופה ויזהרו מנגיעה זה בזה. וכ"כ בספר מראה כהן ועוד פוסקים. ולנשק התינוק שביד השני, ע"י בשו"ת

לז. ע"י בחוט שני ס"ק ב' אות ו' שכתב דמותר לקחת תינוק שיושב על ברכי אשתו וה"ה ליתן התינוק על ברכיה. אכן במראה כהן עמוד ס"ה כתב דכשם שאסור למסור מיד ליד כך אסור לבעל להניח התינוק על ברכי אשתו וכדומה. ואולם מותר להניח תינוק במטתה של האשה אף כשהאשה שוכבת באותה עת במטה, ואף אם התינוק יהיה מונח במקצת על השמיכה שהאשה מתכסה בה בעת. וע"י בפסקי משנה הלכות שכתב דמותר להניח תינוק על מטתה אף כשהאשה שוכבת באותה עת במטה, אולם על השמיכה שהאשה מתכסה בה ראוי להחמיר שלא להניח חפצים אף בחלק שלא מונח עליה רק על המטה.

וכן ע"י בפסקי באר משה עמוד קצ"ח שכתב דמותר להבעל ליקח את התינוק ממטתה אפילו כשהיא שוכבת עליה כל זמן שהוא אינו לוקח אותו ממנה, וכן ליתנו על המטה מותר כל זמן שהוא לא נותן התינוק עליה. אך ע"י בספר חיי הלוי הל' טהרה סימן קצ"ה ס"ק כ"ב שכתב דיש להחמיר שלא ליתן שום דבר על המטה כשהיא שוכבת עליו, וכן להיפך, אפילו כשאינה מתנדנדת, והגם שמעיקר הדין יש להקל למעשה יש למנוע מזה חוץ מצורך גדול ואי אפשר בענין אחר,

אכילה בשלחן אחד

סעיף ג איסור אכילה בשלחן אחד

א. אסור לאכול עם אשתו בעת נדתה בשלחן אחד בלא היכרא. ונחלקו

משיב דבר סימן ק"י שכתב דיש להחמיר, וכן כתב בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קל"ט אות ב' ועוד הרבה פוסקים.

כתב בשו"ת באר משה חלק א' סימן ג' אות ד', שילד קטן ההולך בחורף עם כובע ונפל מעליו מחמת הרוח, אם התינוק ביד אחד מהם ואינו יכול להחזיר הכובע לבד, מותר להבעל להניח הכובע כשאשתו אוחות הילד. ועוד כתב בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קל"ט לענין רחיצת תינוק ביחד דמותר ע"י הפסק דבר, כגון בתי ידיים, אבל בלי הפסק אינו מותר, אבל כל זה דוקא כשאין זה מביא לידי הרהור, ועיי"ש שמחלק שם בין רחיצת נקבה או זכר, דבזכר מותר באופן שנוצר לעיל, אבל בנקבה לא יסייע כלל ברחיצתה אפילו ע"י הפסק דבר משום שיש לחוש להרהור.

א. שו"ע שם. ומקורו מהמשנה פרק קמא דשבת דף יא., "לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה". ועי' בחוט שני ס"ק ד' שכתב דאף אם יושבים הבעל ואשתו זה מול זה צריך הפסק ביניהם, ואפילו אחד יושב בראש השלחן והשני יושב בראש הב' של השלחן צריך הפסק ביניהם דנחשב שאוכלים יחד. אמנם בשלחן ארוך יבואר לקמן מה דינו.

ואם לא אוכלים על השלחן, כגון ששניהם מחזיקים שקיות אוכל וכדומה, עי' בשו"ת בצל החכמה חלק ה' סימן פ"ו

שכתב דבאוכלים סעודתם מתוך שתי קערות או שתי שקיות בלא שלחן אינם אסורים לאכול בלי היכר, דרק כשאוכלים על גבי שלחן צריכים היכר, וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א הובא בספר אוצרות הטהרה עמוד תתק"ד, וכן דעת החוט שני ס"ק ד' אות ט"ו וכ"כ בפסקי משנה הלכות. אמנם עי' בשיעורי שבט הלוי בסוף הש"ך ס"ק ז' שכתב דאם יושבים סמוכים נראה דחיישינן להרגל דבר אפילו שאינם אוכלים על השלחן אלא כ"א מחזיק בידו.

ועי' בספר סוגה בשושנים פרק ד' סעיף כ"ז שכתב דאיסור אכילה על שלחן אחד הוא דוקא כששניהם אוכלים, אבל אם אחד מהם אוכל והשני אינו אוכל מותרים לישוב על יד שלחן אחד בלי עשיית היכר ביניהם, ולא חיישינן שמא יזמינו לאכול עמו ויבואו לאכול בקערה אחת, וכל שכן אם שניהם אינם אוכלים שאפשר לשבת בשלחן ביחד, וכן בספר הלכות נדה להגרי"ש איידר זצ"ל חלק ב' עמוד קנ"ח הערה ק"כ כתב דאף דאין הרגל עבירה תלוי אלא בו, ולכאורה היה נראה לחלק בין אם הוא אוכל והיא אינה אוכלת דצריך שינוי, ובין אם היא אוכלת והוא אינו אוכל דאין צריך שינוי, מ"מ נראה דדוקא כששניהם אוכלים יחד יש קירוב הדעת. ועי' בבאר אליהו שם שכתב דנראה דאף לשיטת הבית יעקב,

הראשונים בטעם הדבר, יש אומרים דזה דרך חיבה וקירוב ויש לחוש שמא יבואו להרגל דברי, ויש אומרים טעם אחר דמתוך שרגיל לאכול עמה בימי טהרתה ואוכל גם עכשיו עמה בימי נדתה, חיישינן שמא ישכח שהיא נדה ויבוא עליה.

אכילת ארעי

ב. יש אומרים דאין לחלק בין אכילת קבע לאכילת ארעי, ואפילו באכילת ארעי אסורים לאכול על שלחן אחד בלא היכר. ויש אומרים שהאיסור

יאכל הזב עם הזבה תנן, עכ"ד. ועי' עוד בחוט שני עמוד ר"כ דבאופן שהחליטו ביניהם דבשעת אכילה אחד אוכל והשני אינו אוכל בצורה ניכרת שאחד מביט על השני בזמן שאוכל אפשר שמועיל דלא נחשב כאכילה, וצ"ע. אולם בספר משמרת הטהרה פרק ח' סעיף ל"ה כתב דאם היא אינה אוכלת עמו אלא יושבת בצידו בזמן אכילתו ומשוחחת עמו מותר בלי היכר, אבל אם התחיל לאכול והיא באה ג"כ לאכול והוא עדיין באמצע אכילתו, אע"פ שכעת אינו אוכל צריך היכר.

ב. הרא"ש שבת י"א. וכן דעת הראב"ן והרא"ה בבדק הבית. ועוד כתב הרא"ש דכל האיסור לאכול על שלחן אחד היינו דוקא בימיהם שהיו רגילים לאכול על שלחן קטן, וכשאשתו עמו על אותו שלחן נראה כדרך חיבה, אבל בזמנינו שכל בני הבית אוכלים על שלחן גדול ביחד אינו דרך חיבה, והשו"ע לא חילק בזה כמבואר לקמן.

ג. ראבי"ה סימן קע"ז, ועי' בסדרי טהרה אריכות בזה.

מובא בפמ"ג יו"ד סימן פ"ח ס"ק ז' ובבאר היטב שם ס"ק ב', דס"ל דמי שאכל בשר אסור לישוב אצל האוכל גבינה, דחיישינן שמא זה האוכל גבינה יושיט לו לאכול, היינו דוקא כשאינו יודע שחבירו אכל בשר, אבל אם יודע האוכל גבינה שחבירו אכל בשר מותר לישוב אצלו, וא"כ בנידון דידן כיון ששניהם יודעים שאסורים לאכול על שלחן אחד מותר האיני אוכל לישוב אצל האוכל, דכיון שהאוכל יודע לא יתן לאכול להאיני אוכל, אבל באין האוכל יודע האי הלכתא, יהא אסור לשיטת הבית יעקב לישוב האיני אוכל אצל האוכל על שלחן אחד בלי היכר, אבל כבר דחו הפמ"ג ויד אפרים, ועי' גם בדרכי תשובה ובכף החיים שהביאו הרבה פוסקים דלא כהבית יעקב, דמותר לישוב האיני אוכל אצל מי שאוכל אף שהאוכל אינו יודע שזה אכל בשר, ואם כן אף בנידון דידן הדין כן דאפילו האוכל אינו יודע האי הלכתא מותר האיני אוכל לישוב אצל האוכל על יד השלחן בלי היכר ושינוי, וזה ודאי פשוט דכ"ש דכששניהם אינם אוכלים ודאי דמותרים שניהם לישוב זה אצל זה, דהא רק לא

הוא רק באכילת קבע משום שעיקר החיבה הוא באכילת קבעי.

שתיה על שלחן אחד

ג. יש אומרים שאף שתיה אסורה על שלחן אחד, ויש המקילים בזה.

עיי"ש, ודברי ספר בעלי הנפש הובאו גם בסדרי טהרה סי' קצ"ה סק"ה ע"ש וכו', וא"כ לפי"ז אין מקום לגזור גם בשתיה על שלחן אחד, דשמה לא שייכא הגזירה הזאת שנגזור אטו שתיה בכוס אחד, דאין רגילות כלל בשום פעם לשתות יחד מכוס אחד. אמנם דעת הרא"ש שהאיסור על שלחן אחד הוא לא משום דגזרו העלאה אטו אכילה, אלא משום דשייבה על שלחן אחד וליכא אחרינא בהדיהו איהו גופיה דרך חיבה היא, יעו"ש בסדרי טהרה סק"ו. אבל מדהשו"ע הזכיר בזה רק אכילה, "לא יאכל עמה על השלחן וכו'", משמע דנקיט ליה לעיקר כטעמו של הראב"ד בזה, דהוא משום גזירה אטו אכילה, ולכן לא שייך זה בשתיה וכנ"ל. וכסברא הנו' לחלק בין אכילה לשתיה כתב נמי הכרתי ופלתי בנוגע לשיווי מאכל שלה, דכתב שיש לחלק, דודאי אכילה יש בו חיבה כמו בשתיה, רק בשלמא בשתיה הוי חיבה ולית כאן היכרא, דבפעם אחת אי אפשר לשתות, משא"כ באכילה בקערה, כשהיא טהורה אוכלים שניהם יחד מקערה וכו' יעו"ש. והחילוק הזה מועיל גם כשהנידון הוא לקולא כבנידוננו דזיל בתר טעמא. עוד נ"ל ביותר מהאמור, והוא, דגם אליבא דהרא"ש ודעימיה ג"כ יש מקום לחלק בזה בין אכילה לשתיה, שדוקא באכילה אסור, והוא דשאני אכילה דשייכי בה קביעותא, ולכן אסרו בזה משום חיבה,

ד. עי' בבדי השלחן ס"ק ל"ב שכתב דאפילו אכילת ארעי אסור דלא חילקו בזה הפוסקים. וכ"כ בספר מראה כהן לגבי אכילת עוגה וקפה וכדומה, וכן דעת כמה פוסקים. אכן הגרשז"א זצ"ל, הובא בספר לבושי עז אות א', ס"ל דכל הנך הרחקות אשר התבארו בסעיף זה, איירי דוקא בסעודת קבע, ולא בסעודת ארעי. וכן עי' בספר משנת השלחן תשובה רכ"ה שהביא דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א שהחיוב לעשות היכר הוא רק כשיושבים לאכול אכילת קבע, אבל לא כשאוכלים אכילת ארעי או שתיית ארעי. ועי' בשו"ת יביע אומר חלק ח' סימן י"ז אות ה' שכתב דנראה לו שיש להקל באכילת עראי על שלחן אחד במקום צורך, בצירוף דעת כמה פוסקים דס"ל שלא אסרו חכמים אלא בשלחנות קטנים שלהם, ולא בשלחנות שלנו, או שלא אסרו אלא בקערה אחת.

ה. בבדי השלחן ס"ק ל"ב הביא מספר המנהיג בדיני יולדת שאפי' לשתות עמה על שלחן אחד אסור, ואע"פ שבמשנה כתוב לא יאכל הזב עם הזבה, מ"מ שתיה בכלל אכילה, אולם עי' בשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ח סימן כ"ג אות ג' שכתב אין לאסור גם בשתיה וכו' ויעוין בספר בעלי הנפש להראב"ד בשער הפרישה שמסביר שהאיסור על שלחן אחד הוא משום דאיכא למיגזר עלייהו אטו אכילה ביחד דומיא דעוף וגבינה

דיני שינוי והיכר

ד. אסרו חז"ל לאכול עם אשתו נדה בשלחן אחד א"כ עשה שום שינוי

שלחן אחד, טעם א' משום דעצם אכילה ביחד הוא חיבה, ולטעם זה לא מהני שום היכר, וטעם ב' דחיישינן שמא יבוא לאכול מקערה אחת כמו בבשר בחלב, ולטעם זה מהני היכר. וכתב שם בסדרי טהרה דכיון דפסקינן בשו"ע דמהני היכר משמע דנקטינן כטעם הב' דהאיסור לאכול על שלחן אחד הוא משום שלא יבוא לאכול בקערה אחת. והנה בשתיה לא שייך החשש שיבוא לשתות מכוס אחד בפעם אחת, כמו שכתב הכרתי ופלתי ס"ק ב' משום דא"א לשנים לשתות ביחד מכוס אחד, ולפי זה צריך לומר דהא דאמרו לא יאכל הזב עם הזבה וה"ה לא ישתה הכוונה דהבעל לא ישתה אחר ששתתה היא, וממילא בשתיה האיסור הוא רק בזה אחר זה, וזה לא מצאנו דצריכים לעשות היכר כדי שלא יבואו לאכול אחר שאכל האחר או לשתות אחר ששתה האחר, עכ"ד.

ו. הא דמהני שום שינוי כדי להתיר האכילה יחד על השלחן למדו הפוסקים מהא דמדמי המשנה איסור אכילה זב עם זבה לדין איסור אכילה בשר וחלב בשלחן אחד, ושם הדין הוא דמהני היכר להזכיר שלא יבוא לאכול בשר עם חלב. והקשה הסדרי טהרה ס"ק ז' בשלמא גבי בשר בחלב שכל החשש הוא שמא יבוא לאכול מאכל של השני, בא ההיכר ומזכיר להאוכלים שלא לאכול מהשני, אבל בנדה דעיקר האיסור הוא משום חשש חיבה וקירוב דעת ויש לחוש להרגל דבר מה מועיל ההיכר.

משא"כ בשתיה דליכא קביעותא בה, ולא מיבעיא שאר משקים דאין בהן קביעותא, אלא אפי' ביין נמי ליכא ביה קביעותא וכדאיתא בברכות דף ל"ה ע"ב דלא קבעי אינשי סעודתייהו על היין, ויעוין גם באו"ח סימן תרל"ט סעיף ב' ומשנ"ב ס"ק י"ג וביאור הלכה ד"ה ויין יעו"ש, ומשו"ה מכיון דליכא בהם קביעותא לא גזרו בהו, ובפרט דכפי שכותב הראב"ד שם דהוא משום מנהג [ויעוין בד"מ בטור שם, ובספר מקור חיים על יו"ד סי' קצ"ה בתפארת צבי סק"ב עיי"ש] א"כ אין לנו אלא מה שהנהיגו והוא רק באכילה דשייכא בה קביעותא. באופן שיוצא לנו כי דברי השו"ע בזה שכתוב רק אכילה אתיא אליבא דכו"ע, ומשו"ה לא מצינו בנו"כ השו"ע והבאים אחריהם למי שיתעורר להעיר בזה דבר ולומר שיהא אסור גם בשתיה. ועי' בחוט שני ס"ק ד' אות ט"ז שכתב דבשעת קידוש בשבת ויו"ט אין צריך היכר ביניהם דאין צריך היכר אלא בשעת אכילה, וקידוש לא נחשב לתחילת האכילה לענין זה. ועי' בספר סוגה בשושנים פרק ה' הערה א' שכתב דלכאורה להחמיר לעשות היכר כשבאים לשתות הוי פליאה גדולה משום שלא הזכירו כלל לא הראשונים ולא האחרונים מהאי הלכתא, אם יושבים הבעל ואשתו ליד שלחן אחד ביניהם או לא, ולכאורה נראה דבאמת אין צריכין היכר לשתיה ואפילו קובעין עצמן לשתית יין, עי' בסדרי טהרה שביאר בארוכה ב' טעמים לאיסור אכילה על

ותירץ הסדרי טהרה שדעת השו"ע כהראב"ד דחשש אכילה בשלחן אחד הוא שמא יבואו לאכול מקערה אחת, ובאמת דלהרא"ש דטעם האיסור הוא משום חיבה לא יהני היכר, אמנם להרא"ש כל האיסור הוא רק בשלחן קטן, כמו שהיה נוהג בזמנם, אבל בשלחן גדול שגם אחרים אוכלים שם בלא"ה אין שום איסור משום דאין חשש חיבה. ועי' בערוך השלחן ס"ק ז' שכתב דאמרו בגמ' לענין שני בני אדם, זה אוכל בשר וזה גבינה על שלחן אחד, שצריך היכר ביניהם כשמכירים זא"ז שמא יטול זה משל זה, ולענין אין זה דמיון דהתם המאכל עצמו אסור להשני אבל הכא אין האיסור מפני המאכל אלא מפני קירוב הדעת, וכשיטול הוא ממאכלה אין זה קירוב דעת אלא כשאוכלים ביחד, ועוד דשם המאכלים משונים זה מזה לפיכך יש חשש שיטול מחבירו, אבל כשאוכלים מאכל אחד כדרך איש ואשתו למה יטול ממנה, ונ"ל ברור שזהו טעמו של הרמב"ם ז"ל. וגם מדברי הראב"ד ז"ל נ"ל דלאו מדינא הוא, שכתב אנו נוהגין אפילו על שולחן אחד, עי"ש, הרי דתלה במנהג ולא בעיקר הדין, עכ"ד. ולקמן נביא כמה דוגמאות שאין ללמוד דיני הרחקות נדה מבשר בחלב ולהיפך.

ולענין מי שאשתו נדה ואוכלת חלב והוא אוכל בשר ויש להם כבר היכר על השלחן משום הרחקות נדה, הסכמת רוב הפוסקים דאינו צריך להניח עוד היכר כשהוא אוכל בשר והיא חלב, דכ"כ בספר הלכות נדה להגר"ש איידר בשם הגרמ"פ זצ"ל ובשו"ת מנחת פרי חלק ג' סימן נ"ו

אות ב', ועי' בסוגה בשושנים פרק ד' סעיף כ"ו, וכן בשיעורי שבט הלוי סימן קצ"ה סיכום אות א', וכן דעת הגר"י בעלסקי שליט"א, ובספר חוט שני ס"ק ד' אות י"ב, ועוד. אכן עי' בספר מעדני אשר סימן ל"ט שכתב דלהרשב"א דסובר שטעם איסור אכילה יחדיו בנדה הוא משום גזירה העלאה אטו אכילה, די בהיכר הרגיל שעושים עבור בו"ח בכדי להצילם מהושטת יד לצלחתו של השני, והיכר אחד יעלה לכאן ולכאן, אבל להרא"ה הסובר דטעם האיסור הוא משום דהוי דרך חיבה, ומטרת ההיכר היא לשמש תזכורת שלא יבואו לידי מכשול, כמש"כ הלבוש, נראה דלא יועיל ההיכר שרגילים לשים תמיד עבור בו"ח, כיון שכולה שתא שכיח טובא שאחד מבני זוג אוכל בשרי והשני חלבי, ואין כאן שום תזכורת למעט מדרך חיבה, [ודמי למש"כ היד אברהם בענינו דאם רגילים לאכול תמיד כל אחד על מפה שלו, לא הוי היכר לענין בו"ח], וע"כ בנד"ד יצטרכו היכר נוסף, ושוב מצאתי בספרו החדש על הל' נדה שחזר בו וסיים דסגי היכר אחד לשניהם. ועי' בשו"ת חיי הלוי חלק ה' סימן פ"ה אות מ"א שכתב דאם האיש אוכל חלב והאשה בשר מסתבר שהיכר אחד עולה לשני הדברים, ואם רגיל כן בכל הימים עדיין צ"ע קצת. עי' בחוט שני ס"ק ד' אות י"ג שכתב דהאיסור לאכול יחד על השלחן כשאשתו נדה הוא רק על הבעל ולא על האשה, ולכן אם הוא החליט על איזה דבר שישמש להיכר ביניהם והיא אינה יודעת מזה, הרי זה מועיל להיכר, אכן

שיהיה איזה דבר המפסיק בין הקערה שלו לקערה שלה, כגון לחם" או

בספר פתחי מגדים כתב ששניהם צריכים לדעת על ההיכר, וכן דעת בעל משנה הלכות. והשיב לי בתשובה בעל האבני ישפה שליט"א שגם הבעל וגם אשתו צריכים לדעת מה ההיכר שהרי אם אחד אינו יודע הוא חושב שהוא עובר על איסור ואף שאינו עובר אסור לחשוב שעוברים. אמנם אם מגלים לו שיש היכר ולא אומרים מה ההיכר נראה דמותר. ועי' בבדי השלחן ס"ק ל"ט שהביא דברי הדרכי תשובה ביו"ד סימן פ"ח ס"ק כ' שכתב דאין צריך שיניח ההיכר על השלחן לשם היכר, אלא אפילו אם היה שם מקודם מותרים לסמוך עליו להיכר כיון שמ"מ יש בזה שינוי, וכעין זה פסק השיורי ברכה לענין בשר וחלב שאם יש שם שינוי מפות אפילו לפני שהגיע הבשר והחלב לשלחן אפשר לסמוך על השינוי הזה.

ז. ולא דוקא בין הקערות אלא ביניהם, כ"כ בשיעורי שבט הלוי. ואם אין ההיכר ביניהם אלא מן הצד לגמרי פסק הבדי השלחן ס"ק ל"ח דלא מהני להיכר. ועי' בשו"ת יבקש תורה חלק ט' סימן ו' שכתב שנראה דאין צריך ההיכר להיות דוקא ביניהם, אלא כל שנראה וניכר להדיא לאורך כל הסעודה מותר, ולכן ה"ה בצלחות שיש שינוי מראה או צבע מהני להיכר אע"פ דאינו ביניהם ואינו גבוה.

כתב בחוט שני בעמוד ר"כ דאם אוכלים במקום חשוך כגון בסעודה שלישית בשבת מהני ההיכר שיניחו

ביניהם אף שאינו ניכר כ"כ, משום דבדרך כלל רואים קצת את ההיכר וזה מספיק להיכר.

ולענין דבר קבוע שמורידים מהשלחן האם נחשב כהיכר כי שמא לא נחשב להיכר כיון שנמצא תמיד על השלחן ועי' בפסקי משנה הלכות עמוד ג' שכתב שאגרטל וכדומה הרי זה חשיב כהיכר ואין צריך דוקא שיניח חפץ נפרד להיכר אע"פ שנמצא על השלחן הרבה זמן.

ח. עי' ברמ"א לעיל בסימן פ"ח סעיף ב' שכתב דלחם מועיל להיכר דוקא כשאין אוכלים ממנו, ובלבוש כתב (הובא בפמ"ג סימן פ"ח שפתי דעת ס"ק ח') דדוקא בפת שלם מהני להיכר ולא בפרוסות, אפילו אם אינם אוכלים מן הפרוסות, ועי' ביד יהודה סימן פ"ח פירוש הקצר ס"ק ח', ובכף החיים סימן פ"ח ס"ק כ'. ועי' בפמ"ג שם שחולק דאפילו חתיכת פת הוי היכרא אם לא אוכלים ממנו, וכן למד מדבריו במעדני השלחן סימן פ"ח ס"ק ט"ו, ויש לעיין בזה דפרוסה של לחם המונחת על השלחן אינה גבוהה, וא"כ לפי המחמירים שצריך דבר גבוה יש עוד צד שלא יועיל להיכרא. ולמעשה בספר פסקי משנה הלכות עמוד מ"ט פסק דגם פרוסת לחם שאין מתכוונים לאוכלה בסעודה זו או כוס או מזלג הנמצאים על השלחן מהני להיכר ולא חיישינן שיבוא להשתמש בזה. ושוב שאלתי לבעל האבני ישפה שליט"א והשיב לי דפרוסה של לחם אינו היכר

קנקן^ט, או שיאכל כל אחד על מפה שלו.

בינו ובין אשתו כי אינו גבוה וגם הוא דבר מצוי על השולחן.

ט. עי' בתורת השלמים שמבואר דאם אינו רגיל לשתות ממנו אע"פ דשותים ממנו עכשיו סגי להיכר, ובסימן פ"ח כתב הש"ך ס"ק ז' דאפילו מנורה או כל דבר היכר שאינו רגיל להיות שם, כגון אם דרכו להיות בקצה השלחן ועכשיו מונח באמצע השלחן חשיב היכר. ועי' בבדי השלחן ס"ק מ"ב שכתב דהיכר של קנקן ובקבוק מועיל בב' אופנים, א' שאין שותים ממנו, דאז הוי היכר אפילו אם דרכן בשאר זמנים להניחו על השלחן לשתות ממנו, שמכיון שעכשיו אינם שותים ממנו הוי היכר, ב' שאין דרכן בשאר זמנים להניחו על השלחן אפילו כשותים ממנו, ובאופן זה הוי היכר אפילו אם שותים ממנו עכשיו כיון שמ"מ הוי שינוי מה שמונח שם על השלחן. אך בספר משנת השלחן עמוד שס"א הביא מהגרי"ש אלישיב שליט"א דקנקן ששותים ממנו באותה סעודה לא נחשב להיכר גם אם אין דרכו להיות על השלחן, וכן דעת הגר"ע אויערבך שליט"א, אך לענין בשר בחלב עי' ברמ"א סימן פ"ח סעיף ב' שכתב דאפילו אם שותים ממנו סגי להיכר אבל הפמ"ג שם הבין בדבריו דדוקא ששופכים לתוך כוסות ולא שותים מהבקבוק, וכן דעת היד יהודה פירוש הקצר ס"ק ט', ואילו היד אברהם שם הבין דרק אחד מהם שותה ולא השני. ובשיעורי שבט הלוי כתב דאם שמו הלחם או הקנקן במקום

שאינו רגיל להיות מונח תמיד, חשיב שינוי, אך המנהג להחמיר כהט"ז וכן נכון להחמיר, אך בשעת הצורך אפשר להקל. עי' בספר חוט שני ס"ק ד' שכתב דמלחיות או מחזיקי פלפל וכדומה אינם מועילים להיכר אפילו אם אינם משתמשים בהם תוך הסעודה כיון שתמיד נמצאים על השלחן כשצריכים.

י. שו"ע שם. ועי' בבית יוסף בשם הרבינו ירוחם שפסק דאם אחד מהם אוכל על ב' מפות אפילו כשרק כופל את המפה ואחד על מפה אחת נמי הוי היכר, ועי' בדרכי תשובה סימן פ"ח ס"ק כ' בשם היד אברהם שכתב דאם רגילים לאכול כל אחד במפה בפני עצמו לא הוי היכר בכה"ג בימי טומאתה. ועי' בש"ך ס"ק ו' שכתב דסגי ליה לאחד להרים חלק מהמפה ולאכול על השלחן עצמו להיכר. ועי' בבדי השלחן ביאורים ד"ה כל שהביא חקירה אם בעינן דוקא שיניח כל מאכליו על אותו מפה או שמא כל שמונח מקצת מאכליו על המפה ניכר וסגי ליה בזה, ואז מותר להניח שאר מאכליו על מפה שגם אשתו אוכלת עליו, וסיים בצ"ע לדינא. ועי' בחכמת אדם כלל קט"ז דין ג' שכתב דסגי להניח צלחת מתחת צלחת שלו או מפית להיכר, [ואגב זה הוי אופן המובחר ליניצל מבושה כשסעודים אצל אחרים לאלו שמחמירים שצריך היכר כשסעודים עם אחרים]. ונראה דיש להניח צלחת קצת יותר גדול מהצלחת שממנו אוכלים משום דאז הוי ניכר יותר. ועי' בשיעורי

היכר כל שהוא

ה. יש אומרים דההיכר צריך להיות דבר גבוה קצת, כגון שיעור טפח, ויש חולקים דסגי בכל שהוא, ובלבד שיהא ניכר^{יא}.

כשרגילים לאכול בקערה אחת בימי טהרתה

ו. יש אומרים דהא דצריכים היכר היינו דוקא אם אוכלים בימי טהרתה משני קערות, אבל אם בדרך כלל אוכלים בקערה אחת וכעת אוכלת בקערה נפרדת, סגי בהכי ואין צריך היכר אחר^{יב}.

להיכר אע"פ שאינו גבוה קצת וכן כתב בתשובה הגר"ח קניבסקי שליט"א והגר"א נבנצל שליט"א שכל דבר שהוא ניכר סגי משמע אפילו אינו גבוה, וכן פסק משנה הלכות שאפילו טבעת או מפתח מהני להיכר. אמנם עי' בספר סוגה בשושנים פרק ד' סעיף ל"ז שכתב דמסתבר דגבי נדה יש אותו דין כמו בשר בחלב לענין זה שצריך שההיכר יהיה גבוה קצת, ולפי זה לא מהני מה שאשה משימה טבעת שלה בין הקערות כיון שהטבעת אינה גבוהה לא הוי היכר, וכן פסק הבדי השלחן. ובספר אוצרות הטהרה כתב בשם מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א דישי להחמיר שיהיה גבוה קצת, אבל אם אחרים יושבים ביניהם אפשר להניח טבעת וכדומה דהוי היכר. ולענין השיעור מה נחשב גבוה, עי' בספר אמת ליעקב הערה פ"ג שכתב דההיכר צריך להיות גבוה שיעור טפח, וכן פסק בשו"ת אור יצחק סימן כ"ט, אכן בחוט שני כתב דאין צריך שיעור טפח.

יב. רמ"א שם. ועי' בביאור הגר"א ס"ק ט' שביאר דזה לבד הוי שינוי, ועי' בברכי יוסף מה שהאר"י בזה.

שבט הלוי שכתב דאם רגילים להניח צלחת או מפית מתחת הצלחת שלהם אינו מועיל.

יא. הנה לגבי היכר בבשר וחלב הט"ז בסימן פ"ח ס"ק ד' הביא מהדרכי משה לגבי מנורה שצריך להיות גבוה קצת דוקא, ועי' ביד יהודה פירוש הארוך ס"ק ה' ובפירוש הקצר ס"ק י' שהבין מהט"ז דגם שאר דברים נמי צריכים להיות גבוהים קצת, והוסיף שם שאפילו קערה אינו מהני להיכר משום דאינו גבוה מספיק, ומובאים דבריו בדרכי תשובה ס"ק כ"ו, וכן כתב בבדי השלחן ס"ק כ"ה ובמעדני השלחן ס"ק י"ט, אכן עי' בחכמת אדם כלל מ' דין י"א שכתב דכל דבר שאין רגיל להניחו על השלחן כגון מנורה ביום הוי היכר, ומשמע שאפילו אינו גבוה קצת אלא כל דבר, וכן דעת כמה אחרונים, וכן פסק החפץ חיים בספרו נדחי ישראל פרק ל"ג אות ד'. ולענין נדה כתב המחבר "שום שינוי", ומשמע אפילו כל דהוא, וכן כתבו החכמת אדם כלל קט"ז וערוך השלחן ס"ק ו' שצריך שום שינוי וכן דעת כמה פוסקים, ועי' בשיעורי שבט הלוי סימן קצ"ה סעיף ג' שכתב דאפילו טבעת מהני

שינוי מקום

ז. אשה שיש לה מקום קבוע ליד השלחן שתמיד יושבת שם, ובימי טומאתה היא משנית את מקומה, יש אומרים שמותרים לאכול בלי להניח שום היכר אחריה, אבל הרבה אין נוהגין כן, ויש לעשות שאלת חכמי. וראה עוד בהערה אם יכולים לעשות תזכורות ושינויים אחרים במקום היכר ביניהם^{טו}.

ס"ק ג' שכתב דמותר רק במקום צורך או כשיושבים עם אחרים.

טו. לגבי שינוי באכילה, כגון ע"י יד שמאל או באופן אחר השונה מהדרך הרגילה שאוכלים, כתב בבדי השלחן ס"ק ל"ז שאינו מועיל משום דשמא באמצע האכילה ישכח ויחזור לאכול בימין. ובספר חוט שני כתב שאם הוא מחזיק הצלחת בידו כשהוא אוכל ממנו, אינו נחשב כהיכר.

ולענין אם שומר מועיל להיכר ע"י בספר לבושי עז שמסופק אם מועיל, אכן בספר שיעורי טהרה להגר"מ גרוס שליט"א כתב להחמיר, וע"י בחוט שני בשער הציון אות ל"ג שהביא דעת רע"א בשם גן המלך בסימן פ"ח לענין בשר בחלב דלא מהני שומר, והטעם הוא משום דאפשר שיסיח השומר דעתו מהם ואז חיישינן שאחד יאכל מהשני, ויש חולקים שם וס"ל דמועיל, אבל לענין הרחקות נדה נראה דלכו"ע אינו מועיל במקום היכר ביניהם, משום דכאן החשש הוא של קירוב הדעת וזה יכול להיות גם לאחר זמן, ומשום הכי לכו"ע אסור, עכ"ד. אכן בפסקי משנה הלכות עמוד נ' פסק דמועיל להעמיד שומר עליהם להזכירם שלא יבואו לאכול בקערה אחת

יג. דעת רבינו ירוחם הובא בבית יוסף, ולא הובא בשו"ע ונו"כ, אך ע"י בסדרי טהרה ס"ק ח' שהביאו. וכן הוא בקיצור שלחן ערוך סימן קנ"ג ס"ק ו'. וע"י בספרים חוט שני, פרדס שמחה, לבושי עז, חוקת טהרה, מראה כהן ועוד, שמביאים שיטתו להלכה. ובסוגה בשושנים הסתפק לפי המקילים מה הדין עם הבעל משנה מקומו, דאולי דוקא באשה מועיל להיכר, דכתב שם דוקא אשה, וצ"ע. ולענין חתן וכלה תוך שבעת ימי המשתה שאין להם עדיין מקום קבוע בדירה החדשה יש לעיין אם מהני עצה זו. והשיב לי בתשובה בעל האבני ישפה שליט"א דלא נראה שמועיל שינוי מקום להיכר לאכול עם אשתו נדה, כי הפוסקים המפורסמים לא העתיקו עצה זו. ונראה הטעם שלפעמים יותר נוח לאדם לשבת במקום אחר בשולחן.

יד. כיון דהמחבר לא הביאו להלכה ואפילו הנו"כ לא הביאוהו להלכה, לא נתקבל בהמון העם להקל בזה, וכן כתב בסוגה בשושנים פרק ד' סעיף מ"ו, וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א הובא בספר משנת השלחן תשובה ר"ל, וכן מובא בפסקי דינים להצמח צדק ס"ק ג'. וע"י בשיעורי שבט הלוי סיכום הדינים

יושבים רחוקים זה מזה

ח. כשהם אוכלים על שלחן אחד ורחוקים זה מזה עד שאינם יכולים לפשוט ידם ולאכול זה מזה, יש אומרים שאין צריך היכרטי, ויש מחמירים¹¹, ונראה דהעיקר כהמקילים.

לצלחת שלה נחשב רחוק לענין זה. ועי' מה שהבאנו מספר מראה כהן בסמוך. ועי' בספר יסוד הטהרה פרק ב' סעיף ז'. ועי' בספר סוגה בשושנים פרק ד' סעיף כ"ט שנסתפק אי גם כשכל פעם יושבין כן, מהני זה לאכול בלי היכר אחר. ועי' מה שכתבתי על כל זה בספרי על הל' בשר בחלב סימן פ"ח.

יז. עי' בספר אוצרות הטהרה שהביא מהגרי"ש אלישיב שליט"א דביושבים בשלחן ארוך מאד זה בראש השלחן בצד זה וזו בצד זה, נמי מקרי בשלחן אחד ואסורים לאכול ביחד אף שמרוחקים זמ"ז הרבה, והיינו משום לא פלוג דגם זה הוה בכלל האיסור, כן כתב בשו"ת אגורה באהלך סימן קכ"ח דאפילו כשהשלחן גדול מאוד שאי אפשר להגיע לקערה שלה בכל זאת יש להחמיר כשאין שם היכר, משום דכל הטעם שאין אוכלים בשלחן אחד הוא שמא יגרום קירוב וחיבה, ואם כן אין לחלק אם השלחן הוא גדול, דעכ"פ נקרא שאוכלים ביחד. וסברא זו כתב גם בספר מראה כהן פרק ה' הערה כ', שבדיני בשר בחלב, שנים היושבים על שולחן אחד וזה אוכל חלב וזה בשר, אם יושבים באופן שאין האחד יכול לפשוט ידו לתוך קערתו של חברו שרי לישוב מבלי הפסק, אך לגבי הרחקות נדה יתכן דאסור דשאני דיני הרחקות דנדה דחיישינן לחיבה, משא"כ התם

דאין לך היכר גדול מזה, שעומד עליהם שומר, וכן היקל בסוגה בשושנים פרק ד' סעיף ל"א. וכן נראה מדברי הפתחי תשובה ביו"ד סימן פ"ח ס"ק ד' שהביא מהמשאת בנימין להקל כשאחרים נמצאים איתם בשלחן דלא צריכים להניח היכר, והוי כאילו הם שומרים, ולכאורה לפי זה נראה דשומר מהני להיכר.

ולכתוב פתק שהיא בנדה ולהניח לפניהם פסק הגרי"ש אלישיב שליט"א דאינו מועיל, וכן כתב בספר סוגה בשושנים פרק ד' הערה ל"ז.

טז. בפתחי תשובה סימן פ"ח ס"ק ג' הביא דברי הב"ח בשם המהרש"ל שהתיר לאכול בשר עם אחר שאוכל גבינה אם יושבים רחוקים זה מזה, ולא חיישינן שמא יתקרבו זה לזה, ולכאורה ה"ה הכא, וכן כתב בספר טהרת ישראל אות ט' ובספר טהרת הבית חלק ב' סימן י"ב סעיף י"ד. וכן בספר חזקת טהרה בדרך ישרה סוף ס"ק א' כתב דגם כשאוכלין על שלחן אחד אם יש מרחק ביניהם שאין יכולין להושיט מזה לזה כדרך ישיבתן הוי כשני שלחנות, ועי' בחוט שני ס"ק ד' ד"ה ואם שכתב, בשולחן ארוך מאוד אין צריך הפסק, דלא נחשב שאוכלין יחד, אמנם לא ידוע לן השיעור בזה. ובפרדס שמחה ס"ק י"א אות ה' כתב שכל זמן דאינו יכול להגיע

יושבים זה מול זה

מ. כשיושבים זה מול זה נחלקו הפוסקים אם צריכים להניח היכר וראה הערה י"ח.

שני שלחנות סמוכים

י. כשאוכלים על ב' שלחנות סמוכים כגון במטוס או ברכבת אין צריכים היכר, משום דאין לגזור כשאוכלים על ב' שלחנות, ויש מי שאומר להחמיר בזה י"ט.

אוכלים עם אחרים

יא. מצינו ג' שיטות בראשונים אם צריכים היכר כשיושבים עם אחרים על השלחן: א) דעת הרשב"א, שאפילו אם יושבים עם אחרים המפסיקין ביניהם אסור לאכול בלי היכר. ב) דעת הרא"ה, דכשאחרים יושבים ומפסיקין ביניהם מותרים לאכול בלי היכר. ג) ויש אומרים

ט' סימן ו' שהביא דאף בכה"ג יש חשש לקירבה יתירה, ומדעת תורה וסברא ישרה יש לבעל ואשה לשים היכר ביניהם, אבל לא גזרו להדיא, ומאן דלא עביד הכי לא קעבר על גזירה דרבנן ולא פרץ גדר. וכן בספר משנת השלחן תשובה רכ"ז הביא דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א שפסק דהיכא שרגילים לשבת על ב' שלחנות סמוכים זה לזה יש להניח שם היכר.

כ. משמרת הבית שער הפרישות שער ב'.

כא. בדק הבית על הרשב"א שם. וביסוד מחלוקתם נראה דנחלקו מה יסוד איסור אכילה, אי משום חיבה או משום שמא יבואו לאכול מקערה אחת, שלפי הרא"ה האיסור הוא משום חיבה, ולכן כשיושבים עם אחרים אין חשש חיבה. ואילו לדעת הרשב"א האיסור הוא מטעם

לענין בשר בחלב החשש הוא רק שמא יאכל, ולמסקנא כתב להקל. ועי' במגילת ספר פרק ל' ס"ק ו' מה שהעיר על המקילים.

יח. עי' בשו"ת באר משה חלק ב' סימן ס"ד שכתב דאם יושבים זה מול זה שפיר דמי ואין צריך היכר, אמנם עי' בשיעורי שבט הלוי סיכום ס"ק י"א שכתב אם יושבים זה מול זה, כשקרובים אסור בלא הפסק, ואף כשאירע שישבו זה מול זה שלא בכוונה רק מריבוי המסובים, יש להניח היכר.

יט. עי' בשיעורי טהרה להגר"מ גרוס שליט"א עמוד קנ"ז ד"ה באוירון שמותר לאכול במטוס בלי היכר עם אשתו נדה, אכן כשיושבים ויש מדף אחד ארוך ושניהם אוכלים עליו אז צריכים היכר. אולם עי' בשו"ת יבקש תורה חלק

שכשאחרים אוכלים עמהם אפילו אינם מפסיקים ביניהם מותר לאכול בלי היכר. והרבה פוסקים מקילים כדיעה ג', וראה הערה.י.

שאפשר להקל בהנחת שעון וכדומה. ויש לציין מה שכתב בספר פתחי מגדים פרק ג' אות נ"א דמי שרגיל להתנהג בקירוב וחיבה אפילו בפני אחרים (דלא כמו שכתב הרמ"א באבן העזר סימן כ"א סעיף ה' שהוא חסרון בצניעות) אפילו לפי המקילים אין לסמוך על קולא זו, ויש להניח היכר.

והנה יש לעיין מה הדין כשהאחרים הם יחד עמם באותו חדר אבל אין יושבין עמהם, אלא הבעל ואשתו לבדם על השלחן, כגון במסעדה. וכתב בספר הלכות נדה להגר"ש אידר זצ"ל עמוד קנ"ז דנראה דבכה"ג לכו"ע בענין היכר אף שהוא מקום רבים, משום דכל ההיתר של הברכי יוסף בשם מהר"ש הוא בשולחן גדול עם כל בני הבית, וכן הרא"ה בבדק הבית שער הפרישה שער ב' כתב דאם היו שם אחרים אוכלין ומפסיקין ביניהן מותר, אבל אם היו שם ואינם יושבים באותו שלחן לא התירו, אולם באופן שיש דוחק יש להקל גם בזה להניח דבר קטן שרק האיש והאשה ידעו שדבר זה נעשה להיכר, וכ"כ בחיי הלוי חלק א' על סימן קצ"ה אות ט"ו. והשיב לי בתשובה בעל האבני ישפה שליט"א דכיון שגם מי שמתיר רק הזכיר שאחרים יושבים על יד השולחן, מוכח שאחרים מועילים רק אם הם יושבים על אותו השולחן שהוא ואשתו יושבים עליו, אבל בלי זה אינו מועיל דבר. וכל שכן שאינו מועיל במסעדה שהרי כתבו הפוסקים שאין זימון במסעדה משולחן לשולחן,

שמא יבואו לאכול מקערה אחת, ולכן אפילו כשיש אחרים שיושבים עמהם אין להקל.

כב. בפתחי תשובה ס"ק ה' הביא דעת המשאת בנימין סימן קי"ב, דכשגם בני הבית אוכלים עמהם עדיף מהיכר ויש מקום להתיר בזה לאכול על שולחן אחד, וכ"כ החיד"א בשו"ר בברכי יוסף בשם מהר"י קשטראו, וכן כתב בערוך השלחן ס"ק ט'.

כג. לענין דינא הרבה אחרונים פסקו כהמשאת בנימין, וכן דעת שו"ת אגרות משה חלק ב' סימן ע"ז, וכן הגר"י קמינצקי זצ"ל בספרו אמת ליעקב הערה פ"ב, ושו"ת בצל החכמה חלק ה' סימן פ"ו אות ו', ועי' בשו"ת אור יצחק סימן כ"ט שכתב אם יש אדם אחר שאוכל עמהם על השולחן, אף שאינו מפסיק ביניהם מותרים בלי שינוי. וגם ילד אפי' בנם או בתם מועיל, כל שהגיע לגיל שנמנעים מלהתנהג בדברי חיבה לפניו, אבל תינוק לא מועיל. וכן דעת עוד מורי הוראה שהמנהג להקל. ועי' במראה כהן פרק ה' הערה כ"ו דבאופן זה שאין היושב מפסיק ביניהם ורוצים לסמוך על דעת הברכ"י, לא סגי בתינוק שיושב ליד השולחן, כיון שאינו בר דעת ואין נוכחותו מונעת אותם מהרגל דבר, והביא משו"ת שבט הלוי ח"ה סי' קכ"ד אות ג' שקטן בן ט' שנים בודאי מהני לשיטה זו, ולהרבה פוסקים גם מבן ה' שנים מהני. ובשם הגר"ש אלישיב שליט"א מובא שם

אכילה מקערה אחת

איסור אכילה מקערה אחת

יב. איסור האכילה בשלחן אחד הוא אפילו כשכל אחד אוכל מהקערה שלו^י. וכתבו הפוסקים דכל שכן כשיושבים ואוכלים מקערה אחת

והיינו משום שהם לא באו יחד, ואין להם שייכות לסעודה אף שהם מכירים זה את זה.

אמנם יש שהחמירו כדעת הרא"ה, והם, בספר חוט שני ובספר לבושי עז, וכן דעת הגרי"ש אלשיב שליט"א הובא במשנת השלחן תשובה רכ"ד. ועי' בשיעורי שבט הלוי על הש"ך ס"ק ז' שכתב דאם אחרים יושבים עמהם בשלחן, מחמירים לעשות היכר, אבל לצורך גדול כגון שמתביישים כשאחרים מרגישים, יש להקל אם האחרים יושבים ביניהם. והשיב לי בעל האבני ישפה שליט"א המעיין בברכי יוסף שהבאנו לעיל יראה שמסקנתו היא לא לסמוך על שיטה זו, וכן נראה לדינא שצריך היכר גם אם יש סועדים אחרים. ורק אם הסועדים האחרים יושבים בינו ובין אשתו אינו צריך היכר.

ולמעשה שמעתי בשם תלמיד חכם אחד שכדי לצאת כל השיטות כדאי להניח צלחת או מפית תחת הצלחת שאוכלים עליו ואז נחשב כהיכר כמובא בחכמת אדם, ולזה אין אחרים שמים לב ואין בוש כלל וכלל. ועוד עצה הוא ליחד בקבוק רוטב שאינם אוכלים ממנו, ואף אחד לא יכיר שהניחוהו להיכר. ועי'

בספר חזקת טהרה סימן קצ"ה ס"ק ז' שדעתו להקל בלי היכר עכ"פ באופן שהם סמוכים על שלחן אחרים ואפילו על שלחן אביהם וכדומה והן אוכלין יחד עם הבעל הבית בכה"ג לא חיישינן להרגל דבזיו מיניה ולא בענין היכר.

ולענין תינוק המפסיק ביניהם כתב בשיעורי שבט הלוי ובמראה כהן שאפשר להקל אם אין דרכו לישיב ביניהם בזמן טהרתה, וכ"כ בעל משנה הלכות שתינוק מועיל וחשיב כהיכר, אולם אם רגילים הם להושיב את התינוק ביניהם תמיד לא חשיב היכר, אלא יושיבו את התינוק במקום אחר ויחשב היכר מה ששינו את מקום התינוק, אולם אם הוא ילד שכבר מבין ויכול לדבר ויושב ביניהם, אף שרגיל לישיב תמיד ביניהם הוי הפסק ואין צריך היכר נוסף, אך צריך לזהר לא להמשיך לאכול כשהילד קם ממקומו.

כד. עי' רמב"ם הל' איסורי ביאה פרק י"א הלכה י"ח שכתב דאסורים לאכול מקערה אחת, אבל מב' קערות מותר אפילו על שלחן אחד. אכן הראב"ד, הרמב"ן, הרשב"א ועוד ראשונים כתבו דאסור לאכול אפילו כל אחד עם קערה מיוחדת, וכן פסקו השו"ע והרמ"א.

שיש בה כמה חתיכות בשר¹ שיש לכל אחד לקחת החתיכה שהוא רוצה ולהניחו בקערה שלו, ולא יאכלו ישירות מהקערה אפי' באופנים שמתירים לאכול על שלחן אחד².

תשובה שהקב הישר כתב כן רק לזהירות בעלמא, אבל מעיקר הדין ודאי אין בזה משום סכנה, ועי' עוד בטור ושו"ע לקמן בסעיף ד' דמתירין לבעל לשתות מהכוס של אשתו אם יש אדם אחר שמפסיק ביניהם או כשהורק מהכוס³.

וכן שקית ציפס או ביעגלך אסור לאכול ממנה ביחד, כן כתב בסוגה בשושנים פרק ד' סעיף ה', ולכן נראה דרק אם הניח המאכל מהשקית לפנייהם אז מותר לאכול כן. ועוד נראה דלשיטת האגרות משה חלק א' יור"ד סימן צ"א-צ"ב, שבסימן צ"ב סובר דמהחתיכה שחתכה לעצמה יהיו אסורין לאכול שניהם ממנו ואף אחר שישתייר מחתיכה שלה יהיה הבעל אסור לאכול ממנה כדין שיורי מאכל שלה. וכ"כ נראה פשוט שמהחלות הקטנות הנקראים ראלס וכדומה שהוא נעשה רק לאכילת אחד יהיו אסורין לאכול שניהם מאחד, וכן יהיה הדין בקנקן שמותרין שניהם לשתות ממנו. ובסימן צ"א כתב שאיסור מקערה אחת הוא רק מה שלשני בני"א הדרך ליתן לכ"א בקערה מיוחדת ורק מצד חיבתן והתקרבות שבין איש לאשתו אוכלין שניהם מאחת אסור וא"כ הוא רק עצם האכילה שיטול הוא אחת והיא אחת אסור, ולפי זה נראה דלשיטתו יש לאסור בשקית קטן שרק מיוחד לאדם אחד, מיהו אם השקית ציפס גדולה כבר כתב בספר הלכות נדה חלק ב' הערה

כה. ולענין דברים גדולים המונחים בקערה, עי' בסוגה בשושנים שכתב דאין לאכול ביחד פרוטות לחם מהקערה, אלא צריכים להניח הפת על השלחן או על הצלחת, תלוי בשיטות שיובאו להלן, וכ"כ בבדי השלחן. אולם בספר מראה כהן פרק ה' הערה ל' הביא בשם שו"ת קנה בושם ח"א סי' פ"ז דבחתיכות גדולות המונחות בקערה כמו פרוטות לחם אין איסור אכילה מקערה אחת, כיון שאין זה נידון כאכילה מהקערה אלא מהפרוסה, ורק באוכלים קטנים אסור.

ואם האוכלים מונחים על השלחן, פסק הבדי השלחן שם שכל אחד מהם יכול לקחת ולאכול מיד, וביאר דכשהאוכל מונח על השלחן נחשב כאכילה משלחן אחד ולא מקערה אחת, אמנם עי' בסוגה בשושנים פרק ד' סעיף י"ח לענין גרעינים שמונחים על השלחן במקום אחד, דאסור לאכול מעט מעט אלא ישימו על השלחן לפנייהם, ועוד כתב שם דלחתוך מחלה שלימה פרוטות לכל אחד נחשב כאכילה מקערה אחת.

כו. כ"כ רוב הפוסקים דאסורים לאכל בקערה אחת, ה"ה הרשב"א, מהרש"ל, ב"ח, ט"ז ס"ק ב', ש"ך ס"ק ד' ועוד פוסקים. [ויש לציין שהדרכי תשובה ס"ק י"ד מביא מהקב הישר דמלבד מאיסור נדה יש באכילה מקערה אחת ענין של סכנה כי שיורי הרוק בא מפיה לתוך הכף ומהקף להקערה, וסיים בדרכי

ודע דכל ההלכה של איסור אכילה מקערה אחת וכדומה שייך דוקא כשאוכלים ממש מהקערה ביחד, אבל אם לוקחים המאכל ונותנים אותו לתוך צלחת מיוחדת שלהם מותר, כן כתב הט"ז בס"ק ב' והחכמת אדם כלל קט"ז דין ג' ועוד הרבה פוסקים (עי' בבדי השלחן ס"ק נ"ו דאף אם לוקח האוכל עם כפית או מזלג לתוך פיו אסור משום דהוי כידא אריכתא). ולכן מותר לקחת סוכר מקערה אחת לתוך כוס קפה משום דדומה לנתינת אוכל לתוך קערה המיוחדת לו, עי' בבדי השלחן שם. ויש אומרים שכל ההיתר של הט"ז מיירי דוקא כשמניחים המאכל תוך הקערה שלהם אבל על השלחן אינו מספיק, כן דעת שו"ת בית ישראל סימן ט"ו ובאר מרדכי הובא בתורת המשפחה, אכן הסדרי טהרה לומד שאפילו להניח על השלחן מותר, ועי' בשיעורי שבט הלוי שכתב דאולי אפילו להמחמירים להניח דוקא בצלחת, אפשר שיסכימו דמותר להניח על השלחן אם ממתנינים זמן מה. ולמעשה אפילו אם רק אחד לוקח מהקערה ומניח אצלו, השני יכול לאכול ישר מהקערה, משום שאחרי שהאחד לקח מהקערה אין זה נחשב כאכילה ביחד, וכן נוהגין. ועי' בשו"ת בצל החכמה חלק ה' סימן פ"ה שכתב דכל ההיתר של הט"ז מיירי דוקא להניח בצלחת, אך לקחת ביד שמאל אסור.

ולענין אם אחד מהם טעם מתבשיל האם להמשיך לאכול מאותו תבשיל נחשב כאכילה מקערה אחת, עי' בספר סוגה בשושנים פרק ד' סעיף י"א שכתב

קב"ב דעל פי דעת האגרות משה נראה דשרי אם השקית גדולה ועשוי להרבה אנשים. ועי' בספר מראה כהן עמוד קצ"ו מה שכתב הגאון ר' שלום יוסף גלבר שליט"א דאם אוכלים רק האיש והאשה לבדם יש לאסור לאכול מקערה אחת אפילו אוכלים דברים יבשים כגון בטנים וכדומה, ולא מהני אם יניחו קנקן או ככר ביניהם אלא צריכים ליטול מקערה ולהניח לפנייהם. ואם אוכלים עמהם אנשים אחרים והגישו קערה משוטפת לכולם יש להתיר בדברים יבשים אף אם נוטל מהקערה אחרי אשתו. ובדברים לחים כגון שתיה מכוס או מדברים הנאכלים על ידי כף וכיוצא בו בזה יש כאן מעשה קירבה והוי שיווי מאכלה, עכ"ל. ועי' בשו"ת חיי הלוי חלק א' סימן ע"ג אות כ' שכתב בדברים שהדרך ליטלו מהכלי תיכף לפה כגון שקדים ואגוזין ודברים מתוקין, אסורין לאכול שניהם מקערה אחת. ומה שכתבו כמה גדולי זמננו שבדברים כאלו לא שייך האיסור שיריים כיון דגם כל העולם אין מקפידין לאכול זה אחר זה דברים כאלו בכלי אחד, לא כתבו זה רק דלאחר דכבר סילקה עצמה מלאכול דבזה יש לומר דהגם שעדיין יושבת שם מותר לאכול מכלי ההוא, אבל שיאכלו שניהם ביחד זה אחר זה אסור מטעם איסור אכילה מקערה אחת ואפילו כשגם אחרים אוכלין עמהם אין להתיר, עכ"ל.

וכן להטביל שניהם בעת אכילתם כל חתיכה לחוד במלח או שאר רוטב וכדומה מסתבר דאסור, כ"כ בסוגה בשושנים פרק ד' סעיף כ' אות ד'.

קערה המחולקת

יג. קערה המחולקת לכמה חלקים, יש אוסרים לאכול זה מכאן וזו מכאן, ויש מתירים^{כז}.

ממרח אחד

יד. מותר ליקח ממרח מאותה קערה ולהניחו ע"ג הלחם, ויש מחמירים^{כח}.

דמסתבר שמותר לכל אחד מהם לטעום התבשיל לדעת אם צריכים יותר מלח וכדומה, ומקורו משו"ת האלף לך שלמה מהגרש"ק סימן רכ"ז לגבי טעימת אשה מן התבשיל, שלא נחשב שיורי מאכל שלה כדיתבאר לקמן.

כז. עי' בבדי השלחן ס"ק נ"ו ובסוגה בשושנים פרק ד' סעיף ד' שכתבו דאסורים לאכול הבעל והאשה זה מכאן וזו מכאן משום דכלי אחד הוא, אכן החוט שני ס"ק ד' אות ו' חולק משום דכל חלק נחשב ככלי בפני עצמו, ואם אכל מבית קיבול אחד מותר לה לאכול מבית קיבול אחר.

ולענין כמה בתי קיבול שמלאים כ"א עם אוכל אחר ומונחים בתוך קערה גדולה, כתב בספר סוגה בשושנים שם שזה נחשב כשני קערות נפרדות ומותר, רק צריך היכר.

כח. עי' בשיעורי שבט הלוי שכתב דאפילו אם הפרוסה מונחת על השלחן עצמו מ"מ נראה שמותר, כיון דהתכלית היא לא לאכול ביחד מאותו קערה, ועוד דחמאה אינו מאכל שנאכל לעצמו אלא הוא מכשיר את האוכל ולכן אין שם מאכל עליו. ובשו"ת אגרות משה יור"ד חלק א' סימן צ"ב ד"ה ממילא כתב, נראה שבקערה חמאה שהדרך שכל אחד

נוטל בכף ובסכין משם חמאה למרח על חתיכות הפת שלו שיש להתיר מדינא, ואף שכתב הט"ז בחתיכות הגדולות לשון שמשתמש בכלי אחר בינתיים, הוא רק התם שאם אין להם כלים אחרים הרי נמצא שיצטרכו להחזירם להקערה להניחם שם כשיצטרכו לחתוך פת או להפסיק באכילתם באיזה דבר ולחזור וליקח משם כדרך רוב אכילות, ונמצא שישתמשו שניהם בהקערה ההיא גם לאכילתם שזה אסור דהווי אוכלים מקערה אחת, ומ"ל מה שבתחלה הונח שם שלא לאכילה, לכן מצריך הט"ז שיהיה להם כלים אחרים להניח שם. אבל בחמאה שישתייר החמאה על הפת ואין הדרך להניח הפת המרוח בחמאה בקערת החמאה יש להתיר. אבל מ"מ יפה להחמיר בזה משום שנראה קצת כמקערה אחת, וגם לפעמים אפשר לבא לשיורי מאכל אם לא נזהרה ולקחה חמאה הרבה יותר מצורכה והחזירה החמאה שנשארה בהכף ועל הסכין להקערה וישכח ויקח הוא אח"כ את הנשאר למרח על פתו, אף שמדינא אין לאסור בשביל חשש זה, וכן פסק הגרי"ש אלישיב שליט"א להקל מובא בספר משנת השלחן תשובה רל"ב אות ז', וכ"כ בשו"ת קנה בושם חלק א' סימן פ"ז,

שיירי מאכלה

שיורי מאכלה

פו. יש אומרים שאסור לו לאכול משיורי מאכל שלה כמו שאסרו בשיורי שתייה שלה משום שחוששים שמא יתן דעתו עליה, אבל היא מותרת בשיורי מאכל שלוכט.

וכן היקלו כמה פוסקים בני ספרד למעשה, עי' בשו"ת יביע אומר חלק ח' יור"ד סימן י"ז אות ג' שכתב שיש להקל, ונשאל שם מה הדין במשקה קרוש כגון גלידה או ארטיק, אם נידון כמאכל או כמשקה לענין זה, והשיב דנראה שאם מצצה או ליקקה בפיה מהגלידה או מהארטיק יש להחמיר שלא ילקק אחריה, שזהו דרך חיבה, שאינו נמאס מהרוק שבפיה, אבל אם חתכה מהגלידה ע"י כף או סכין, מותר לו ליהנות מהשאר. ועי' סוגה בשושנים פרק ו' סעיף ז' שכתב דאפילו לטעום משיורי מאכלה אסור.

והנה לענין דינא נראה דקיימא לן להחמיר בשיורי מאכלה כמו בשיורי כוס כמו שיתבאר בעז"ה לקמן, ויש לעיין אם כל ההיתרים שנוכיר לקמן לענין כוס שייכים נמי לגבי מאכלה. עי' בט"ז ס"ק ד' שכתב דאם הפסיק אחר ביניהם מותר כמו בשיורי כוס בסמוך, וכן בכל הקולות שישנן שם יש בזה, וכן עי' בחכמת אדם כלל קט"ז סעי' ד' שכתב דכל הקולות שיש בשתייה הוא הדין באכילה, וכן דעת הרבה פוסקים. אכן עי' בשו"ת אגרות משה חלק א' יור"ד סימן צ"ב שכתב דאם האיסור מצד שיורי מאכל ליכא תקנה, אבל מצד קערה אחת יכול להניח

ובספר מראה כהן ועוד פוסקים. אכן בשו"ת בית ישראל סימן ט"ו כתב דהפרוסה אינה דומה לצלחת ולכן החמיר בזה, ועי' בחוט שני עמוד ר"כ דמחמיר להניח הפרוסה על הצלחת ואז אפשר לעשות המריחה.

ולענין השתמשות במלחייה למלוח המאכל שלהם בצלחות נפרדות מותר, אבל יש לעיין אם מותר למלוח המאכל כשמחזיקים אותו בידים, ועי' בבדי השלחן ביאורים ד"ה וכמו שמסתפק בזה שמא מלח אינו נחשב כמאכל ועוד הוא בטל בשאר מאכל וצ"ע. ולפי המתירים הנ"ל לגבי ממרח ה"ה הכא יהא מותר.

כט. רמ"א שם. ועי' בש"ך ס"ק ח' שכתב דאדרבה שתייה נלמד מאכילה, וכן דעת הרבה פוסקים. אכן עי' בערוך השלחן ס"ק י"ב שכתב דרבינו הב"י בספרו בד"ה כתב מפורש דשיורי מאכל מותר, והסכימו לזה גדולי האחרונים, דבשלמא בשתייה שא"א לשתות ביחד מכוס אחד שפיר הוי דרך חיבה באופן זה, אבל באכילה זה עצמו שאין אוכלין ביחד הוה היכר [כרו"פ וס"ט סק"ח], ועוד דידוע דההתקרבות בנוהג שבעולם הוא בשתיית ולא באכילות, כדכתיב ויין ישמח לבב אנוש וכן כוס ישועות אשא.

זה פעמים שהמכוון הוא על הכוס ומה שבתוכו, דהיינו שהכלי והמשקה ביחד הם כדבר אחד, וזה שייך במשקין ולא באוכלין. ובספר פרי טהרה סעיף י"ז כתב שנחלק דינו בין משקה למאכל אם הוא חתיכה אחת כגון בשר וכדומה - אף אם מעבירו לקערה שלו אסור לאוכלו, כדין שיורי מאכל. אך מאכל שיש בו כמה חתיכות, כגון חתיכות תפוחי אדמה וכדומה, שכל חתיכה עומדת בפני עצמה - אם מעביר את המאכל לקערותו מותר לאוכלו, ומביא שם עוד מהגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל שסבר דמשקה בעצם אין לו צורה, וא"כ אם מעביר אותו מכוס שלה לכוס שלו יש לו את הצורה של הכוס שלו, והוי כנשתנה צורתו. משא"כ בשיורי מאכל, אף אם מעבירו לקערה שלו, מכל מקום לא נשתנה צורתו, ומשו"ה לא מהני להעבירו לכלי אחר. אמנם עי' בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קכ"ח אות ה' שתמה על אגרות משה, וכן בשו"ת משנה הלכות חלק ז' סימן ק"מ שהביא דעת האגרות משה וכתב דמשמע דלאיסור שיורי מאכל ליכא היתר להשימה על קערה אחרת ולאכול דהכי משמע לישנא דאם הי' האיסור מצד שיורי מאכל ליכא תקנה וצ"ע שהרי כ' הט"ז שם סק"ד ד"ה מאכל שלה וז"ל ואם הפסיק אחר ביניהם מותר כמו בשיורי כוס בסמוך וכן בכל הקולות שישנם שם יש בזה עכ"ל ובכוס הרי מבואר דמשהורק מכוס זה אל כוס אחר מותר וא"כ הכי נמי בשיורי מאכל הדין כן ועי' פרי דעה אות ד' שכתב להדיא כן וז"ל מאכל שלה וכו' ומ"ש דכן כל הקולות

החתיכות הנשארות על קערה אחרת ולאכול, ועי' עוד בשו"ת אגרות משה יור"ד חלק ג' סימן י' אות ג' שכתב וז"ל, והנה שיורי מאכל שכתבתי באג"מ יור"ד ח"א סי' צ"ב, שליכא תקנה, הנה מאכל שכתבתי איירי שאכלה האשה ממש מקצת מאותה החתיכה, שאין דרך לאינשי כלל לאכול מהחתיכה שאכל אחר אף אלו שאין מקפידין לשתות מאותן המשקין ששתו אחרים, ורק בעל עם אשתו מרוב חיבה אין מקפידין גם לאכול מחתיכה אחת, לכן בשתיה מהני הפסק איש אחר שעושה כדרך אינשי והבעל כששתה אח"כ הוא מרוב אינשי שאינו מקפיד גם לשתות עם אחרים ולא ניכר ממילא בזה חיבה לאשתו, אבל באכילה מחתיכה אחת שאין דרך האינשי לאכול מחתיכה שאכלו אחרים, ודאי מה שיאכל אף אחר שאכל אחר שלא כדרך האינשי יהיה מחמת חיבת אשתו שאכלה מחתיכה ההיא, לכן מסתבר לע"ד לאסור, והט"ז בסי' קצ"ה בסק"ד שגם במאכל מתיר בהפסק אחר, הוא מאכל כעין שתיה שהן חתיכות קטנות שנעשו אחד שאוכלין מקערה אחת ודמי לשתיה, כאכילת דייסא, בין כשאוכלין בכפות בין בידים, עיין נדרים דף מ"ט ע"ב, יהיה כשתיה שמותר בהפסק אחר ויהיה מותר בהנחה לכלי אחר עכ"ל. ועי' בשו"ת אמת ליעקב הערה פ"ד שכתב שההיתר של סילוק מקערה לקערה לא מהני בשיורי מאכל כדמהני בשיורי כוס (וכדעת האג"מ יור"ד ח"ג ס"י). וההגדרה בזה היא, כי מצינו במשנה (קידושין מ"ח ב') דהמקדש בכוס

כמה מינים בקערה אחת

מז. קערה שיש בה כמה מינים כגון בשר וסלט וכדומה, ואכלה ממין אחד, נחלקו גדולי הפוסקים אם המין השני נחשב כשיורי מאכלה, יש מחמירים ויש מקילים.

האכילה, וכן בשתי חתיכות שאכלה אחד מהם אין החתיכה השניה נאסרת משום שיריים, אלא רק מצד האיסור לאכול בקערה אחת כמו שכתב הט"ז ס"ק ב', וכ"כ בספר מראה כהן עמ' ע'. ועי' בחוט שני עמוד רכ"א שהסתפק לענין צלחת שיש בה כמה עוגיות והיא אכלה אחד מהם מיד האם זה נחשב שיורי מאכלה כיון שאוכלים מיד, ובחבילות גדולות של מאכלים דינו שאם מיועד לכך שאוכלין מיד מהקופסא לפה, הרי זה שיורי מאכלה כי אין חילוק בין קערה קטנה לקערה גדולה, אבל אם מניחין מהקופסא על השלחן ולא לתוך פיו אין זה שיורי מאכלה.

וגדר נאה מצאתי בספר אוצרות הטהרה עמוד רל"ט הערה קס"ט בשם הגרמ"ש קליין שליט"א דאיסור שיירים הוא דוקא במאכל או משקה שאין דרך לאכול ולשתות שיורי אדם זר, כעין משקה שאין דרך אדם זר לשתות שיורי משקה, או כעין שיורי תבשיל הנתונים בצלחת שאין דרך זר לאסוף שיירים מהצלחות ולאוכלם, דבזה איכא חשש חיבה, אבל דברים שדרך בני אדם לאכול משיורי זולתם, כגון פירות שלמים שנשארו בצלחת או פיצוחים וכדומה, שדרך בני אדם לאכול שיירים אלו, ליכא משום גדר שיירים. וכן בעוגות, אם נגסה מפרוסת העוגה הוי שיירים, אבל פרוסת

שייכי הכא היינו בהורק מכלי אל כלי וכה"ג. ועי' ביבקש תורה חלק ב' סימן כ' שכתב דכל ההיתר של שיורי מאכל שהעבירו לצלחת אחר דומיא דכוס דהיינו דוקא אם אינו ניכר על החתיכה שהוא שלה, דאם ניכר שאכלה ממנה הוי גורם קירוב וחיבה.

ולענין טבא"ק יש לעיין האם דינו כאוכל או לא, ועי' בפתחי תשובה ס"ק ו' שהביא מהיד אליהו סימן ס"ה שכתב דבנדון הטבאק אף שהאחרונים דקדקו ודימו לאכילה ושתיה נראה דלענין זה ל"ד לאכילה ושתיה דלא שייך חיבה כ"כ כמו באכילה ושתיה דהוא עיקר חיותא דאדם ומדה זו נוהג בכל אדם ודבר השווה לכל נפש, וכן דעת כל הפוסקים.

ל. עי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק ח' שכתב דיש להסתפק כשמביאים לשלחן צלחת עם כמה מינים כגון בשר וסלט וכדומה ואכלה אשתו ממין אחד, האם המין השני נחשב שיורי מאכל שלה, והדעת נוטה שיש להחמיר כשיירים שלה. ועי' בשו"ת משנה הלכות חלק ז' סימן קמ"א שג"כ מחמיר בזה, ועי' בסוגה בשושנים שהסתפק בזה. ועי' בשו"ת אגרות משה חלק א' יו"ד סימן צ"א וצ"ב שכתב דכשיש כמה מיני מאכל בקערה ואכלה אחד מהם אין המינים האחרים נאסרים לבעלה משום שיורי מאכלה אף שנגעה בהם בידה, דהנגיעה אינו אוסרת

שיירי טעימה

יז. אין האיסור של שיורי מאכל שייך אלא אם אכלה ממש, אבל אם רק טעמה מהאוכל אינו נחשב כשיירים שלה^{לא}.

פירות שקלפה לעצמה

יח. אם אשה הכינה בשביל עצמה פירות וכדומה וכבר קלפה אותם, מותר להבעל לאכול מהן ואין זה בגדר שיירים^{לב}.

מנה מרכזית

יט. במנה מרכזית שאינה מיועדת רק לה מותר לאכל אחריה דאין זה נחשב שיורי מאכלה, וכן דברי מריחה מסתבר שאינם שיורי מאכלה אפילו שאכלה מהם, משום שאינו מיוחד כולו עבורה^{לג}.

להנאתה זה נראה דרך חיבה לכך אסור, אבל מה דלעסה רק לתינוק ולא להנאתה אין זה דרך חיבה ומותר. וכן פסק בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קכ"ז.

לב. נטעי גבריאל חלק א' עמוד ר"ח בשם בעל אגורה באהלך, דהרי אפילו שיירים ממש שהחליפו לכלי אחר מותר והאיך אפשר לומר דכל פרי שקלפה אסור מצד שיירים.

לג. עי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק ח', והוסיף שם דבלחמניות קטנות המיועדות בדרך כלל לאדם אחד יתכן דנכון לאסור משום שיירים. וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א הובא במשמרת הטהרה. ועי' בשו"ת אגרות משה יור"ד חלק א' סימן צ"א וצ"ב. ועי' בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קכ"ט שכתב לענין בקבוק קטשא"פ שמיועד לכמה אנשים דפשוט דמותר לבעל להשתמש בבקבוק מיד אחרי שהיא השתמשה בזה, וע"ע במגילת ספר סימן ל' אות ט' שכתב דכל

המונחות על צלחת אינן בגדר שיירים ואף בחתיכת עוגה שנגסה ממנה או כל מאכל שנגסה הימנו, אם חתך את מקום הנגיסה אין יתר החתיכה נחשב כשיירים, לפי דאף באדם זר כן הוא הדרך, ואם כן אין זה דרך חיבה. והגר"מ גרוס שליט"א אמר דבחתיכות נפרדות, אם הם דברים גדולים כגון פירות בשר ודגים אין איסור, אבל בדברי קטנים כפיצוחים וסוכריות אסור, ואף אם אכלה רק סוג אחד מהפיצוחים והוא אוכל מסוג אחר, אסור.

לא. כ"כ בשו"ת האלף לך שלמה סימן רכ"ז וביוסף דעת בהשמטות, ונראה דהמהרש"ק אזיל לשיטתו לענין המתנת זמן בין בשר לחלב, דאם רק טעם הבשר ופלט שאינו צריך להמתין כלל, ושוב ראיתי שבעל שבט הלוי ציין לזה. ובאופן שלעסה לתינוק אם נחשב כשיירים שלה, כתב בשו"ת האלף לך שלמה שם דזה ודאי מותר, כי הנה מה ששיירה ממאכלה או מכוסה, מה שעשתה

שימוש בסבון ומברשת שיניים שלה

ב. מותר לאיש להשתמש בסבון שאשתו משתמשת בו או במברשת שיניים שלה^{לד}.

דעת עוד כמה פוסקים, ועי' בחוט שני ס"ק א' אות י"ז שכתב דיש לדון לאסור להשתמש בימי טומאתה בסבון המיוחד לה, משום בשמים שלה, אבל בסבון משותף מותר.

ולגבי מברשת שיניים עי' בסוגה בשושנים פרק כ"ג סעיף ב' ובטהרת הבית שמקילים. ועי' בשו"ת באר משה שם שכתב דאם היא ניקתה שיניה ע"י הבארש"ט ושוב הדיחה יפה יפה הבארש"ט שרי לו אח"כ לנקות עם אותו בארש"ט.

האיסור של שיורי מאכלה היינו דוקא באופן שכל המאכל היה מיועד עבודה והותירה, אבל אם מראש לא כל המאכל היה מיועד לה אין כאן שיריים, וכ"כ בספר מראה כהן פ"ה עמ' ע'.

ועי' באוצרות טהרה תשובות הגרי"ש אלישיב אות י"ט שכתב דיש לדון להתיר לבעל לשתות מבקבוק שמיועד לכמה אנשים.

לד. עי' שו"ת באר משה חלק ד' סימן ע"א שכתב להתיר במשחת שיניים וסבון, וכן בשיעורי שבט הלוי מתיר וכן

שיירי שתייתה

סעיף ד

שתיה משירי כוס של

א. אין לשתות משירי כוס ששתתה היא, אא"כ אחר שתה מהכוס ביניהם, או שהורק המשקה מכוס זה אל כוס אחר, אפילו אם הוחזר אח"כ לכוס הראשון.

שמעבירים לכלי אחר ומותר גם אם החזירו לכלי ששתתה ממנו, ויש לציין דכל זה מותר אפילו לכתחילה להריק את השתיה לכוס אחר. ועי' בשו"ת מנחת יצחק חלק ז' סימן ע' שכתב דכל ההיתר של העברה לכלי אחר שייך דוקא בדבר שצריך כלי אבל בדבר שאינו צריך כלי לא מועיל שיעבור לכלי אחר, ובדין זה שונה אכילה משתיה דבאכילה מקערה אחת בדבר שאינו צריך לכלי אם העבירו לכלי שני לא מהני לגבי איסורי שיירי מאכלה דאינו היכר מספיק אם אינו משתמש בכלי. אכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א הובא בשם הגר"ד מורגנשטרן שליט"א הוא להתיר אפילו במאכל שאינו צריך לכלי. וראיתי בספר נטעי גביאל שהביא סברא מספר אחד, שבזמנינו שהרבה איסטניסים הם, ובדרך כלל לא יאכלו מאכלים של אחרים, לכן אפילו כשהבעל יעביר המאכל או המשקה לכלי אחר יש בזה חיבה, כיון דבדרך כלל לא שותים מאחרים, אך קשה לחדש גזירות חדשות נגד הפוסקים. ועי' בספר חיי הלוי על הלכות טהרה ס"ק מ"ד שהביא דעת המנחת יצחק והוסיף דלפי זה לכאורה מהני ליתן לכלי אחר גם בדבר שאין דרכו לאכול בכלי,

א. שו"ע ורמ"א שם. ובבית יוסף מובא דטעם האיסור משום שיבוא להרגל דבר, ובבדי השלחן ס"ק נ"ז כתב דאפילו אם בשעה שהתחילה לשתות לא היה בדעתה להשאיר משהו נחשב כשייריים ואסור. ועי' בש"ך ס"ק ט' שכתב דאפילו אם שתתה קצת וחזר הוא ומלא הכוס אסור לשתות ממנו משום דנחשב כשייריים, אבל אם היא כבר גמרה כל מה שבכוס ואחר כך הוא רוצה לשתות ממנה מחדש מותר בלא הדחה בינתיים ואין לחוש להמעט שנשאר שם, וכתב הבית יוסף שהמחמיר להדיחו בינתיים תע"ב. ואף דהש"ך כתב דלא נוהגין כן, מ"מ הבאר היטב ס"ק ו' כתב דהמחמיר תבוא עליו ברכה.

ולענין ההיתר של הרמ"א יש לעיין אם הוא בדיעבד או דאפילו לכתחילה מותר, והנה הדרכי משה ס"ק ד' כבר כתב מפורש דלכתחילה אפשר לעשות כן, וכך נקטו עוד כמה פוסקים. ולענין ההיתר לשתות משיריים כשהעבירו לכוס אחר כתבו הראשונים טעמים שונים בזה, יש אומרים משום דנשתנה המאכל כיון שעבר לכלי אחר ואין בזה עוד חיבה. ובחכמת אדם כלל קט"ז דין ס"ד כתב דזה גופא היכר מה

שתיה מבקבוק גדול או פחית

ב. הדין הנ"ל נאמר אף לגבי בקבוק גדול או קטן ופחית וכדומה, ולכן אם מזגה מבקבוק או פחית לתוך הכוס שלה אסור לשתות מהפחית משום דנחשב שיריים, ויש מקילים וראה הערה ב.

שתיה מפחית עם קש

ג. אשה ששתתה מפחית עם קש, אסור לבעל לשתות מהפחית הזו אפילו עם קש אחר משום שנחשב כשירוי מאכלה ג.

ואדרבה בזה עושה שינוי טפי, וצ"ע על המנחת יצחק שכתב דהסברא פשוטה בדבר שאין דרכו לאכול בכלי לא מהני הנחה לכלי, עכ"ד.

ב. שו"ת אגרות משה יור"ד חלק א' סימן צ"ב. ועי' בפסקי משנה הלכות עמוד נ"ד שכתב דאם אכלה קצת מהסיר אין להנשאר נחשב שייריה כיון שאין דרך לאכול מסיר. וכן אם שתתה מבקבוק גדול אין להנשאר דין שייריה כיון שבקבוק גדול אינו עשוי לשתות ממנה, ולכן כשנמצאים בדרך ויש להם רק בקבוק גדול ואין להם כוסות ושתתה היא ישירות מהבקבוק אין להנשאר דין שייריה ומותר לו גם לשתות מהבקבוק.

ג. שמעתי מבעל המנחת חן שליט"א דנראה שזה אסור, דגם בזה נחשב כשירוי כוס שכתב המחבר בסעיף ד' דלא ישתה משירוי כוס ששתתה היא, דגם זה נחשב לקירוב הדעת, שהרי גם בכה"ג קפדי אינשי שלא לשתות מפחית ששתה

בו אחר, ואם כן בכה"ג כששתתה אחר שתיית אשתו הוי ליה קירוב הדעת, ואין נפקא מינה אם שותה ע"י קש, דסוף סוף שותה שיריים של אשתו. ושמעתי שכן דעת הגר"ח קניבסקי שליט"א והגר"א נבנצל שליט"א להחמיר. אכן עי' בשו"ת יביע אומר חלק ח' יור"ד סימן י"ז אות ג' שכתב דנראה שיש להקל, הואיל ועצם איסור שתיה מהכוס ששתתה ממנו אשתו נדה שנוי במחלוקת, וכמבואר בבית יוסף (סי' קצה), שהסמ"ק פסק להתיר, ושגם הרמב"ם והרא"ש והרשב"א וסמ"ג וספר התרומה ורבינו ירוחם ס"ל להתיר, שהרי לא הזכירו שום איסור בדבר כלל, וגם המרדכי בשם ראבי"ה כתב שקיבל מרבותיו להתיר, אלא שבהגמ"י כ' בשם הר"א ממיץ לאסור, וכן מנהג העולם, הילכך בשינוי הקש יש כאן היכר במה שאינו ממשיך לשתות מהקש ששתתה בו, הילכך יש להקל. ועמש"כ במשמרת הטהרה עמוד קכ"א.

שתתה מכוס ואינו יודע מזה

ד. אם שתתה מכוס והוא אינו יודע מזה ורוצה לשתות מהכוס שלה, אינה צריכה להגיד לו שלא ישתה, דכיון שאינו יודע משתייתה אין לחוש שיתן דעתו עליה.

אינו יודע שהיא נדה

ה. אם הבעל יודע שהיא אכלה מאיזה מאכל, אבל אינו יודע שהיא נדה, צריכה להודיע לו שהיא נדה כדי שלא יבוא לאכול ויבוא לידי חיבה.

שתתה מכוס והלכה לה

ו. שתתה מכוס והלכה לה יש אומרים שמותר לו לגמור השיריים משום שאין כאן חיבה אם כבר הלכה, ולענין אם חוזרת באמצע ראה הערה.

אלישיב שליט"א הובא בספר משנת השלחן תשובה רל"ו שאסור לגמור השתיה, ולכאורה זה כנגד פ"ת ושאר הפוסקים.

ו. רמ"א שם. ואם חזרה האשה באמצע אכילתו, עי' בשו"ת יד אליהו סימן ס"ד שכתב וז"ל, י"ל דמותר לגמור אכילתו, ואפילו אם לא התחיל עדיין לאכול עד שבאה יש מקום לומר דמאכל זה הותר לו תיכף כשהלכה ממנו, שהואיל והיה מותר לבעלה לאוכלו טרם בואה מנין לנו לחזור ולהחמיר עליו, דה"ל קצת כאלו הפסיק אחר ביניהם, אך אני חוכך להחמיר בזה כי א"ל רא"י להתיר ולא דברו הפוסקים בהיתר זה, עכ"ל, והביאו הרבה פוסקים את דבריו להלכה. אכן כבר הזכרנו בהערה הקודמת שהחיד"א חולק עליו, וכן עי' בספר פותח שער סימן ט"ו אות ל"א שכתב דאם הלכה לה לגמרי מותר לו לאכול ולשתות משיריים שלה אפילו

ד. רמ"א שם. ועי' בערוך השלחן שכתב על דברי הרמ"א דאם נודע לו משתייתה אע"פ שלא שתתה בפניו אסור לו לשתות ממנו, ועי' בבדי השלחן בביאורים מה שהעיר על זה.

ה. כ"כ בספר לחם ושמלה ס"ק י"ג, ובבדי השלחן ס"ק ע"א מביא דעה זו, וכן דעת הרבה פוסקים. ואם התחיל לאכול כשהיא טהורה ובאמצע פירסה נדה, עי' בפתחי תשובה ס"ק ז' בשם היד אליהו שאפשר לגמור האוכל שהתחיל לאכול, וכן דעת עוד כמה פוסקים. אכן החיד"א בשירי ברכה אות י"ב כתב שאם אכלה הנדה והלכה, והתחיל בעלה לאכול, ובאה, וכן אם היו אוכלים ופירסה, כתב הרב מר קשישא מהר"ר אליהו מלובלין בשו"ת יד אליהו סימן ס"ד, דשרי לגמור אכילתו, ולי ההדיוט ראיותיו אינם מכריעות כלל, ויש להחמיר, עכ"ל. ולענין אם התחיל לשתות כשהיא טהורה ופירסה נדה באמצע דעת הגרי"ש

ישיבה ושכיבה על מטתה

סעיף ה **לישב או לישן על מטתה**

א. אסור לשבת או לשכב על מטתה המיוחדת לה אפילו שלא בפניה, משום שיש לחוש שיבוא מתוך זה להרהר בה ויבואו להרגל עבירהא.

א. שו"ע ולבוש סעיף ה'. והמקור הוא מהרשב"א בשם הראב"ד שכתב שאיסור זה נלמד מק"ו מהא דאסור להציע המטה שלה, וכ"ש לשכב עליה. ודעת הטור שיש איסור גם בישיבה, וכ"ד רבינו יונה בספר היראה, וכן פסק השו"ע שיש לאסור אפילו ישיבה על מטתה. אולם הש"ך ס"ק י' כתב בשם הב"ח שרק שכיבה על מטתה אסורה, שיש לחוש שיהרהר אחריה, אבל ישיבה לבד והוא לובש בגדיו מותר, שאין לחוש להרהור, וכן פסק בסדרי טהרה ס"ק י"א. אכן הט"ז ורוב האחרונים הסיקו לדינא להחמיר אפילו בישיבה, ואפילו ישיבת ארעי אסור כגון לקשור נעליו.

ולענין אם היא מותרת לשכב במטה שלו, נחלקו בזה הט"ז ס"ק ו' והתורת השלמים ס"ק ז', דהרי הט"ז כתב דשינה במטתו אסור כיון דיש כאן הרהור טפי, ועי' בפתחי תשובה ס"ק ח' שביאר דהט"ז החמיר דוקא בפניו, אך שלא בפניו מותר. ובתורת השלמים שם כתב דמשמע שמותרת היא לישון על מטה שלו משום דהיא לא מרגלא, ודברי הט"ז אינו מוכרחים כלל. ולכן להלכה נראה שאסורה בשכיבה בפניו, ושלא בפניו מותרת אפילו בשכיבה, ובישיבה רוב

מקצרתה ממש, ומשמע דאפילו רק הלכה מן החדר כשגמרה לאכול, דהא פלפלו אם מותר לגמור אפילו אם חזרה, מיהו הסכמת רוב האחרונים שאם חזרה לא ימשיך לאכול שיריים שלה.

ולענין מהו גדר 'הלכה' נחלקו גדולי הפוסקים בזה, הגרי"ש אלישיב שליט"א סובר דצריך להיות הליכה גמורה שלא חוזרת, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי חלק ט' סימן קע"ו אות ה', דטעם ההלכה שאם באה האשה באמצע מותר היינו משום דכיון שכבר הלכה אין כאן חיבה כמש"כ רמ"א, והו"ל היתר גמור, אבל בידעו שתחזור באמצע אכילתו הו"ל כפפניה, וחוזרת חיבתה למקומה, וכן דעת כמה פוסקים בזמנינו שצריך לעשות הליכה גמורה. אולם בספר טהרת הבית, חוט שני, חזקת טהרה, מראה כהן ועוד ספרים כתבו שאפילו אם יצאה מהחדר נחשב כהלכה לה. ועי' בבדי השלחן ס"ק ע"ד ובמראה כהן עמוד ע"א שפסקו דמותר לומר לה לכתחילה לצאת מן החדר כדי להתיר לו לשתות שיוריה, וטעמם משום דבכה"ג שוב ליכא חיבה ואף שיודעת שאכל משיוריה, דבראייתו תליא מילתא וכשאינה נמצאת בפניו לא הוי חיבה.

אינה בעיר

ב. אם האשה אינה בעיר מותר לבעלה לישוב על מטתה, ואם מתעכבת כמה ימים, מותר אף לשכב על מטתה.

שמתיר לישון עליו מן הדין, וגם כסא נוח מותר לישן עליו שאינה נחשבת מיוחדת לה. אך המהרש"ם החמיר במטה ששאר בני הבית ישנים עליה. אם האשה ישנה על מטתה הקבועה ויום אחד החליטה שלא רוצה כלל להמשיך לישן עליה, כתב בספר שערי דעה שאף אם החליטה שלא תשכב יותר על מטתה מ"מ אסור לו לשכב שמה, כיון שעד אותה שעה היתה המטה מיוחדת לה, אבל אם שכב שם בעלה אפילו פעם אחת, כבר נחשב מטה שלו ומותר לו לשכב שם מכאן ולהבא.

ספה, שלפעמים הוא שוכב עליו ביום ולפעמים היא שוכבת עליו, אינה נחשבת למטה המיוחדת לה ומותר לישן עליו, כ"כ בשו"ת באר משה חלק ה' סימן קמ"ג, ובבדי השלחן ס"ק פ', וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א הובא בספר משנת השלחן תשובה רל"ח, ובפרדס שמחה ס"ק כ"א, וכן בספר מראה כהן עמוד ע"ה, ועוד כמה פוסקים.

ב. אם האשה איננה בעיר כתב בפ"ת ס"ק ט' שיש להתיר לבעל לישוב על מטתה, ועי' בדעת תורה דלשכב אסור אפילו איננה בעיר אא"כ דעתה להתעכב כמה ימים חוץ לעיר, שאז מותר אפילו לישן על מטתה. ובספר טהרת הבית חלק ב' עמוד קל"ד כתב דיש ללמוד מכאן שאם הלכה לטבול במקוה מותר לו לשכב במטה המיוחדת לה בינתיים, מכיון

הפוסקים מקילים, ועי' בבדי השלחן ס"ק ע"ט שכתב דבשעת הדחק יש לסמוך על המקילים. והוסיף שם דשלא בפניו מותרת לשכב על מטתו וסדינו אף שהנשים נזהרות שלא לישן על סדינים של אחר משום חשש שמא תתעבר, הרי זה דוקא באדם אחר, אבל מבעלה אין חשש והילד לא פגום. ועי' במעין טהור סי' י"ג וחכמת אדם כלל קט"ז סעיף ה' ובפותח שער סימן ט"ו סעיף מ' שכתבו להחמיר אף בשיבה על מטה שלו, ועי' בספר נדחי ישראל פרק מ"א שכתב שכל הדינים שבספר מעין טהור מחוייבת בהם כל איש ואשה ואסור לסור אפילו מאחד מהדינים אפילו כחוט השערה. ולדינא במקום צורך עי' בפותח שער שם שמתיר לשבת על מטת בעלה.

ומה שכתב המחבר מטה המיוחדת לה, היינו משישנה עליה ב' או ג' לילות, אבל בהחלטה לבד שזוהי מטתה לא נאסר משום מטה מיוחדת, וכן במטה שלפעמים הוא ישן עליה וכעת היא ישנה עליה אינו קובע שהיא מיוחדת לה, כ"כ בשיעורי שבט הלוי. ובסוף דבריו הסיק דצ"ע מהו השיעור לקבוע המטה שיהא מיוחדת לה. ובשו"ת מהר"ם מברייסק סימן כ' כתב שאם ישנה לילה אחד אחרי שהחליטה שזה מטתה נחשב כמיוחדת לה. ואם יש מטה שגם שאר בני הבית יושנים עליו ביום וכדומה, עי' בשו"ת קנה בושם חלק א' סימן פ"ט

ספה הנפתחת בלילה

ג. ספה הנפתחת ומשמשת בלילה לשינה וביום לישיבה, ורגילה האשה לישן עליה בלילה, נחלקו הפוסקים אם מותר לבעל לישב או לשכב עליה כשהיא סגורה.

בכמה דוכתי, ואפי"ה אמרו דאסור אף לישב עלי' משום הרהור, או דלמא כיון דנעשה כמין כסא ביום, בטל ממנה שם מטה ופנים חדשות באו לכאן ואין הרהור, ואם עכ"פ יש לחלק בין בפני' לשלא בפני', עב"ד. ובשיעורי טהרה להגר"מ גרוס שליט"א כתב לאסור בכה"ג. ועי' בשו"ת שבט הלוי חלק ד' סימן ק"ו ד"ה בפת"ש שכתב דבפת"ש ס"ק ח' הביא בשם החכמת אדם כלל קט"ז דין ה' דה"ה על כרים המיוחדים לה אסור, ולפ"ז נפשט ספק העולם במה שנהוג היום הספה שבלילה מסירין כר הקשה עליון ועושין מזה מטה שניה וביום מחזירין אותו לספה, דאם היא רגילה לשכב בלילה על הכר הזה א"כ גם כשמחזירין אותו ביום על המטה שלו מ"מ נקרא כר שלה ואסור לישב עליה לדעת הט"ז ודעימיה, וכ"ש לשכב לכו"ע [ואם נקרא גם מטה שלו כיון שעיקר המטה שלמטה שלו הוא, אע"ג דיש עליו עכשיו כר הגדול שלה, הנה יש להקל בזה כיון דלהרבה פוסקים אין איסור כלל לדידה במטה שלו, ואפילו להט"ז המחמיר בזה, י"ל דכה"ג גם הוא מקיל].

אכן בשו"ת תשובות והנהגות חלק א' סימן תק"ג כתב דאין יסוד להחמיר בזה, וכן כתב בטהרת הבית חלק ב' עמוד קל"ב ועוד פוסקים. וכן בספר מראה כהן עמוד ע"ו כתב מטה הנפתחת לב' מותר

שודאי תחזור לביתה טהורה ואין לחוש שיבאו לידי הרגל עבירה, ואין לחוש למיעוטא דמיעוטא שמא יהא אונס ולא תוכל לטבול דמילתא דלא שכיחא היא. אכן עי' בשו"ת מהר"ם מבריסק חלק ב' סימן כ' שהחמיר בכה"ג, וכן דעת הפרדס שמחה ובדי השלחן. ועי' בספר לבושי עז עמוד תי"א שכתב דודאי לא מהני מה שיוצאת מחוץ לשכונה או שנוסעת לעבודה, דבעינן יציאה חוץ לעיר. ודעת הגרשז"א זצ"ל הוא דאם נסעה מירושלים לבני ברק וכדומה על דעת לחזור באותו יום, בזמנינו לא מיקרי יציאה מחוץ לעיר כיון שמגיעים תוך זמן קצר. ואם יצאה מהבית לכמה ימים כגון שהלכה לבית החלמה וכדומה אף שהוא בעיר שרי, עכ"ד.

ג. דנו האחרונים על דבר המצוי בזמנינו, ספה הנפתחת ומשמשת בלילה לשינה וביום לישיבה, והאשה ישנה בלילה על מטה העליונה וביום מחזירים המטה למצב של ספת ישיבה, האם מותר לבעל לישון על העליונה. בשו"ת מנחת יצחק חלק ו' סימן ע"א כתב להסתפק האיך הדין במטה מתקפלת שפותחין אותה בלילה ואשתו ישנה עלי', וביום כופלין אותה ונעשה כמין כסא, אם לומר דכיון דמיוחדת לשינת אשתו בלילה איכא הרהור, וכמו במטה בימיהם דהי' מיוחד גם לישיבה כמבואר בש"ס ופוסקים

לישב על מטת אשתו בבית חולים

ד. נחלקו הפוסקים במטה שהאשה ישנה עליה בבית החולים אחרי לידה וכדומה אם נחשבת מיוחדת לה שאז אסור לבעל לשבת עליו או לא, יש אומרים שמותר, ויש אומרים להחמיר בזה.

להחליף מטות בעת נדתה

ה. נחלקו הפוסקים אם החליטו להחליף מטות, האם אסור לבעל לשכב על מטת אשתו, יש אומרים שמותר דוקא אם החליטו בעת טהרתה,

ולענין מטת קומתיים, עי' בחוט שני ס"ק ו' שכתב, מטה כפולה, דהיינו מטה עליונה שאינה שלה, ותחתיה יש מטה נוספת שהיא מטתה, מותר לישב ולשכב על המטה העליונה שאינה שלה, דלא נחשב מטתה.

ד. עי' בשו"ת באר משה חלק ה' סימן ק"מ שכתב אין המטה שבבית החולים מטה המיוחדת לה, דלא נקרא מיוחדת לה אלא המיוחדת לה בביתה לצרכי חיי משפחה, וכן דעת בעל המנחת חן שליט"א, אך הוסיף דאם האשה עברה ניתוח קיסרי, שישנה על המטה כדי או ה' ימים נחשב כמטה מיוחדת שלה. אמנם בספר אגורה באהלך הל' טהרה ס"ק ט"ו שכתב דדברי הבאר משה צריכים עיון, והסיק להחמיר. ועי' בסוגה בשושנים פרק י"ג סעיף ל"ב שכתב דאפילו במטה בבית חולים אסור לישן על מטתה, אפילו כשהיא אינה בתוך החדר כעת. והשיב לי בתשובה בעל האבני ישפה שליט"א דכיון שהאשה שוכבת בבית החולים ובית החולים ייחדו לה מיטה זו אפילו ללילה אחד, שוב חל איסור לבעל לשבת על המטה.

ע"י שמושכים החוצה את בסיס המטה התחתונה ממקומו שמתחת למטה הקבועה ומורידים מזרון מהמטה העליונה למטה התחתונה, ולאחר השינה סוגרים את המטה התחתונה ומחזירים את המזרון למטה העליונה ועליו יושבים, אם האשה ישנה על המטה התחתונה נראה שמותר לבעל לשכב על המזרון שלה לאחר שהוחזר למקומו שעל המטה העליונה, דפנים חדשות באו לכאן. וכן נראה דאם רגילה האשה לשכב על המזרון התחתון של המטה העליונה, מותר הבעל לשכב על המזרון העליון לאחר שהוחזר והונח על גבי התחתון כאשר סגרו את המטה התחתונה. ועי' בספר לבושי עז תמצית ס"ק י"ד-ט"ו שהיקל בזה, ודלא כהשבט הלוי.

וכתב לי בעל המנחת חן שליט"א, שלגבי ישיבה יש גם לצרף כסניף את שיטות הפוסקים דישיבה מותר אפילו במטתה, ולא אסרו אלא שכיבה, ואע"פ דבעל המנחת יצחק מסתפק אם לאסור בכה"ג או נימא פנים חדשות הגיעו לכאן, מ"מ נראה דמותר שזהו פנים חדשות ואין יסוד להחמיר.

או בזמן שמותר לשכב על מטתה כגון שהיא לא נמצאת בבית וכדומה, ויש מתירים להחליף המטות אפילו בעת נדתה, וראה הערה^ה.

שאחר כך, כי כבר הפסיק הבעל אחר שכיבתה ע"י שכיבתו על מטה זו בהיתר, ונעשית כבר מטתו, אבל כאשר מחליפין בימי טומאתה אם כן כאשר הוא בא לשכב שם עכ"פ בפעם הראשונה, איכא עדיין חשש הרהור או הרגל עבירה עד שיתרגל אצלו שזאת היא מטתו, עכ"ד. ובפסקי משנה הלכות עמוד ס"ב כתב דאם החליטו אף בעת נדתה להחליף את המטות ומעתה יישן הבעל בקביעות במטה שהיתה מיוחדת לאשתו, והיא תישן במטה שהיתה מיוחדת לו, לא חשיב יותר כמטתה ומותר לו לישן על המטה שהיתה מיוחדת עד היום לאשתו אף אם אין מחליפים את המקומות של המטות, דהיינו אף שמטתה נשאת במקום שהיתה רגילה לישן שם. ולכתחילה במקום שאפשר להחליף המטות לגמרי יחליפו או לכל הפחות יחליפו את המזרונים. ועי' בשו"ת אבני ישפה חלק ה' סימן ק"כ שכתב שבעל שבט הלוי שליט"א פסק שלא מועיל להחליט שמכאן והלאה מטת אשתו תהיה מטתו. וטעם הדבר נראה משום שאיך יקבע שזו היא מטתו, רק ע"י שישכב בה, וכיון ששכב בה עבר על איסור שהוא שוכב במטת אשתו הנדה, ולכן אם רוצה להחליף יש לעשות זאת בעת טהרתה, שאז שפיר רשאי לשכב במטת אשתו, וכך יקבע הדבר שזוהי מטתו ולא של אשתו. וכתב, אף שהנני עפר תחת רגלי בעל שבט הלוי שליט"א, אבל לולא דבריו הייתי אומר שודאי

ה. עי' בשערי דעה ס"ק ד' שכתב דאסור לשכב על מטתה אף שאח"כ לא תשכב היא עוד על מטה זו, כי אין נ"מ אם היא תשכב אחר כך או לא, וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א, אפילו אם נשארים כך לעולם, וכן דעת הרבה פוסקים. ועי' במראה כהן פרק ה' הערה ע"ב שכתב אם החליטו להחליף את המטות ומעתה יישן הבעל בקביעות במטה שהיתה מיוחדת לאשתו, והיא תישן במטה שהיתה מיוחדת לו, יש לעיין אם רשאים לעשות כן, או דלגבי הפעם הראשונה עדיין נחשבת מטתה. ואם ישנו פעם אחת כן בימי טהרתה בודאי שרי להמשיך אף בימי נדותה, דמעתה אין זו מטתה. ויש לעיין מה הדין כאשר אין זו החלפה לזמן ארוך, אלא לזמן קצר כגון שבועות מספר, אם גם בזה אמרינן דאין זו מטה המיוחדת לה. ועי' בספר פרי טהרה סימן קצ"ה סעיף כ"ח שכתב דאם יש צורך להחליף את מטותיהם כדי שתהא האשה קרובה להתינוק וכדומה, יכולים להחליף את המטות על ידי לקיחת המזרונים שלהם. ועי' בשו"ת אגורה באהלך סימן קכ"ז אות ב' שכתב דרגיל אני להורות לאסור, כי אין מועיל יחוד בעלמא באופן זה, כי היות שעיקר האיסור הוא משום הרהור דבעל כשיושב או שוכב במטתה, ובפניה יש גם חשש הרגל כמבואר בבית יוסף, לכן בשלמא אם ההחלפה נעשית בזמן היתר בימי טהרתה, שוב אין כאן חשש הרהור או הרגל עבירה אף בימי טומאתה

סדינים ומצעות

ו. כתבו הפוסקים שגם הסדינים והכרים המיוחדים לה אסור לו להשתמש בהם אפילו במטה שלו, וכן היא אסורה לשכב בפני בעלה על הכרים והסדינים המיוחדים לו אפילו במטה שלה, ומ"מ אם נוהגים לכבס

ולאשתו רק לוקחים כל פעם מערימת הכרים, אם יש בזה חשש בימי נדותה, והשיב מרן זצוק"ל שאין ראוי לעשות כן אלא צריך לייחד לה כרים, ויעשה בהם סימן ולא ישתמש בהם בימי נדתה. ויש לציין דדוקא שהם מיוחדים לה והוא יודע שהם שלה, אבל אם אינם מיוחדים לה אלא פעמים שהיא משתמשת בהם ופעמים שאחרים משתמשים בהם, או אפילו מיוחדים לה אלא שהוא מסתפק אם אלו שלה או לא, אין איסור, כ"כ בשיעורי טהרה. ובפסקי באר משה עמוד רי"ג כתב דהבעל אסור בהשתמשות בסדינים שלה דוקא כשהוא יודע שהם שלה, דומיא דשיורי מאכלה, דאם אינו יודע שהם שלה מותר, והעיר בעל הבאר משה בענין זה דמה שמותר היינו כשאינו יודע שהיא שלה, אבל אם יודע שזהו שיירי מאכל שלה אלא שאינו יודע שהיא טמאה נדה, פשוט שהיא חייבת להגיד לו שהיא טמאה שלא לאכול משווריה.

ועי' בשו"ת באר משה חלק ה' סימן קל"ט שכתב דהאיסור לישן בסדינים שלה הוא לא רק לשינת לילה, אלא ה"ה לשינת ארעי, כגון בצהריים. ולענין היכי שבטעות הכרים שלו היו במטה שלה וכדומה, כתב בבאר משה שם דודאי מותר לישן עליהם, דלא נאסרו במה שהיו במטתה משום דהם שלו. וע"ע בשו"ת באר משה שם סימן

שאינו יכול לשכב על מטת אשתו נדה אם רצונו לנוח בה או לישן בה לילה אחד, שהרי זה מה שחז"ל אסרו, אבל כאשר הוא שוכב בה כדי לשכב בה מכאן ולהבא, אז באותו רגע שהוא שוכב בה כבר נחשב כמטתו, ושוב אין כאן שום איסור. ולכן כל שהוא שוכב במטת אשתו על דעת לשכב שם מכאן ולהבא, מיד נחשב שזה כבר מטתו, אבל צריך שיסכים אתי גדול אחד. ובזמן של פרישה סמוך לוסתה, נאסר תשמיש המטה אבל בענין שאר קריבות המחמיר תבא עליו ברכה. ולענין לישן במטה ביחד, כתב בשו"ע הרב שאסור, אמנם נראה שרק שכיבה יחד במטה אסורה, כיון שזה ממש דומה לדבר איסור כיון שבקלות מאד הוא יכול להכשל, אבל לישן לבד במטתה מותר, שהרי לא גרע מחיבוק ונישוק שמותר מעיקר הדין, וקל וחומר בזה שרק מזכיר לו מאשתו אבל היא כלל לא נמצאת במטה. ולכן שפיר מותר לו להחליף עם אשתו את המיטות בזמן שהיא בפרישה סמוך לוסתה, ואז לאחר מכן יוכל לשכב במטתה בעת נידותה כי כבר יקרא שזוהי מטתו, עכ"ד.

ו. כ"כ בחכמת אדם כלל קט"ז דין ה', הובא בפתחי תשובה ס"ק ח', ועי' בארחות רבנו ח"ד עמ' מ"ט אות כ"ב שכתב דהגרר"ק שליט"א שאל את מרן החזו"א זצוק"ל אם אין כרים מיוחדים לו

הסדינים והם מתערבים בשעת הכיבוס נראה שמותר לו להשתמש בסדינים שהיא השתמשה וכן להיפך.

ספסל המתנדנד

ישיבה על ספסל המתנדנד

ז. אסור לשבת על ספסל המתנדנד עם אשתו נדה אם אינו מחובר לכותל, ויש מתירים כשיש אדם אחר מפסיק ביניהם.

פוסקים המקילים בענין החלפת מיטות, נראה דפשוט דהם יסכימו בכה"ג.

ז. עי' בבדי השלחן ס"ק פ"ב שמתיר סדינים שמתערבים ע"י הכיבוס, והוסיף שם דה"ה בשמיכה שלה נמי מותר לו להשתמש בכה"ג.

ח. רמ"א שם. וטעם האיסור כתב בתרומת הדשן סימן רנ"א משום דרך חיבה, שדרך אוהבים להתקבץ יחד ולהתוועד בצורה זו, ועי' בט"ז ס"ק ו' ולבוש שם שמבארים דהטעם הוה משום הרהור, אך הש"ך בנקודות הכסף מבאר דלאו משום הרהור הוא אלא מאחד משני טעמים, או שהוא בכלל האיסור לשכב במטה אחת, או דכיון דמתנדנד הו"ל כנגיעה.

והנה המחבר לא הביא איסור זה, ובבית יוסף כתב, וחומרא זו דישיבת ספסל שמעתי שנוהגים בה האשכנזים אבל הספרדים לא נהגו בה, ובספר טהרת הבית חלק ב' סימן י"ב סעיף כ' כתב דכן מנהג הספרדים ורוב עדות המזרח להקל בישיבת הספסל והמטה, אפילו אם הם מתנדנדים ואינם קבועים. אכן עי' בבן איש חי שנה ב' פרשת צו אות כ"ג,

קמ"ה שכתב דאם הקור גדול ויש לה רק שמיכה אחת והוא רוצה לכסותה עם שמיכה שלו מותר.

והנה בעל הרוצה לקחת כר שלה ולהניחו מתחת כר שלו כדי להגביה יותר, הביא ספר נטעי גבריאל חלק א' עמוד רע"ז בשם בעל אגורה באהלך שמותר, כיון דהך חומרא שאסור להשתמש עם הכרים שלה אינו מבואר בשו"ע רק בחכמת אדם, לכן אין צריך להוסיף עוד חומרא אם הכר אינו נראה בהדיא אלא מתחת הכר שלו.

ולענין מזרון המיוחד לה וארוכות הברזלים, bed frames, עי' בשיעורי שבט הלוי שכתב דכשהמטה כבר קבועה לה אין ראוי להחליף המטות בימי נדותה, [וכשצריך להחליף שרי, וסגי גם בהחלפת המזרונים כשהוא לקביעות], ובחוט שני מחמיר לגבי המזרונים וכן דעת כמה פוסקים. אכן בשו"ת אור יצחק סימן כ"ט כתב שמטה מיוחדת הכוונה הוא על הסדינים והמצעות, ולא על ארוכות המטה הברזלים והמזרונים, ולכך מספיק אם מחליפים את הסדינים מועיל שלא יחשב מטה המיוחדת לה ומותר. ולפי מה שהבאנו לעיל מהמשנה הלכות ועוד

ובשו"ת רב פעלים יו"ד ח"ג סי' י"ז שכתב, ואם יש ספסל ארוך שאינו מחובר לכותל ומתנדנד כשיושבין עליו, אסור לישוב עליו שניהם, אף על פי שאין נוגעים זה בזה, ואף על פי דמין ז"ל בבית יוסף כתב חומרא זו דישיבת הספסל, שמעתי שנוהגים בה האשכנזים, אבל הספרדים לא נהגו בה, הנה המנהג פשוט בעירנו מקדם קדמתא שלא לישוב עליו שניהם אפילו אין נוגעים זה בזה.

ולענין הגדר של נדנד, עי' בשו"ת אור יצחק סימן כ"ט שכתב דדוקא כשהיא מרגשת תנועת גופו ממש אסור, אבל בלאו הכי לא, ולכן מותר לו לנהוג במכונית או להפעיל מעלית שהיא נמצאת בהן, או להגביה את המטה כשהיא שוכבת עליה, כגון במטת בית חולים. ועי' בשו"ת אגרות משה חלק ב' יו"ד סימן ע"ז ופ"ג דכתב שכל כסאות של מכונית הם מחוברים לכותל. ועי' בספר שפע טהרה ס"ק י"ז שכתב שמתנדנד היינו מה שזו מחמת כוחו או כוחה, אבל לא מחמת דבר אחר. ועי' בשיעורי טהרה להגר"מ גרוס שליט"א עמוד קע"ו שכתב דאפילו אם כעת הספסל אינו מתנדנד אלא שיכול להתנדנד אסור לשבת עליו. מיהו בספר יבקש תורה חלק ב' סיכום דינים עמוד רל"ח אות ד' כתב דאיסור ישיבה על ספסל המתנדנד מיירי רק בספסל המיוחד לאוהבים [נדנד], ולא בספסל המתנדנד מחמת רגל אחת קצרה [ולכאורה יש לתמוה לפי"ז דברי הרמ"א 'ואינה מחוברת לכותל', הרי ודאי שאם נעשית לשם כך אינה מחוברת].

ולענין ספסל מתנדנד המחובר לקרקע, עי' בשו"ת אגרות משה חלק ב' סימן צ"ב שכתב, כשמחובר לכותל משמע מסעיף ה' שמותר אף כשמתנדנד, דאל"כ לא היה חלוק בין מחובר לכותל לאינו מחובר. ועיין בבית לחם יהודה בשם נחלת שבעה שבקורות ארוכות מותרין דכובדן קובעתן וכמחוברין דמיא, ופשוט שהוא אף באירע שמתנדנד דאל"כ לא היה אומר דכמחוברין דמיא דאף בתלוש ליכא איסור בלא זה. ויש מחמירים בזה, ועי' בבדי השלחן שהסיק דצ"ע לדינא.

ספה עם ריפוד רך נחשבת כספסל המתנדנד, ואם יש עליה כמה כרים ואין אחד מתנדנד ע"י השני מותר. ועי' בשו"ת משנה הלכות חלק ה' סימן קמ"ד, ועי' בספר יסוד הטהרה פרק ב' הערה י"א שכתב דאסור לשבת על ספה ביחד כשיש בו ריפוד רך. ועי' בשו"ת אבני ישפה חלק ב' סימן ע"א ענף א'.

ועי' בספר סוגה בשושנים פרק י"ד הערה א' שכתב דאם אחד מדבר בטלפון והשני רוצה להגביה החוט אסור לעשות כן משום שמא ינוד חלק הטלפון שהשני אוחו בידו, ודומה לספסל המתנדנד, וכן הוא דומה לשניהם מגביהים חפץ ביחד, וכ"כ בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קל"א אות א', ובספר חיי הלוי ס"ק כ"ד. אמנם דעת האגרות משה הובא בספר הלכות נדה חלק ב' הערה פ"ד להקל. ועי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק ג'.

ובספר חיי הלוי הל' טהרה ס"ק כ"ג כתב דמה שנתחדש בזמנינו כלי "ביפער" או פעלפא"ן שמדעזע כשמצלצלין אצלו

עמידה על ספסל המתנדנד

ח. אשה היושבת על ספסל ובעלה רוצה לעלות עליו כדי להגיע למקום גבוה, אע"פ שאין בזה משום התקרבות מ"מ אסור מחשש נדנוד, ואם אי אפשר לעלות מבלי שאשתו תשב על הצד השני של הספסל, יש להקל:

להסתפק בזה, וכן הסתפק בפרי טהרה, אולם בשערי טוהר וספר פרדס שמחה כתבו דיש להחמיר שלא מועיל תינוק להפסק ביניהם.

ועוד יש לעיין לפי המקילין אם מהני דוקא הפסק של אדם ביניהם או אפילו חפץ או שאר דבר להפסק ביניהם, ע"י באגודה אות מ"ג שכתב דאדם וגם תיבה או שום דבר מהני להפסק ביניהם, וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א שהמנהג להקל ולהתיר ישיבה זה ליד זה עם הפסק חפץ או שאר דבר ביניהם, וכן פסק בעל שבט הלוי. אמנם הפרדס שמחה מחמיר בזה נמי שאינו מועיל אלא אדם ביניהם, וע"י בחוט שני שכתב דלהניח ביניהם חפץ לא מועיל, ואמנם אם החפץ הוא גדול וכגון מזוודה גדולה, מותר דלא מיקרי יושבים יחד. וע"י בספר שפע טהרה ס"ק י"ז שכתב דמותרים לישוב על ספסל אחד כשאדם אחר מפסיק ויושב ביניהם, והוא הדין אם יש תיבה וכדו' ביניהם, אבל דבר קטן כגון כובע אינו מספיק שיהי' הפסק ביניהם.

י. דעת הבאר משה זצ"ל. וע"י בשיעורי שבט הלוי שכתב דמותרים שניהם לעמוד ביחד על ספסל המתנדנד כשאינן חשש נגיעה באופן שרוצים להסתכל על מקום רחוק. ושוב מצאתי בספר סוגה בשושנים פרק י"ד סעיף ז' שכתב

האם רשאי לאשתו נדה לצלצל לבעלה או שמא יש חשש משום שהוא מרגיש זעזוע מחמתה, וכתב דלמעשה אין כאן בית מיוחד כלל.

ט. רמ"א שם. וכן דעת רוב האחרונים ופוסקי זמנינו, והבדי השלחן ס"ק צ' כתב דבעת הצורך אפשר לסמוך על ההיתר. אכן ע"י בדרכי תשובה ס"ק ל' שהביא בשם השערי צדק סימן ק"מ דלא מועיל אדם המפסיק ביניהם, וטעמו נראה משום שהרמ"א הביא דברי המתירים בלשון יש אומרים, ומשמע שהדעה ראשונה שהובאת בסתם לא סוברת ההיתר של הפסק אדם ביניהם. והכלל הוא כמו שכתב הש"ך ביו"ד סימן רמ"ב קיצור כללי הוראת או"ה אות ד', שאם הרמ"א מביא שתי דעות אחד בסתם והשני ביש אומרים פוסקים כהסתם, אך יש לומר דכל זה דוקא כשהסתם מיירי בענין שהיש אומרים פוסקים להתיר, אבל כאן שאין הסתם מיירי בענין ההיתר שפיר פוסקים להתיר.

ולפי המקילין יש לעיין אם מהני אפילו תינוק שמפסיק ביניהם או דוקא אדם גדול או לפחות ילד, וע"י בטהרת הבית חלק ב' סימן י"ב סעיף כ"א שמיקל, וכן פסק בשיעורי שבט הלוי על הט"ז ס"ק ו' וכן בסיכום ס"ק ח', ועוד כמה פוסקים, ובבדי השלחן ס"ק צ"א כתב שיש

ישיבה באוטובוס ובמכונית

ג. לענין ישיבה ביחד באוטובוס ובמכונית ראה הערה יא.

מצד האשה וכן בעגלה מתנדנדת הרבה פעמים מצד ישיבתם, אך מכונית הרי הוא כספינה גדולה שאין הנדנוד כלל בשביל הישיבה, ולכן נראה דלענין מכונית יש להתיר לנסוע בו לטיול באופן שלא יגעו זה בזה על ידי הנדנוד כגון שהוא לפניו והיא לאחור או איפכא, או אף במקום אחד אם רחוקים זה מזה, ואם יש עוד אנשים ודאי שיש להיתר, ובפרט שעצם איסור ישיבה על ספסל אחת הוא חומרא בעלמא, עכ"ד, ויש מחמירים.

ועוד יש לעיין דלפי המבואר דמחמירים כהט"ז שלא לישב על ספסל אחד אפילו כשאינו מתנדנד והכא אינו חשיב כספסל הקבוע מחמת כבדו, אם כן פעמים שתצטרך לישב ליד זרים והם גרועים יותר וגם איכא חשש נגיעה באשת איש וחשש מכשול לאחריים, ואפשר להקל ע"י דבר המפסיק. והמובחר ביותר באוטובוס הוא שהיא תשב על יד אשה והוא ישב ע"י איש כשאפשר, ואם אי אפשר, ישב אצלה ויפסיק עם תינוק ביניהם או דבר החוצץ ממש. ובשעת הדחק ישבו במרחק מה, ואם הם שני ספסלים ממש קל יותר, וישבו באופן שאינם נוגעים זה בזה. ולגבי מכונית, כשיש כסא נפרד לכל אחד קיל טפי, אך כשהיא מתנדנדת כשאחד עולה הוא כספסל המתנדנד וצריך דבר המפסיק. ולענין מעלית, כשרחוקים זה מזה מותר לעלות, דלא חשיב מתנדנד, עכ"ד.

ולענין לשבת במכונית ביחד, עי' בשו"ת אגרות משה חלק ב' סימן פ"ג

דמסתברא שאסורים שניהם לעמוד על דבר המתנענע כגון ספסל המתנדנד וכדומה, ודינו שוה לכל דיני ישיבה על ספסל, ובהערות שם ביאר הדבר דאה"נ לפי התרומת הדשן דמשמע דרק ישיבה בספסל אסור דבכה"ג הוא דרך חיבה, אבל לפי טעם הלבוש וט"ז דמתוך הנדנוד יבוא לידי הרגל עבירה יש לומר דדה"נ כשעומדים על ספסל המתנדנד יש לאסור. מיהו מצאתי בשו"ת נתיבות אדם חלק ב' סימן נ' אות ד' להגר"מ דייטש שליט"א שהעיר על דבריו דהרי מבואר מהט"ז דאיצטריך להוכיח לן שיש איסור אפילו בישיבה דיש חשש הרהור בדבר שמביא לידי הרהור, ומשמע דלולי הוכחה זו הרי אף בישיבה לא הוא פשיטא ליה לאסור משום הרהור אלא בשכיבה, ואם נהי דהעלה להוכיח דאיכא הרהור אף בישיבה אבל מנלן לחדש מעצמנו מסברא בעלמא דאסור גם בעמידה, וצ"ע עכ"ד.

יא. לענין ישיבה באוטובוס כתב בשיעורי שבט הלוי, נחלקו מחברי זמנינו אם דינו כספסל המתנדנד, ולכאורה תלוי בטעם האיסור, דאם משום דכשמתנדנד מחמתו הוא חיבה, אם כן כל זה כשהנדנד מחמתו אבל באוטובוס הספסל קבוע ורק האוטובוס זו, אבל לטעם דחשש נגיעה לכאורה אין לחלק, ועי' בשו"ת אגרות משה חלק א' סימן צ"ב שמיקל וטעמו משום דיש לחלק בין ספינה לבין אוטובוס או מכונית, כי כוונת הרמ"א הוא לספינה קטנה שמתנדנדת

מרופד של מכונית וכדו', שע"י הישיבה מתנועע כל הריפוד, אפשר דאסור מן הדין. ובספר יסוד הטהרה פרק ב' סעיף י"א כתב, מותר להם לשבת על אותו ספסל אם הוא מחובר לקרקע או כבד מאוד וגם אין לו ריפוד רך, שאז אינו מתנדנד מחמת ישיבתם. ובהערה י"א הוסיף דלכן אסור להם לשבת יחד על ספה שיש לה ריפוד רך, או במכונית באותו מושב, אלא אם כן אדם או חפץ גדול מפסיק ביניהם. ובספר נטעי גבריאל פרק כ"ה סעיף ל"א ציין לדבר מאוד חשוב וכדאי להעתיקו, דמי שהמכונית שלו התקלקלה באמצע הדרך, ואשתו נדה נמצאת עמו וקשה לה לצאת מחמת שהוא באמצע הדרך או שיש ילד על ברכיה, מותר לבעל לדחוף המכונית, כיון שאין כוונתו לנגיעה ואינו מתייחס כלל אליה, אלא להמכונית, ובפרט שעל פי רוב צריך עוד אנשים. ועי' בשו"ת אבני ישפה חלק ב' סימן ע"א ענף א' שנשאל בענין ישיבה עם אשתו נדה באוטובוס, והשיב דאין לחוש בריפוד הרגיל אצלנו כיון דהוא מעט ריפוד ולא מורגש התזוזה של אשתו היושבת על ידו. אמנם בספות מרופדות מורגש היטב כאשר האשה מתיישבת והיא קמה, ולכן אין לשבת יחד. וטעם הדבר משום חיבה, ועי' בשו"ע סעיף ה' וברמ"א ופוסקים שם. וכן במכונית הריפוד הוא רך ואין לשבת יחד על אותו המושב אפילו אם יתרחקו זה מזה, עכ"ד. ועי' בשו"ת אבני ישפה חלק ב' סימן ע"ב מה שהאריך בענין הזה. והרי נראה דאפשר לפקפק על המחמירים ולכן יש לעשות שאלת חכם כיצד נוהגין.

שכתב, ובדבר ליסע במאשי"ן שכתבתי שיש להתיר באופן שלא יגעו זב"ז הוא אף אם יהיה נדנד, מאחר שאין זה מחמתה עיקר הנדנד כיון דמאשי"ן הוא דבר כבד, ולכן יש להתיר גם אם אירע שיש נדנד גם מחמתה מצד הספסל שיושבין שהוא רך, שכיון שהספסל הוא קבוע ומחובר להמאשי"ן יש לדונו כמחובר לכותל, שמשמע מסעיף ה' שמותר אף שמתנדנד, דאל"כ לא היה חלוק בין מחובר לכותל לאינו מחובר. ועיין בבית לחם יהודה בשם נחלת שבעה שבקורות ארוכות מותרין, דכובדן קובעתן וכמחוברין דמיא, ופשוט שהוא אף באירע שמתנדנד דאל"כ לא היה אומר דמחוברין דמיא, דאף בתלוש ליכא איסור בלא זה, וכן הוא במאשי"ן, וטעם ההיתר הוא משום שעצם האיסור בישיבה על ספסל הוא רק חומרא יתירא, ולא אסרו זה במחבר שיש להיות לו דין המחובר שאינו מתנדנד. וכן דעת הפרי טהרה. אכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א להחמיר שלא לשבת במכונית ביחד אא"כ יש הפסק ביניהם, וכן עי' בבדי השלחן ס"ק צ"ג שכתב לא ילכו לטייל במכונית כשיושבים על ספסל אחד, מפני שרכות הספסל גורם נדנד וישיבת האחד נרגשת לשני, ואף שהמכונית הוא דבר כבד אין נראה לדמותו לקורות בנין שמותרים לישב עליהם מפני שכבודן קובעתן ונחשבים כמחברים וכו', דמכונית שאני שעיקרו לנוע ממקום למקום, ובפרט בשעה שהוא מתנועע אין נראה להחשיבו כמחבר. ועי' בחוט שני שכתב, לשבת בספסל

נסיעה לטיול

י. לא ילך עם אשתו נדה בעגלה אחת או בספינה אחת אם הולך בדרך טיול, כגון לגנות ופרדסים וכיוצא בזה, אבל אם הולך מעיר לעיר לצרכיו מותר, אע"פ שהם לבדם.^י

וחיישינן לתקלה, וגם לא התירו זה לטיול בעלמא, ואפילו לילך לטייל ביחד אינו נכון מטעם זה.

ולענין אם אחד מהם הולך לטיול והשני הולך לצרכיו האם מותר ללכת ביחד, עי' בספר חזקת טהרה ס"ק כ"ט שהסתפק בזה ולא יצא ברור להתיר כה"ג. ועי' בבדי השלחן ס"ק צ"ז שכתב, אם הולך לצרכיו מותר, והני מילי כשאין נסיעת אשתו לכוונת טיול, כגון שהיא הולכת עמו ללוחות, או שאינה רוצה להישאר בביתה לבד, אבל אם כוונתה ללכת לשם טיול יש להחמיר בזה אע"פ שהוא נוסע לצרכיו, וכל שכן אם הוא נוסע לשם טיול אע"פ שהיא נוסעת לצרכיה. ועי' בשיעורי טהרה עמוד קע"ח שכתב דאם אחד מהם נוסע לשם טיול ואחד לצרכיו יש אוסרים.

ולענין גדר הנסיעה וטיול שאסרו חז"ל, בפשטות הוא דומיא דגנות ופרדסים, דהיינו שכל מטרתם הוא ההנאה מעצם הטיול, וגם עצם הנסיעה הוא חלק מן התכלית של הטיול, אבל אם נוסעים לאיזה צורך כגון שמחה וכדומה מותר אפילו אם הדרך נאה. ועי' בשו"ת אמת ליעקב הערה פ' שכתב, ואיסור טיול עם אשתו תלוי בהתכלית והסיבה, דאם ההילוך גופא התכלית, זהו בכלל טיול ואסור, ואם הולכים לבקר או בשביל האויר [או שצריכים לנסוע

יב. רמ"א שם. ויש לעיין בדבריו אם כוונתו שאיסור ישיבה על ספסל המתנדנד קאי נמי כשהולכים לנסיעה, או שהרמ"א בא לחדש דין בפני עצמו, ועי' בחכמת אדם כלל קט"ז סעי' ה' שכתב, לא ילך עם אשתו בעגלה או בספינה אחת אם הוא רק לטייל לגנות ולפרדסים וכיוצא בזה, אבל אם הולך מעיר לעיר לצרכיו מותר אפילו הם לבד, ובלבד שישבו בדרך שלא יגעו זה בזה, ואם אדם מפסיק ביניהם לא גרע מספסל המתנדנד דמותר. וכן הבין האגרות משה חלק א' סימן צ"ב, ובבדי השלחן ס"ק צ"ג, ובספר פרדס שמחה. אכן עי' ברב פעלים ח"ג סי' י"ז, שכתב דיש להם לנהוג חומרא זו גם בעגלה, ברם יש תקנה שיעשו אנשי במבוי התרה על מנהג חומרא זו בעגלה מפני שהם צריכין לכך לפ"ד השואל. ועי' בלבושי עז תמצית ס"ק י"ט, וס"ק כ', ובחוט שני ס"ק ז' אות ה' שג"כ כתבו דהרמ"א בא לחדש דין בפני עצמו. ועי' בערוך השלחן סעיף כ' שכתב דאם צריכים לנסוע בעגלה לצרכיהם מותר אע"פ שמתנדנד, משום דאין זה כנגיעה ממש ולכן מותרים, אע"פ שאין עמהם אחר רק הם לבדם, ובלבד שלא יגעו זה בזה אפילו בבגדיהם, וה"ה בספינה, וכל זה כשנוסעים לצרכיהם אבל בשביל טיול בעלמא וכן לגנות ופרדסים אסור, דכשנוסעים לטיול יש קירוב דעת הרבה

במכונת ביחד לבית מלון וכדומה] אין זה טיול ומותר - מפי השמועה. ובכלל יש לדעת ש'טיול' הוא לא כמו שמבינים העולם שהוא ללכת לטייל, אלא הכוונה לבלות, פארבריינגען, וזה הוא עיקר האיסור, ועי' בשו"ת אור יצחק סימן כ"ט שכתב דההיתר הוא: א) כשיושב אדם אחר ביניהם, ב) כשהספסל הוא בעגלה או בספינה אפי' קטנה ונוסעים לאיזה צורך ולא לטיול בעלמא, ג) אם הולכים לטיול אבל אינם הולכים בגנות ופרדסים, אלא בתוך העיר או בדרך שיש בה הרבה אנשים.

ולענין לטייל ברגל אם יש להחמיר כנסיעה במכונת, עי' בשו"ת אגרות משה יור"ד חלק ב' סימן פ"ג שכתב, ובדבר ללכת יחד לבקר אצל חברים או לטיול, איני רואה בזה שיהיה איסור, דמה שהוזכר ברמ"א סימן קצ"ה סעיף ה' הוא רק שאסור לילך בעגלה אחת ובספינה אחת אם הוצרך רק לטיול, והאיסור הוא מצד הישיבה ביחד שכיון שהוא לטיול שאינן טרודין בשום דבר, יש לחוש יותר שיתקרבו זה לזו בישיבתם ויבואו לידי נגיעה, אבל בטיול בהליכה ברגליהם ליכא שום איסור דאין מה לחוש, [ובספר הלכות נדה להגר"ש איידר זצ"ל הוסיף דשמע מהגרמ"פ זצ"ל דאם כוונתו לשחוק וכדומה הוא בכלל דבר של חיבה ואסור, ולשון שלו היה: [for a good time]. וכן דעת כמה פוסקים בזמנינו. אמנם עי' בשיעורי שבט הלוי סיכום הדינים ס"ק ט"ו שכתב דאפילו אם הולכים ברגל יש להחמיר כשהולכים בהרים שיש קירוב דעת שם טפי. ועי' בערוך השלחן סעיף

כ' שכתב בשביל טיול בעלמא וכן לגנות ופרדסים אסור, דכשנוסעים לטיול יש קירוב דעת הרבה וחיישינן לתקלה, וגם לא התירו זה לטיול בעלמא, ואפילו לילך לטייל ביחד אינו נכון מטעם זה, וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א, ובשו"ת אז נדברו חלק ב' סימן ע' וע"א. ועי' בספר לבושי עז עמוד תי"ג שמסביר דאסור לצאת דוקא לגנות ופרדסים, דהיינו מחוץ לעיר או למקומות שאין שום איש, ומסיק שם דלמעשה כל זה אינו אלא חומרא, ואין כאן איסור. ועי' בשו"ת חיי הלוי חלק ה' סימן פ"ה אות מ"ו שכתב דלעת הצורך יש לסמוך על המקילים. ולמעשה כנראה ההנהגה הראויה בכל ענינים אלו ששנויים במח' גדולה, אע"פ שיש גדולי הפוסקים לסמוך ולהקל, מ"מ יש לכל אחד להכיר את עצמו ולדעת איזה מקומות ובאיזה אופנים מביא לידי קירוב וחיבה ולהנצל מכל מכשול ח"ו, ועוד יש להוסיף מה שכתוב בשו"ת אז נדברו חלק א' סימן י"ג דלטייל יחדיו י"ל דאסור מדינא, שהרי ביור"ד סימן קצ"ה ס"ה כתב רמ"א שאסור לטייל עם אשתו נדה, הרי דהוי מדברים של חיבה, ומבואר באה"ע סימן כ"א סעיף ה' שאין לנהוג דברים של חיבה בפני אחרים, ולא ראיתי מי שיעורר בזה, וא"ל כיון שנהגין רבים כן תו ליכא הרהורא, וצ"ע.

ולענין ללכת בטיול ביחד על ספינה קטנה הנקרא ראובואט סירה, אסור לישיב ביחד, אבל אם בני משפחתם יושבים ביחד כתב בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' אות י"ז להקל, בתנאי שבין בעלייתם אל הספינה ובין בירידתם לא

שינה במטה אחת

שינה עמה במטה

סעיף ו

א. אסור לישן עמה או אפילו לשכב במטה אחת, אפילו כל אחד בכגוד ואין נוגעין זה בזה, ואפילו אם יש לכל אחד מצע בפני עצמו.

שתי מפות מחוברות

ב. אפילו לשכב על ב' מיטות והן מחוברות ביחד ונוגעות זו בזו אסור, משום דנחשב כשינה על מטה אחת, ולכן צריכים להפריד המטות שיהיה ריוח ביניהם. ולענין שיעור הרחקת המיטות ראה הערה ה'.

ג. רמ"א שם. וכתבו הבית יוסף והב"ח שאפילו אם המטה רחבה הרבה, וגם לכל אחד יש מצע בפני עצמו, אסור.

ד. שם. ואם היא אינה שוכבת על המטה והוא רוצה לישן על מטתו אפילו שהמטות נוגעות זו בזו מותר, וכן דעת החזון איש בדי השלחן ועוד פוסקים, אכן בשו"ת באר משה חלק ד' סימן ע"ו כתב שמכוער הדבר.

ה. לענין שיעור ההרחקה בין המטות, עי' במקור חיים ס"ק ל"ג מובא בפתחי תשובה ס"ק י"א שכתב דאפילו הפסק כל שהוא שניכר שהוא שני מיטות סגי, וכן דעת טהרת הבית חלק ב' סימן י"ב סעיף כ"ג ועוד הרבה פוסקים. אכן כבר ידוע שנתקן בלבוב באסיפת רבנים בשנת תרפ"ז בתורת גדר וסייג שצריך להרחיק המיטות 60 ס"מ וכן מקובל שראוי להרחיק כשיעור אמה ממטתה בימי נדותה, וכן כתב בספר יסוד הטהרה. אבל אם אי אפשר להרחיק שיעור זה, כתב בספר טהרת ישראל סעיף כ"ז

יעלו או ירדו האיש והאשה בזה אחר זה רק שאחר יפסיק ביניהם, כגון שאחר שהוא עולה תחילה יכנס אחד מן הבנים ושוב תיכנס היא לתוך הספינה, ובכה"ג יש להקל. ולמעשה מטו משמיה דבעל שבט הלוי שליט"א ועוד גדולים דיש להדריך הצעירים דאין לבני תורה ללכת לטיולים בעת נדתה.

א. עי' בבדי השלחן ס"ק ק"ב שכתב דשכיבה נמי אסורה, ובביאורים שם כתב דפשוט הוא דשכיבה בלא שינה ג"כ אסור, אלא רבותא קמ"ל בשו"ע, דאע"פ שאין דרך לישן אלא בקירוב בשר ולא בהפסק בגדים, אין השינוי מתיר לישן ביחד במטה אחת.

ב. שו"ע שם. ודעת התוס' במסכת שבת דף יג: ד"ה מטה, דדוקא לשכב באותה מטה קרובים זה לזה אסור, אבל קיימא לן כשאר ראשונים שסוברים דיש איסור אפילו אם רחוקים זה מזה, כל ששוכבים באותו מטה.

מטות המחברות בראשן

ג. מותר לישון על ב' מטות שיש בראשן מדף כשהמדף אינו מחובר להמטות ויש מספיק ריוח בין המטות, ויש מחמירים להסיר המדף בעת טומאתהו'.

שינה על מפת קומתיים

ד. במטת קומתיים, הקרויה במדינת אמריקא, bunk beds מותר מעיקר הדין לישן כל אחד על מטתו, אבל מן הראוי להתרחק מזהו'.

ו. כן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א, ועי' בשו"ת אבני ישפה חלק א' סימן קע"ז שכתב דמה ששתי המטות מחוברות בקרש ועל ידי זה הם כאילו מחוברות, אין בזה כלום, כיון שהמטות עצמם אינן נוגעות זו בזו, וכן היקל בזה בשיעורי שבט הלוי. ועי' בשו"ת מנחת יצחק חלק ז' סימן ע"ב ס"ק ב', ועי' בספר פרי טהרה סעיף ל"ב.

ז. בדי השלחן ס"ק ק"ז.

ח. כן שמעתי מבעל המנחת חן שליט"א, ועי' בבדי השלחן ביאורים ד"ה ואפילו שכתב דיש לחקור באותם מטות אם מותר לישן עליהם, דלכאורה יש לאסור מדין ב' מטות הנוגעות זו בזו, אמנם לפי דעת האחרונים שכתבו דטעם האיסור לישן על ב' מטות שנוגעות הוא משום שנראה כמטה אחת, יש לומר דהכא לא שייך כן במטה כפולה שלעולם נראה כב' מטות. אמנם עוד יש לדון בזה משום ספסל המתנודד, שעל פי רוב מטות אלו מתנודדות ונרגש להאחד שכיבת השני, ולמעשה צ"ע, עכ"ד. אמנם דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א, הובא במשנת השלחן תשובה ר"ג, להקל בזה שאין דינו כמטה

שירחיק המטות זמ"ז כל כך שלא יוכלו ליגע זה בזה בלילה כשישנו על המטות ע"י הושטת ידיהם חוץ למטה, וכן כתב בספר לבושי עז, ובשעת הדחק יש להקל כמשמעות הרמ"א דאפילו הרחיק כל שהוא סגי, וכן נוהגין. מיהו יש שהחמירו יותר מן השיעור הנ"ל, ועי' בשיעורי שבט הלוי סיכום הדינים ס"ק א', שכתב דאסור לישון עמה במטה אחת, ואפילו רחבה מאוד, ואף כשיש הפסק תינוק ביניהם, ואפילו בשתי מטות נוגעות זו בזו, ויש להרחיק בין המטות כשיעור אמה, ובחורים קטנים יש להשתדל להרחיק עכ"פ כרוחב אדם או כשיעור שלא יגיעו בהושטת יד, ובשעת הדחק אפשר בפחות ובלבד שלא יגעו המטות. ועי' בשו"ת תשובות והנהגות חלק א' תק"ג שכתב דבלילה חייבין ליזהר שלא יהיו המטות בימי גתה סמוכין זה לזה עד שמצעות האחד יגיעו לאחר, ומקובל שראוי להרחיק כשיעור אמה ממטתה בימי נדוטה. וכן כתב בספר יסוד הטהרה. ועי' בדרכי תשובה ס"ק ל"ג שהביא מהקב הישר גדר הדבר שאין ליגעת כר העליון ממטה שלו למטה שלה.

הסתכלות במקומות המכוסים

סעיף ז

איסור הפתכלות במקומות המכוסים

א. אסור להסתכלא אפילו בעקבה, וכן בשאר מקומות המכוסים שבהי,

בעל האבני ישפה שליט"א דודאי שהדבר מותר שהרי הצילום מראה רק חלקים פנימיים של הגוף בצורה שאין בה כלל קירוב הדעת לאשתו.

ב. שו"ע שם. וטעם הדבר כתב הלבוש משום שההסתכלות מביאה לידי הרהור והרגל דבר. ועי' בט"ז ס"ק ז' שהביא דברי הגמ' בנדרים דף כ. דהעונש על זה הוא דהוויין ליה בנים שאינם מהוגנים.

ולכן יש איסור גמור להביט באשתו השוחה בבריכת שחיה והיא בבגדי רחצה, וכל שכן ללמדה לשחות ולהיות עמה ביחד בבריכה דאסור, כ"כ בשו"ת באר משה חלק ד' סימן קכ"ב, ועי' שם עוד שהוסיף דגם בימי טהרה אסור משום דמחוסר צניעות לשוט ביחד אע"פ שמדינא שרי, ואפילו כשאין בני אדם רואים יש בזה חסרון קדושה. ושם סימן קכ"ד כתב דכמו כן אסור להסתכל בה כשמינקת מפני שאז לבה גלוי, וחוב עליו לצאת מן החדר בשעה שהיא מינקת, ובאופן שאי אפשר לצאת מן החדר יש להפוך פניו, ושוב העירני ידידי הרה"ג ר' יהודה בצלאל שפיץ שליט"א דבבן איש חי כתב שמותר לאשתו להניק בפניו אפילו שהוא רוצה לומר ק"ש, אך למעשה הסיק שם דיש לסמוך על זה בשעת הדחק, ולהסתכל בתמונות או בסרט של החתונה מותר, וכן מותר

אחת, ובלבד שלא ירגישו זה את זה, וכן דעת הלבושי עז וטהרת הבית חלק ב' עמוד קנ"ו. ועי' בספר נטעי גבריא אל חלק א' עמוד ער"ב שכתב דמטת קומתיים אע"פ שכשעולים אליה ויורדים ממנה אינה מתנדנדת אפילו הכי נקטינן להחמיר, וכ"ש באופן שכשעולה ויורד מניח את רגלו על המטה התחתונה, וכ"כ בשו"ת קנין תורה חלק ה' סימן צ"ד דהוי כספסל המתנדנד, וכן החמיר הגרי"י ניימאן זצ"ל מח"ס אגורה באהלך. וכן עי' בארחות רבינו חלק ד' עמוד מ"ט שהביא בשם החזון איש שאסור. אך בשעת הדחק כגון על רכבת או אונייה פסק הגאון מפאפא במכתב לבעל אגורה באהלך שמותר. והשיב לי בעל האבני ישפה שליט"א דנראה שאסור לישון עם אשתו נדה בקומתיים אחד במטה למעלה ואחד במטה למטה שהרי זה דומה לשיבה על ספסל אחד שמתנדנד שאסר הרמ"א בסי' קצ"ה סע' ה'.

א. אפילו על ידי מראה אסור מפני שראיה דרך זכוכית הוי ראיה כאילו היא מגולה, כ"כ בשו"ת אגרות משה חלק ב' סימן ע"ה, ובשיעורי שבט הלוי ס"ק ב'. ועי' בנטעי גבריא אל חלק א' עמוד שי"ג שכתב דאין להסתכל במקומות המכוסים שלה בתמונה, ולגבי עקסרע"י שהוא צילום של הגוף הנקרא צילום רנטגן יעשה שאלת חכם. והשיב לי בתשובה

אבל מותר להסתכל במקומות הגלויים אע"פ שנהנה בראייתה. וראיה

וכ"כ בשו"ת שבט הלוי חלק א' סימן א',
וכבר נהגו ישראל מצד דת יהודית לכסות
כל הרגל כנהוג שלובשות גרביים.

ג. רמ"א שם. ועי' בש"ך ס"ק י"ב שכתב
הטעם משום שהיא מותרת לו לאחר
זמן ואינו בא בכך לידי מכשול, אבל אם
אפילו ע"י זה יהרהר עליה יש לימנע,
וכ"כ בסדרי טהרה ס"ק ט"ו בשם השערי
דורא שהוסיף דמ"מ לא יסתכל בה יותר
מדאי פן יתקלקל עמה.

ולענין הסתכלות במקומות הגלויים
באשתו בחופת נדה, דעת ההפלאה
בספרו נתיבות לשבת סימן כ"א ס"ק ה'
להחמיר בזה, וכן הגרי"ש אלישיב
שליט"א הובא בספר משנת השלחן
תשובה רנ"ב סובר שכלה שפירסה נדה
לפני ביאה ראשונה אסור לבעלה
להסתכל אף במקומות הגלויים שבה, וכן
כתב בנישואין כהלכתם פרק ט"ז הערה
מ"ד. אכן בתורת ההסתכלות ובספר
פרדס שמחה סימן קצ"ב ס"ק ט"ז אות ד'
כתבו להקל בזה. ובבדי השלחן בביאורים
עמוד רע"ז הסיק דצ"ע לדינא.

ולענין הסתכלות במקומות הגלויים
אחרי השידוכין לפני החופה, עי' בשו"ת
אז נדברו חלק ז' סימן ע"ט שכתב דהאמת
הוא שבאוצר הפוסקים לא העתיקו היטב
ועושה רושם כאילו אני חולק על
הנתיבות לשבת, ואינו כן אלא מה דאוסר
הנ"ל הסתכלות מוסב על הרמב"ם
והפוסקים דהיינו לבדקה היטב אם היא
יפה, דבזה שפיר כתב שאינו מותר לאחר
שנתקדשה או גם לאחר שנשתדכה, אבל
סתם ראי' כמו שדרך האדם להסתכל

לעשות תמונה אחד לשני. עי' בשו"ת
הנ"ל חלק ד' סימן קנ"ד שכתב, ובכל זאת
מן הראוי לא להסתכל על זמן שהיו
מותרים, שמא תקרב אליו ותשכח שהיא
טמאה, וכן יש לחוש שלא יבוא לידי
הרהור, והכל לפי הענין. וכן על תמונות
שהחתן וכלה היו בחדר יחוד אין
להסתכל. ונראה לי להסתכל לפי הענין,
ולכן מי שמכיר עצמו ויודע שלהסתכל
על תמונות אלו גורם להרהור אין
להסתכל, ואם לאו נראה דאין להחמיר.

ולענין מה נחשב כמקומות המכוסים
שאסור להסתכל בהם, כתב בחוט שני
עמוד רכ"ה שהם כל הדברים שנקראים
מכוסים לענין ק"ש וברכות שאסור
לקרות כנגדם, כמבואר באו"ח סימן ע"ה.
ועי' בשיעורי טהרה להגר"מ גרוס
שליט"א שכתב דאלו הן המקומות
המגולים: הפנים, הצואר עד מקום
שהעצמות בולטות, צידי הצואר כלפי
הכתף עד תחילת השיפוע, העורף עד
החוליה הראשונה של הגב, הידיים
למטה מהמרפק, ואלו הן המקומות
המכוסים: כל הגוף, הזרוע עד המרפק,
ויש מחמירים עד כף היד, ברגליים נחלקו
הפוסקים אם השיעור הוא עד הברך או
עד כף הרגל, המשנה ברורה סימן ע"ה
ס"ק ב' כתב שצריך לכסות את כל הרגל
עד מתחת לברך במקום שדרכן לילך יחף
כדעת הפמ"ג וחיי אדם, ובחזון איש או"ח
סימן ט"ז ס"ק ח' מצדד לומר דהרגל
חייבת להיות מכוסה עד סוף השוק
(החלק שמהברך עד העקב דחושש לדעת
תוס' דלגבי בהמה שוק מיקרי עד העקב),

כשמדבר עם השני, באופן זה הנ"ל מתיר גם בא"א, כיון שלא איכפת לו אם פני מגולים או מכוסים ואינו מעוניין להכיר צורתה, ובאופן זה אני מתיר רק במשודכת, עכ"ד. אמנם דעת ההפלאה בספרו נתיבות לשבת סימן כ"א ס"ק ה' הוא להחמיר, וכן החמיר בשו"ת דברי יציב אה"ע סימן ל"ד, וכן נקט בספר נישואין כהלכתם פרק ג' סעיף צ"א.

ולענין הרהור באשתו, עי' בשו"ת רדב"ז סימן תש"ע שכתב, אחרי אשתו אסור לילך, ואי משום דלא יראה דבר מגולה מה בכך, אלא ודאי עיקר טעמא מפני הרהור ובאשתו נמי איכא הרהור. וכן אמרו לגבי מנוח דכתיב וילך מנוח אחרי אשתו מכאן דמנוח עם הארץ היה. ובשו"ת אגרות משה או"ח חלק ד' סי' ט"ז אות א' ד"ה ולפ"ז כתב דאם היו חוששין להרהור הא אסור אפילו באשתו ובימי טהרתה, שהרי איסור הרהור אינו איסור מצד עצמו אלא כדי שלא יבא לידי טומאה בלילה כדאיתא בכתובות דף מ"ו דדריש ר' פנחס בן יאיר מקרא דונשמרת מכל דבר רע, שלא יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה, וזה שייך גם במהרהר באשתו בעניני תשמיש. ובדברות משה על מסכת שבת סימן נ"ג הערה ל"א כתב, הא ברור שאיסור הרהור שדרש ר"פ בן יאיר הנ"ל הוא איסור אף להרהר בתשמיש דאשתו כשרה וטהורה כשיש לחוש שיצא ממנו זרע לבטלה, כגון שיודע שלא יוכל לבועלה בלילה, או שיש לחוש שיצא ממנו זרע לבטלה קודם שיספיק לבא על אשתו. ועי' בשו"ת מנחת חן חלק א' אבן

העזר סימן ה' שכתב דמותר להרהר באשתו טהורה שלא בדרך תאוה, אבל בדרך תאוה אסור. אמנם עי' בספר פרדס רימונים מקשה זהב ס"ק ו' ד"ה והנה דאיסור הישיבה או השכיבה במטה המיוחדת לה שלא בפניה, אינו מחשש שיבא לידי הרגל דבר, רק מחשש הרהור, א"כ הוא הדין אם אינה בעיר כלל, ג"כ אסור לשכב או לישב במטה המיוחדת לה, שלא יבא לידי הרהור. ואדרבה נראה לומר דאם אינה בעיר גרע טפי, דאם היא בעיר אין איסור בזה רק כשהיא נדה, אבל אם היא טהורה אין בזה שום חשש, דאם יבא לידי הרהור ישמש עמה, משא"כ כשאינה בעיר יש איסור אפילו כהיא טהורה, בכדי שלא יבוא לידי הרהור, ועובר על מה שאמר הכתוב ונשמרת. ועי' בעזר מקודש אה"ע סימן כ' לענין הרהור בזמן שאשתו נדה שכתב, ואולי האיסור שלא להרהר ביום כדי שלא יבא לטומאה כו' שיש שמונים זה בכלל מצוות לא תעשה, אולי אינו רק בהרהור בעריות או על כל פנים בזולת אשתו, מה שאין כן באשתו לא שייך חשש איסור בזה באולי, כי גם בנדתה מכל מקום קיימא לן דהוה ליה פת בסלו, ועל ידי זה אין חשש שיביאהו הרהור לטומאה בלילה, כי אין התאוה שולטת רק במה שאין בידו. וכן כתב בברכת אברהם על מסכת כתובות דף מ"ו ע"ב אות א'. ובספר יסודות הבית וקדושתו עמוד קי"ז הערה קפ"ה מיירי בענין הרהור באשתו טהורה, והביא שם דעת החזון איש מספר אגרות קודש שכתב שם דלא אמרו איסור קישוי והרהור אלא

בעלמא מותרת אף במקומות המכוסים.

בגד שקוף

ב. אשה הלובשת בגד דק ושקוף, אסור להסתכל דרכו במקומות המכוסים שבה משום דחשיב כראיה ממש. וכן בכיסוי שערותיה, אם נראות השערות דרך הכיסוי דינו כמו גילוי שער, וחייבת לכסותן בכיסוי שאינו שקוף.

להראות לבעלה מכה שיש לה במקום מכוסה

ג. אשה שיש לה מכה במקום מכוסה ורוצה להראות לבעלה, אם הבעל מכיר עצמו ויודע שזה לא יביא אותו לידי הרהור והרגל דבר מותר לראות, אבל אם יודע שיכול לבוא לידי הרהור לא יסתכל.

שכתב הש"ך, ועי' עוד מה שכתב על זה הסדרי טהרה ס"ק ט"ו בשם השערי דורא.

ה. משנה ברורה סימן ע"ה ס"ק כ"ה בשם המגן אברהם. וכן כתב בשיעורי שבט הלוי ס"ק ב'. ועי' בשו"ת באר משה חלק ד' סימן קכ"ו שכתב כן, והוסיף דאף בימי טהרתה יש חסרון קדושה וצניעות לילך בחלוק לילה כזה אנה ואנה בבית. ועוד הוסיף בחלק ח' סימן ק"א שאסור לבעל לומר דברים שבקדושה כנגד אשתו אף בימי טהרתה אם השוק שלה אינו מכוסה עם גרביים שאינם שקופים ופשוט.

ו. כ"כ בפסקי באר משה עמוד רט"ו.

ז. כ"כ לי בעל המנחת חן שליט"א לפי מה שמבואר לעיל, וע"ע בפסקי משנה הלכות עמוד מ"ד שכתב דאשה שיש לה מכה במקומות המכוסים רשאית להראות לבעלה את המכה כשהמקום מסביב מכוסה.

בדבר עבירה, אמנם קישוי בימי טומאתה ודאי דאסור, עכ"ל. והוסיף שם בהערה דפשוט הוא שונשמרת הוא רק "מכל דבר רע", והיינו שהוא נגד רצונו יתברך משא"כ באשתו הטהורה לעשות נחת רוח לפניו יתברך, ח"ו אין זה בכלל רע.

ד. בשיעורי שבט הלוי ס"ק ג' כתב דאע"פ שיתכן דיש הבדל בין ראייה בעלמא להסתכלות בהתבוננות, אך קשה להבדיל בזה ואין ביניהם אלא כחוט השערה. אכן בספר טהרת הבית חלק ב' עמוד קס"ג כתב דמה שנאסר הסתכלות במקומות המכוסים היינו דוקא בראיה כדי ליהנות, אבל ראייה בעלמא שרי, ואע"פ שבבדי השלחן בביאורים ד"ה מסתפק בזה דאולי גם בראיה בעלמא אסור, מ"מ נראה דקיל בזה אשתו נדה משאר עריות כיון שהיא מותרת לו לאחר זמן, א"כ לא חיישינן בראיה בעלמא שיבוא לידי מכשול, וכמו

כשרגילה להסתובב בבית בלי גרביים או כיסוי ראש

ד. אשה שרגילה לסתובב בבית בלי גרביים, יש להקל שלא נחשב כמקומות המכוסים. ולגבי השער אע"פ שמעיקר הדין צ"ל שמותר, מ"מ כמה פוסקים מחמירים, משום שהיום רוב הנשים מכסות השערות בבית וממילא נקרא מקומות המכוסים.¹

שמניקה תעשה זאת בצניעות שלא יראה בעלה, ובעו"ה יש התרשלות אצל נשים שבבוקר לאחר קומם משנתם מסתובבות בבית בלי גרביים וזה איסור גמור. ולגבי שער, עי' בשו"ת אגרות משה חלק ב' יו"ד סימן ע"ה שכתב וז"ל, ובדבר שער אשה נדה לבעלה, הנה ודאי עדיף ממקומות המכוסים שבה, דהנשים שאין מחמירות לעשות כקמחית אלא כפי חיובה, שבביתה כשליכא שם אינשי אחריני אינה מכסית שערותיה, שהבעל רגיל בהו תמיד, הוא טעם גדול שאין לאסור עליו, וגם לשון האיסור הא נאמר בכתובות דף ע"ב אוהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש, ולשון הרמב"ם פכ"ד מאישות הי"א, יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי, ולשון הרמב"ם פכ"א מאי"ב הי"ז וכן לשון הש"ע אה"ע סימן כ"א סעיף ב', לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק, ואם גם בביתה היתה אסורה חלק גדול בשנה יותר מרביעית ולפעמים גם יותר משלישית לא היה שייך לומר לא תלכנה בשוק, וכן מסתבר לדינא, ומ"מ כל המחמיר בענינים אלו משובח, ואם אפשר באופן טוב ושלוש היה טוב להחמיר. ובכלל מסתבר לדינא שבמקומות המכוסים שבה שאסור לבעל להסתכל הוא רק במקומות המכוסים אף בביתה, כשאין שם רק בעלה או כשאינ

ח. כל זה שמעתי מבעל המנחת חן שליט"א, והוסיף דאשה שאינה רגילה לכסות השער בכלל, אז יש להקל. ובספר מראה כהן עמוד פ"ב הביא בשם הגרשז"א זצ"ל שנשים שלובשות גם בבית גרביים הרי זה נידון כמקום שדרכה לכסותו, ואף לפי המשנה ברורה אסור לבעלה לראותו בזמן נדותה ולומר דברים שבקדושה כנגדו. אמנם נשים הרגילות לילך בביתן בלי גרביים וסומכות על המשנה ברורה דאינה חייבת לכסות עצמה מהברך ולמטה, אין בזה איסור הסתכלות במקומות המכוסים לדעת המשנה ברורה. וכ"כ בספר הליכות בת ישראל פרק ד' הערה כ"ח שאשה נדה אינה צריכה לגרוב גרביים בפני בעלה, ופשוט דהיינו בלבושה עכ"פ שמלה באורך שהוא על פי גדרו הצניעות, אכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א לאסור בזה. ובפסקי משנה הלכות עמוד מ"ה כתב דאסור לבעל להסתכל ברגלי אשתו בזמן נדתה אף שבזמן טהרתה רגילה לילך בבית בלי גרביים, לכן אסור לה להסתובב בבית בזמן נדתה בלי גרביים. ויש לציין שאין זה מדרכי הצניעות אף בזמן טהרתה להסתובב בבית בלי גרביים. ועי' בנטעי גבריאל חלק א' עמוד ש"ט שכתב דאסור לאשה להסתובב בבית בלי גרביים לרגילה, וכן בשעה

המצאות הבעל בחדר לידה

ה. אין לבעל לשהות בחדר לידה עם אשתו בשעת הלידה, ואפילו אם אינו מסתכל במקומות המכוסים שבה, אבל בשעת הצירים מותר לשהות שם כדי לחזקה^ט, ויש אומרים שמותר לשהות בחדר לידה בשעת

שום איש דג"כ רגילות להיות מלובשות, דלא מסתבר כלל דיהיה הכוונה למקומות המכוסים כשהולכות בשוק ובפני אינשי אחריני שצריכות ללכת בצניעות יותר, אך שטוב להחמיר באופן טוב ושלוש כי בענינים אלו המחמיר משובח. ובאו"ח ח"ה סי' ל"ז אות י"ב כתב, ואפילו בשעת נידותה ליכא שום איסור בביתה בפני בעלה ובניה. ומבואר מכל הנ"ל שאם אין דרכה לגלותם אף שהיא בבית עם בעלה לבר אסור להסתכל, אבל מה שהיא מגלה אותו בפני בעלה אף שהיא מכסה בשוק מותר לו להסתכל בו. ועי' בבדי השלחן ביאורים ד"ה ולא מה שהעיר עליו. ועי' בשו"ת ישכיל עבדי חלק ח' או"ח סי' כ' אות נ"ט שכתב שדרך הנשים לגלות שערן בזמן השינה, הו"ל באותו זמן ככפות ידיה ופניה, כיון שדרכן בכך, ולא הוי כמקומות המכוסים באותו זמן, ולא אתי לידי הרהור. ועי' בשיעורי שבט הלוי שמחמיר בזה, וכן דעת החוט שני ופרדס שמחה.

ט. עי' בשיעורי שבט הלוי סעיף ז' אות ג' שכתב דבזמן האחרון המודרנים חדשו שהבעל שוהה עם אשתו בשעת הלידה, ויש למנוע מזה אע"פ שאינו מסתכל, ורק בזמן הצירים מותר כדי לחזקה. ועי' בשו"ת מנחת יצחק חלק ח' סימן ל' אות ב' שג"כ החמיר בזה משום שיבואו לידי

מכשול, ורק אם יש חשש סכנה לאשה אם הבעל לא יהיה בחדר מותר, וכן דעת החוט שני. ועי' בספר נשמת אברהם חלק ב' עמוד ק"ח שהביא בשם הגרש"א זצ"ל שאין הדבר יפה לשהות בחדר לידה ויש בזה משום מיאוס, אבל אם היא ממש מפחדת ודאי שמותר משום דמעיקר הדין אין איסור לבעל לשהות בחדר לידה עם אשתו אם הוא נזהר מלהסתכל במקומות המכוסים וכל שכן מקום התורפה, וכל שכן שלא יגע בה. ועי' בשו"ת דברי משה סימן נ"ב שכתב דיש להחמיר כדי שלא יכשל ח"ו, ולכן יש להסביר לה שצריך להתפלל בחוץ שיצא הילד בלי שום מכשול ח"ו ולמהר להסיר חבלי לידה. [ואגב יש לציין דבר חשוב שמצאתי בספר נטעי גבריא חלק ב' סימן ק"ז סעיף י' דאחרי לידה ראוי לחזור וללמוד הלכות נדה והרחקות, כי מאחר שלא היו הלכות אלו נוגע למעשה בחדשי הריון, יש חשש שנשכחו כמה עיקרי דינים, וכך התעורר גדולי הרבנים להזהיר על זה, כי בעו"ה שמענו הרבה מכשולות מחמת חסרון ידיעה, עכ"ד.]

י. שו"ת אגרות משה חלק ב' סימן ע"ה, שכתב דאפילו כשאין שום צורך מותר לשהות בחדר הלידה, ורק אסור לו להסתכל ביציאת הולד. וכן השיב לי בתשובה בעל האבני ישפה שליט"א

הלידה, וראוי להחמיר בזה^{יא}.

לעמוד ע"ג אשתו בעת מביאתה כשאין אחר

ו. איש ואשתו הדרים בכפר ואין יהודים אחרים זולתם, יש אומרים שמותר לבעל לעמוד על גבי אשתו כשהולכת למקוה, ומותר לו אפילו לדחפה בידיו לתוך המים^{יב}.

לשמוע לקול זמרתה

ז. יש מסתפקים אם מותר לשמוע לקול זמרתה, ויש אומרים שמותר, ויש מחמירים, וכדאי להחמיר לכתחילה כשאפשר, וראה הערה^{יג}.

יב. בשו"ת נודע ביהודה, הובא בפתחי תשובה ריש סימן קצ"ה ס"ק ב', השיב לשואל אחד שהיה בכפר עם אשתו והיה צריך להסתכל אם אשתו נכנסה למים כל הצורך, והשיב שמותר, דכיון שעוסקת בטבילה ותיכף תהיה מותרת לא יבוא לידי הרגל דבר, דלא שביק התירא ועבד איסורא.

יג. עי' בפתחי תשובה ס"ק י' שכתב, צ"ע אי מותר לשמוע קול זמר שלה מאחר דבגמרא בשבת דף י"ג אמר מקיש אשה נדה לאשת רעהו, רק דיחוד שרי משום דהתורה העידה סוגה בשושנים, כדאיתא בסנהדרין דף ל"ז, ועי' בתוספות שם ד"ה התורה העידה, א"כ נראה דאסור דהא באשת רעהו אסור, כמ"ש בברכות דף כ"ד קול באשה ערוה, וכתב הרא"ש שם פירוש לשמוע וכ"כ כל הפוסקים וצ"ע, עכ"ל. אכן עי' בפרדס רימונים מקשה זהב סוף ס"ק ח' שכתב דבימי טהרתה מותר לו לשמוע קול זמר שלה, א"כ ממילא הרי הוא רגיל בזה ולא אתא להרהורא, וכל זה פשוט וברור, אך קול

דמותר לשהות עם אשתו בחדר לידה בזמן הלידה, ובלבד שיזוהר שלא יסתכל על הלידה.

ולענין בעל שהוא רופא ויכול לילד את אשתו, והיא צריכה ללדת בשבת האם עדיף שהוא יעשה בעצמו במקום לחלל שבת או שמא יותר טוב שאחר יעשה כיון שהיא אסורה לו כנדה. שאלה זו מובאת בשו"ת אבני ישפה חלק ז' סימן ק' והשיב דמסתבר דכיון שצריכים לחלל השבת כדי להשיג רופא אחר, הרי זה נחשב שאין לה מי שישמשנה שהרי ההיתר לחלל השבת הוא רק עבור פיקוח נפש, אבל לא בשביל להחמיר בהלכות נדה, ולכן בעל שהוא רופא ואין להשיג רופא אחר בלי לחלל השבת, יכול ליילד את אשתו, ויכסה ידיו בכפפות, ועי' לקמן בפתחי תשובה ס"ק ט"ז שהתיר אם אי אפשר אפילו לרחצה, ואם כן ה"ה כאן אם אי אפשר על ידי כפפות, יהיה מותר גם בלי כפפות, עכ"ד.

יא. כך שמעתי בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א שאין להקל כלל וכלל.

זמר שאינו רגיל בו, אסור לו לשמוע מאשתו נדה, דדמי למקומות המכוסים. ועי' בספר משמרת הטהרה סי' קצ"ה הערה ר"ז והע' ר"ט שהביא בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א דכל זה כשאינה שרה עבורו, כגון ששומע את מה ששרה לעצמה, או ששומע קולה ב'טייפ', אבל אם שרה עבורו להשמיע לו הוי שחוק וקלות ראש ואסור, ועי' בשו"ת אור יצחק חלק יור"ד סימן כ"ט פרק ג' סעיף ד' שכתב להקל, וכן עי' בספר ועלהו לא יבול חלק ב' עמוד ע"ג-ע"ד מה שהביא בשם הגרשז"א שמותר לשמוע אשתו שרה בזמן נידותה, וכן הביא שם שכן דעת בעל הציץ אליעזר זצ"ל להקל מפני שלמד הצ"ע של הפ"ת להקל כיון שרגיל בה, ועיי"ש מה שכתב דנראה כסותר דעת הגרשז"א בחלק א' שם, אך נראה דאפילו שהביא בחלק א' שיש הרבה מחמירים בזה, מ"מ אין שם ראייה שהגרשז"א סבר כן למעשה, עיי"ש. ובספר משמרת הטהרה ס"ק צ"ד כתב שמדינא יש להקל כשאינה שרה עבורו, וכש"כ כששומע ב'טייפ', אא"כ היה קול זמר שאינו רגיל בו, ומ"מ שומר נפשו ירחק מזה, וכשאינו מכויין לשמוע קולה מותר. ואם שרה עבורו כדי שישמע ויהנה בקולה יש לאסור מדינא לכ"ע. וכן דעת הרבה פוסקים. אמנם עי' בבן איש חי שנה ב' פרשת צו סעיף כ"ה שכתב שאסור לשמוע קול זמר שלה. ופה בעירנו מנהג הנשים לזמר להילד בקול נעים כדי שישן וכדי שלא יבכה, וצריך להזהר בזה אם אשתו נדה, אך אם הילד בוכה הרבה וצריך לזמר זה שמלומד בכך, ואין מקום

לבעל לילך שם, נראה דיש להקל. ועי' בשו"ת אגרות משה יו"ד חלק ב' סימן ע"ה שכתב דבדבר קול באשתו נדה אם מותר לשמוע כשמזמרת הנה הפ"ת סימן קצ"ה סק"י נשאר בצ"ע ולכן מהראוי להחמיר, וכן דעת הלחם ושמלה ס"ק כ' והערך השלחן ס"ק כ"ג, וספר לבושי עז שכדאי להחמיר. ועי' בבדי השלחן ס"ק קי"ט שכתב שאסור לאדם לשמוע קול זמר של אשתו נדה ואפילו בזמירות של שבת לא תשמיע קולה בין כשמזמרת לבדה בין כשמזמרים גם כן עוד אנשים. עי' בספר חוט שני ס"ק א' אות י"ח קול באשה ערוה, אפילו באשתו כשהיא נדה, ולכן אסור לשמוע קולה כשהיא מזמרת, ואפילו זמר של מצוה כגון בזמירות שבת או בתפילה. וכן אסור אפילו אם מזמרת כדי להשקט קול תינוק וכדו', ואמנם אם הוא לא שם לב לזה מותר. וכן דעת בעל שבט הלוי וכן הסכמת רוב הפוסקים, ולכן כדאי לכתחילה להחמיר כשאפשר. ולענין לשמוע לקול זמרתה כששרה עם אחרים, כתב בחוט שני ס"ק כ"ב שאסור ג"כ, וכן דעת הבדי השלחן ושבט הלוי ועוד כמה פוסקים. אמנם בספר בירור הלכה כתב דאם שרים יחד יש להקל, דתרי קלי לא משתמע.

ולענין שמיעה קלטות של אשתו נדה, עי' בשיעורי שבט הלוי שכתב דקולה שנשמע בטייפ אסור לשמוע, וכן כתב בספר פרדס שמחה בס"ק ל' אות ד' שאם שרה לתוך קלטת בימי טהרתה אסור לו לשמוע בימי טומאתה, וכן כתב בספר חוט שני עמוד רט"ו ס"ק י"ט. ועי' בשו"ת מנחת יצחק חלק ז' סימן ע' שכתב,

שיר ולא בפיה, האם יש איסור לבעלה לשמוע בימי נדתה, והוא על פי מה דאיתא (בישעי' כ"ג - ט"ז) קחי כנור וגו' למען תזכרי, ופירש המצודת דוד דאמר לשון הנופל בזונה נשכחה, שלוקחת כנור בידה ומסבבת העיר ומנגנת בטוב ובנעימות ומרבה בשיר ערב למען תהי' זכורה למאהבי' עיי"ש, וכ"כ ברד"ק שם, אמנם פשיטא לי' דאם מנגנת להנאת בעלה בודאי יש לחוש משום הרגל דבר. וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א ועוד פוסקים, ועי' בשיעורי שבט הלוי סעיף ו' ס"ק ב' שכתב דאם היא מנגנת בכלי נגינה, בכה"ג שיכול לעורר ענין של חיבה יש להחמיר שלא לשמוע. ועי' בספר חיי הלוי על הלכות טהרה ס"ק ל"ב שכתב דנראה שאין צריך למנוע מלשמוע מה שהנשים אומרות ברכת המזון או קריאת שמע עם הילדים, הגם שאומרים קצת בנגינה. אמנם השיב לי בתשובה בעל האבני ישפה שליט"א שדרך האשה ללמד לילדים להתפלל ולברך ברכת המזון, וכדי שהלמוד יצליח עושים לזה מנגינה שהיא עוזרת לזכור. ולכן כעת השאלה האם מותר לבעלה לשמוע המנגינה הזאת בזמן שאשתו נדה. נראה שאסור לבעל לשמוע שהרי יש כאן קול באשה ערוה כיון שיש כאן מנגינה ברורה שהיא שרה עבור הילדים. ולא גרע שירה זו מכל שירה שאסור לבעל לשמוע קול שיר של אשתו.

וראיתי לג"א שכתב דהא דנשאר בפת"ש בצ"ע זה רק אם מזמרת לעצמה אבל אם מכוונת להנאת בעלה פשיטא דשייך משום הרגל דבר. א"כ נראה דהה"ד מה ששכיח בזמנינו שיש להרבה אנשים בביתם מכוונת קליטה הנקרא טייפ רעקארד שקולט מה שמדברים ומזמרים, ואח"כ כשרוצים משמיעים קולם, ואיתא בתשו' בית שער (או"ח סי' ל"ג) ות' פרי השדה (ח"ג סי' ל"ב) לאסור לשמוע קול זמר מאשה אחרת ע"י מכוונת גראמפון, ובאם מכירה אסור מדינא, עפ"י מה דאיתא (במגילה ט"ו) ביודעה ומכירה קאמינא, ואם לא ראה אותה מעולם ג"כ מכווער הדבר ובעל נפש יחמיר לעצמו עיי"ש, וא"כ גם באשתו נדה יש לכאורה לאסור לשמוע ממכוונה הנ"ל את קול הזמרה שלה, אבל י"ל כיון דאף לשמוע קול זמר מפיה ממש נשאר הפת"ש רק בצ"ע, א"כ לשמוע ע"י כלים הנ"ל אולי אין איסור, אכן בספר לחם ושמלה (לחם סק"ב) פשיטא לי' לאיסור בלשמוע זמר מפיה, וצ"ע בנד"ד. אבל כל זה רק אם אין כאן כוונה להנאתו, אבל אם יש כוונה להנאתו, יש בזה משום הרגל עבירה בודאי כנ"ל, עכ"ד. והגרי"ש אלישיב שליט"א מיקל בזה ובלבד שלא מכוין לשיר עבורו, והובא דבריו לעיל מספר משמרת הטהרה.

ולענין לשמוע את אשתו נדה מנגנת, עי' בשו"ת מנחת יצחק שם שכתב, ראיתי שמסתפקים אם כשהיא מזמרת בכלי

בגדי נדה

סעיף ח בגדים מיוחדים לימי נדתה

א. ראוי לאשה שתייחד לה בגדים לימי נדותה, כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה.^א

לנהוג שיהיו לה בגדים מיוחדים לימי טומאתה, אבל אין צריך בגדים פחותים, ובלבד שלא יהיה בגד שעלול להביא לידי הרהור, וגם סגי בבגד אחד כגון חולצה. ויש כמה אחרונים שפסקו שיש ליחד בגדים לימי נידותה. אכן דעת האגרות משה מובא בספר הלכות נדה להגר"ש איידר זצ"ל חלק ב' הערה נ' הוא דאין נוהגין כן, ואמר דהטעם שלבשו בגדי נדה אינו משום חיוב אלא משום נקיות שלא תלכלך בגדי' בדם נדות, וכ"כ בגר"ז בסימן קפ"ה ס"ק ז', ואין הנשים לובשות בגדי נדה אלא כשפורסת נדה שלא תלכלך בגדיה בדם נדה. ומהאי טעמא אמרינן בגמרא דהוחזקה נדה בשכנותיה, וכן דעת החוט שני, ועוד פוסקים. ועי' בפסקי באר משה עמוד רט"ז מה שכתב בזה. ועי' בספר לבושי עז עמוד תי"ז שכתב דגם החכמת אדם כאן השמיט הק' דינא דסעיף ח' ונראה דגם הוא נקט כהתורת השלמים. ובאמת לא נהגו העולם לעשות שינוי בבגדים, ואדרבה בזמנינו מסתירין הדבר משום צניעות, ונראה דסמכו בזה על מה שהשמיט החכמת אדם דין זה, וצ"ע, עכ"ד. אכן בשו"ת אגרות משה חלק ב' יור"ד סימן ע"ז ד"ה ומטעם כתב להיפך, דלבישת בגדי נידות וגם הרחקות אין בו משום בושה או כבוד הבריות דידוע לכל

א. שו"ע שם. ועי' בתורת השלמים ס"ק י' שכתב דמבואר הטעם בזה כדי שיזכרו שהיא נדה ולא יבואו לידי מכשול, וקשה מגמ' במסכת כתובות ס"ה: דמבואר שם שהטעם הוא כדי שלא תתגנה על בעלה, דאם לובשת בימי טהרתה אותם בגדים שלבשה בימי נדותה הרי היא מתגנה על בעלה מפני שנתלכלכו בדם נדות, וא"כ מבואר שאינו מטעם כדי שיזכרו ולא יבואו לידי מכשול, ובסדרי טהרה ס"ק ט"ז ד"ה ובזה תירץ דהמחבר בא להוסיף דגם לטעם שמבואר בגמ' נפקא מינה כשאין הבעל מקפיד שלא תלבש את אותם בגדים בימי טהרתה אם כן גם בימי נידותה לא צריך להחליף בגדים דהרי אין חשש שמא תתגנה על בעלה דהרי אינו מקפיד, משא"כ לפי הטעם שמא ישכח ויבוא לידי מכשול בכל אופן צריכה ליחד לה בגדים. ומ"מ מה שכתב המחבר ליחד בגדים כתבו הפוסקים דלאו דוקא כמה בגדים אלא אפילו בגד אחד. ועי' בכרתי ופלתי ס"ק ד' מה שכתב לתרץ, וכן בערוך השלחן ס"ק כ"ז, ובלחם ושמלה שמלה ס"ק ז', ובפתחא זוטא מהדורא תנינא ס"ק ג'. ובשיעורי שבט הלוי כתב דצריכה קצת שינוי אך אין צריך בגדים מיוחדים לגמרי אלא אפילו לובשת אותם גם בימי טהרתה שפיר דמי, אבל כדאי

קישוט בימי נדחה

קישוט בימי נדחה

סעיף ט

א. כתב המחבר דבקושי התירו להתקשט בימי נדחה כדי שלא תתגנה על בעלה. ויש אומרים שבשבת אין להקפיד כלל ומותר להתקשט כבימי טהרתה.^ב

ס"ק י"ג. אכן בספר טהרת הבית סימן י"ב סוף הערה ל"ה כתב שאעפ"כ צריכה להתקשט משום דשמא סוף כל סוף תתגנה עליו.

ב. לבושי עז תמצית ס"ק א', דכל החומרא נראה דאיירי כשמתקשטת בבית בשביל להתנאות בפניו, אבל לכבוד שבת או לשמחה וכדו' נראה דמותר.

שנשים לכל הפחות פעם בחודש הם נידות, ואדרבה טוב שלא תתבייש, עכ"ד.
א. שו"ע שם. ועי' בספר שערי טוהר שער ט"ו סעיף ד' ובבדי השלחן עמוד רע"ז שכתבו דבאופן שהבעל אינו מקפיד אם היא לא תתקשט שאז אין לחוש שמא תתגנה על בעלה, אין להתיר לה להתקשט, משום שאין שום סיבת היתר, וכמשמעות ביאור הגר"א

מוזיגת הכוס

סימן קצ"ה - איסור מוזיגת הכוס

א. כל המלאכות שאשה עושה לבעלה נדה עושה לו חוץ ממוזיגת הכוס, שאסורה למזוג בפניו¹ אא"כ תעשה שום היכר, כגון שתניחנו ביד

איסור, וכן דעת שיעורי שבט הלוי סיכום ס"ק ד' וחוט שני, ובסוגה בשושנים פרק ח' סעיף כ"ד כתב להסתפק והסיק בצ"ע לדינא. ובספר חזקת טהרה בתוספת טהרה אות קנ"ו כתב דבדיעבד אם מזגה לו כוס בלי שינוי או שהציעה לו מטתו, לא ישתה ולא יישן עד אשר תחזור ותעשה שינוי, עי' בשבת ל"ח: לענין עבר ושהה תבשיל בשבת, ועיין בשו"ע או"ח סימן רנ"ג ס"א, ולכן כתב שם דנראה דהה"נ כאן נידון כבשם, הואיל ועבר על איסור דרבנן, ואפשר דכאן אפילו בשוגג ראוי להחמיר הואיל ובידה לתקן שתחזור ותעשה שינוי. ובספר הלכות נדה חלק ב' להגר"ש איידר זצ"ל עמוד 175 כתב דביאור דברי המחמירים הוא משום דכל טעמא דהאיסור כאן הוא משום חיבה וקירוב, לפי שיש חימוד במלאכה זו יותר מבשאר מלאכות, ומתוך חימוד מביא לידי עבירה, ואע"פ דכתב הלבוש דמה שהתירו לעשות בשינוי משום דע"י כך יזכרו שניהם, נראה דאם תעשה שינוי כאן כגון להסירו מהשלחן ולהחזירו למקומה בשינוי - עדיף, משום דעקרה מעשה שלה, וכיון שענתה אינה משמשתו כראוי ליכא קירוב וחיבה, ועל ידי זה שניהם זוכרים (אלא דצ"ע אם מחוייבת לעשות כן). והנה הבית יוסף הביא בשם הגהות

א. שו"ע שם. וטעמא דמילתא כתב רש"י בכתובות דף ס"א. מפני שמוזיגת הכוס הוא דבר של קירוב וחיבה ומביא לידי הרגל דבר. ומסתמת הפוסקים משמע דאין חילוק בין אם הוא מצוה לה למזוג הכוס או אם עושה כן מעצמה. כתבו האחרונים שכל האיסור של מוזיגה היינו בעצם מעשה המוזיגה, אבל מוזיגה שהיתה באיסור אינה אוסרת את המאכל, וגם אין צריך לבטל את המוזיגה. ועי' בבדי השלחן בביאורים ד"ה שאסורה שהסתפק אם עברה אשתו והכינה לו כוס והניחה לפניו על השלחן אי שרי לאתהנווי מיניה ואיסורא דעבדה עבדה, או שמא עיקרא דאיסורא הוא שלא יהנה ממעשיה אבל כל שלא נהנה ממעשיה ליכא בזה דרך חיבה ומתקן האיסור למפרע, ויש לשפוך מן הכוס לתוך כוס שני, ונראה כיון דהשמיטו הפוסקים דין זה אפשר להקל כהצד הראשון, וצ"ע, אמנם נראה להקל כהצד הראשון ולא יצטרך לשפוך הכוס ולהריקו לכוס שני, משום דהרבה אחרונים הבינו שהושטה שעשויה באיסור אינה אוסרת את המאכל כמו שהזכרנו לעיל. וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א מובא בספר משנת השלחן תשובה רנ"ד להקל בזה משום דחכמים לא גזרו שלא ליהנות אחרי שכבר עשתה

שמאל או ביד ימין על כר או שאר היכר, ואם אין הבעל בפניה מותרת

משום דהצעת המטה יותר חמור ממוזגת הכוס, ואם הקילו בהצעת המטה כל שכן דשאר הרחקות מותר, וצ"ע.

ב. שו"ע שם, וכתבו הפוסקים דההיתר של השתמשות ביד שמאל קאי דוקא למי שרגיל להשתמש ביד ימין, ובשיעורי שבט הלוי כתב דאם יש לה מכה ביד ימין אפשר דהשתמשות ביד שמאל אינו היכר משום דהמצב גורם שהיא עושה שאר מלאכות ביד שמאל. ואם היא שולטת בשתי ידיה כתב בחזקת טהרה שצריכה היכר אחר. ואם היא מרחיקה את הכוס ממנו קצת מהרגיל אפילו ביד ימין אפשר לעשות כן.

ולענין אם היא איטרת יד כתב בקונטרס איש איטר אות ס' שתניחנו ביד ימין, וכן מובא בספר פרי טהרה סעיף ל"ז. ועי' בסוגה בשושנים פרק ח' סעיף כ' שכתב דאשה השולטת בב' ידיה צ"ע אם מהני מה שאינה מניחה שהיא נושאת אלא מחלפת בידה השניה.

ולענין החזרת פניו כשהיא מוזגת הכוס אי מהני להיכר עי' בחזקת טהרה שכתב דלענין חליצת תפילין דאסור בפני רבו מפני אימתו אמרינן דאם יפנה לצד אחר שפיר דמי, הה"נ בנ"ד לענין חיבה כל שפנתה לצד אחר תו לא שייך חיבה, ועי' בבדי השלחן ס"ק רנ"ה שכתב ונראה שאם מחזיר עצמו לאחוריו מותר לה להניחו על השלחן ואינו צריך לצאת מן החדר אלא כל שאינו רואה מעשיה אינו דרך חיבה ומותר. אמנם עי' בספר מראה כהן פרק ה' הערה מ"ט שכתב נראה דאסורה למזוג לפניו את הכוס או להגיש

מיימוני שאין איסור אלא כשעושה שניהם ביחד, דהיינו מזיגה והנחה על השלחן, אבל אם היא מוזגת לתוך כוסו ואחר מניחו על השלחן או להיפך שאחר מוזג והיא מניחה על השלחן לפניו אין בזה איסור, וכך למד בדעתו הצמח צדק, ומהשו"ע עצמו כתב למזוג ולהניחו בפניו דהיינו דאחד מהם צריך להיות בפניו.

ועי' בשו"ת ויען יוסף יו"ד סימן קמ"ב אות ב', אם הבעל רואה שאשתו מתחלת למזוג הכוס בפניו או להציע מטתו, מסתבר דצריך לצאת כדי להנצל מלעבור על אוהרת חכמים, וכן כתב בספר סוגה בשושנים.

ולענין מוזגת הבעל כוס לאשתו עי' לקמן בסעיף י"ג.

ולענין מוזגת ד' כוסות בליל הסדר יש לו למזוג כוס שלו והיא כוס שלה או שאחר ימזוג לשניהם, אע"פ שבהל' פסח סימן תע"ג סעיף א' כתב הרמ"א לגבי ד' כוסות שבעה"ב לא ימזוג בעצמו רק אחר ימזוג דרך חירות, מ"מ כשאשתו נדה אסורה למזוג לו. ובשיעורי שבט הלוי כתב דבליל הסדר יש למזוג בריחוק מעט. ולענין כלה שראתה דם בתולים אי מותר לה למזוג כוס לבעלה, כתב בסוגה בשושנים פרק ב' סעיף י"ב שיש לעיין לגבי הצעת המטה אם מותר אחרי שראתה דם בתולים כיון דהא דאסור לבעל לשכב על מטתה הבית יוסף מביא שהוא מכ"ש דאסורה להציע מטתו, וק"ו שלא ישן במטתה, ואם כן אם התירו לו לשכב במטתה התירו לו להציע מטתה, וצ"ע, ולפי זה נראה דמותר למזוג כוס

למזוג ולהושיט לו כוס באופן רגיל, אפילו אם הבעל מבין שהיא עשתה את זה.

באיזה משקאות גזרו מצינה

ב. נחלקו הפוסקים אם איסור מצינת הכוס נאמר רק ביין שמרגיל לעבירה או אף בשאר משקין ומאכלים, ולענין הלכה ראה הערה ד.

אבל כשגם אחרים שותים מכוס זה מותר להאשה למזוג דאין זה מיוחד לו.

ד. דעת הרשב"א ועוד ראשונים, הובאו בבית יוסף, דהאיסור נאמר דוקא ביין שהוא דבר המרגיל לערוה, אבל בשאר משקים ומאכלים לא נאסר לה לשומו בקערה או בכוס שלו ולהגישו לפניו על השלחן, וכן כתבו הט"ז ס"ק ג' ולחור"ש לחם ס"ק ט' וערוך השלחן דהיא רק מעשה עבדות, ולכן יש להקל במאכלים לשיטתם, וכמה פוסקים העתיקו דעתם. אמנם הב"ח והש"ך חולקים וסוברים דכל מיני משקים בכלל איסור זה חוץ מן המים דלא חשיבי, כך הבין הצמח צדק בפסקי דינים שלו, וכן שאר מאכלים אסור. ולהלכה כתב החכמת אדם דיש להחמיר כדבריהם, אכן הוסיף דאם אין לו מישהו שישמשנו יש להקל, ובלבד שלא תתן המאכל לתוך הקערה בפניו. וכתב הבדי השלחן בציונים בכונת דבריו שנראה דמיירי שקשה לה להגיש לו תמיד ביד שמאל, דאל"כ הרי מותר בשינוי דיד שמאל כדאיתא בסמוך.

ולענין הלכה, הרבה פוסקים מחמירים כדעת הב"ח והש"ך, והרבה פוסקים מקילים כהט"ז שהוא דעת הרשב"א דרק גבי יין יש איסור. ודעת הגרי"ש אלישיב שליט"א, הובא בספר

לפניו את האוכל אף אם עוצם עיניו או מחזיר פניו. ויל"ע אם עומד מרחוק והיא מגישה את המאכל למקומו אם שרי כשמחזיר את פניו, ובשיעורי שבט הלוי ס"ק ו' כתב דאפילו היא בחדר אחר ומזוגת ורואה אותה נחשב כמוזגת בפניו.

ג. מובא בבית יוסף דנראה שמותר לה למזוג לו כוס שלא בפניו כדאמרין גבי הצעת המטה דהוי חיבה טובא ובכל זאת שרי, וכן פסק בסוגה בשושנים, וחוקת טהרה ובבדי השלחן, ובשיעורי שבט הלוי ס"ק ו' כתב דלא מהני עצימת עינים או החזרת פניו אם מרגיש שעושה עבורו. אמנם בספר הלכות נדה להגר"ש איידר זצ"ל מקיל אפילו אם הוא יודע שהיא עושה בשבילו כל זמן שלא נמצאת בפניו.

ולענין שיושבים עם אחרים מוטו משמיה בעל האגרות משה ומובא בספר הלכות נדה להגר"ש איידר זצ"ל חלק ב' הערה ר"ח להקל על פי המאירי בכתובות דף ד: ועי' בבדי השלחן ביאורים ד"ה למזוג שכתב דאיסור מצינת הכוס הוי אפילו בכוס של קידוש והבדלה שגם אחרים יוצאים בה ידי חובתן דאע"פ שאחרים צריכים לכוס זה מ"מ אם רק הבעל שותה ממנו אסורה למזוג,

משנת השלחן, דקיי"ל כהפוסקים הסוברים שהאיסור הוא רק בין, אבל כיון שאפשר למזוג בשינוי, יש לעשות שינוי לחוש לפוסקים האוסרים גם בשאר משקין, וכן הדין במזיגה שלא בפניו והנחה בפניו, שראוי לעשות בשינוי. בד"א במאכלים חשובים כמנות בשר דגים וכיו"ב שיש בהן גדר חיבה, אבל מאכלים שאין חשובים, כלחם גבינה פירות וכיו"ב, לכו"ע אינם בכלל מזיגת הכוס, ומותר להגישן לפניו בלא שינוי. ובספר חוט שני כתב דבהכנת דברים שאין בהם חשיבות אכילה או שתיה, כגון מלח, תבלינים, תרופות וכדו' מותר. ואפילו להמחמירים לעיל גבי שאר משקין ומאכלים כבר הזכרנו דעת הבדי השלחן דבמים אין לחוש להחמיר, אבל שמעתי שהגר"ח קניבסקי שליט"א ועוד כמה מפוסקי זמנינו החמירו אפילו בהגשת מים. ועי' בשו"ת רבבות אפרים חלק ח' סימן רצ"א אות ח' שנשאל בענין מזיגת כוס של מיץ ענבים אם דינו כיון או לא, והשיב דדינו כיון שעושין על זה ברכת הגפן. וכן ע"ש חלק ח' סימן שנ"ז שכתב דאפילו קולה אין לו דין אלא

כמים, ובוה יש להקל. ועי' בבדי השלחן בביאורים ד"ה חוץ שהסתפק במשקה שאינו רגיל לאוכלו כמו שהוא, שדרכו להתבל בתבלין כגון מלח וסוכר, אולי אין איסור להגישו בפניו משום דלאו דרך חיבה הוא כל זמן שמחוסר תיקון, וצ"ע. אולם יש להדגיש דמ"מ להגיש צלחת שיש בה אוכלים גם לכל בני הבית וכולם אוכלים מן הצלחת מותר לכו"ע, כיון שאינו מיוחד לבעלה. אבל לקחת מנת בעלה ולהניחו על הצלחת שלו אסור כיון ששימוש זה מיוחד עבורו. וכן נראה דאם המאכל שהוגש לפניו חסר מלח וכדומה, דומה למה שכתב המקור חיים לענין יין, הובא בדרכי תשובה, שאסור להוסיף רכיבים שחסרים, ולכאורה ה"ה הכא בשאר משקין ומאכלים שאסור לתקנו אא"כ תעשה על ידי איזה שינוי וכדומה, כן מובא כל זה בבדי השלחן ס"ק קכ"ט. ובחכמת אדם כלל קט"ז דין ז' כתב דכל האיסור הוא במעשה מזיגה בלי טורח, אבל תקון מאכל פשיטא דמותר בכל סוגי עבודות המטבח, דהוי דרך טורח ועבודה ואין בו שום סרך איסור.

הצעת המטה

איסור הצעת המטה סעיף יא

א. אסור לנדה להציע מטת בעלה בפניו, ודוקא לפרוס לו הסדינים משום שהוא דרך חיבה, אבל להציע הכרים והכסתות מותר, משום שהוא טורח ואינו דרך חיבה. ואם עשתה שלא בפניו הכל מותר, אפילו אם הוא יודע שהיא עושה כן^א, אך אם הוא נמצא בחדר ועוצם עיניו או מחזיר

המטה, כגון שמתארחים במקום אחר ועדיין לא יחדו המטות, כתב בבדי השלחן ס"ק קמ"ב שאסורה גם כן להציע ב' מטות, אחת לו ואחת לה, אף שאינו מבורר עדיין איזו מהן לבעלה, כיון שידוע שעכ"פ אחת מהן היא לצורכו. אמנם דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א מובא בספר משנת השלחן תשובה רנ"ו להקל בזה, וכן פסק בספר יסוד הטהרה, וכן בפסקי משנה הלכות כתב דמותר להציע שני המטות.

ולענין כרים וכסתות, הרבה פוסקים מקילים להכינם כמבו' בשו"ע, אכן עי' בש"ך ס"ק ט"ו שציין לאבן העזר סימן פ' סעיף ח' דמיירי התם על הדברים שאשה חייבת לבעלה גם כשיש כמה שפחות, והרמ"א שם מביא יש אומרים דאין צריך להציע כרים וכסתות רק פריסת סדינים, משמע דלדיעה ראשונה צריכה לעשות בעצמה גם הצעת כרים וכסתות. והפרי דעה ודרכי תשובה ס"ק מ"ה פירשו דכוונת הש"ך הוא דהם דיעות חלוקות, ונ"מ לענין הצעת המטה בנדתה בכרים וכסתות, ולפי זה כיון דדיעה ראשונה סתם אם כן גם בכרים וכסתות יש להחמיר, ובשיעורי שבט הלוי סוף ס"ק ג'

א. שו"ע שם, ומקורו מרש"י כתובות דף ס"א. דגם זה הו' קירוב וחיבה, וכן הטעם בהרחצה לקמן בסעיף י"ב. ואף דלגבי מציגת הכוס מהני שינוי, מ"מ לגבי הצעת המטה אפילו ביד שמאל ושאר שינוי לא מהני. ועי' בחכמת אדם וערוך השלחן שכתבו דיש איסור גם לו להציע מטת אשתו. וכתב בבדי השלחן ס"ק ק"מ דנראה שאפילו אם רוצה להציע מטה שאינה מיוחדת לו, כגון כשישנים אצל אחרים וכדומה, כיון דעצם הפעולה של הצעת המטה עבורו הו' דרך חיבה, אסור לה לעשות כן, וכן דעת כמה פוסקים. ובציונים שם כתב דמאידיך גיסא, מסתבר דמותר לה להציע מטתו עבור אחר, והסיק דצ"ע בזה, ונראה לי דמותר משום דטעמא דאסורה הוא מחמת שהיא עושה עבורו הצעה של מטה שמיוחדת לו, וכאן שכל ההצעה אינה שייכת לו כלל אפשר דיש להקל. ושוב מצאתי בסוגה בשושנים שכתב דמסתבר דמותר. ועי' בשיעורי שבט הלוי ס"ק א' שכתב דהאיסור על האשה, משום דדבר זה הוא מחיובי האשה בימי טהרתה וזו מלאכת האשה ולא מלאכת הבעל. ולענין אם לא ידוע של מי תהיה

פניו אסורה להציע מטתו, ויש מקילים בזה.^ג

סידור המטה בבוקר

ב. אשה שמסדרת את המטות בבוקר כדי שיהא הבית מסודר, מותרת לסדר אף את מטת בעלה בפניו משום שאין בזה דרך חיבה, ויש שהחמירו בזה.^ה

ב. נחלקו בזה גדולי הפוסקים, דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א להחמיר, וכמו שכתב בשמו בספר אוצרות הטהרה, דברור דלא מהני כשעוצם עיניו וכדו' ונשאר בחדר, דהוה כחוכא ואיטלולא מכל דין זה שקבעו חז"ל, ולכך כל שנמצא בחדר מקרי בפניו ואסור, וכן פסק בשיעורי שבט הלוי ובספר לבושי עז ומראה כהן. אמנם בספר טהרת הבית וחזקת טהרה ובבדי השלחן כתבו להקל בכה"ג. ועי' בפסקי משנה הלכות עמוד ס"ו שכתב דאין להתיר להציע אחד לשני את מטתו על ידי שיעצום את עיניו או שיחזיר את פניו לצד אחר, אולם מותר לבקש מהשני שיצא מהחדר כדי שיוכל להציע את מטתו.

ג. דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א, מובא בספר אוצרות הטהרה עמוד תתק"ו אות כ"ז, דהצעת המטה שנאסר פירושו הכנת המטה לשכיבה, דכן מבואר במש"כ הריטב"א בכתובות דף ה' ע"ב, ולכך במסדרת המטה בבוקר וכדו' [פי' שעושה ההיפך מהכנתה לשכיבה], לא מיקרי כלל הצעת המטה ושרי, וכן כתב בשו"ת אור יצחק יו"ד סימן כ"ט פרק ב' אות ו' ס"ק ו', ושיעורי שבט הלוי סיכום ס"ק ד', וחוט שני אות י"ג ס"ק ג', ובספר טהרת הבית ועוד הרבה פוסקים. אכן

כתב להלכה דבר של טירחא ככרים וכסתות שרי לדעת המחבר, ועי' במחצית השקל איך שלמד בדעת הש"ך. ועי' בבן איש חי שנה ב' פרשת צו אות כ"ה שכתב, אסור להציע לו מטתו בפניו, ודוקא פריסת הסדינים והמכסה שהוא דרך חיבה, אבל כרים וכסתות שהם טורח ואינם דרך חיבה שרי, וכתב הרב לחם ושמלה כי לדעת כמה פוסקים גם בזה אסור, עיין שם, ונראה לי הנכון להחמיר בזה היכא דאפשר, עכ"ד.

ובשיעורי שבט הלוי אות ג' הביא דברי התשב"ץ בקיצור הלכות נדה שכתב דלא אסרו אלא הצעת המטה ולא הצעת השלחן לפניו, ומותר לסדר לפניו את השלחן, אמנם נראה דיש לחלק בזה דודאי הנחה סתם על השלחן פשוט דמותר, ואסרו הצעת המטה דהוי מעשה חיבה וקירוב לתשמיש ולא סידור השלחן, אבל מה שמייפים את השלחן ומסדרים יפה או יפוי הצלחת, הוי דרך חיבה ונראה דיש מקום לאסור, אבל כשיש אחרים שאוכלים אין להחמיר, ובמאירי במסכת כתובות דף ד': כתב דרך כלל גבי רחיצה, דחז"ל אסרו כל מיני קישוט באיש ואשתו המביאים לידי הרגל עבירה, ואם כן אפשר דיש לאסור כל מיני יפוי שהם דרך חיבה, עכ"ל.

בספר טהרת עם ישראל מילואים חלק א' לפרק י"ד אות כ"ז ד"ה וראיתי כתב שראה מי שכתב שסדור המטות שעושים בכל יום אינו בכלל האיסור, דהוה בכלל כבוד הבית, ויש לעיין בזה, דהנה זה אין לומר דמשום דמסדרת גם שאר המטות אין סדור מטתו נחשב מעשה חיבה, דעיין שם באבה"ע דיש אומרים שהאשה מחויבת בהצעת המטות של כל בני הבית ואפ"ה נחשב לבעלה כדברים של חיבה. רק זה יש לומר דבאופן שסדור המטה הוא שטחי, דהיינו שמיישרים רק המכסה שלמעלה, זה נראה דמותר כי עושים זה רק שיתראה הבית מסודר, אבל אם מסלקים המכסה והכרים כמו שהוא הדרך ושוב מסדרים המטה, נראה שזה בכלל הצעת המטה ואסור. וכ"ש אם הבעל שוכב חולה על מטתו ומסדרת ומיישרת המטה כדי שיהא שכיבתו יותר

נוחה זה ודאי בכלל הצעת המטה לפניו שאסורה, אף שהאשה עסוקה גם בסדור החדר. וכן כתב בבדי השלחן ס"ק קמ"א שנראה שאף המקדמת להציע המטות בבוקר ואינה ממתנת עד הלילה מפני שרוצה בסדור הבית, אסור להציע אז מטתו בפניו, כיון שמכל מקום יש גם כן בהצעה זו הכנה לצורך שכיבתו. ועי' בפסקי משנה הלכות שכתב דדבר פשוט הוא דבזמנינו כל האיסור להציע המטה הוא להכין הכרים וכדומה על גבי המטה כדי שיהיה המטה מוכן לשינה, אבל סתם להניח הכרים ושמיות על המטה ועדיין צריך לסדרם לא הוי בכלל הצעת המטה ומותר להניחם על המטה בפניו. וכן מטת הסבה בליל הסדר מותר לה להכין בשבילו משום דאין זה מיוחד לשכיבה ושינה.

רחיצת פניו ידיו ורגליו

איסור רחיצה

סעיף יב

א. אסורה להכין לו מים כדי לרחוץ פניו ידיו ורגליו, אפילו אינה נוגעת בו, ואפילו אם הם מים צוננים.

הכנת מים לנטילת ידיים

ב. אשתו נדה מותרת להכין לו מים לנטילת ידיים שחרית או לסעודה

לרחוץ בהם, וכמו שהבאנו לעיל לגבי מויגת הכוס והצעת המטה בשם שיעורי שבט הלוי דרך הפעולה אסור ולא קיום הדבר, ואף שבבדי השלחן הסתפק בזה, ובחזקת טהרה הסיק לאסור, מ"מ שאני הכא כיון דנחלקו הפוסקים בכלל אי הבאת מים הוי איסור או לא, לכן לענין בדיעבד יש להקל שאין המים נאסרים.

ב. שו"ע שם. ובספר האשכול סימן מ"ט כתב דכשם שאסור לה לרחוץ פניו ידיו ורגליו כך גם אסור לו לרחוץ לה, וכן דעת החכמת אדם כלל קט"ז דין י', ועוד אחרונים, ונקט המחבר לשון 'אסורה' משום דלרוב דברים כאלו האשה עושה. ובשו"ת קנה בושם חלק א' סימן צ"א אות א' כתב דבעת הצורך אפשר להקל.

ג. בשיעורי שבט הלוי כתב דלענין הכנת מים לנטילת ידיים שחרית, אע"פ דקיימא לן כהש"ך מ"מ בכה"ג מותר, וכן למים אחרונים או לסעודה, כיון דאין זה מעשה רחיצה רק מעשה מצוה, ועוד יש לומר דאפילו להש"ך שאוסר להכין מים לרחיצה, מ"מ הכא כיון דאינו בא אלא להסיר טומאה שרי. ועי' בשו"ת באר

א. לשון השו"ע הוא אסורה 'ליצוק' לו, וכתב הט"ז ס"ק ח' דדוקא ליצוק ממש על ידיו אסור אבל להגיש לו את המים מותר, אבל הש"ך בס"ק ט"ז הביא מדרשות רבינו יונה אגרת התשובה דרש ג' אות נ"ה דאסור. וכתב בשיעורי שבט הלוי דאפילו הט"ז מודה שאסור להכין אמבטי לפניו לרחוץ כל גופו דזה הוי ממש דרך חיבה ביותר, וכן הוא אסור להכין לה, ולרפואה שרי. ולענין דינא במח' הש"ך והט"ז רוב האחרונים נקטו כהש"ך. ואם הוא אוחז הספל והיא פותחת את הברז, נראה דאפילו להט"ז יש להחמיר. ובספר פותח שער סימן ט"ו סעיף ל"ב הביא דעת הש"ך והוסיף דלפי דבריו היה אסור להביא לה גם כלי רחיצה כגון סבון ושמפו וכדומה, אך משמע שאינה אסורה לתת לפניו אלא במקום הרחיצה, אבל שתכין אותם בפניו במקום אחר והוא נושא אותם אתו למקום הרחיצה שרי.

ולענין הכינה לו מים אם נאסרו המים בדיעבד, כתב בסוגה בשושנים דאע"פ שעברה על איסור מ"מ לא נאסרו המים

ולמים אחרונים שהם מצות, ויש אוסרים.

להנאתו, אבל אם הטעם משום זוהמה מדין "והייתם קדושים" יש לדון שמותר, משום שאין זה נקרא להנאתו, וכן עבור מים שלפני הסעודה מותר.

ד. באשל אברהם בוטשאטש או"ח סימן ד' על דברי המגן אברהם ס"ק א' כתב שכשאשתו נדה, שתעמיד לפניו המים ביד שמאלה על השלחן, וכן בעטרת זקנים או"ח סימן קנ"ט ס"ק ג'. וכן בספר חוט שני עמוד ר"ל כתב דיש לחוש בהכנת מים לנטילת ידיים לשחרית וכן למים אחרונים ולסעודה משום איסור רחיצה, ואפילו אם מכינה בלילה עבור הבוקר, אמנם אם מניחה ביד שמאל או בריחוק מקום מותר, וכן אם המים לנטילת ידיים עבור שניהם מותר. ועי' בבדי השלחן ס"ק קנ"ד שכתב דבין רחיצה של רשות בין רחיצה של מצוה, כגון נטילת ידיים לסעודה ונטילת ידיים שחרית, אסור, ונראה דהוא הדין לנטילת מים אחרונים, וכן דעת הגר"ח קניבסקי שליט"א.

וכן בשו"ת אבני ישפה חלק ה' סימן קכ"א נשאל בזה אם יכולה למלא הספל בשבילו וכן להיפך, והשיב דלפי דעת הש"ך אסור, ומבואר מדבריו שדוקא באופן שיש חיבה, אבל אפשר בנידון דידן שנוהגין דכל מי שנוטל ידיו משאיר ספל מים עבור מי שיבוא אחריו ואינו מכון לאדם מסוים אלא ממלא אחרי גומר ליטול, אולי אין כאן חיבה, כי לא נתכוון כלל לאדם מסוים כדי שנאמר שיש כאן חיבה, ודומה להבאת מים אחרונים שהובא לכל המסובים בשלחן שאין

משה חלק ג' סימן קמ"א שנשאל אם שרי לה להכין לבעלה מים לצורך נט"י בבקר הנקרא 'נעיגלוואסער' וז"ל, השבתי אין שום טעם ויסוד לאסור והיתר גמור הוא, ובוזה עושה רצון בעלה ככל נשים כשרות וכו', דע"כ לא אסר הש"ך בשם הר"ר יונה בדרשות אלא להכין כלי לרחיצה, אבל לנט"י בבוקר שאינו כלל בגדר רחיצה גם להש"ך שרי. וכן עי' בשו"ת מנחת יצחק חלק ז' סימן ע"ב אות א' שכתב דלדעתו אין חשש בדבר וכדאים המקילים לסמוך עליהם בהבאת נעגל וואסער, שמהדרך גם לאנשים שאינם מכירים זה את זה להביאם לחבירו למצוה, שלא ילך ד' אמות בלא נטילה, ואין בזה משום חיבה, ומכ"ש אם מביאה שלא בפניו כנלענ"ד, עכ"ד, וכן דעת אמת ליעקב. ובספר חזקת טהרה בתוספות טהרה אות קנ"ט כתב שאפשר דדוקא לרגליו החמיר רבינו יונה, וכדמשמע מלשונו, אבל לידינו אפשר דשרי גם אליביה, וא"כ די להחמיר במה מבואר בהדיא בדברי רבינו יונה ולא יותר, כי בלא"ה מעיקר הדין משמע דשרי, וכמו שביאר הט"ז, וא"כ להכין לנטילה כמו שנוהגין לנטילת שחרית שפיר דמי אליבא דכו"ע. ובספר משנת השלחן תשובה רס"א הביא דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א על הנידון להביא לו מים לנטילת מצוה, דאם לנטילת ידיים שחרית מותר, כיון שזה לא להנאתו אלא רק להסיר רוח רעה, ואם להביא לו מים אחרונים, הדין תלוי בב' הטעמים מדוע חייבים במים אחרונים, דאם הטעם משום מלח סדומית אסור, משום דהוי

בלשון הש"ך וז"ל דלרחוץ ידיו לחוד פשיטא דשרי ליתן קיטון של מים בפניו, דבכה"ג לא הוי דרך חיבה, עכ"ל. ולע"ד צע"ק למה כמה פוסקי זמנינו לא שמו לב לדברי הפר"ד הנ"ל. ג. בנ"ד מיירי בדבר מצוה, ואף שהאשל אברהם בוטשאש באו"ח סימן ד' החמיר בזה, מ"מ ראינו בכמה ענינים כזה שאמרינן 'מצות לאו להנות נתנו', וכן נקטו למעשה כמה פוסקים בכמה ענינים. וכדומה ע"ע בשערי טוהר בנ"ד, ופ"ת ביו"ד ריש ס' פ"ז ס"ק ד', ודברי החיד"א לגבי קוואטר שו"ת יוסף אומץ סימן פ"ה, ובשו"ת אגרות משה יו"ד חלק ב' ס' פ"ג לגבי אשתו נדה אם רשאה להחזיק נר של הבדלה, ועוד כמה דוכתי. ואף שלא כולם פסקו בכל מקרה די"ל 'מצות לאו להנות נתנו' להקל דוקא מטעם סברא זו, מ"מ בודאי מצטרף כללא זה לסניף להקל. ולנע"ד נמצא מכל הנ"ל לגבי נ"ד דכיון שיש כמה צרופי להקל, נראה דבודאי יש מקום להקל למלא אשתו נדה ספל לנטילת ידיים בשביל בעלה. שוב ראיתי דכן הרגיש הגר"מ גרוס שליט"א בספרו פרדס שמחה ס"ק מ"ה ובהערה ס"ק קל"ב דאפשר להקל להכין מים לנטילת מצוה, דיש לצרף דעת הפרי דעה דלהכין לצורך ידיו בלבד ליכא איסור דאינו דרך חיבה, עיי"ש. ושוב מסר לי ידידי הרה"ג הנ"ל התשובה שהשיב לו בעל האבני ישפה שליט"א שחזר בו וסבר שהוא צודק בטענותיו והכריע להקל בכה"ג.

איסור, אמנם אם רק הוא משתמש בספל זה אחריה כגון זוג בלי ילדים או אורחים יש לאסור, כיון שמוכח שמכוונים אחד לשני. והעירני הרה"ג יהודה בצלאל שפיץ שליט"א וז"ל ראיתי שכמה פוסקים נקטו דיש לאסור כיון שמוכח שכוונת כל אחד לשני, דהוי אופן שיש כאן דרך חיבה וצ"ל אסור כדעת הש"ך יו"ד ס' קצ"ה ס"ק ט"ז בשם רבינו יונה ספר דרשות נשים איגרת התשובה ס"ק נ"ה, אכן, נלע"ד הקלושה דאפשר דיש לחלק בנ"ד, בצירוף כמה טעמים. א. עיי"ש בסימן הנ"ל דאף שהחכמת אדם קט"ז, ט' והלחם ושמלה שם לחם ס"ק כ"ו סתמו למעשה כהש"ך, מ"מ הט"ז ס"ק ח' לא הסכים כלל לזה, ופסק כדעת הרשב"א תורה"א ב"ז ש"ב ד. והדרישה שם ס"ק ד' דמותרת להכין לו מים בכלי והוא ירחץ משם. ואף שהתורת השלמים שם ס"ק י"ג והבאר היטב שם ס"ק י' אינם מכריעים למעשה בפלוגתא זו, יש כמה אחרונים [כולל המקור חיים שם ס"ק נ', התפארת צבי שם ס"ק ט', הדרכי תשובה שם ס"ק מ"ו, והערור השלחן שם ס"ק י"ד] שנקטו למעשה כדעת הט"ז, דרק להכין מים בכלי כדי שהוא ירחץ משם אינו מיקרי דרך חיבה ומותר. ב. דעת הש"ך עצמו אינו פשוט כ"כ, דבאמת רבינו יונה כתב 'דאסור לתת לפני בעלה קיתון של מים וכלים שירחץ בהם פניו ידיו ורגליו מפני שהוא דרך חיבה'. ואף שהעתיק הש"ך דבריו למעשה, השמיט מילת 'ידיו'. ועיין בפרי דעה שם ש"ל ס"ק ט"ז שמדייק

פתיחת ברז מים

ג. לפתוח ברז מים בשבילו נכלל באיסור רחיצה, אבל אם פתחה הברז לצורך עצמה מותרת להשאירו פתוח בשבילו מפני שאינה עושה מעשה לצורכה.

ה. עיין שו"ת מנחת יצחק חלק ז' אות ד', וסוגה בשושנים פרק י' אות סימן ע' ד"ה מש"כ, ובפרי טהרה כ"א. אך בשיעורי שבט הלוי ס"ק א' עמוד ע"ג. חזקת טהרה בדרך ישרה מתיר.

שיגור כוס

סעיף יג

איסור מזיגת הכוס לאשתו

א. כשם שאסורה למזוג לו כוס, כך הוא אסור למזוג לה, ונחלקו הפוסקים אם מהני שינוי ואם מותר שלא בפניה, וראה הערה ב.

איסור שילוח כוס יין לאשתו

ב. אסור לשלוח לאשתו נדה כוס של יין בין כוס של ברכה או כוס אחר, אם הוא מיוחד לה, ויש אומרים שאסור לשלוח לה אפילו אם אחר

א. שו"ע שם. וכתב בבית יוסף טעם הדבר, משום דטעמא דמסתבר דכי מזיג איהו נמי איכא למיחש להרגל דבר. ובביאור הגר"א ס"ק י"ז כתב דנלמד מהא דלמטה ולא עוד, עכ"ל. וכוונתו דאיסור מזיגת הכוס לאשתו נלמד מהא דאסור לשלוח כוס לאשתו.

ב. לענין אם מהני שינוי או שלא בפניה, מדברי הטור והמחבר כאן משמע שמהני כמו בסעיף י', וכ"כ בהלכות נדה להגר"ש איידר זצ"ל עמוד קע"ט דסגי בשינוי. אמנם בבדי השלחן ביאורים ד"ה כשם העיר על זה ממה שכתב המחבר בסמוך לענין שילוח יין דאע"פ שאינו בפניה וע"י שינוי יש איסור, ולכן אולי יש להחמיר בנידון דידן, והסיק דצ"ע לדינא. ובספר חזקת טהרה כתב טעמא דמסתבר לחלק ביניהן, דבשלמא גבי אשה דהיא חייבת לעשות לו דברים אלו, וכדאיתא באהע"ז סי' פ', לא שייך חיבה, וכל שהוא ע"י שינוי שרי, משא"כ אם הבעל מוזג לה הכוס אינו רק בשביל חיבה ומשו"ה אסור אפילו ע"י שינוי דהא עכ"פ חיבה איכא. וכן בשו"ת קנה בושם חלק

א' סימן צ' דקדק דלפי הגר"א דמקור איסור מזיגת הכוס לאשתו נלמד מאיסור שילוח הכוס לאשתו, משמע דאפילו ע"י שינוי ושלא בפניה גם כן אסור למזוג לה, שהרי אפילו לשלוח לה על ידי שליח אסור, אם כן כ"ש דאסור מזיגה בפניה על ידי שינוי, דעל ידי שינוי בפניה גרע יותר משלא בפניה.

ג. שו"ע שם. ומבואר דאפילו על ידי שינוי או שלא בפניה גם כן אסור, וכן כתב בשיעורי שבת הלוי. ויש לעיין באיזה משקין אסרו להגיש לאשתו, אם הוא דוקא ביין ושאר משקים המשכרים או בכל משקה, וכתב בבדי השלחן ס"ק קנ"ט דלדעת הסוברים שאסור לה להגיש כל מאכל לפניו נראה שלפי דעתם גם הבעל אסור להגיש מאכל לאשתו. וכן דעת הגר"ש אלישיב שליט"א, ועוד פוסקים. אכן בשו"ת דברי יואל יור"ד סימן ס"ד אות א' כתב דהא דאסור למזוג לה הוא רק מדברי הרשב"א כמ"ש לעיל, והרשב"א לא אסר אפילו באשה שמוזגת לבעלה אלא מזיגת מים ביין כמ"ש לעיל בשם הש"ך, א"כ לא מסתבר לאסור יותר

מזג את היין, אבל אם שותים כולם מאותו כוס אין איסור¹ שאשתו

כיון שאין הבעל רק שליח של בעל הבית ולכן אין בזה משום שילוח הכוס ומזיגת הכוס ואין צריך הגשה בשינוי.

ה. שו"ע שם. והביא הפרישה בשם הרשב"א דדוקא אם הכוס מיוחד עבורה יש איסור, אבל כששתה אחר אין חשש חיבה, דהיינו שכל האיסור הוא כשמייחד לה כוס שלם דאז נותן דעתו עליה, אבל אם הוא שותה מהכוס ואח"כ נותן לה שרי אפילו אם לא שתה אחר בינתיים, אמנם מלשון המחבר משמע דבעינן שאחרים שותים בינתיים, מיהו בספר מקור חיים ס"ק נ"ד פירש בדברי המחבר דאפילו אם אין אחר בינתיים אלא ששתה אחר מתחילה ואח"כ הבעל ואז האשה מותר לשלוח לה הכוס, אבל בשיעורי שבט הלוי כתב שמפשות לשון המחבר משמע דבעינן שאחר ישתה ביניהם. ועי' בפתחי תשובה ס"ק י"ד שהביא בשם השאלת יעב"ץ חלק א' סימן קכ"ו דעיקר ההלכה כהשו"ע דשרי, אך ראוי להחמיר כדעת השאלתות שאינו מועיל אם אחר שותה ביניהם. וכן הסיק בבדי השלחן ס"ק ק"ע ובשיעורי שבט הלוי סיכום ס"ק ב'. אמנם המחבר מיקל וכן פסק הצמח צדק ס"ק י"ג להקל. ועי' בשו"ת אגרות משה יו"ד חלק ב' סימן פ"ג וז"ל, ובדבר אם מותרת לשתות מכוס של קידוש ששתה בעלה המקדש, עיין בסימן קצ"ה סעיף ד' ברמ"א שרק הבעל אסור לשתות משיווי כוס ששתתה היא אבל היא מותרת לשתות מכוס ששתה הוא ולא ראיתי מי שיפלוג על זה,

ממנו, וא"כ אע"ג שהש"ך החמיר בס"ק ג' בנדה לבעלה אפילו שאר משקין ואוכלים וקערה, בבעל לאשתו לא אסור אלא מזיגת מים ביין אבל בשפיכה מהקנקן לכוס וכן להושיט ליכא איסור כלל, דבשאר פוסקים לא נמצא איסור לבעל רק ברשב"א ואיהו לא אסר אלא מזיגה ממש, וכן כתב בספר טהרת בת ישראל. ולענין בדיעבד במי ששלח כוס יין באופן שאסור, כתב בסוגה בשושנים דמסתבר שאסור לשתות ממנו, ובספר פרדס שמחה כתב דאפילו להעבירו לכוס אחר גם כן לא מהני, אמנם בספר הלכות נדה להגר"ש איידר זצ"ל השיג עליהם, והעיר דצ"ע בזה משום דהאיסור הוא לשלוח כוס של ברכה, ואין האיסור לשתות יין של ברכה, וצ"ע.

ד. כ"כ בבדי השלחן ס"ק קט"ב מסתימת הפוסקים. ובפסקי משנה הלכות כתב דמותר למלאות לכל בני הבית כוסות יין לקידוש כשאחד מהם נועד גם לאשתו. ואם כתוב שמו של כל אחד מהמשפחה על הכוס, אם מקפידים שכל אחד יקח רק את כוסו אסור לו למלאות את הכוס לאשתו, ואם אין מקפידים על כך מותר למלאות גם את הכוס של אשתו ביחד עם שאר הכוסיות. ועוד מותר לשלוח כוס של קידוש לאשתו ולומר לה שתחלק הכוס לכל המסובים אף שהיא תשתה מזה ראשונה. ועוד פסק דכשהבעל ואשתו מתארחים, ובעל הבית מחלק היין של קידוש לכל המסובין ונותן שתי כוסות אחד בשבילו ואחד בשביל אשתו, מותר להבעל להניח את הכוס ליד אשתו

תשתה ג"כ מכוס זה. ולענין כוס של קידוש ראה הערה.

וא"כ מותרת לשתות מכוס של קידוש שתה בעלה, אבל תצטרך לשתות כל מה ששייר בהכוס אם ליכא אחרים כי אחר שהיא תשתה מהכוס יהיה הבעל אסור לשתות הנשאר, אם לא שיריק הנשאר ממנה להצלוחית באופן שלא יפגום, וכן עי' בשו"ת חיי הלוי חלק ה' סימן פ"ה אות נ' שהביא מגדולי הוראה להקל.

ו. לענין ההנהגה הראויה לגבי קידוש נחלקו גדולי הפוסקים מהו האופן המובחר, ונביא כאן מקצת דבריהם. המחבר סעיף י"ג כתב שאין לשלוח כוס יין לאשתו, אבל כתבו הפוסקים כמה אופנים שמותר, בספר מסגרת השלחן סימן קנ"ג ס"ק י"ב כתב שלשלוח לה מכוס של ברכה שקדש או בירך עליו נראה דעתו דמותר, אכן מסיום לשון הרשב"א שם, והביאוהו בש"ע וחכ"א, נראה דגם זה אסור, ולכן יש לנהוג להעמיד הכוס של קידוש לאחר שתייתו על השלחן ולא יאמר כלום והיא תקחנו מעצמה. וכן פסק הגרש"א, הובא בספר אוצרות הטהרה. וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א ועוד הרבה פוסקים, שיש להניח הכוס לפניו והיא תקחנה, ועי' בספר חזקת טהרה שכתב דאף שיש לחלק דבקידוש הלא יש מצוה לשתות, ואפי' שאר המסובין חייבין, עי' בסי' רע"א, משא"כ שגירת כוס ברכה לכאורה משמע שהוא דברים שבין איש לאשתו דוקא וכדאמרינן שאין פרי בטנה כו', מ"מ היכי דמייחד לה ומשגר לה שייך חבה, דבעצם השליחות אין מצוה אלא

חיבה וד"ל, עכ"ל. אכן דעת הדברי יציב הובא בספר שפע טהרה ס"ק כ"ג, ונטעי גבריאל פרק כ"ג הערה א' על פי מה שמסר הגר"ש אייזנבערג שליט"א, שדעת כ"ק אדמו"ר מקלויזענבורג זצ"ל שבכוס של קידוש שהוא חיוב מצוה לכל אחד לשתות, מותר ליתן לאשתו דליכא בזה משום חיבה, משא"כ בשאר כוס של ברכה דליכא חיוב לכל המסובין לשתות, אסור משום חיבה. ועי' בשו"ת אור יצחק יו"ד סימן כ"ט פרק ב' אות ה' ס"ק ח' שכתב, למזוג לה יין, בזמנים הקדמונים היו נותנים כוס ברכת המזון לאשה לשתות, וחכמים אסרו לשלוח לה כוס זה בימי נדתה, שזה מביא לידי חיבה. ובימינו אין נהוג דבר זה. ומה שמוזג לאשתו כשמקדש, באופן שמוזג מכוסו לכוסות הקטנים כדי שישתו כל בני הבית, ודאי שמותר לו למזוג גם לאשתו, דאין זה חשוב דרך חיבה ואין כאן נתינת כוס מיוחד בשבילה. ואפילו כשנמצאים לבדם ג"כ מותר מהטעם הנ"ל, דלא חשוב בזה דרך חיבה דהרי מוזג לה מחמת המצוה. ורק לשלוח לה כוס של ברכה, או ששולח לה כוס של יין במיוחד בשבילה, זה הוא דרך חיבה ואסור, עכ"ד. אמנם רוב המורים אין מורים כן, וכן סבר בעל האגורה באהלך זצ"ל, והביא שם שגדול אחד שלא היה לו ילדים היה שולח מכוס של קידוש לעזרת נשים שתי כוסות אשר אחד מהם לרבנית, דמכיון ששלח שתי כוסות אם כן לא היה מיוחד איזה בשבילה. ובשיעורי שבט הלוי כתב דנהגים למזוג יין לכוס אחרת והיא

א. כל ההרחקות צריך להרחיק בין בימי נדותה בין בימי ליבונה שהם כל ימי ספירתה, ואפילו כשראתה רק כתם^א. ויש אומרים שאין להחמיר בימי ליבונה בענין איסור אכילה עמה בקערה, ויש הנוהגין להקל בזה^ב, ויש להחמיר שאין לחלק בין ההרחקות ואסור לאכול עמה על השלחן^ג.

כחיבה, כן דעת הבאר משה, הובא בנטעי גבריא^א, וכן דעת הגר"ח קניבסקי שליט"א, הובא בספר שאלת רב חלק ב' פרק כ"ב אות ל"ח וז"ל, זוג שהתארח, ואשתו של האורח אינה טהורה, והבעה"ב קידש והוציאם יד"ח ואח"כ הושיט את הכוס לאורח שיתן לאשתו (של האורח), האם יש להתיר לבעל להגיש לה הכוס מכיון שהוא רק שלוחו של בעה"ב ואינו עושה זאת משלו. תשובה: ישים בשמאל וברחוק קצת. ובשו"ת שבט הקהתי חלק ה' סימן קס"ז כתב דהבעל הוי רק שליח מהבעה"ב, ובתנאי שהבעל מושיט לה הכוס בשינוי דלא גרע מהושטת מאכל או משקה דבעי שינוי, וכן דעת הפוסקים שליט"א.

א. שו"ע שם. וגם לאחר ששלמו ימי הספירה כל זמן שלא טבלה אין להקל בהרחקות.

ב. רמ"א שם. וגם לפי דעה זו, שאר הרחקות השנויות בסימן קצ"ה אסורות אף בימי ליבונה.

ג. שם. והפוסקים הביאו בשם המהרש"ל שנתקבצו הקהלות ועשו חרם על זה שלא לאכול עם נשותיהם בימי ליבונן, אכן הסדרי טהרה וצמח וצדק, פסקו להקל בכה"ג ביום השביעי של ספירתה

לוקחת לעצמה, דאין זה שיגור כיון שהכוס במקומה עומדת ואינו שולח לה, ושרי אפילו בכוס מיוחדת לה, וגם אינו נקרא מזיגה אלא שפיכה בעלמא דעיקר מזיגה היא עם מים. אמנם יש לפקפק במנהג זה, דכיון דשופכים מעט כדי טעימה בלבד אינו נחשב מזיגה כלל אפילו אם שפיכה בעלמא כמזיגה, דבכוס קטנה או מעט בכוס גדולה אינו נחשב בכלל כמזיגה, וגם אפשר דאינו בכלל שיגור, ועדיין צ"ע. וכשיש אחרים עמדם ימזוג לכמה כוסות עבור כולם והיא תקח בעצמה אחד מהם, או שישתה אחר בינתיים כמחבר, וכשקשה לשתות מכוס אחר תשתה מכוס שלו.

ועי' בנטעי גבריא^א פרק כ"ג סעיף ב' שכתב דנכון שהבעל יניח כוס של קידוש באמצע השלחן והיא תקחנה מעצמה, וכן יעשה גם כשהיא טהורה, כך שמע מבעל הבאר משה זצ"ל שכן נהגו המדקדקים שלא ירגישו אחרים מתי היא טהורה.

וכשאישי ואשתו מתארחין אצל בעה"ב, ובעה"ב מחלק יין של קידוש לכל המסובין, ונותן שני כוסות להאורח אחת בשבילו ואחת בשביל אשתו, רשאי הבעל להניח לאשתו ע"י שינוי, כיון שאין הבעל רק שליח מבעה"ב לא נראה

א. אם הבעל חולה ואין לו מי שישמשנו זולתה, מותרת לשמשו, רק

שאפשר להשתמש על ידי אחר, או על ידי אחות בבית החולים, על פי המבואר באחרונים באה"ע סימן כ"א סעיף ה' דכל שירות אינו בכלל משתמש באשה, לכן עדיף על ידי אחות מאשתו נדה שבה אסרו גם מה שאינו קירבה, אך מה שהוא דרך חיבה כרחיצה וכדומה זהו בגדר שימוש באשה צ"ע, עכ"ד.

ב. שו"ע שם. כל שאפשר לשמשו על ידי אחר אפילו ע"י הדחק אסור לה לשמשו, ומ"מ אינם חייבים לשכור לו משמש, כ"כ הרדב"ז שם. ויש לידע שכל השימושים שמותרים לעשות הוא דוקא אם אין הבעל בעצמו יכול לעשותו משום דאין זה נחשב דחק.

ולענין להניח תפילין לבעלה כשאי אפשר לו מפני חולשתו, כתב בשו"ת באר משה חלק ד' סימן ו' אות ו' דאם אינו יכול בעצמו להניח תפילין מחמת איזה סיבה ואין איש אחר זולתה, הגם שאינו חולה מותר לה לקשור ולהניח עליו תפילין כדי שלא יתבטל ממצות תפילין, אבל מ"מ תכרוך על ידיה בגד מפסיק או בתי ידיים וכך תניח לו התפילין.

ובשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' אות ח' כתב דאם הבעל חולה ואין יכול להחזיק הכוס לשתות בעצמו, מותר לה בשעת הדחק להחזיק הכוס והוא ישתה על ידי קש, והיכי שהאשה חולה והדינים יותר חמורים יש להזהר בכל אופן ולמצוא אחר, אבל כשאי אפשר לחפש איש אחר זולתו יש להתיר על ידי קש.

לאכול עמה ואף קצת מצוה איכא בזה כדי שתתמצה לטבול, ובדעת הש"ך נחלקו הפוסקים אם צידד להקל ביום השביעי, הסדרי טהרה ס"ק כ"א והפרי דעה ס"ק י"ז הבינו בדעת הש"ך דבא להקל ביום ז', אך המחצית השקל ס"ק י"ז ותורת השלמים ס"ק י"ד הבינו דוקא אחרי כלות הז' נקיים. אמנם הרבה פוסקים כתבו שאין לחלק כלל בזה ועד שתטבול אסור לאכול עמה, וכן נוהגין להחמיר כדבריהם.

א. בשיעורי שבט הלוי כתוב דחולה לאו היינו שיש בו סכנה, דבזה שרי משום פיקוח נפש, וגם לא במיחוש בעלמא, דבזה אין היתר כמו שכתב בדרכי תשובה ס"ק מ"ט בשם המקור חיים, אלא מיירי הכא בחולה שאין בו סכנה, ובזה התירו לשמשו כדי צרכו חוץ מדברים שהם דרך חיבה, ובדרכי תשובה ס"ק נ"א הביא פוסקים שמתירים אפילו רחיצת פניו ידיו ורגליו, משום דקשה להבחין מהו חולה שיש בו סכנה ומה אין בו סכנה. ולענין זקן חולה שאין מי שישמשנו חוץ מאשתו וצריך גם הרחצת פניו וידיו ולהקימו ולהשכיבו, כתבו האחרונים דאם הוא חולה שיש בו סכנה ודאי מותר, ובשו"ת רדב"ז חלק ד' סימן ס"ב מבואר דאפילו אם אין בו סכנה ואין מי שישמשנו ואינו יכול לזוז, ואם יזניחוהו יגיע ח"ו למחלות יותר חמורות, הוי כחולה שיש בו סכנה ומותר, אבל לכתחילה תעשה על ידי דבר המפסיק כגון כפפות כדי שלא תגע בו ממש. אמנם יש להשתדל ככל

יש להזהר הרבה בעניני רחיצת פניו וידיו ורגליו, והצעת המטה בפניו משום דהוי דברים שהם דרך חיבה יותר.

ידיו שחרית או לסעודה, עי' בשו"ת באר משה חלק ח' סימן ק"ט שכתב דמותר כשהוא צורך גדול ועת הדחק, ואי אפשר למצוא איש או אשה אחרת, ויש לעשותו בשינוי, דהיינו שתלבש בתי ידים או שתכרך מפה על ידיה להזכיר על הרחקה, וכן הדין כשהיא חולה מותר לו ליטול ידיה וכדומה באופן הנ"ל. ועי' במשנה ברורה סימן קנ"ט ס"ק ס"ט דנכון להחמיר שגדה לא תטול ידי אחרים לסעודה וכיוצא בה, ומקורו מהרבה אחרונים. אכן החזון איש חולק דלא מצינו מי שיחמיר בזה, ומ"מ ודאי המחמיר תבוא עליו ברכה, אמנם כל הנ"ל פשוט דמיירי דוקא בנטילת ידי גדולים, אבל לית מאן דפליג לגבי נטילת ידי קטנים שמותר, עכ"ד.

ג. שו"ע שם. ועי' בש"ך ס"ק י"ח שכתב דלגבי מזיגת הכוס אשכחן היתרי טובי, ונראה דאפילו שכתבנו לעיל להחמיר הכא לגבי חולה שאני ומותר. והעירני ידידי הרה"ג יהודה בצלאל שפיץ שליט"א דאף דמשמע מהב"ח שהוא המקור לדברי הש"ך להיפך, דהיינו דמה שיש היתרי טובי היינו שיש אופנים שונים איך לעשות זה בהיתר, ולכן אין לשמשו בדרך האסור, מ"מ בבאר היטב ס"ק י"ב הבין אחרת בדעת הש"ך דלכולי עלמא שרי, ועי' במחצית השקל ס"ק י"ח שגם כן הבין בדעת הש"ך להקל במזיגה בכל מקום בחולה. ועי' בסדרי טהרה ס"ק כ"ב שגם כן למד כן אף דבבריא נכון להחמיר בכולהו, מ"מ בחולה שרי. ולענין אם מותר לאשתו נדה ליטול

דיני אשה חולה

מיפול באשה חולה

סעיף טז

א. אע"פ שמותר לאשה לעזור לבעלה החולה, מ"מ כשהאשה חולה בעת נדתה אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה, כגון להקימה ולהשכיבה ולסמכה, ויש אומרים דאם אין לה אחר שישמשנה מותר הוא בהכלל, כשיש צורך הרבה בכך.

גדול משום דאפשר ללמוד ק"ו מסעיף ט"ז שאסור בהרחצת פניו ורגליו אפילו כשהוא חולה כ"ש כאן, אבל אולי כיון דהוא נטילת ידים למצוה שאני.

ועי' בשיעורי שבט הלוי שכתב דאם היא שוכבת במטה חשמלית ואין אחר שיכול להגביה המטה חוץ ממנו, מותר להגביה ע"י החשמל, ואם הוא צריך לעשות את זה בידי, רק כשהוא ממש צורך לחולה מותר.

אשה שאינה יכולה ללכת ויושבת על כסא גלגלים, ואין מי שידחוף אותה רק בעלה, כתב בפסקי משנה הלכות שם דאפשר להקל בזמן נדתה שבעלה ידחוף אותה על ידי שיעשה היכר, שיניח איזה בגד על היד וכדומה. אכן עי' בספר בנין בית נאמן עמוד נ"א בהערות שהביא דעת החוט שני להחמיר, אא"כ יש כאן שעת הדחק. ויש להגדיר דכל מה שהתירו לעיל היינו מפני דלא נוגע בה באופן ישיר אלא על ידי דבר אחר.

א. שו"ע שם. וכתב בבית יוסף ובביאור הגר"א דדיעה זו ס"ל דנחשב כגילוי עריות דאסור אפילו בפיקוח נפש. ולענין יהרג ואל יעבור עי' בשיעורי שבט הלוי.

ב. רמ"א שם. ועי' בחכמת אדם כלל קט"ז דין י"א, ובערוך השלחן ס"ק כ"ז. ועי' בשיעורי שבט הלוי שכתב דמה שכתב הרמ"א דאין אחר שישמשנה, היינו שאפילו ע"י ממון אין מוצאים, ובשיעור ההוצאה שחייבים להוציא בזה צ"ע, דאם החיוב הוא משום איסור קירוב עריות שהוא בלאו, הרי חייב ליתן גם כל ממונו, ובפוסקים דנו אם ה"ה באיסור דרבנן, והכא קיימא לן דהוא איסור דרבנן שהרי אינו דרך חיבה, אמנם לא מסתבר שצריך למסור בזה כל ממונו אך כשאפשר צריך לשכור אחרות.

ועי' בכף החיים או"ח סימן קנ"ט ס"ק ע"ד שכתב דאם לא מוצאים אחר ליטול ידיה אפשר לו ליטול. ולמעשה זה חידוש

לשים טיפות לרפואה בעיניה

ב. מותר לטפטף לתוך עיניה טיפות של סמי רפואה שציוה עליה הרופא, אם היא פותחת את עיניה בעצמה והבעל אינו עושה אלא הטיפטוף, ואין מקום להחמיר יותר מזה.

ג. שו"ת בית שערים יור"ד סימן רע"ד. ועיין בפסקי באר משה עמוד רכ"ג שכתבו דהביא בשו"ת באר משה ההיתר הנ"ל ולא כתב שם אם מיירי בחולה דוקא או אפילו בבריאה שציוה לה הרופא מאיזה סיבה רפואית. ועיין בפסקי משנה הלכות עמוד ס"ח שכתב דאם צריך אחד לרפואה טיפות עיניים או אזניים בזמן נדתה, אין לטפטף אלא א"כ הוא שעת הצורך שצריכים לזה כמה פעמים ביום ובושה להם לבקש מאחר, וקשה להם לטפטף לעצמם, דאז אפשר להקל על ידי שיעשו איזה היכר כגון שיניחו איזה בגד על היד וכדומה, ויזהרו שלא ליגע אחד בשני.

א. לדעת המחבר אסור לבעל למשש לה הדופק אפילו אם הוא רופא, אולם הרמ"א ורוב הפוסקים מקילים בזה כשהיא חולה ויש לה סכנה מזה. ולענין הליכה לרופא אחר ראה הערה ג.

להרמב"ם מדאורייתא, והוא משום דבעלה יש לחוש שתהיה ממילא הנגיעה גם לחיבה, וא"כ הוא אביזרא דג"ע דוקא לבעלה ולא לרופאים אחרים אף שהיא להם ערוה יותר חמורה מלבעלה, וצ"ע קושית הש"ך כי ל"ק כלום לכאורה, עכ"ל.

ב. רמ"א שם.

ג. כתב הש"ך ס"ק כ' דאם החולה מסוכן ואין שם רופאים משמע קצת מתשובת הרמב"ן סימן קכ"ז דשרי מפני פיקוח נפש, ויש לומר דלטעמיה אזיל דסבירא ליה דנגיעת נדה אינו אלא מדרבנן, אבל להרמב"ם דנגיעת נדה היא איסור מן התורה הכא אע"פ שיש כאן פיקוח נפש אפשר דאסור משום דאבזריא דג"ע, וצ"ע, עכ"ל הבית יוסף. אך הש"ך עצמו כתב דאין נראה, אלא ודאי אפילו לדעת הרמב"ם ליכא איסור דאורייתא אלא כשעושה דרך תאוה וחיבת ביאה, וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדפק של אשה אפילו אשת איש או עובדת כוכבים אע"פ שיש רופאים אחרים. מיהו כבר הזכרנו דהבית שמואל באבן העזר סימן כ' ס"ק א' השיג על זה והעלה דאף כשאינו עושה כן דרך תאוה וחיבה ג"כ אסור להרמב"ם מן התורה. ולענין מעשה עי' בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קנ"ב אות ט"ז שכתב דבאמת רע בזמנינו מה שהולכים הנשים

א. שו"ע שם. ועי' בערוך השלחן שהבין בדעת המחבר שגם הוא מודה שמותר למשש הדופק או למדוד את הלחץ דם אם יש סכנה בדבר. ועי' בפתחי תשובה ס"ק י"ז שהביא מהמקור חיים ס"ק ס"א דמותר ע"י הפסק דבר כשיש סכנה, כגון להניח בגד על הדפק, ובזמן הזה שמשתמשים עם כפפות חד פעמיות וכדומה עי' בנין בית נאמן עמוד נ' הערה ס'.

עי' שו"ת אגרות משה אה"ע חלק א' סוף סימן ל"ג ד"ה ומה וז"ל, ומה שהקשה בתר"ה על הב"י סי' קצ"ה שאוסר לבעלה רופא למשש לה הדפק לשיטת הרמב"ם דאיכא לאו בנגיעה מטעם אביזרא דג"ע, מהא דכתב בפ"י המשנה שם שהאיסור לאו הוא בחבוק ומשמוש באבריה לכוונת הנאה, הנה גם בחבורו בפכ"א מאי"ב כתב הרמב"ם מפורש חיבוק ונשק דרך תאוה, וכבר הקשה מזה הש"ך על הב"י בסי' קנ"ז סק"י עיי"ש, ועיין בב"ש סי' כ' סק"א, ואינו מתורץ בדבריו שהרמב"ן סובר כן בדעת הרמב"ם דיקשה זה גם לרמב"ן, ואולי אין כוונת הרמב"ן בדעת הרמב"ם אלא לאיסור בעלמא, והוא כדאיתא ברמב"ם פכ"א שם ה"ו בחבוק לקרובותיו עיי"ש, ולענ"ד ל"ק כלום על הב"י, דהא משמע מפורש בדבריו שרופאים אחרים מותרים וכהמנהג פשוט שכתב הש"ך, ורק לבעלה אסור

ההליכה של אשה אצל רופא, ועי' בשו"ת מנחת יצחק חלק ז' סימן ע"ג. ומכאן תוכחה גלויה שלא תמהר אשה לילך אצל רופא, זולת מקום ההכרח ועל פי הוראת חכם מובהק לפני זה, כי יש בזה הרבה פרטים, עכ"ד. ועי' בספר דרכי טהרה עמוד נ"ו שכתב לבני ספרד דאם אין רופאים אחרים ויש סכנה, מותר לו לרפאותה אם אין בנגיעת אלו משום חיבה ותאוה, וגם שימנע כל מה שאפשר מלנגוע בה באופן ישיר, אלא על ידי הפסק בגד, וכ"כ הגר"ע יוסף בטהרת הבית שרק בכה"ג מותר. ועי' בשו"ת אגרות משה חלק ג' יור"ד סימן נ"ד ס"ק א'.

ובשיעורי שבט הלוי סוף סימן קצ"ה כתב, אע"פ שהש"ך והפלתי הקילו ללכת לרופא ישראל או נכרי בבדיקות, פשוט שלא התירו אלא לצורך, וודאי יש להדר וללכת לרופאה אם אפשר, ואף כשיש רופא בחנם ורופאה בשכר, ובלית ברירה אפשר ללכת לרופא, ובלבד שהוא לא מוחזק בפריצות, ולכן אשה שהולכת לרופא בתחילת ההריון וכדומה אין צורך ללכת כל כמה שבועות, אלא אם יש לה צורך גדול ליכנס אליו או אפשר ליכנס. ולענין איסור יחוד אין ללכת אלא בזמן שיש ביקורים לרבים דשכיחי רבים ובעבדיתיה טריד, וראוי ללכת עם אשה כשרה שתחכה לה שם, או אפילו בעלה עמה, אך אפשר שלא כדאי להביאו שם משום שיש פרוצות בחדר ההמתנה ותקנתו קלקלתו, וכן תשתדל שלא יסגור חדר הטיפול ועכ"פ שלא לסגור במפתח, ולא להאריך בשיחה עם הרופא ולא אחר

על כל מיחוש הכי קטן וקל אל רופא איש ישראל או נכרי לבדוק עצמן באותו מקום באופנים שונים, ובודאי אינו נכון לנהוג כן, ויש למנעם מזה, ודברי הש"ך נאמרו להתיר רק היכי שיש צורך בדבר כגון במצב של חולה וכיוצא בה, וכבר נשאל בשו"ת בנין ציון חלק א' סימן ע"ה והורה דשרי לפי שהרופא במלאכתו עושה, אך מאליו מובן כמה חליש טעם זה להקל. ולענין יחוד עם רופא צריכין להזהר, וכל פעם שהולכת לרופא יש להתלוות עם אשה אחרת וזה מועיל אפילו אם היא לא תיכנס עמה לחדר שבו הרופא בודק אותה, מ"מ מירתת הרופא שמא תיכנס, ואם אין לה מי שתבוא עמה יש לסמוך על האחיות הנמצאות שם, ובדיעבד אף אם נמצאת רק אחות אחת יש לסמוך, אבל כשהיא יחידה עם הרופא יש בזה איסור יחוד, ומשמע שתזהר אף שבעלה בעיר, משום דהרופא נחשב כלבו גס בה, עכ"ד. ועי' בשו"ת נתיבות אדם חלק ב' סימן נ"ב שהאריך מאוד בענין זה והסיק, דנחלקו כאן הרמב"ם והרמב"ן אם שאר קריבות בנדה ועריות נמי אסור מן התורה, דלשיטת הרמב"ם יש איסור מן התורה, ואילו להרמב"ן אינו אסור אלא מדרבנן, והבית יוסף הבין בדעת הרמב"ם שיש איסור מן התורה אפילו נגיעה שלא בדרך תאוה וחיבה, ולפי זה צידד הבית יוסף דיש איסור ללכת לרופא לבדוק אשה בכל ענין שהוא. ומיהו לדעת הש"ך איסורו רק מדרבנן, ולכן מסיק להתיר ללכת לרופא בדאיכא סכנה בדבר, אבל באין סכנה אסור. ומיהו מצאנו גדולי הפוסקים שהאריכו למעשה בדבר

הנהגות האשה בימי נדתה

תפילה והליכה לבית הכנסת כשהדם שותת ממנה

א. נוהגין שהנשים מתפללות ומברכות בתוך ביתם בכל עת אפילו כששותת הדם ממנה, אמנם יש מחמירים שלא ללכת לבית הכנסת להתפלל כשהדם שותת ממנה.

לבא אליו מפני בעליהן שלא יניחום לילך לרופא זה. אבל מה שמתייחדות עם הרופא אף כשאין לו משרתת ואף אחר הזמן וגם ע"י יחוד זמן מיוחד לה בעצמה נראה שאין להתיר ומוכרחת לקחת עמה אחד מבניה ואם אין לה יהיה מוכרח הבעל לילך עמה, אבל לא נאסרה על בעלה אף כשהלכה בעצמה דאין אוסרין על היחוד, עכ"ל.

ד. הרמ"א שם מציין לאו"ח סימן פ"ח דשם כתב דיש שכתבו שאין לאשה נדה בימי ראייתה ליכנס לבית הכנסת או להתפלל או להזכיר השם או ליגע בספר, וי"א שמותרת בכל, וכן עיקר, אבל המנהג במדינות אלו כסברא ראשונה. ובימי לבון נהגו היתר. ואפילו במקום שנהגו להחמיר, בימים נוראים וכה"ג, שרבים מתאספים לילך לבית הכנסת, מותרין לילך לבהכ"ג כשאר נשים, כי הוא להן עצבון גדול שהכל מתאספים והן יעמדו חוץ. ועי' חיי אדם כלל ג' סעיף ל"ח שכתב דיש מקומות נוהגות הנשים, שכל זמן שהן בימי נדות קודם ז' נקיים שלהן, אינן מתפללות ומברכות, וזה מנהג שאין לו יסוד. ואפילו במקומות שמחמירים, מכל מקום מיום ראשון דסליחות נכנסות לבית הכנסת

כך, רק במה שצריך ביותר, עכ"ד. ועי' בשו"ת אגרות משה חלק ד' אבן העזר סימן ס"ה אות א' וז"ל "בדבר אשה שצריכה ללכת לבית הרופא שצריך לבדוקה כשהיא ערומה וגם בבית הסתרים שא"א זה אלא עם הרופא לבד בחדר סגור, ואף כשיש איזה אדם בהמשרד בחדר אחר הא אין הדרך להכנס שמה, ומעשים בכל יום שאף נשים של ת"ח ויראי ה' מתייחדות עם הרופא במשרדו וגם היא עצמה בלא בעלה הולכת להרופא, הנה ההיתר שנתפשט הוא משום שהרופא אף אם הוא נכרי הרי הוא טרוד במלאכתו לסלק מעצמו תאותו, ואף כשכלה מלאכתו שהוצרך להתעסק בה אם הוא בזמן שקבע שיבואו אליו החולים הרי לא יוכל לשהות עמה עוד זמן מפני אלו שמחכים שם ואף אם עדיין לא באו שם חולים אחרים הרי חושש שיבואו עוד אחרים. וכשנשארה היא באחרונה שידוע שיותר לא יבואו שליכא טעמים אלו סומכות ע"ז שאיכא להרופא משרתת במרפאה (אפיס) שלו ואם תתאחר יותר זמן מכפי הרגיל ייראו שלא תחשוך את הרופא, והרופא אף שהוא נכרי ימנע מזה כדי שלא יצא עליו שם רע ויתמעטו החולות

הפתכלות בספר תורה

ב. אשה בעת נדתה שהולכת לבית הכנסת, אין לה להסתכל בספר התורה

מקדשיכם, וגם ואהי להם למקדש מעט, שם בדה כ"ט ע"א עיי"ש, נעשה כדוגמת בית המקדש שעזרת ישראל מקודשת מעזרת נשים, עיין בריש כלים וש"מ ודו"ק, עכ"ד.

ולענין כלה שהוחזקה להיות אסורה מחמת דם בתולים, אם היא מותרת להיכנס לבית הכנסת עי' בשו"ת דברי משה סימן נ"ד מה שהאריך להתיר בזה. ולענין הליכה לכותל המערבי, בספר שפע טהרה ס"ק כ"ו כתב דבימי ראייתה לא תלך להתפלל אצל הכותל המערבי [ודוקא בימי ראייתה, אבל בימי ליבונה מותרת], אכן בספר אגורה באהלך מיקל בזה, וכן מובא בספר נטעי גבריאל פרק מ"ב הערה י', וכתב שאין לדמות כ"כ לילך לכותל שהוא תחת כיפת הרקיע לציון של הרשב"י שהוא באוהל, רק תזהר שלא תלך בחדרים שהוא מכוסה, רק תחת כיפת הרקיע, וגם לא תיגע בכותל, וכן עי' בספר דרכי טהרה עמוד נ"ז ס"ק ד' שכתב שלא תגע בכותל המערבי בעת נדתה. עי' בפסקי משנה הלכות עמוד ס"ט שכתב דיש להחמיר שאשה בימי נדתה לא תלך לקברי צדיקים, ואף במירון בל"ג בעומר אין להתיר לה ליכנס בתוך המערה בין בימי נדתה בין בימי לבונה, ולענין הליכה לכותל המערבי כתב להחמיר, וכן נשים אף בזמן שאינן נדות מ"מ כל ששימשו לאחר הטבילה נעשו בעלי קרי וראוי להם להימנע מללכת לכותל המערבי.

ומתפללות. אבל במדינתנו נוהגין היתר לעולם, ומברכות ומתפללות. ומכל מקום לא יסתכלו בספר תורה בשעה שמגביהים אותו להראות לעם, וכן פסק במשנה ברורה ס"ק ז', וכן פסק בשבט הלוי. ודלא כהערוך השלחן ס"ק ד' שכתב דנדה צריכה שתהיה גופה ובגדיה נקיים ואז מברכת ומתפללת אף עם דם נידות שעליה דלגבי זה דמה כדם מכה ולא כמי רגלים. ובס"ק ח' כתב שם דמותר ללכת מיום ראשון דסליחות וימים נוראים לבית הכנסת אפילו כששותת הדם ממנה. ועי' בפתחא זוטא סעיף י"ז שכתב דאם האשה רגילה ללכת לבית הכנסת כל שבוע, כיון דאם היא לא תגיע יגרם לה בושא מזה מותר לה ללכת ולהתפלל שם אפילו בעת שתיתת הדם. עי' בשו"ת דברי יציב ליקוטים והשמטות סי' ט"ז אות ד', וכן מובא בספר שפע טהרה ס"ק כ"ז שכתב דנראה דאף שהמנהג אצלינו שנכנסות לבית הכנסת [עיין חיי אדם כלל ג' סעיף ל"ח ומשנ"ב סי' פ"ח סק"ז], מ"מ זה רק בעזרת נשים דאין קדושתה חמורה כבית הכנסת, וכמ"ש זקה"ק בדברי חיים ח"ב או"ח סי' י"ד דלעשות מבית הכנסת דאנשים בית הכנסת דנשים הוי הורדה מקדושה חמורה אחר דאין דומה לכבוד בהכ"נ דאנשים כידוע לכל מבין בחוש וכו' עיי"ש, וע"ע בשו"ת בית שלמה סי' כ"א וכ"ב. ומכיון דהוי כמקדש מעט וכדרשת חז"ל במגילה כ"ח ע"א והשימותי את

בשעת הגבהת התורה, וכל שכן שאין לה ליגע בספר תורה, ולכן נוהגין שהנשים אינן רוקדות עם ספר תורה בשמחת תורה, משום דיגרם בושה לאלו שלא אוחזות התורה משום שהן בנדתן.

לכנס לבית החיים ולבית הקברות

ג. נוהגים שאשה לא תכנס לבית הקברות בעת נדתה, אמנם כשיש אסיפה משפחתית או יארציט וכדומה שיגרם הרבה בושה אם היא לא תגיע אפשר להקל, אבל יש להרחיק עצמה מהקברים.

ה. ראה בהערה הקודמת.

במצבה, ואם אפשר לא תקרב בד"א של הקבר. ובפסקי משנה הלכות שם כתב דאין ללכת לבית הקברות אפילו ליארציט אף שיגרם בושה מהמשפחה, אבל המיקל בזה יש לו על מי לסמוך. וכן החמיר הגר"מ הלבארשטאם זצ"ל מובא בספר פתחי מגדים. ועי' בספר בנין בית נאמן עמוד נ"ב הערה ס"ה שהביא מנהג זה שנשים בימי טומאתן נוהגים שלא הולכים לבית הקברות, והוסיף דמנהג זה כולל גם כן קברי צדיקים, ולא נודע לנו טעם להקל בזה, וצ"ע איך ללמד זכות על בנות הסמינרים שהקילו בזה בטויליהן. ועוד הביא שם דכאשר יש לוייה ר"ל של קרובי משפחה וכדומה אין לה להתקרב למטה ולא להכנס לבית הקברות ואם יש צורך גדול, כגון להקמת מצבה יארציט או אפילו לוייה והיא תתבייש בהעדרותה, יש מקילים בשעת הדחק, עי' בבית ברוך על החיי אדם. ומ"מ בספר מראה כהן עמוד פ"ז ובשיעורי שבט הלוי הביאו דלא תתקרב לקברים.

ו. עי' בפתחי תשובה ס"ק י"ט שכתב בשם ספר חמו"ד כ"י, נהגו הנשים שלא לילך לבית החיים להתפלל בימי נדתה ונכון הוא ע"כ. וכן דעת החיי אדם משנה ברורה סימן פ"ח ס"ק ז' ועוד כמה פוסקים, אכן בספר פותח שער פרק ט"ו סעיף מ"ט כתב, שמעתי שמנהג ירושלים שאין הולכות שם רק כל זמן שרואה דם ממש, אבל בימי ליבונה הולכות שם להתפלל. וכן פסקו כמה אחרונים. ועי' בספר טהרת הבית סימן י"ב סעיף מ"ד ז"ל, יש נשים שנוהגות להחמיר בימי ראייתן שאינן הולכות לבית הקברות, אולם במקום שנהגו שהנשים בימי ראייתן אינן נמנעות מללכת לבית הכנסת, רשאיות גם כן ללכת לבית הקברות. ועי' בשו"ת באר משה חלק ח' סימן ס"ז שכתב דלעת צורך גדול יש להקל לאשה נדה וכ"ש בעת ליבונה שתלך לבית הקברות אבל לא תיגע

הרחקות בתשעה באב ויום כיפור

ד. לגבי הרחקות בת"ב ויום כיפור יש חילוק ביניהם: בת"ב יש איסור נגיעה בלילה, אבל ביום יש להקל, ולגבי שאר ההרחקות יש חילוקי דעות, יש מחמירים ויש מקילין, וביום כיפור אסורים בין בנגיעה בין בשאר הרחקות כל היום והלילה.

ולכן כל שכן שאין סיבה להחמיר לגבי הרחקות, אך רוב הפוסקים סוברים כהמגן אברהם, עי' במשנה ברורה ס"ק א' ושער הציון שם. ולענין להיות קוואר ברית מילה ביום כיפור עי' לעיל בסעיף דמיירי בעניני קוואטר מה שהבאנו בשם הגרשו"א זצ"ל. ועי' בספר סוגה בשושנים פרק ל"ח אריכות בכל דיני הרחקות נדה ביום כיפור.

ולענין אם הבעל או אשתו באבילות ר"ל עי' ביור"ד סימן שפ"ג סעיף א' והנו"כ שם, וגם עי' בספר סוגה בשושנים פרק מ"א פרטי דינים ובאיזה הרחקות נוהגים בימי אבילות ר"ל.

ז. עי' בסימן תקנ"ד במשנה ברורה ס"ק ל"ז שכתב דיש להקל בת"ב בנגיעה והרחקות ביום, אבל בכף החיים ובשבט הלוי כתבו להחמיר בהרחקות ודלא כדעת הגרי"ש אלישיב שליט"א מובא בספר קרא עלי מועד הערת הגר"ח קניבסקי שליט"א, ועי' בספר סוגה בשושנים פרק ל"ט אריכות בכל דיני הרחקות בתשעה באב.

ולענין דיני הרחקות ביום כיפור, קיימא לן להחמיר בין ביום בין בלילה אפילו בהרחקות, כ"כ במגן אברהם סימן תרט"ו ס"ק א' בשם המהרי"ל, ואילו להט"ז שם סובר דביום נגיעה בה מותר,

קובץ תשובות על הלכות הרחקות נדה

תשובות הגר"ח קניבסקי שליט"א

לְהַרִים עַגְלָה בַיַּחַד

א) שאלה: האם מותר לאיש ואשתו נדה להרים עגלת תינוק ביחד?

תשובה: יש לזוהר

לְקַרֵּא בַיַּחַד מִתּוֹךְ סֵפֶר אֶחָד

ב) שאלה: האם מותר לבעל ואשתו נדה לקרא ביחד מתוך ספר אחד?

תשובה: לא מצינו איסור

לְעַלּוֹת עַל אוֹטוֹבוּס צְפוּף

ג) שאלה: האם מותר להעלות על אוטובוס צפוף עם אשתו נדה שיש לחוש

שמה יגע באשתו בלי להתכוין?

תשובה: המחמיר תבוא עליו ברכה (אם אין מוכרחים)

גֹּבַהּ הַהִיכָר בְּשַׁעַת אֲכִילָה

ד) שאלה: האם ההיכר בין איש ואשתו נדה בשעת אכילה בשלחן אחד, צריך

להיות גבוה קצת (כמו גבוה טפח) או אפילו כל שהוא מהני?

תשובה: שיכירו

אם שניהם צריך לדעת מהו ההיכר

ה) שאלה: האם האשה צריך לדעת מהו ההיכר בשעת אכילה או רק האיש

צריך לדעת?

תשובה: שניהם

שתה מכוס ע"י קש

ו) שאלה: אשתו נדה ששתה מכוס ע"י קש, (אחר שהיא גומרת) האם מותר לבעל לשתות מה שנשאר בכוס בקש אחר?

תשובה: יש לזוהר

להחזיק שניהם ידיים של הילד

ז) שאלה: האם מותר לבעל ואשתו לטייל עם הילד שלהם ולהחזיק את ידיו שניהם ביחד?

תשובה: המחמיר תבוא עליו ברכה (אם אין מוכרחים)

קוואטער ביום כיפור

ח) שאלה: איש ואשתו שהתכבדו ביום כיפור להיות קוואטער בברית מילה האם מותר?

תשובה: לא תקבל

שליחות כוס של יין

ט) שאלה: בעל ואשתו שאוכל אצל אחרים, ובשעת קידוש נותן להבעל שני כוסות של היין מקידוש של בעל הבית, האם מותר ליתן לפני אשתו בשינוי או נכלל באיסור של שליחות כוס של יין ואסור?

תשובה: לכאור' מותר

להשתמש עם ספר להיכר

י) שאלה: האם מותר להשתמש עם ספר קדוש להיכר בין איש לאשתו נדה, ובין אוכלי בשר וחלב באותו שלחן?

תשובה: אין ראוי

לדחוף ילד על נדנדה

יא) שאלה: האם מותר בעל ואשתו נדה לדחוף ילד על נדנדה, אחד אחרי השני או שמא זה אסור משום דהוי כזריקה זה לזה?

תשובה: המחמיר תבוא עליו ברכה (אם אין מוכרחים)

לישב ליד שלחן המתנדנד עם אשתו נדה
(יב) שאלה: האם מותר לישב ליד שלחן המתנדנד עם אשתו נדה, באופן שאם
שניהם ישימו ידיהם על השלחן, אחד יתנדנד על ידי השני (באופן שאינו
נתכוון לזה)?
תשובה: לא נהוג לחוש

להניח לפני בעלה כוס של מים
(יג) שאלה: האם אשה נדה מותר להניח לפני בעלה כוס של מים?
תשובה: לא

אשתו נדה להכין מים לנמילת ידיים
(יד) שאלה: אשתו נדה האם היא מותרת להכין מים לצורך נטילת ידיים?
תשובה: שלא בפניו

פרוסה של לחם להשתמש להיכר
(טו) שאלה: האם פרוסה של לחם נחשב כהיכר גבוה מספיק בין איש לאשתו
נדה?
תשובה: המחמיר תבוא עליו ברכה (אם אין מוכרחים)

לשכב על מטת אשתו בבית חוללים
(טז) שאלה: האם מותר לשכב על מטת אשתו נדה בבית חוללים או שמא לא
חשוב כמטה מיוחדת לה?
תשובה: המחמיר תבוא עליו ברכה (אם אין מוכרחים)

להרים אשתו נדה
(יז) שאלה: אשתו נדה נפלה על הקרח האם מותר לעזור לה לקום אם אין אף
אחד שם?
תשובה: יתכן (אם אין אחר)

היכר כשרק שותים
(יח) שאלה: האם צריכים להניח היכר על שלחן שרק שותים עליו?
תשובה: אולי

אכילת ארעי בלי היכר

יט) שאלה: האם מותר לעמוד ולאכול אכילת ארעי בלי היכר עם אשתו נדה?

תשובה: אין ראוי

אכילה עם אחרים אם צריך היכר

כ) שאלה: בעל ואשתו נדה שיושבים עם אחרים האם צריכים עדיין להניח

היכר על השלחן?

תשובה: אם מפסיק אדם ביניהם אין צריך

הגאון רבי חיים ישראל פסח פיינהנדלר שליט"א

רב ומו"ץ בית מדרש אבני ישפה

מחבר שו"ת אבני ישפה

**ענף א: לשבת על יד שולחן מתנדנד כאשר הבעל ואשתו נדה
מניחים ידיהם על השולחן**

שאלת אם יש איסור לבעל ואשתו נדה לשבת על יד שולחן מתנדנד
כאשר שניהם מניחים ידיהם על השולחן.

מקור השאלה שלך היא ודאי מדברי הרמ"א יו"ד סי' קצ"ה סע' ו'
שהביא שאסור לבעל ואשתו נדה לשבת יחד על ספסל המתנדנד, וחשבת
כמו שאסור ספסל, אם כן ה"ה גם כן שולחן.

אבל לא נראה לי לדמות הענינים. ראשונה הלכה זו היא חידוש שהרי
מניין לנו שעצם הרגשת הנדנד של הספסל נחשב קירוב הדעת. ועוד אין
לנו בו אלא חידושו, והיינו בספסל, ולא בשולחן.

וטעם החילוק בין ספסל לשולחן הוא שבספסל מנידים את כל הגוף,
שהרי כל הגוף יושב על הספסל, אבל כאן רק הידים מונחים על השולחן
ולא כל הגוף. ועוד שהידיים פעמים על השולחן ופעמים אינם על השולחן,
ולכן אין כאן שום קביעות של קרבה, אלא דבר שמזדמן בעלמא.

לכן אין שום איסור לבעל ואשתו נידה להניח ידיהם על השולחן
שמתנדנד באותו הזמן.

**ענף ב: אשה נדה שתתה מפחית על ידי קש, אם מותר לבעל
לשתות מן הפחית בקש אחר**

באופן שהאשה שתתה מפחית על ידי קש, שאלת אם מותר לבעל
לשתות מן הפחית בקש אחר.

אסור לבעל לשתות שארית האוכל של אשתו כמבואר בשו"ע שם סע'
ד'. וההיתר שמביא הרמ"א הוא באופן שמעבירים את האוכל לכלי אחר,
ואז הוא כמו מאכל אחר ולא אותו המאכל שהאשה אכלה ממנו. אבל כאן
בשאלה של שתיה על ידי קש, הכלי נשאר אותו הכלי שהאשה שתתה

ממנו, ולכן אסור לבעל לשתות, אף שהוא מחליף את הקש, כיון שמסתכלים על הכלי שהאוכל בפנים, ואין הקש אלא כמו מזלג שונה, ואין זה די להתיר לבעל לשתות.

ענף ג: אשה נדה למזוג לבעלה כוס מים

חקרת אם האשה נדה יכולה למזוג לבעלה כוס מים.

עיקר דין מזיגה הוא ביין, אבל למעשה אנחנו נוהגים כמו שכתב הש"ך שם ס"ק י"ג שאין האשה מגישה לבעל כל אוכל וכל שתיה, וכמו שכתב הש"ך שם בסוף דבריו "דמחמיר ג"כ בשאר משקין". והיה מקום לחלק שמים אינו כלול בשאר משקין שהרי הוא לא חשוב כלל, ומותר לשתות מים לפני הבדלה, וממילא אין בזה קירוב הדעת. אבל בזמננו קשה לומר סברא זו משום מים היום מוכרים אותו בבקבוקים, וממילא נחשב כדבר חשוב.

ולכן היא לא יכולה להביא לו כוס מים שהוא בכלל האיסור של שתיה. וכמובן היא יכולה לעשות שנוי וכמו שצריכים לעשות כאשר היא מוזגת יין עבורו.

ענף ד: בעל קיבל מן בעל הבית שתי כוסות יין שאחת לו ואחת

לאשתו, אם מותר לבעל למסור לאשתו כוס אחת

עוד חקרת באופן שהבעל ואשתו הם אורחים אצל בעל הבית, בעל קיבל מן בעל הבית שתי כוסות יין שאחת לו ואחת לאשתו, אם מותר לבעל למסור לאשתו כוס אחת.

בשאלה זו לא זכיתי להבין למה חשבת שיהיה איסור, שהרי כל האיסור הוא שהבעל שולח כוס לאשתו ואפילו דרך שליח וכמו שכתב השו"ע שם סע' י"ג, שכיון שהוא שולח לה כוס נחשב הדבר הקירוב. אבל בשאלה שלך הבעל לא שלח הכוס אלא בעל הבית שלח אותו, והבעל הוא השליח של הבעל הבית, ואם כן אין כאן שום קירוב מצד הבעל שהרי אינו שולח לאשתו דבר, רק בעל הבית שולח.

לכן אין פה חשש איסור שהבעל ימסור הכוס לאשתו מבעל הבית, רק יעשה בשנוי כמו כל אוכל שהבעל מגיש לאשתו.

ענף ה: אם מועיל אנשים אחרים להיכר לסעוד עם אשתו כאשר האחרים הם בשולחן אחר

שאלת אם מועיל אנשים אחרים להיכר לסעוד עם אשתו כאשר האחרים הם בשולחן אחר.

שיטה זו שמועיל שלא צריכים היכר כאשר אחרים יושבים על יד השולחן מובאת בברכי יוסף יו"ד סי' קצ"ה על סע' ג' שכתב וז"ל: ובשולחן גדול עם כל בני הבית יש אומרים דבכל גווני שרי וכן נהגו, עכ"ל. ושוב כתב דעות שחולקות על שיטה זו.

אבל כיון שגם מי שמתיר רק הזכיר שאחרים יושבים על יד השולחן, מוכח שאחרים מועילים רק אם הם יושבים על אותו השולחן שהוא ואשתו יושבים עליו, אבל בלי זה אינו מועיל דבר. וכל שכן שאינו מועיל במסעדה שהרי כתבו הפוסקים שאין זימון במסעדה משולחן לשולחן, והיינו משום שהם לא באו יחד, ואין להם שייכות לסעודה אף שהם מכירים זה את זה. לכן הם נחשבים שומרים לענין לאכול עם אשתו נדה.

ענף ו: אם צריך היכר על השולחן כאשר סועד עם אשתו נדה ויש אחרים שסועדים על השולחן

בעיקר השאלה אם לסמוך על שיטה זו שלא צריך היכר אם יש סועדים אחרים על השולחן, המעיין בברכי יוסף שהבאנו לעיל יראה שמסקנתו היא לא לסמוך על שיטה זו, וכן נראה לדינא שצריך היכר גם אם יש סועדים אחרים. ורק אם הסועדים האחרים יושבים בינו ובין אשתו אינו צריך היכר.

ענף ז: לשכב על מיטת אשתו נדה ששוכבת בבית החולים

אם האשה שוכבת בבית חולים, רצית לדעת אם יש איסור לשכב על המיטה שלה כאשר היא נדה. בשו"ע יו"ד סי' קצ"ה סע' ה' כתב לא ישב במטה המיוחדת לה אפילו שלא בפניה עכ"ל. והב"ח סובר שכל האיסור הוא רק בשכיבה, ומובא בש"ך שם ס"ק י', אבל הט"ז ס"ק ו' מחמיר גם בישיבה ע"ש. וכיון שהאשה שוכבת בבית החולים ובית החולים ייחדו לה מיטה זו אפילו ללילה אחד, שוב חל איסור לבעל לשבת על המטה.

ענף ח: לישון עם אשתו נדה בקומתיים אחד במטה למעלה ואחד במטה למטה

נראה לי שאסור לישון עם אשתו נדה בקומתיים אחד במטה למעלה ואחד במטה למטה שהרי זה דומה לשיבה על ספסל אחד שמתנדנד שאסר הרמ"א בסי' קצ"ה סע' ה'.

ענף ט: לנסוע עם אשתו נדה באוטובוס צפוף

בדבר השאלה לנסוע עם אשתו נדה באוטובוס צפוף. זו שאלה של מציאות ואם יודע שיצטרך לנגוע בה לא יסע עמה.

ענף י: אם מועיל שנוי מקום כמו היכר בין הבעל לאשתו בענין נדה בסעודה

לא נראה לי שמועיל שנוי מקום להיכר לאכול עם אשתו נדה, כי הפוסקים המפורסמים לא העתיקו עצה זו. ונראה הטעם שלפעמים יותר נוח לאדם לשבת במקום אחר בשולחן.

ענף יא: אם פרוסה של לחם נחשב היכר בינו לאשתו נדה בסעודה

פרוסה של לחם אינו היכר בינו ובין אשתו כי אינו גבוה וגם דבר מצוי על השולחן.

ענף יב: להאכיל תינוק בקבוק כאשר הוא בידי אשתו נדה

אסור להאכיל תינוק בקבוק כאשר הוא בידי אשתו נדה, שהרי זה כאילו שנוגע באשתו כיון שהתינוק הוא בידיה שלה.

ענף יג: מסירת תינוק מן הידים שלו לידיה שלה

מסירת תינוק מן הידים שלו לידיה שלה רק מותר אם התינוק הולך מעצמו ומושיט ידיו שיקבלו אותו, כמו שכתב הפתחי תשובה סי' קצ"ה ס"ק ג'.

אהל רבי חיים ישראל פסח פיינהנדלר יעקב קיא

ענף יד: אשתו נדה ואחותו שרים זמירות

כבר דנתי בשאלה זו בשו"ת אבני ישפה, והבאתי שהנכון שתשיר יותר בשקט.

ענף טו: לצלצל לביפער או טלפון של הבעל כשהיא נדה

אין חשש צלצול לביפער או טלפון של הבעל כשהיא נדה, אבל אם מכוונים לקלות ראש אסור.

ענף טז: לטייל בעל עם אשתו נדה ושניהם מחזיקים יד אחת של הילד

מותר לטייל בעל עם אשתו נדה ושניהם מחזיקים יד אחת של הילד, כיון שהילד הוא הולך מעצמו והם רק מלווים אותו, ודומה לפתחי תשובה סי' קצ"ה ס"ק ד'.

ענף יז: משחק שחמט עם אשתו נדה

מותר לשחק שחמט עם אשתו נדה ובלבד שלא יגיע לידי קלות ראש.

ענף יח: להריח בושם אשתו נדה על השולחן

אסור להריח בושם אשתו נדה כיון שזה מיוחד עבורה אף שהוא מונח על השולחן כמו שמשמע במ"ב סי' רי"ז ס"ק י"ז.

ענף יט: לקרוא ספר ביחד או ללכת תחת מטריה אחת כאשר היא נדה

אין איסור לקרוא ספר ביחד או ללכת תחת מטריה אחת כאשר היא נדה, ובלבד שיזהרו שלא יגעו זה בזה ולא יהיה קלות ראש.

ענף כ: אכילת ארעי בעמידה עם אשתו נדה

אם האכילה היא בעמידה אין לה שם אכילה ומותר עם אשתו נדה ולא צריך היכר.

ענף כא: יושב לשתות עם אשתו נדה

לשתות עם אשתו נדה, כיון שהוא בישיבה יש כאן חיבה ואסור, וכן מקובל להפגש על כוס קפה כסימן חיבה.

ענף כב: אם הבעל ואשתו שניהם צריכים לדעת מה הוא ההיכר

גם הבעל וגם אשתו צריכים לדעת מה ההיכר שהרי אם אחד אינו יודע הוא חושב שהוא עובר על איסור ואף שאינו עובר אסור לחשוב שעוברים. אמנם אם מגלים לו שיש היכר ולא אומרים מה ההיכר אז זה מותר.

ענף כג: אשה שהולכת בבית במימי טהרה בלי כסוי ראש ובלי

גרביים, אם נחשבים מקומות גלויים בימי נדה

אשה שהולכת בבית במימי טהרה בלי כסוי ראש וכלי גרביים, אם נחשבים מקומות גלויים בימי נדה. אין הדבר תלוי בכל אשה אלא במה שנחשב ערוה, ומקומות אלה הם ערוה.

ענף כד: לטייל עם אשתו נדה בספינה קטנה עם משוטים

אסור לטייל עם אשתו נדה בספינה קטנה עם משוטים וכמו שאסור לשבת יחד עם ספסל שמתנדנד שהבאנו לעיל.

ענף כה: אשתו נפלה על הקרח בימי נדה אם יכול להרים אותה,

ומה הדין באשה זרה

אסור להרים אשתו שנפלה על הקרח אלא אם כן אין אחר שיכול להרים אותה כדברי הרמ"א סי' קצ"ה סע' י"ז. אבל אשה זרה מותר להרים אותה ואם אינו מרים נחשב חסיד שוטה כדברי הגמ' סוטה כ"א ב'.

ענף כו: לשחות עם אשתו הטהורה

אין איסור לשחות במים עם אשתו הטהורה אם אין אדם רואה אותם.

ענף כז: לשחות בחדר לידה עם אשתו היוולדת

מותר לשחות עם אשתו בחדר לידה בזמן הלידה, ובלבד שיזהר שלא יסתכל על הלידה.

ענף כח: לדחוף ילד על נדנדה אחד אחר השני עם אשתו נדה

בדבר הבעל ואשתו דוחפים ילד על הנדנדה אחד אחר השני, נראה לי שהדבר מותר כיון שאינם נוגעים בילד באותו הזמן לא נחשב הושטה או זריקה אחד לשני אלא שתי פעולות שונות שמותר.

ענף כט: לנסוע על רכב עם אשתו נדה

תשובה: אם הוא דומה לרכבת אין איסור שהרי מותר לנסוע עם אשתו נדה ברכבת, רק לא ישב על ידה שהרי בקלות יגע בה בגלל מהירות הרכב.

ענף ל: להחזיק דלת באותו עת עם אשתו נדה

תשובה: אסור שאחד או חזו הידית והשני דוחף הדלת כיון שנמצא ששניהם תופסים בדלת באותו הזמן והוי כמו הושטה מידו לידה.

ענף מא: אם בעל ואשתו נדה יכולים להתכבד עם קוואר ביום

כיפור

בעל ואשתו נדה יכולים להתכבד עם קוואר, אלא שלא מוסרים מיד ליד ושמים התינוק על שולחן או דרך אדם אחר. וכן יכולים לעשות את זה ביום הכפורים.

ענף מב: אשה נדה להגיש לבעלה בקבוק שתיה שיכול לשתות

ממנה או לשפוך לכוס

חקרת מה ההלכה אם מותר לאשה נדה להגיש לבעלה בקבוק שתיה שיכול לשתות ממנה או לשפוך לכוס. ונראה שתלוי איך דרך הבעל לשתות, והיינו אם רגיל לשתות ישר מן הבקבוק הוי כמו מזיגת הכוס ואסור להגיש לו בקבוק שתיה. אבל אם דרכו לשפוך מן הבקבוק לכוס, הרי הוא עושה בעצמו מזיגת הכוס, ומותר לאשתו להגיש לו הבקבוק שתיה.

**ענף לג: מה נחשב שהאשה הלכה ומותר לגמור המאכל והשתיה
שלה**

גם שאלת מה נחשב שהאשה הלכה שהזכיר הרמ"א יו"ד סי' קצ"ה סע' ד' ומותר לגמור המאכל והשתיה שלה.

נראה לי רק אם האשה עזבה את החדר מותר לגמור השיירים שלה, אבל אינו די במה שהיא גמרה לאכול ועוסקת בדברים אחרים. גם צריך עזיבה גמורה ולא שיצאה לשירותים או להביא איזה חפץ. אבל אם מסתובבת בבית היא עלולה לחזור למטבח ואינה נחשבת עזיבה.

**ענף לד: כתיבת פתק להיכר בין אוכל בשר ואוכל חלב ובין בעל
לאשתו נדה**

בדבר השאלה אם כתיבת פתק להיכר בין אוכל בשר ואוכל חלב ובין בעל לאשתו, לא גרע פתק מכל היכר אחר שמשתמשים. רק צריך להיות שההיכר של הפתק יהיה גבוה קצת וכמו שכתב הט"ז בהלכות בשר וחלב יו"ד סי' פ"ח ס"ק ד' לענין היכר, כי אם הוא נמוך לא ישימו לב אליו. העצה היא שיעמידו הפתק בין שתי כוסות שאז הוא יהיה גבוה קצת.

ענף לה: להפייע אשתו נדה שיושבת על כסא גלגלים

אסור להסיע אשתו נדה שיושבת על כסא גלגלים שהרי כיון ששניהם תופסים אותו חפץ נחשב כמו שמושיט לה ואסור שמא יגע בה.

ענף לו: להחזיק יד אשתו בזמן לידה

אין להחזיק יד אשתו בזמן לידה משום איסור נדה. וגם אם לובשים כפפות אין להתיר שהרי עדיין מרגיש חומה ואין היתר של כפפות. בפרט בלידה אסור לעזור לה שהרי הוא בריא ויש מי שישמש אותה ויעזור לה.

ענף לז: להפתכל על אשתו דרך בגד שקוף

כיון שאסור להסתכל על המקומות המכוסים של אשתו נדה, ודאי שאסור גם דרך בגד שקוף שהרי גם בזה הוא יכול לבוא לידי עבירה שהרי הערוה נראית דרך הבגד השקוף. רק לענין צואה מועיל כסוי אבל בערוה, בראייה תלייה רחמנא.

ענף לח: משחק פינג פונג עם אשתו נדה

אין לשחק פינג פונג עם אשתו נדה משום שיכול להביא לידי שחוק וקלות ראש שהרי הוא ממש משחק שאחד נהנה מן השני דרך המשחק בצורה פעילה.

ענף לט: אם בנות רווקות מותרות לבקר בבית הקברות

בדבר השאלה איך נהגו בנות סימנרים לבקר קברי צדיקים בבית הקברות, והרי המ"ב סי' פ"ח ס"ק ז' בשם החיי אדם שלא יכנסו לבית הקברות עד שיטבלו. התשובה היא שכוונת החיי אדם רק בנשים נשואות, שהרי רק הן טובלות, אבל בחורות שאינן טובלות אינן מקפידות בזה. אבל נראה לי נכון שלא ילכו בעת המחזור.

ענף מ: אם האשה נידה יכולה למלא בקבוק גומי לבעלה שכואב

לו הבטן

אף שאין לאשה נדה למלא מים לרחיצת בעלה, אבל בקבוק גומי הוא עשוי לרפואה, ואין פה שום ענין של חיבה אלא רפואה בלבד ולכן הוא מותר.

ענף מא: לשכב על מיטת אשתו נדה אם היא בעיר אבל אינה

ישנה בבית

בענין אם מותר לשכב על מיטת אשתו נדה אם היא בעיר ואינה חוזרת לבית.

כתב הפתחי תשובה יו"ד סי' קצ"ה ס"ק ט' שמותר לשכב על המטה שלה אם אינה בעיר. ומשמע שלא מועיל מה שבטוח שאינה חוזרת אלא צריך להיות דוקא שאינה בעיר. ונראה הטעם שכיון שהיא בעיר יש לו הרהור אחריה, אבל אינה בעיר הוא מתייאש ממנה ולא חושב עליה כלל.

ענף מב: להחזיק חוט הטלפון כאשר אשתו מדברת בטלפון

נראה לי שאסור להחזיק חוט הטלפון כאשר אשתו מדברת בטלפון משום שנמצא ששניהם מחזיקים באותו הדבר, וזה נחשב כמו מושיט לה שאסור באשתו נדה.

ענף מג: להסתכל על צילום רנטגן של אשתו נדה

בענין להסתכל על צילום רנטגן של אשתו נדה, ודאי שהדבר מותר שהרי הצילום מראה רק חלקים פנימיים של הגוף בצורה שאין בה כלל קירוב הדעת לאשתו.

ענף מד: לצאת לחופש כאשר אשתו אינה טהורה

בדבר השאלה אם לצאת לחופש כאשר אשתו אינה טהורה. לא ראיתי שמוזכר בזה לאיסור ורק כתוב שלא יטייל בגנות ופרדסים שהוא כנראה ענין מיוחד לחיבה. אבל נופש נעשה לשם בריאות שאדם יחזור לכוחות שלו, ולכן מותר עם אשתו אף שאינה טהורה.

ענף מה: לסבב כפרות לאשתו נדה

מותר לבעל לסובב כפרות מעל גבי ראש אשתו נדה משום שאינו נוגע בה כלל כי כל הענין של כפרות הוא לסובב באויר בלי נגיעה. וגם אין חשש שמא ישכח שהרי לעולם אין האשה רוצה שהתרנגולת תגע בה, והיא נזהרת להתרחק מן התרנגולת.

ענף מו: קול אשתו נדה כששר ניגוני תפילה

דרך האשה ללמד לילדים להתפלל ולברך ברכת המזון, וכדי שהלמוד יצליח עושים לזה מנגינה שהיא עוזרת לזכור. כעת השאלה אם מותר לבעל לשמוע המנגינה הזאת בזמן שאשתו נדה. נראה לי שאסור לבעל לשמוע שהרי יש כאן קול באשה ערוה כיון שיש כאן מנגינה ברורה שהיא שרה עבור הילדים. ולא גרע שירה זו מכל שירה שאסור לבעל לשמוע קול שיר של אשתו.

ענף מז: הכנת שתיה שחפר בו סוכר

בשולחן ערוך יורה דעה סימן קצה סעיף י כתב וז"ל: כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה, עושה לו, חוץ יג ממזיגת הכוס, שאסורה למזוג הכוס בפניו עכ"ל. ולפי זה אין האשה יכולה להכין לו כוס תה או קפה לפניו, שהרי בהכנת המשקה יש חיבה כיון שהיא מכינה המשקה לפי הטעם שהוא אוהב. ואף שהוא יכניס סוכר לתוך המשקה, אבל כיון שהיא הכינה החלק שלה במשקה יש כאן איסור משום חיבה של אשתו נדה.

ענף מח: להחזיק חימום על אשתו נדה

בדבר השאלה שהבעל רוצה להחזיק באויר מעל ראשו של אשתו נדה תנור חמום או מאורר, נראה לי שאסור לעשות כן. וטעם הדבר שכיון שצריך שהחמום או הקרור יהיה לה נוח, הרי היא עלולה לדחוף ידו של בעלה לקרב אותו או לרחק אותו. וכיון שזה דבר מצוי זה דומה להושטה שאסור כיון שמצוי שנוגעים.

ענף מט: יושבים רחוק זה מזה אם צריך היכר

מה שרצית לטעון שאם יושבים רחוק זה מזה בשולחן שוב לא צריך היכר, נראה לי שזה אינו. ורק מועיל לשבת בריחוק מקום אם הוא שנוי ממה שהם רגילים לשבת, והיינו שרגילים לשבת זה על יד זה וכעת אחד מתרחק מן השני, אז שפיר נחשב היכר כיון שיש שנוי מקום. ונראה לי שהשנוי מקום לא צריך להיות רחוק, אלא כל שיש שנוי מן הרגיל שפיר נחשב היכר. וכן מוכח מדברי הרמ"א יו"ד סי' קצ"ה סע' ג' שאמר שמספיק מה שרגילים לאכול מקערה אחת וכעת כל אחד אוכל מן הקערה שלו, מוכח שכל שנוי מועיל כהיכר.

ענף נ: הסרת מכסה העליון של המטה

המכסה העליון של המטה הוא ענין של קשוט שחדרי השינה יהיו נראים מסודרים אבל אין למכסה העליון שם של הצעת המטה שהרי אין משתמשים בו לשכיבה כלל. ולכן מותר לאשה להסיר המכסה העליון לפני בעלה אף שהיא נדה ואין זה נחשב הצעת המטה.

ענף נא: להניח תפילין על בעלה כשלא יכול להניח בעצמו

אסור לאשתו נדה להניח תפילין על בעלה אף שידיו כואבות ואינו יכול להניח תפילין בעצמו, אלא יש למצוא איש אחר שיעזור לו בהנחת תפילין. אבל אם הם לבדם ואין איש אחר בנמצא נראה לי שמותר לאשה להניח לו תפילין. וכן מוכח מדברי שולחן ערוך יורה דעה סימן קצה סעיף טו שכתב וז"ל: אם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו זולתה, מותרת לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל להזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו עכ"ל. מוכח שעיקר האיסור הוא דברים של חיבה אבל דבר שאין בו חיבה מותר לה אם אין אחר שיכול לעשות במקומה.

ענף נב: להזיז מיפת אשתו השמלית

המיטה של בית החולים היא חשמלית וניתן להעלות אותה או לשנות מצבה על ידי כפתורים שהם בצד המיטה. נראה לי שמותר לבעל להשתמש בכפתורים אלה לשנות מצב המיטה כיון שאינו נוגע במטה עצמה וגם אין כאן שום חיבה.

ענף נג: לאכול מצלחת שיש בו פיצוחים עם אחרים

מבואר בפתחי תשובה יו"ד סי' קצ"ה ס"ק ה' להחמיר בזה כיון שאי אפשר להזהר שתמיד אדם אחר יפסיק ביניהם.

ענף נד: להחמיר יותר בדיני הרחקות בשנה ראשונה

אין צורך להחמיר יותר או להקל יותר בשנה הראשונה אלא יעשה כמו שכתב השו"ע והפוסקים, כי הם לא הזכירו שום ענין בשנה ראשונה.

ענף נה: אם אשה נדה יכולה לפתוח ברז המקלחת עבור בעלה

שאלת אם מותר לאשה נדה לפתוח הברז של המקלחת עבור בעלה. בשאלה אם מותר לאשה נדה להכין מים עבור בעלה, נחלקו הפוסקים. הש"ך סי' קצ"ה ס"ק ט"ז כתב בשם רבינו יונה לאיסור, אבל הט"ז שם ס"ק ח' כתב להיתר. בשו"ע שם סע' ב' רק מוזכר שאסור לה ליצוק לו מים, והיינו בשעת רחיצה.

בדרכי תשובה שם ס"ק מ"ו בשם התפארת צבי ס"ק ט' והמקור חיים ס"ק נ' הכריע כדעת הט"ז שכל האיסור הוא רק בשעת הרחיצה עצמה אבל לא בהכנת המים לרחיצה. ובמקלחת יש סניף נוסף שהרי המים הראשונים כבר ברחו, וכל הזמן באים מים חדשים, ולכן ודאי שזה מותר.

ענף נו: אם הבעל יכול להתרחץ במי אמבטיה שאשתו נדה**התרחצה בהם**

אסור לבעל להתרחץ במים שאשתו התרחצה בהם, כי דומה לאכילת השיריים שלה שאסור לבעל לאכול וכדברי הרמ"א שם סע' ג'. וכל שכן כאן שהיא רחצה בהם גופה, ויש כאן הרהור טפי.

הגאון רבי נח אייזיק אהלבוים שליט"א

בעל מחבר ספרים שו"ת מנחת חן ועוד

לשים מוצץ בתוך פיו תינוק

א) האם מותר לשים מוצץ בתוך פיו של תינוק היושב על ברכי אשתו?
תשובה: מותר לתת מוצץ בפיו של תינוק כדי להרגיעו.

לתת תרופה לתינוק כשאשתו מחזיקה

ב) האם מותר לתת תרופה כשאשתו נדה אוחזת התינוק?
תשובה: כשאחד אוחז התינוק והשני יתן התרופה לתוך פי התינוק מותר,
ויזהרו מנגיעה זה בזה, עי' פותח שער סימן ט"ו אות ט"ו.

לקרב ידו לנר שלא

ג) האם מותר להחזיק נר הבדלה כשבעל מקרב ידו לזה?
תשובה: מותרת להחזיק לו נר הבדלה.

שיריים שלא ואינו יודע שהיא נדה

ד) מה הדין אם אשתו ששתתה מכוס והוא יודע שזה שיריים שלה רק אינו
יודע שהיא נדה האם צריכים להודיע לו או לא?

תשובה: אם הבעל יודע שאשתו אכלה או שתתה וזה שיריים שלה רק אינו
יודע שהיא נדה צריכה להגיד לו שהיא נדה כדי שלא יאכל ממאכל ויבואו
לידי חיבה.

להחזיק חוט הטלפון

ה) האם מותר להחזיק החוט טלפון כשאשתו מדברת בטלפון?
תשובה: נראה כדעת המתירין.

אכלה והלכה וחזרה

ו) אכלה והלכה והוא התחיל לאכול והיא חזרה האם מותר להמשיך או לא?
תשובה: התחיל לאכול כשהלכה ואח"כ חזרה נראה דמותר לו להמשיך,
ועי' בערוך השלחן סעיף כ"ח, ועוד.

להחליף מיטות בעת נדתה

ז) אם בעל ואשתו רוצים לשנות המיטות כגון שאשתו רוצה להיות במטה יותר קרובה להתינוק, האם מותר לשנות בעת נדתה, או צריכים להמתין לימי טהרה?

תשובה: נראה דאסור להחליף מיטותיהם בזמן נידתה.

לישון במיטות הנוגעים בשלחן קטן

ח) האם יש בעיה לישון במטות שנוגעים בשלחן קטן ביניהם? תשובה: אין בעיה לישון במטות שנוגעים בשלחן קטן ביניהם.

מיטות המחברים עם קרש

ט) מה הדין במטות שהם נפרדים אבל נוגעים בדרך ראש head board? תשובה: הנה מטות נפרדות ויש ראש שמחברים, מעיקר הדין שרי, אך ראוי למנוע מזה, ואם אין הראש מחברם מותר, אע"פ שעומדים סמוכים לראש אחד, ע"י שיעורי שבט הלוי.

לשמוע לקול זמרתה

י) האם מותר לשמוע לקול זמרתה של אשתו נדה?

תשובה: יש מח' אחרונים, ולדעתי מעיקר הדין שרי, ובלבד שלא תשיר עבורו, כמ"ש במשמרת הטהרה בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א, ומ"מ נכון למנוע מזה.

לייחד בגדים בימי נדתה

יא) כתב המחבר שראוי שתתייחד בגדים מיוחדים לימי נדתה כדי שיהיו שניהם זוכרים, האם אנו מחמירים כדין הזה?

תשובה: כהיום על פי רוב לא נהגו במנהג זה, וכן בחכמת אדם כלל קט"ז לא הביא דין זה.

קישומו בימי נדתה

יב) כתב המחבר שבקושי התירו לאשה להתקשט בעת נדתה, מהו ההגדרה איך נשים צריכים להתנהג לגבי קישוט בעת נדתה?

תשובה: קשה להגדיר הדברים, אמנם מסתבר מאוד דאשה לא תתקשט

באופן יותר מדאי אלא באופן בינוני כפי הנהגת הנשים בדרך כלל. (ולא במדה שמתקשטת כשהולכת לחתונה וכדומה).

איזה משקין אסורים במזיגה

יג) מה מותר למזוג לבעלה ומה אסור, האם אוסרים כל מיני משקות? תשובה: הסכמת הפוסקים דלא רק ביין אסורה למזוג לבעלה אלא כל משקים אסורה למזוג לה, משום דבכולם שייך ענין של קירוב וחיבה, חוץ ממים, וכן במי סודה שאין נקרא משקה חשוב היא מותרת למזוג לבעלה.

אופן ההיתר למזוג כוס לבעלה

יד) באיזה אופן יש להתיר למזוג כוס לבעלה? תשובה: בהנחה ומזיגה מועיל שינוי והיכר כגון להניח ביד שמאל או על הכר או בריחוק ממנו או שתמזוג בריחוק ממנו.

ישיבה במזום זה ליד זה

טו) האם מותרים לשבת חד לשני באוירון משום שהכסאות מחוברים זה לזה? תשובה: אם הכסאות נפרדים אפשר להקל, וכמובן שיזהרו שלא יהיו נוגעין זה בזה. ואם הכסא מתנדנד מחמת ישיבת השני צריך דבר המפסיק ביניהם. ועי' בשיעורי שבט הלוי לגבי מכונית.

הסתכלות במקומות הגלויים בחופת נדה

טז) בחופת נדה האם מותר להסתכל במקומות הגלויים בה ליופי? תשובה: מותר להסתכל אבל לא יותר מדאי.

לקחת חפץ מכסא שהיא יושבת

יז) האם מותר לקחת חפץ מכסא שאשתו נדה יושבת כעת עליה? תשובה: מותר לקחת או להניח דבר על מטתה של אשתו נדה, אף כשהיא שוכבת באותה עת במטה.

לקרוא מספר אחד

יח) האם מותר שניהם לקרוא מספר אחד ביחד? תשובה: נכון להחמיר מחשש שיגעו זה בזה.

להשתמש באותו סבון

יט) האם מותר להשתמש באותו סבון בעת נדתה, ועוד האם מותר להשתמש באותו סבון אם יש בו ריח טובה?

תשובה: מותר להשתמש בסבון זה אחר זה, ואפילו בסבון המיוחד לה באופן שאחר שגמרה להשתמש בה תשטוף ויכול להשתמש.

לטעום מתבשיל של

כ) האם מותר לבעל לטעום מתבשיל של אשה לראות אם זה מקולקל?

תשובה: נראה דמותר לבעל לטעום מתבשיל של אשה אם הכוונה רק לראות אם זה מקולקל, דנראה לדמות הך מילתא לגוונא דלהיפך באם אשתו נדה טעמה מהתבשיל כדי לידע טעם המאכל אם התבשיל יפה, כתבו הפוסקים דאין בזה משום שיורי מאכל, דבכה"ג לא נחשב לחיבה באכילת השיריים שלה, וה"נ בניד"ד להיפך כשהבעל רק טועם כדי לידע אם התבשיל יפה, לא נחשב כאכילה של חיבה, ואף שיש מקום לחלק ביניהם, מ"מ כך נראה מסברא.

אם פתק מהני להיכר

כא) האם פתק הכתוב עליו אסור להתקרב מהני להיכר?

תשובה: נראה דפתק מהני להיכר, ורק כשיושבם זה על יד זה צריך להניח את ההיכר בין שני הקערות, עי' בספר סוגה בשושנים פרק ד' סעיף ל"ו.

יחוד בחופת נדה

כב) חתן וכלה שלא הספיקו לעשות אפילו נשיקת אבר רק קירוב בשר ואח"כ פירסה נדה, האם מותרים ביחוד?

תשובה: בכה"ג אסורים ביחוד, ובשעת הדחק גדול יעשו שאלת חכם.

השלחת כוס של קידוש

כג) מה עושים לגבי קידוש לשלוח כוס של קידוש לאשתו, ומה עושים כשנמצאים אצל אחרים?

תשובה:

א) הנה איסור שילוח הכוס נוהג בין בכוס יין של רשות ובין בכוס יין של מצוה וברכה, כמבואר בשו"ע סימן קצ"ה סעיף י"ג, ולכן יש להזהר בכוס

של שבע ברכות בשעה שטמאה מחמת דם בתולים, שלא ישלח את הכוס אלא יניח לפניו ואחרים ימסרו לה, עי' מסגרת השלחן.

ב) והנה כשמשייר מכוס של קידוש יניח הכוס ותקח היא בעצמה, ואם מוזג יין לתוך כוסות קטנות ואינו ייחד כוס לאשתו שרי, שהרי אין כאן שיגור כוס יין המיוחד לה, או שישלח הכוס של קידוש עבור כל בני הבית, ואז יכולה לשתות מיד, כדעת הפרישה ס"ק א', ועי' במאירי נדה דף ס"ד.

להושיט ספר קדוש לאשתו נדה

כד) איש שכח שאשתו נדה והושיט לה ספר או תפילין האם צריכים להפיל הספרים, או אפשר להושיט לה כדי שלא יהיה בזיון ספרים?

תשובה:

א) הנה בשו"ע סימן קצ"ה סעיף ב' כתב המחבר ולא יושיט מידו לידה שום דבר ולא יקבלנו מידה, שמא יגע בבשרה, והנה בראשונים מבואר ב' טעמים דיעיין בהרא"ש בכתובות סימן כ"ב ובשיטה מקובצת בכתובות ס"א בשם תלמידי רבינו יונה ועוד ראשונים, דיסוד איסור הושטה הוא שמא יגע בבשרה, ועוד טעם שני מבואר בשו"ת הרשב"א סימן אלף קפ"ח דחיישינן שמא יבואו לידי הרגל עבירה על ידי המסירה מיד ליד, והנפקא מינה בין הטעמים, האם יש היתר הושטה בפי אחרים, משא"כ לפי טעם השני שלא יבואו לידי הרגל עבירה, זה לא שייך בפני אחרים.

ב) ועוד נפקא מינה אי מותר להושיט על ידי שינוי דלפי הטעם שמא יגע בבשרה איכא למיחש גם בכה"ג, משא"כ לפי טעם השני שלא יבואו לידי הרגל עבירה, לכאורה אם עושים בשינוי ליכא למיחש ושרי. ולמעשה כתבו הפוסקים עי' ב"ח ושו"ת אגרות משה יור"ד חלק ב' סימן ע"ז, ושיעורי שבט הלוי שאין להתיר הושטה אף בשינוי או בפני אחרים, וה"ה דלא מהני להתיר הושטה וקבלה על ידי הפסק סודר דלא מהני שינוי לזה (וכמו דין של קוואטער), והוסיף שם בשיעורי שבט הלוי שאפילו אם הושיט לה הבעל חפץ בפני אחרים ובושה לומר שהיא נדה יכולה להשתמש באיזה אמתלא, ורק אם אירע ששכח שהיא נדה והושיט לה ספר קדוש, וכל שכן תפילין, לא תניח לו ליפול דרך בזיון, אלא תתפסנו עם איזה שינוי במדת האפשר.

להיות נוכח בחדר לידה

כה) בדבר השאלה אם מותר להבעל להיות נוכח בחדר לידה?

תשובה:

א) הנה נחלקו פוסקי זמנינו בשאלה זו, דיש שאסרו להבעל להשהות בחדר לידה בשעת הלידה של אשתו, שמא יגע בה שלא לצורך פיקוח נפש, ושמא יסתכל במקומות אסורים, ולא התירו אלא אם כן יש חשש סכנה אם הבעל לא יהיה שם, והכל לפי הענין, עי' בזה בשו"ת מנחת יצחק חלק ד' סימן ח', וחלק ה' סימן כ"ז, וחלק ח' סימן ל' אות ב' וחלק י' סימן פ"ז אות ד' ושו"ת באר משה חלק ד' סימן קכ"ה אות כ"א, והרב משה הלברשטאם זצ"ל באסיא ב' תשמ"א עמוד 126. ויסוד שיטתם הוא, שבקשת נוכחות הבעל הוא ענין של קלות דעת מצד האשה, והוי רק בקשת נוחות יתירה. ואם תדע היולדת שאין היתר לבעל להיכנס, לא תבוא לידי פחד, והא ראייה שבדורות הקדמונים לא היה הבעל בחדר לידה, ובכל זאת לא נגרם כל נזק ליולדת.

ב) אולם יש שכתבו, שאם יש צורך שהבעל יהיה נוכח בשעת הלידה, אין איסור, ואף בלא צורך אין איסור, וזאת בתנאי שיזהר שלא להסתכל במקום ערוה, ולא יגע הבעל באשתו כלל בעת לידתה רק יהיה נוכח וידבר אליה, ויזכיר לה התרגילים הנחוצים. והדבר תלוי בכל אשה ובכל מצב, ועל מורה הוראה לשפוט לפי מצב האשה בכל מקרה לגופו, כן כתב בשו"ת אגרות משה יור"ד חלק ב' סימן ע"ה ועי' הרב י' הענקין אסיא ב' תשמ"א עמוד 117 ואילך, ועוד הנ"ל באסיא ג' תשמ"ג עמוד 501. ויסוד שיטתם דיש בזה חסד לשאתו הסובלת ויכול להשאר בצניעות כמו בביתו, יש נשים שבאמת פוחדות להישאר לבד, ובאמת יש להן תועלת נפשות מנוכחות הבעל.

ג) ומה שכתבו שבקשת נוכחות הבעל הוא ענין של קלות דעת ובקשת נוחות יתירה, לא משמע כן מהמחקרים החדשים אשר הוכיחו כי כאשר היה מישהו מהניכרים של היולדת בשעת לידה, היו פחות סיבוכים ליולדת, והלידה והתקופה שלאחריה היו קלים וטובים יותר. ומה שכתבו לאסור מחשש שהבעל יגע באשתו היולדת בנדתה, ויסתכל במקומות האסורים, הרי אם החשש הוא למזיד, אטו ברשיעי עסקינן, ואם החשש הוא בשוגג אין בידנו כוח לגזור גזירות חדשות.

ד) ומה שכתבו שבדורות הקדמונים לא היה נמצא בחדר לידה, אינו ראיה כי היתה מסובבת בקרובותיה וחרבותיה, ראה משנה אהלות (ז', ד') ושבת דף קכ"ט., שמשמע שהיו עוזרות לה חברותיה, ועי' בספר צרור המור פרשת ויחי הובא בתורת היולדת פרק ל"א הערה ג' שזהו מדרך הטבע שבעת ציריה וחבליה משתוקקת היולדת לבעלה. יתר על כן גם אם לא ידעו בעבר, שנוכחות הבעל עוזרת, אין זה ראיה לימינו שיודעים במציאות שזה עוזר וכפי שהוכח במחקרים. וגם מצינו ביולדת שעלולה להסתכן מחמת פחד, ולכן התירו להדליק נר בשבת אפילו ליולדת שהיא סומא עי' מסכת שבת דף קכ"ח.; ובשו"ע או"ח סימן ש"ל סעיף א'. וכבר מצינו שהתירו איסורים מחשש טירוף הדעת של החולה, ועי' בפמ"ג או"ח סימן ש"ו ס"ק י"ח, וכל שכן שאין לגזור גזירות כשאין איסור לפנינו, ומי הוא זה שיכול לסמוך על חילוקים בחשש פיקוח נפש, וכמו שכתב בשו"ת אגרות משה או"ח חלק א' סימן קל"ב.

ה) אך כותב הגר"י אליהו הענקין זצ"ל באסיא שבט תשל"ח וז"ל: שאם אין הבעל צורך להיות שם אין להתיר לו ואין לעשות מהתירו של האגרות משה היתר כללי, רק במי שהוא בודאי יכול לעמוד בזה אפשר להתיר. ואם האשה מפחדת, ולכן רוצה ומבקשת שבעלה ייצא אצלה, מותר וגם חייב להיות שם מפני פיקוח נפש וכו'. ובאותם בתי חולים המונעים מבעל או חברה להיות עם היולדת בחדר הצירים או חדר הלידה כשהיעאכ מפחדת להיות בלי הבעל או החברה, אין רוח חכמים נוחה מבתי חולים אלה וקרובים לשפיכות דמים ומצוה למחות בידם, עכ"ל.

ו) ולהלכה למעשה נראה דנקטינן כמ"ש הגרשז"א זצ"ל הובא דבריו בספר נשמת אברהם יור"ד סימן קצ"ה ס"ק ג' שעל אף שעקרונת אין כאן איסור לבעל להיות בחדר הלידה עם אשתו, אם הוא נזהר מלהסתכל במקומות המכוסים וכש"כ במקום התורפה, וכל שכן שלא יגע בה, אבל אין הדבר יפה ויש בה משום מואס, אך כמובן אם היא ממש מפחדת, אז ודאי מותר, עכ"ד.

חוליה שהיה לו ניתוח

כז) חולה שהיה לו ניתוח ועכשיו אינו רוצה שהאחות יתקרב אצלו האם מותר לאשתו נדה להתקרב אצלו אע"פ שיש לו אחרים שיכולים לעזור לו?

תשובה: בשו"ע סימן קצ"ה סעיף ט"ו כתב המחבר אם הוא חולה ואין לו מי שימשנו זולתה מותרת לשמשו, וכתב בבית יוסף, אבל היכא דאיכא מי שימשנה אפילו על ידי הדחק לא שרינן לה לשמשו כלל, ואם כן כשיש אחות לשמשנו אין לאשתו נדה לשמשנו אם לא שיש חשש שיכבד עליו החולי.

אשה אינה בעיר לענין מטה של

כז) אשה שבתוך העיר וברור שלא תגיע בלילה הביתה האם מותר לשכב על מטתה?

תשובה: אין להקל בכה"ג שהרי הפוסקים נתחבטו אפילו באופן שהאשה אינה בעיר, דיעויין בפתחי תשובה ס"ק ט' שכתב, דאם אינה בעיר מותר לו לישיב על מטתה, והטעם משום שאין הרהור כשאינה בעיר. וכתב המהרש"ם בדעת תורה, שכל מה שהותר זה רק לישיב על מטתה, אבל לשכב אסור, אבל כשאינה בעיר כמה ימים שרי גם שינה במטתה, וכ"כ בשיעורי שבט הלוי, אולם בשערי טוהר שער ט"ז בשערי דעת ס"ק ד' אוסר גם אם נוסעת לכמה ימים אסור לו לישיב על מטתה בכל גווני, ועיי' בשו"ת שרגא המאיר חלק ג' סימן ס"ב בזה.

לשאת עגלה כבידה עם אשתו

כח) האם מותר לשאת עגלה כבידה עם אשתו נדה לקומה עליונה?

תשובה: יש בזה מח' גדולה, הציץ אליעזר מיקל, באר משה ושבת הלוי ועוד מחמירים, ונראה להקל בשעת הדחק כמש"כ בחוט שני.

הושמה על ידי שינוי

כט) האם מותר להעביר חפץ מידו לידה על ידי שינוי?

תשובה: לא, וכ"כ הב"ח.

היכר המונח לבב"ח ולהרחקות נדה

ל) היכר המונח על השלחן עבור בשר בחלב האם מהני נמי להרחקות נדה, או צריך להניח היכר נוסף?

תשובה: כן מהני, וכמו שכתב בסוגה בשושנים פרק ד' סעיף כ"ו.

שיריים משקית אוכל

לא) אכלה משקית צ'יפס האם נחשב שיריים שלה או לא?
תשובה: יש איסור דוקא לאכול משירי מאכל שלה, כגון חתיכה גופה,
וכאן לא נחשב שירי מאכלה.

ללכת ביחד תחת מטריה אחת

לב) האם מותר ללכת עם אשתו נדה תחת מטריה אחת?
תשובה: ראוי להזהר בזה כיון דבדרך כלל מתקרבין מאוד זה לזה.

להשתמש בספר להיכר

לג) האם מותר להשתמש עם ספר קדוש להיכר?
תשובה: אם עיין בה קודם שוב מותר להניח על השלחן ולהשתמש להיכר.

להשתמש באותו מברשת שינים

לד) האם מותר להשתמש עם אותו "טווט פעסט" משחת שינים או מברשת
שינים עם אשתו נדה?

תשובה: מותר, כיון דאיסור שירי מאכל היינו רק במידי דאכילה, שיש בה
קירוב הדעת, אבל מברשת שינים לדעתי טוב להתרחק אף שהבאר משה
ושבט הלוי מתירים.

חמאה שהיא כבר מרחה ממנה

לה) האם מותר לקחת חמאה שהיא כבר מרחה ממנה או נחשב כמקערה אחת?
תשובה:

א) דברים הנמרחים על הלחם כגון חמאה, ומרגרינה, וכיוצא בזה פסקו
האחרונים שמותרים שניהם להשתמש באותה החבילה, ולא נחשב
כאוכלים בקערה אחת, וטעמא דמילתא כתב בשיעורי שבט הלוי,
דבפשטות כל הממרחים אינם נחשבים לאוכל בפני עצמו, רק הם מכשירים
את האוכל לאכילה אח"כ, ועוד יותר שאפילו אם נימא דאכן נחשבים
כאוכלים, מ"מ יש לומר דשרי משום ההפסקה, והיינו שאין אוכלים אותו
באופן ישיר, אלא מורחים אותו תחילת על הלחם ורק אח"כ אוכלים ממנו,
וזה חשיב כהפסק דדעת הט"ז והאחרונים להתיר.

ב) אולם בשו"ת אגרות משה יור"ד חלק א' סימן צ"ב כתב וז"ל: ואף דמדינא אין לאסור וכו', מ"מ יפה להיות נזהר בזה. ועיי"ש שכתב וממילא נראה שבקערה חמאה, שהדרך שכל אחד נוטל בכף ובסכין משם חמאה למרח על חתיכת הפת שלו שיש להתיר מדינא וכו', מ"מ ראוי להחמיר בזה משום שנראה קצת כמקערה אחת, וגם לפעמים אפשר לבא לשירי מאכל אם לא נזהרה ולקחה חמאה הרבה יותר מצורכה והחזירה החמאה שנשארה בהכף ועל הסכין להקערה, וישכח ולקח הוא אח"כ את הנשאר למרח על פתו, אף שמדינא אין לאסור בשביל חשש זה.

ג) והנה בהא שטען האגרות משה דיש חשש שיורי מאכל במקרה שהחזירה האשה מהחמאה שעל סכינה לתוך הצלחת ויהא אסור לו ליטול משם, כתב בבדי השלחן סימן קצ"ה סעיף ג' בביאורים ד"ה שאסור דאע"פ שמחזירה החמאה לכלי אינו אסור מטעם שיורי מאכל, דהו"ל כהורק מכלי אל כלי דשרי כמ"ש הרמ"א בסעיף ד' והכא נמי הורק מסכינה לתוך צלחת, וכ"כ בסוגה בשושנים סימן ל"ב בבאר אליהו, וכן התיר בשו"ת קנה בושם סימן פ"ז אות ב'.

ד) ועוד יותר מצדד להתיר הבדי השלחן שאפילו באופן שנותנים לכל אחד חתיכות קטנות של חמאה המיוחד לכל אחד בפני עצמו, (butter patties) ועשויה למנה לאדם אחד ונטלה קצת ממנו, גם בזה יש לצדד להיתרא, דכיון שאין החמאה נאכל בפני עצמו, אלא נאכל עם הפת וכטפל לו, אם כן אינו בא לכלל מאכלה עד שיתמרח על פתה. ועי' בספר חזקת טהרה דרך ישרה ס"ק א' ד"ה עוד ראיתי שכתב עוד סברא להתיר. אמנם מדברי האגרות משה הנ"ל סד"ה וממילא מוכח דלא ס"ל כסברת הבדי השלחן, וגם דלא כסברת החזקת טהרה הנ"ל.

ה) וכן התיר בממרחים בשו"ת באר משה חלק ג' סימן קכ"ח ד"ה ביאור שכתב, דלא מצינו בשום מקום שיאסרו שיורי מאכל שלה שאי אפשר לאכול ממנו ישר ואין משתמשים המאכל רק למרוח אותו על מאכל אחר, מאחר שהיא מורחת החמאה על הפיתה הרי הוי כאילו נוטלת מהקערה הגדולה ואיננה אוכלת ישר מהקערה הגדולה אלא מתחילה קודם שאוכל המאכל נותנת בקערה קטנה שלפניה ובכה"ג הדבר מפורש להתיר בט"ז, ועוד דהלא בחמאה אין כאן שום קירוב הדעת אם הוא נוטל עם סכין קצת

מהחמאה ואח"כ נוטלת היא, דבכה"ג גם זרים אוכלים זה את זה, ואין שום קירוב אהבה בזה כלל וכלל, עכ"ד.

אם תינוק מועיל להפסק ביניהם

לו) בדבר השאלה ביושבים על ספסל ויש תינוק ביניהם מה הדין, האם מותר כהפסק חפץ ביניהם?

תשובה:

א) הנה מצינו בזה מח' אי מהני הפסק קטן היושב ביניהם כשאוכלים על שלחן אחד שיהא נחשב כהיכר, דבשו"ת שבט הלוי חלק ה' סימן קכ"ד אות ג' כתב בפשיטות דלא גרע קטן משאר היכר המונח על השלחן ביניהם דמהני וכל שכן קטן, ואפילו לא הגיע עדיין לשיעור המבואר בשו"ע אבן העזר סימן כ"ב סעיף י' דמציל מאיסור יחוד, והיינו כשיודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה, ונחלקו הפוסקים שם מה הוא השיעור בזה יעו"ש, מ"מ לענין נידון דין פשיטא ליה דכיון דמכח דין היכר הוא דאתינן עלה, ולא מכח גדר הצלה מאיסור יחוד, א"כ אפילו בקטן כל שהוא מהני. אולם בשו"ת קנה בושם חלק ב' סימן ע"ב האריך להקשות על דבריו, דמהיכי תיתי שנאמר דבקטן מפסיק ויושב ביניהם להיכר יחשב, דבר שמדרך העולם כן הוא, והרגילות הוא להושיב את הילדים אצלם או ביניהם כשהם מסובין יחד על השלחן, ואין בזה שום צד היכר לאיסורא.

ב) וגם בלאו הכי אפילו אם לא היה הרגילות כן להושיב את הילדים עמהם על השלחן, גם כן לא היה מהני האי להיכרא להתיר איסור אכילה יחד עם אשתו נדה על שלחן אחד, דדוקא היכר המונח על השלחן הוא דמהני, וכגון בשימת דבר מפסיק ביניהם להיכרא, דלהתיר האכילה ביחד על שלחן אחד לא סגי לן בהיכר בעלמא מבחוץ שאינו שייך להשלחן, כי כן קבעו רבותינו זללה"ה דהיכר אחר בעלמא לא אהני לן בזה מידי. ועוד ראייה דהיכר מבחוץ לא מהני, דאטו מי נאמר, דלפי מה דמבואר בשו"ע דראוי לה שתייחד לה בגדים בימי נדתה, כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה, וכי נאמר דזה סגי להיכר ומותרים לאכול יחד על שלחן אחד, אלא ודאי דצריך היכר המונח על השלחן, עיי"ש. וכן נראה להורות.

אשה ששתה מפחית עם קש

לז) אשה נדה ששתתה מפחית סודה על ידי קש, ואח"כ הבעל רוצה לשתות מאותו פחית עם קש שלו?

תשובה: נראה דאסור דגם זה נחשב לשירי כוס שכתב המחבר סימן קצ"ה סעיף ד' לא שתה משירי כוס ששתה היא דגם זה נחשב לקירוב הדעת, שהרי גם בכה"ג קפדי אינשי שלא לשתות מפחית ששתה בו אחר, ואם כן בכה"ג כששותה אחר שתיית אשתו הו"ל קירוב הדעת, ואין נפקא מינה אם שותה על ידי קש, דסוף סוף שותה שיריים של אשתו.

קערה שיש בה כמה בתי קיבול

לח) צלחת שיש בה כמה בתי קיבול ויש בתוכו בשר סאלאט ועוד דברים ואכלה רק הבשר האם שאר המאכל על הצלחת נחשב שיריים?

תשובה: נראה פשוט דקערה שיש בה כמה בתי קיבול, ובכל בתי קיבול יש בו מאכל, בכה"ג כל בית קיבול נחשב כקערה בפני עצמה, דלא כשו"ת בצל החכמה חלק ה' סימן פ"ה, ובסוגה בשושנים דנשאר בצ"ע.

היכר לשתייית משקאות

לט) האם צריך היכר גם בשביל שתיית משקאות וכדומה כמו באכילה?

תשובה:

א) הנה מצינו בזה חילוקי דיעות בין הפוסקים דיש כמה שמחמירים דיסוד האיסור לאכול עמה יחד על השלחן הוא לאו דוקא בסעודת קבע אלא הוא הדין באכילת ארעי כגון snack, ואפילו רק לשתות עראי גם כן חייבים בעשיית היכר, ודייקו מספר המנהיג בדיני יולדת, ואף שבגמרא איתא לא יאכל הזב עם הזבה השתייה בכלל אכילה, וכ"כ בשיעורי שבט הלוי וחזקת טהרה ועוד כמה ספרים. אולם האיסור שתייה הוא רק במשקה שיש בו קצת חשיבות כגון קפה וכדומה אבל לשתות מים וסודה אין צריך היכר, כמ"ש בשביבי טהרה עמוד קכ"ו. וביאור שיטת המחמירים יסודו על פי המבואר בראשונים בטעם האיסור דלא יאכל עמה על השלחן, שכתב הרא"ש בפרק קמא דשבת והרא"ה בבדק הבית דהוי רק דרך חיבה וקירוב ויש לחוש שיבואו לידי הרגל דבר. ועוד טעם כתב הראב"ה במסכת נדה סימן קע"ז דכיון שהוא רגיל לאכול עמה בימי טהרה חיישינן שמא ישכח שהיא נדה וסבר דטהורה היא ויבוא עליה בשוגג. ומכח טעמים אלו יש

מחמירים דאין לחלק בין אכילת ארעי לאכילת קבע, ואין חילוק בין אכילה לשתייה, ולכך גם בשתיית ארעי צריך שינוי.

ב) אולם בשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ח סימן כ"ג כתב, דכל עיקר יסוד האיסור לאכול עמה על השלחן בלא היכר הוא רק באכילה אבל בשתייה אין לאסור. והטעם דבספר בעלי נפש להראב"ד בשער הפרישה שמסביר טעם האיסור לאכול יחד על שלחן אחד הוא משום שלא יבואו לאכול מקערה אחת, ובשתייה לא שייך החשש שיבואו לשתות מכוס אחד בפעם אחת, כמ"ש הכרתי ופלתי והסדרי טהרה, דא"א לשנים לשתות מכוס אחד.

ג) אמנם דעת הרא"ש שהאיסור על שלחן אחד הוא לא משום דגזרו העלאה אטו אכילה, אלא משום דישיבה על שלחן אחד שייך חיבה ולכן יש לאסור גם שתייה. אבל מדבשו"ע הזכיר בזה רק אכילה "לא יאכל עמה על השלחן" משמע דנקטיה ליה לעיקר כטעמו של הראב"ד בזה, דהוא משום גזירה אטו אכילה בקערה אחת, ולכן לא שייך זה בשתייה וכנ"ל. ואח"כ מוסיף הציץ אליעזר דיתכן לומר דגם אליבא דהרא"ש ודעימיה גם כן יש מקום לחלק בזה בין אכילה לשתייה, דרק באכילה אסרו משום חיבה, משום דבאכילה שייך בה קביעותא, משא"כ בשתייה דליכא בה קביעותא לא חששו משום חיבה. ועי' בספר לבושי עז בשם הגרשז"א זצ"ל דגם אכילת עראי שרי בלא היכר.

ד) ולדעתי אין חילוק בין אכילת קבע לאכילת ארעי, דאכילה ביחד בשבת ריעות מביא לידי הרגל וסתמא דמילתא שייכא הך סברא גם בשתייה, ואע"פ שהציץ אליעזר רצה לדייק מלשון השו"ע שהזכיר רק אכילה "לא יאכל עמה על השלחן משמע דאסור רק אכילה על שלחן אחד נראה דאינו ראייה כלל, דאדרבה סתמא דמילתא שתייה בכלל אכילה.

ספה שמשנה צורתה בלידה מביום

מ) בדבר השאלה ספה שמשנה צורתה למטה והיא ישנה עליה וביום קיפלו אותה, האם מותר לישון עליו?

תשובה:

א) הנה מטה הנפתחת לב' מטות על ידי שמושכים החוצה את בסיס המטה התחתונה ממקומו שמתחת למטה הקבועה, ומורידין מזרון מהמטה העליונה למטה התחתונה, ולאחר השינה סוגרים את המטה התחתונה

ומחזירים את המזרון למטה העליונה ועליו יושבים אם האשה ישנה על המטה התחתונה, נראה שמותר לבעל לשכב על המזרון לאחר שהוחזר למקומו שעל המטה העליונה, ואע"פ שיש אוסרים נראה דמותר משום דפנים חדשות באו לכאן וכ"כ במראה כהן עמוד ע"ו.

(ב) וכן בשו"ת תשובות והנהגות חלק א' סימן תק"ג דן לגבי מטה שבלילה היא שוכבת בה, וביום מקפלים ויושבים בני אדם אי שרי הבעל לישיב בה, וכתב שאין בזה איסור, שבלילה פורסים עליו סדין במטה וביום משתמשים בו כשמקופל כעין בורסא, ואינו שוכב על מטתה כבערב ואינו בא לידי הרהור, ואין להחמיר ולאסור כאן שהשינוי ניכר ואינה מטה ביום, ויש גם לצרף לסניף שיטות הפוסקים דישיבה מותר אפילו במטתה ולא אסרו אלא שכיבה, ואע"פ דבעל המנחת יצחק מסתפק אם לאסור כה"ג או נימא פנים חדשות באו לכאן, הובא בספר סוגה בשושנים סימן י"ג סעיף ל"ח, מ"מ נראה דמותר שזהו פנים חדשות ואין יסוד להחמיר.

להסתכל במכה שלח במקום מכוסה

מא) בדבר השאלה באשה בעת נדתה האם מותר לה להראות לבעלה מכה שיש לה במקום מכוסה?

תשובה: הנה כתב הרמ"א סימן קצ"ה סעיף ז' דמותר להסתכל בה במקומות הגלויים, אע"פ שנהנה בראייתה, וכתב הש"ך ס"ק י"ג דהואיל והיא מותרת לאחר זמן אינו בא לידי מכשול, ובסדרי טהרה ס"ק ט"ו הוסיף דמ"מ לא יסתכל בה יותר מדאי פן יתקלקל עמה. והנה כל זה בנוגע למקומות הגלויים, אבל בנוגע למקומות המכוסים דאסור להסתכל, כתב בשיעורי שבט הלוי דאע"פ שיתכן דיש הבדל בין ראייה להסתכלות בהתבוננות, אך קשה להבדיל בזה, ואין ביניהם אלא כחוט השערה, אכן בספר טהרת הבית עמוד קס"ג כתב דכל מה שנאסר הסתכלות במקומות המכוסים הוא דוקא בראיה כדי ליהנות, אבל ראייה בעלמא שרי, ואע"פ שבספר בדי השלחן ביאורים מסתפק בזה, דאולי גם ראייה בעלמא אסור, מ"מ לענ"ד נראה דקיל בזה אשתו נדה משאר עריות כיון שהיא מותרת לו לאחר זמן, אם כן לא חיישינן בראיה בעלמא שיבוא לידי מכשול, וכמו שכתב בש"ך הנ"ל. ומ"מ לענ"ד נראה למעשה בנידון דידן אם מותר הבעל

לראות מכה באשתו במקום מכוסה, דלאו כל אדם שוה בזה והכל לפי מה שהוא אדם, דאם יודע בעצמו שיוכל לבוא לידי הרהור לא יסתכל.

נגיעה על ידי בגדיהם

מב כתבו הפוסקים שיש איסור נגיעה אפילו אם רק נוגעים על ידי בגדיהם, האם אפשר להקל בדבר המצוי מאד כגון תמונות בחתונה או שמחה משפחתית, ואם אי אפשר להתקרב כ"כ יגרום בושה, האם אפשר להקל בכה"ג?

תשובה: הנה המחבר סימן קצ"ה סעיף ב' כתב לא יגע בה אפילו באצבע קטנה. הנה בשיעורי שבט הלוי הוסיף בזה בסעיף ב' אות ג' בד"ה ובפת"ש וז"ל "וכן יש ליזהר בנגיעת בגדו בבגדה", וכ"כ בספר בדי השלחן ס"ק ט"ו "וכן יזהרו שלא יגע מלבושיהם אלו באלו", וכתב במקורו בציונים ס"ק כ"ז מערוך השלחן. אולם לדעתי נראה יותר דמש"כ הערוך השלחן בסעיף כ' "ובלבד שלא יגע זה בזו אפילו בכגדיהם" אין הכוונה שלא יגעו המלבושים זה בזה, אלא שלא יגעו האיש והאשה זה בזו אפילו אם בגדי שניהם מפסיקים, אבל לי נראה דאינם צריכים להזהר שלא יגע חלק מבגדו שחוץ לגופו לחלק מבגדה שחוץ לגופו, וכ"כ בהלכות נדה להרב שמעון איידר זצ"ל עמוד 142.

אולם יעויין בשו"ת חיים שאל חלק ב' סימן ל"ח אות מ"ג להגאון חיד"א זצ"ל שכתב וז"ל "יש להקל לשבת יחדיו בעגלה, אך יש ליזהר שלא יגעו המלבושים שלו במלבושים שלה זה בזה", עיי"ש. פשטות לשונו מורה שאפילו המלבושים לא יגעו זה בזה. ועכ"פ אפילו אם אינו מקילין כשרק הבגדים נוגעים זה בזה (דגם בזה צריכין ליזהר), מ"מ זה פשוט כשעומדים צפופים זה אצל זה כשעושים התמונות, אין להקל בכה"ג.

להתכבד להיות קוואטר בברית מילה

מג איש ואשה שמוזמנים להיות "קוואטר" בברית מילה מהו האופן הכי מובחרת לנהוג?

תשובה: הנה רוב האחרונים כתבו לאסור למסור התינוק לבעלה בעת שהיא נדה, עי' בשיעורי שבט הלוי שכתב דאין להושיט תינוק כשהם קוואטר בברית מילה ואפילו בשינוי כגון על שני כרים שהתינוק על העליון ולוקח רק הכר העליון. ומאידך יש פוסקים שהקילו, כמ"ש החיד"א בספר יוסף

אומץ סימן כ"א ועיקר הד"ט סימן כ"א שהקילו על ידי שהילד מונח על שני כרים, וטעמא דמילתא, דבמקום מצוה לשעה קלה לא שליט יצרא, ודעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל דהיכא דקשה להשתמט כיון דהוא ברבים במקום מצוה יש להקל בזה, ע"י בקובץ לתורה והוראה חלק ה' עמוד 24 שהביא סברת מקום מצוה מעיקרי דינים חלק יו"ד סימן כ"א סעיף ד' בשם התשב"ץ [וסברא זו דרבים כתב בשדי חמד מערכת חתן וכלה אות כ"ו ד"ה והרב משו"ת בית יהודה סימן ל"ג]. ולדעתי נראה דיותר טוב שיניחנו על השלחן או על כסא והבעל יקח משם, ובכה"ג גם הסגולה של קוואטר עדיין מועיל.

לזרוק חפץ לתוך שקית של

מד) האם מותר לזרוק חפץ לתוך ארנק או שקית של אשתו נדה כשהם בידה? תשובה: הנה לקיחת דבר מתוך סל, ארנק או שקית שמחזיקה בהם או להניח לתוכו דבר מה אסור, כן מוכח משירי טהרה, וע"י בשו"ת באר משה חלק א' סימן נ' אות ח' "וכן נשאלתי אם הבעל פותח הכיס שלו האם שרי לה בעת נדוטה ליטול מעות מהכיס, ואסרתי" ופשוט דה"ה דאסור לה להניח לתוכה, אולם כל זה הוא רק להניח, משא"כ לזרוק לתוך ארנקי שלה שרי, כיון דאינו מידו לידה, ויסוד הדבר על פי הט"ז ס"ק ח' דאף במגע על ידי דבר אחר אינו אסור רק משום רחיצה שמביאה לידי חיבה, ומוכח שם מט"ז שמותר לזרוק מתוך כלי להשני, ואם כן ה"ה דמותר לקבל בתוך כלי דבר הנזרק וכ"כ בבדי השלחן ס"ק ל'.

אכלה חתיכה מצלחת דין שאר חתיכות

מז) היו ב' חתיכות בשר על צלחת אחת והיא אכלה אחד מהם בלי להניחו על צלחת שלה האם מותר לו לאכול החתיכה שניה?

תשובה: הנה בכה"ג שהיו ב' חתיכות בשר על צלחת והיא אכלה אחד מהם, אף דליכא איסור משום שירי מאכל כיון שלא אכלה מגוף החתיכה השניה, והוי חתיכות נפרדות כמ"ש בשו"ת אגרות משה חלק א' סימן צ"ב, מ"מ בכה"ג עדיין יש איסור מצד איסור בקערה אחת ושייך בזה חיבה כמ"ש בסוגה בשושנים פרק ד', ואם כן אסור לאוכלו תיכף לאחר שנוטלו מהקערה, אבל באופן שלוקח ומניח על הכלי שלו או על השלחן מותר.

סידור המטות בעת טהרתה

מז) בדבר השאלה לענין סידור המיטות בעת שהיא טהורה אם ראוי שלא יהיו מחוברים?

תשובה: הנה מעיקר הדבד פשוט דודאי מותר ואין קפידא שיהיה הפסק בין המטות, אבל מצד השני כנודע דמלפנים היו מסדרים המטות בשני ירכתי הבית אפילו כשהיה החדר גדול, ויש בזה משום צניעות גדולה, וכ"כ הגר"מ בראנסדארפער זצ"ל. וגם ידוע שהגה"ק מהר"י מבעלז זצ"ל אמר רמז לזה, מש"כ בתהלים קכ"ח "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך" שהדרך הצנועות שהאשה תישן בירכתי הבית. וזהו אפילו כשהאיש והאשה הם דרים לבד בבית, ואם יש ילדים או שאר בני משפחה בבית שבאים לחדר המטות מפעם לפעם, אם כן כש"כ דמובן מאד על פי סברא שיהיה הפסק בין המטות, שהרי אם רואים המטות מחוברות זה לזה, הרי כולם יודעים כוונת הדברים ע"ד שאמר חז"ל הכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה, ואם כן זה ודאי סתירה למידת הצניעות. ועיין בדברי יואל להאדמו"ר הגה"ק מסאטמאר זצ"ל פרשת ויקרא בענין העמדת המטות באמצע החדר.

ל'ת מתנה בעת נדתה

מז) האם מותר לתת מתנה לאשתו בעת נדתה?

תשובה: כתב הפלתי ס"ק א' דמותר לתת מתנה לאשתו נדה, ומובא במחצית השקל ס"ק ג', אכן במקור חיים תפארת צבי ס"ק י' נראה דמדמה לה לשילוח כוס של ברכה דאסור, ובספר סוגה בשושנים פרק כ"ג סעיף ה' כתב דיש לומר דגם להמקור חיים האיסור אינו רק במתנה שיש בו חשיבות מיוחדת, ולמעשה אנחנו נוהגין להקל.

ל'הקל בדיני הרחקות בפני אחרים

מח) בדבר השאלה אם אפשר להקל בדיני הרחקות בפני אחרים?

תשובה: הנה בשו"ת אגרות משה חלק ב' סימן ע"ז נשאל מהג"ר אברהם חיים לעווין, האם דיני הרחקות נוהגין במקום שיש אחרים רואין, דאולי יש להתיר משום דאז אין בו רעיון של קירוב, וגם שבא מזה לידי בזיון להאשה, ויש בזה משום כבוד הבריות. והאגרות משה פוסק שאין להתיר בפני אחרים, וגם לא חוששין שהוא בזיון כ"כ דידוע לכל הנשים הן נדות י"ב יום בכל חודש כשאין זקנות ולא מעוברות וצריכין להתרחק מבעליהן

באיזה דברים, ואדרבה הא הרבה היו לובשת בגדים מיוחדים לימי הנדות ומזה היו יודעות השכנות שהיא נדה, אלמא שלא היא מתביישות בזה, ובאמת הרי כתב בשו"ע לא יושיט לה שום דבר וכו', שמא יגע בבשרה ואם כן לטעם זה אין להתיר בפני אחרים, וכ"כ בשיעורי שבט הלוי דכל איסורי הושטה וכו' הם אפילו בפני רבים. ומ"מ יעשו באופן צנוע שלא ירגישו, והוסיף שאם מושיט לה בפני אחרים ובושה לומר שהיא נדה, יכולה לומר איזה טעם ואמתלא שאינה יכולה לקחת, כגון שצריכה ללכת וכדומה.

אשה נדה ללכת לבית הקברות

מט) אשה נדה האם מותר ללכת לבית הקברות במקום שיגרום לה בושה אם היא לא תלך?

תשובה: יש להקל במקום צורך גדול כגון יאורצייט או הקמת מצבה.

מי צריך לדעת מההיכר

נ) האם צריך גם הבעל וגם האשה לדעת מההיכר, או אפילו אם היה דבר שמונח שם מקודם מספיק?

תשובה: בודאי שצריך עכ"פ הבעל לדעת מההיכר, אך יותר טוב כששניהם יודעים.

שיעור גובה ההיכר

נא) האם יש ענין שההיכר צריך להיות גבוה קצת או אפילו טבעת או מפתח סגי?

תשובה: צריך שיהא גבוה קצת, וכדעת הצמח צדק פסקי דינים.

שומר להיכר

נב) האם שומר מהני כהיכר לענין הרחקות נדה?

תשובה: כן, וכ"כ בסוגיה בשושנים פרק ד' סעיף ל"א.

היכר המונח בצד של השלחן

נג) הניחו היכר בצד השלחן ולא ביניהם האם זה מעכב דהיינו שעברו איזה איסור בדיני הרחקות?

תשובה: הגה אף דמבואר בסימן קצ"ה סעיף ג' שיהיו שום דבר מפסיק

בין קערה שלו לקערה שלה, מ"מ אין הכוונה שזהו לעיכובא שצריך להיות ממש בין שני הקערות. וכמ"ש בחוט שני, אלא דלאו דוקא שיהא ביניהם ממש אלא כל שמונח על השלחן היכר שיזכיר להם שהיא נדה סגי בכך. וכ"כ בספר שביבי טהרה פרק ט"ו סעיף י', אלא שכתב דלכל הפחות יהיה ההיכר סמוך להם כדי להזכיר להם שלא יבואו לקירבה יתירה.

מפתח ענינים

מקרא: ב, טז, כה: סעיף ב לפי השו"ע, אות טז בסדר הספר, עמוד כה.
 יז, (ז), קב: סעיף יז לפי השו"ע בהערה ז, עמוד קב בספר.

אבילות

הרחקות כשאחד מהם אבל ר"ל . . . . . יז, (ז), קב

אבק

להסירו מבגד אשתו . . . . . ב, טז, כה

אברכים בשנה ראשונה

להחמיר יותר בעניני הרחקות . . . . . א, (א), א

אוטו

אם מותר לטייל באוטו . . . . . ה, (יב), סד

אם חשש ספסל מתנדנד . . . . . ה, ט, סא

הפסק חפץ ביניהם או קטן . . . . . ה, (יא), סא

אוטובוס

אם מותר לישוב על ספסל אחד . . . . . ה, (יא), סא

להעלות עליו כשיש חשש נגיעה . . . . . ב, ג, יג

להעלות עגלה ביחד עם אשתו . . . . . ב, יא, יח

לשבת ליד אשתו נדה . . . . . ב, (ח), יג

אוריון . . . . . ראה מטוס

אורחים

שיושבים איתם אם צריך היכר . . . . . ג, יא, לח

שנמצאים איתם אם מתביישים להקל בהרחקות . . . . . א, ד, ג

איטרת יד

איך מגשת המאכלים . . . . . י, (ב), עט

אכילה

אחד בשר ואחד חלב אם צריך היכר נוסף . . . . . ג, (ו), לב

ארעי אם צריך היכר . . . . . ג, ב, כט

ביחד בשלחן אחד . . . . . ג, א, כח

ביחד מקערה אחת . . . . . ג, יב, מ
 ביחד אם צריך היכר . . . . . ג, א, כח
 בלא שלחן אם צריך היכר . . . . . ג, (א), כח
 במטוס או רכבת . . . . . ג, י, לח
 בעמידה שלא בשלחן אם צריך היכר . . . . . ג, (א), כח
 בשלחן אחד ורק אחד מהם אוכל . . . . . ג, (א), כח
 היכר כשאוכלים עם אחרים . . . . . ג, יא, לח
 כשיושבים אחד מול השני . . . . . ג, ט, לח
 כשיושבים אצל שולחנות נפרדות . . . . . ג, י, לח
 כשיושבים רחוק אחד משני . . . . . ג, ח, לז
 כשמשנים מקומם . . . . . ג, ז, לו
 להאכיל תינוק היושב על ברכי אשתו . . . . . ב, יח, כז
 להניח היכר . . . . . ראה היכר
 על ב' מפות נפרדות . . . . . ג, ד, לד
 עם אחרים אם צריך היכר . . . . . ג, יא, לח
 פירות מקערה אחת . . . . . ג, יב, מ
 תינוק יושב ביניהם . . . . . ג, (כג), מ
 ראה שיווי אוכל, שירים
 שתיה . . . . . ראה שתיה

אכילה מקערה אחת

אוכל המונח על השלחן אם דינו כמקערה אחת . . . . . ג, (כה), מא
 גדרו . . . . . ג, יב, מ
 דברים יבשים . . . . . ג, (כו), מב
 כשאחד טעם מהתבשיל אם נחשב אכילה מקערה אחת . . . . . ג, (כו), מב
 כשיש דברים גדולים בהקערה . . . . . ג, (כה), מא
 כשלוקחים האוכל מהקערה ומניחים על צלחת . . . . . ג, (כו), מב
 כשמחולק לכמה חלקים . . . . . ג, (כז), מג
 להטביל שניהם במלח . . . . . ג, (כו), מב
 להשתמש עם מלחייה נפרדת . . . . . ג, (כח), מד
 ממרח אחד אם דינו כמקערה אחת . . . . . ג, יד, מג
 משקית ציפס . . . . . ג, (כו), מא

אמבטיא

להכין לו המים לאמבטיא . . . . . יב, ג, פח

אמירה . . . . . ראה דיבור
ארבע כוסות . . . . . ראה פסח, ד' כוסות

בגדי נדות

אי נוהגין ליחד . . . . . ח, א, עו
טעם שאין נזהרין עתה . . . . . ח, (א), עו

בגדיה

לנגוע בה כשלובשת אותם . . . . . ב, ב, יב
לנגוע בה כשלא לובשת אותם . . . . . ב, ב, יג
לנגוע בבגדיה הבולטת . . . . . ב, ב, יב
נגיעה שלא בכונה . . . . . ב, ג, יג
נוגעת בבגדיו . . . . . ב, ב, יב
ניפוח אבק או נוצה מעל בגדיה . . . . . ב, (טז), כה

ביאת מצוה

מהו גדר ביאת מצוה . . . . . א, (ח), ד

בימי ליבונה

אכילה עמה . . . . . יד, א, צב
הרחקות בה . . . . . יד, א, צב

בית החיים

להכנס לתוכו בעת נדתה . . . . . יז, ג, קא

בית הכנסת

כלה להכנס לתוכו . . . . . יז, (ד), ק
להכנס לתוכו בעת נדתה . . . . . יז, א, צט

בית חולים

לישון במטה שלה בבית חולים . . . . . ה, ד, נה
להזיז מטות חשמלי שהיא שוכבת עליה . . . . . טז, (ב), צה

בקבוק

בושם שלה להריח אותו . . . . . א, יב, י
להיכר . . . . . ג, (ט), לד
לתת לתינוק הנמצא על ברכי אשתו . . . . . ב, יח, כז
מזגה מבקבוק האם מותר לשתות . . . . . ד, ב, נ
קעטש"פ המיועד לכמה אנשים . . . . . ג, (לג), מז
שתיה ממנה לגבי שיורי משקה . . . . . ד, ב, נ

שתתה מבקבוק גדול . . . . . ד, (ב), נ

ברז

לפתוח בשבילו . . . . . יב, ג, פח

לפתוח לצורכה . . . . . יב, ג, פח

ברית . . . . . ראה קוואטר

ברכה

ברכת בורא מאורי האור כשאשתו מחזקת הנר . . . . . ב, (כז), כב

בשמים של אשתו

הרחת בשמים של אשתו . . . . . א, יב, י

הרחת בשמים בשעת הבדלה . . . . . ראה הבדלה

הרחת בשמים המונח על השלחן . . . . . א, יב, י

להריח מדואדרונט שלה . . . . . א, (כב), יא

ראה בקבוק

בשר וחלב

אם לומדים דיני היכר לדיני נדה . . . . . ג, (ו), לא

אם צריך היכר גבוה קצת . . . . . ג, (יא), לה

כשיש היכר בשבילו אי צריך היכר נוסף להרחקות נדה . . . . . ג, (ו), לב

כשהם רחוקים חד מהשני אם צריך היכר . . . . . ג, (טז), לז

גט

נתינתו לאשתו נדה . . . . . ב, (טו), טז

גלגול

חפץ מזה לזה, ככדור . . . . . ב, (טז), טז

ד' כוסות

מזיגת כוס שלה . . . . . י, (א), עט

דברים המרגילים לערוה

באיזה דברים מותר לומר בעת נדתה . . . . . א, ח, ח

דיבור דברי ריצוי כשיוצא לדרך . . . . . א, יא, ט

להחזיק דלת פתוח להשני . . . . . ב, (יז), יז

ליתן מתנה בעת נדתה . . . . . א, ט, ח

לשבח את הבגדים שלה . . . . . א, (י), ו

לשחק עם משחקים ביחד . . . . . א, ז, ז

ראה משחקים

רקידה בפניו. . . . . א, (י'), ו
 שחוק וקלות ראש. . . . . א, ו, ו

דברים המביאים לידי נגיעה

להעלות עם אשתו על מדרגות נעות. . . . . ב, ז, טו
 נסיעה במעלית. . . . . ב, ז, טו
 מסירת גט. . . . . ב, (טו), טו
 מסירת טבעת בחופת נדה. . . . . ב, ח, טו
 קריאה מספר אחד. . . . . ב, ד, יד
 שימוש במטריה ביחד. . . . . ב, ה, יד
 תליית כביסה ביחד. . . . . ב, ו, יד

דחיפת דברים עמה

לדחוף חפץ כבוד ביחד. . . . . ב, (כב), יט
 לדחוף רכב שנתקלקלה איתה ביחד. . . . . ה, (יא), סב

דלת

לאחוז דלת ביחד משני צדדים. . . . . ב, (יז), יז
 להחזיק דלת פתוח להשני. . . . . ב, (יז), יז
 נפתחת על ידי אחד אם מותר לשני לתפוס. . . . . ב, (יז), יז

דם בתולים

להכנס לבית הכנסת. . . . . יז, (ד), ק
 כלה שראתה דם בתולים אי מותרת למזוג כוס לבעלה. . . . . י, (א), עט
 ראה חופת נדה, חתן

הבדלה

ליהנות מנר שבידה. . . . . ב, (כז), כב
 להריח מבשמים שבתוך ידה. . . . . א, (כא), י

הגבהה

חולה שצריך עזרה מאיש ואשתו נדה. . . . . ב, (כג), כ
 עגלה ביחד. . . . . ב, יא, יח
 קדירה שאשתו אוחזת ולהוציא ממנה. . . . . ב, (יז), יז

הגשת מאכל

איטרת יד. . . . . י, (ב), עט
 גדר איסור בפניו או בפניה. . . . . י, א, עח
 ע"י שינוי. . . . . י, א, עט

עברה ונתנה לפניו צלחת לכל המסובין . . . . . י, (א), עח

הושטת דברים

איסורו . . . . . ב, ט, טז
 גט ליד אשתו נדה . . . . . ראה גט, דברים המביאים לידי נגיעה
 דבר ארוך . . . . . ב, (יז), טז
 הנחת חפץ שהאחר מוליך . . . . . ב, (יז), טז
 כשלוכשים כפפות . . . . . ב, (יז), טז
 לגלגל חפץ חד לשני . . . . . ב, (טז), טז
 לקחת דבר מתיק שבידה . . . . . ב, (טז), טז
 ספר קודש . . . . . ב, י, יז
 על ידי שינוי . . . . . ב, ט, טז
 שכח והושיט אי מותרת לקבל . . . . . ב, י, יז
 תינוק . . . . . ראה תינוק, קוואטר

היכר

אוכלין בלא שלחן אי צריך היכר . . . . . ג, (א), כח
 אכילת ארעי אם צריך היכר . . . . . ג, ב, כט
 אם לא מונח ביניהם ממש . . . . . ג, (ז), לג
 אם צריך להיות גבוה קצת . . . . . ג, ה, לה
 בבקבוק, קנקן . . . . . ג, ד, לד
 בבשר בחלב . . . . . ג, (ו), לא
 גדר למה צריך היכר . . . . . ג, ד, לא
 דבר שדרכו להיות על השלחן . . . . . ג, (ז), לג
 חיובו . . . . . ג, ד, לא
 טבעת אי סגי להיכר . . . . . ג, (יא), לה
 כל שהוא . . . . . ג, ה, לד
 כשאחד מהם אוכל . . . . . ג, (א), כח
 כשיושבים בשתי שולחנות סמוכים זה לזה . . . . . ג, י, לח
 כשיושבים זה מול זה . . . . . ג, ט, לז
 כשיושבים עם אחרים . . . . . ג, יא, לח
 כשיושבים עם אחרים בשלחן אחר . . . . . ג, (כג), לט
 כשיושבים רחוק אחד משני . . . . . ג, ח, לו
 כשמונח כבר לבשר וחלב אי צריך היכר נוסף . . . . . ג, (ו), לב
 כשרגילים לאכול בקערה אחת . . . . . ג, ו, לה

לחם . . . . . ג, ד, לג
 מי צריך לדעת מההיכר . . . . . ג, (ו), לב
 מפה . . . . . ג, ד, לב
 מפה מנייר תחת הצלחת . . . . . ג, (כג), מ
 מפתח אי סגי להיכר . . . . . ג, (יא), לה
 פרוסת לחם אי סגי להיכר . . . . . ג, (יא), לה
 פתק אי מהני להיכר . . . . . ג, (טו), לז
 שומר אי מהני להיכר . . . . . ג, (טו), לו
 שינוי מקום במקום היכר . . . . . ג, ז, לה
 תינוק ביניהם . . . . . ג, (כג), מ

הכנת מאכל ומשקה . . . . . ראה מזיגת כוס
 החזקת קדירה והשני מוציא ממנה . . . . . ב, (יז), יז

הנחת חפץ

על מטת שהיא שוכבת עליה . . . . . ב, (לו), כז
הנחת מאכל ומשתה לפני הבעל . . . . . ראה הגשת מאכל
הנחת מאכל ומשתה לפני האשה . . . . . ראה הגשת מאכל

הסתכלות

איסור הסתכלות מהו הגדר . . . . . ז, א, סז
 באשתו השוחה בבריכה . . . . . ז, (ב), סז
 באשתו המינקת . . . . . ז, (ב), סז
 באשתו הלובשת בגד שקוף . . . . . ז, ב, ע
 באשתו שרגילה להסתובב בלי גרביים או כיסוי ראש . . . . . ז, ד, עא
 בגילוי שער אשתו נדה . . . . . ז, ב, ע
 במכה במקום מכוסה . . . . . ז, ג, ע
 במקומות המכוסים . . . . . ז, א, סז
 במקומות הגלויים . . . . . ז, א, סז
 במקומות הגלויים בחופת נדה . . . . . ז, (ג), סח
 במקומות הגלויים אחרי שידוכין . . . . . ז, (ג), סח
 במראה . . . . . ז, (ב), סז
 בצילום . . . . . ז, (א), סז
 בתמונות חתונה או סרט . . . . . ז, (א), סז
 גדר מקומות המכוסים . . . . . ז, (ב), סח
 דרך מראה במקומות המכוסים . . . . . ז, (א), סז

כשאתו בחדר לידה . . . . . ז, ה, עב
 כשבעלה רופא מילדת . . . . . ז, (ז), עג
 על אשתו כשהיא טובלת . . . . . ז, ו, עג
 ראייה בעלמא . . . . . ז, א, סז

הצעת המטה

אחרי שקמים בבוקר . . . . . יא, ב, פג
 איסור כשהוא בפניו . . . . . יא, א, פב
 אי הצעת השלחן נכלל באיסור . . . . . יא, (א), פב
 אי כרים וכסתות נכלל באיסור . . . . . יא, (א), פב
 במטות שעוד לא ייחדו . . . . . יא, (א), פב
 בבית אחר . . . . . יא, (א), פב
 גדר איסורו . . . . . יא, א, פב
 כשלא יודעים של מי יהיה המטה . . . . . יא, (א), פב
 כשלא מכנים לשינה . . . . . יא, (ג), פג
 כשמחזיר פניו או עוצם עיניו . . . . . יא, א, פב

הרהור

באשתו טהורה . . . . . ז, (ג), סט
 באשתו נדה . . . . . ז, (ג), סט

הרחקה בין המיטות . . . . . ראה מטה

הרחקות

אי מותר לשאול אולי טעית . . . . . א, (ז), ז
 התחיל לעשות דבר שאסור בימי טהורה אי מותר להמשיך
 בימי טומאתה . . . . . א, (ב), ב
 חיוב לחזור על דיני הרחקות אחרי לידה . . . . . ז, (ט), עב
 להקל בפני אחרים מחמת בושה . . . . . א, ד, (ו), ג

זמרתה . . . . . ראה קול זמרתה

זמירות שבת

לשמוע אשתו שרה זמירות . . . . . ז, (יג), עד

זריקת דברים

איסורו . . . . . ב, יד, כג
 חפץ לתוך תיק שבידה . . . . . ב, (יז), טז
 חפץ לתוך עגלה שהיא דוחפת . . . . . ב, (יז), טז

כלפי מעלה . . . . . ב, טו, כג
על מטתה . . . . . ב, לו, כז

חולה

אין אחר בלעדה . . . . . טו, א, צג
אין בו סכנה מה אסור . . . . . טו, (א), צג
באיזה מלאכות מותרות לעשות בשבילו . . . . . טו, א, צג
הנחת תפילין . . . . . טו, (ב), צג
טיפול בו . . . . . טו, א, צג
טיפות בעין . . . . . טז, (ג), צו
נגיעה עם כפפות . . . . . טו, (א), צג

חולנית

איזה מלאכות מותר לעשות בשבילה . . . . . טז, א, צה
טיפול בה . . . . . טז, א, צה
לדחוף אשה על כסא גלגלים . . . . . טז, (ב), צה
להקימה על במטת חשמלית . . . . . טז, (ב), צה
לטפוף טיפות בעיניה . . . . . טז, ב, צו
למשש לה הדפק . . . . . יז, א, צז
למשש הדפק כשהוא רופא . . . . . יז, א, צז
למשש לה הדפק כשיש לה סכנה . . . . . יז, א, צז

חופת נדה . . . . . ראה יחוד

חימום

לכוון חימום עליה . . . . . ב, (כז), כב

חיבוק ונישוק

בעת נדתה . . . . . א, ב, ב
נגיעה שלא בדרך תאוה . . . . . א, (ד), ג
ראה רופא

חמאה

נטילתו ממנה אם נחשב כקערה אחת . . . . . ג, יד, מג
שיריים שלה או לא . . . . . ג, (כח), מג

חפץ ארוך

להושיט חד להשני . . . . . ב, (יז), טז

חפץ כבוד

להרים ביחד . . . . . ב, יא, יח
ראה עגלה

חתן

נתינת טבעת על כלה נדה . . . . . ב, ח, טו
שלא הספיק אלא העראה . . . . . א, (ח), ד
שכלתו פירסה נדה אחרי קירוב בשר . . . . . א, (ט), ו

ט' באב

איסור הרחקות . . . . . יז, ד, קב

טבעת

אופן מסירה לחופת נדה . . . . . ב, ח, טו
אם מהני להיכר . . . . . ג, (יא), לה

טיול

בספינה, או עגלה . . . . . ה, י, סג
בספינה קטנה . . . . . ה, (יב), סד
ברגל . . . . . ה, (יב), סג
גדר איסור טיול עם אשתו נדה . . . . . ה, י, סג
לאחד ולהשני הולך לצרכיו . . . . . ה, (יב), סג

טייפ

קול זמרתה נשמע על ידי טייפ . . . . . ז, (יג), עד

טיפות

להניח בתוך עין של בעלה או להיפך . . . . . טז, (ג), צו

טלפון

להחזיק בשפופרת כשאחד מדבר עליו . . . . . ה, (ח), נט

טעימה

מתבשיל אם נחשב שיוריה . . . . . ג, יז, מז

יולדת

בעל לנוכח בחדר לידה . . . . . ז, ה, עב

יום כיפור

איסור הרחקות . . . . . יז, ד, קב
להתכבד בקוואטר . . . . . ב, (כו), כא

יחוד

כשנמצאת במשרד של רופא . . . . . יז, (ג), צח
 כשעדיין לא בא עליה . . . . . א, ה, ד
 עם אשתו נדה . . . . . א, ה, ד
 עם אשתו כשלא גמר ביאה . . . . . א, (ט), ה
 עם אשתו כשלא הספיק אלא קירוב בשר . . . . . א, (ט), ה

יוצא לדרך

הרחקות בו . . . . . א, יא, ט

יין

למוזג בשבילו . . . . . יג, א, פט
 לשגר לה כוס . . . . . יג, ב, פט
 כוס של קידוש . . . . . יג, (ו), צא

ישיבה

באופן של חיבה . . . . . ה, (יא), סא
 באטובוס . . . . . ה, ט, סא
 על מטתה . . . . . ה, א, נב
 על ספסל . . . . . ראה ספסל המנתנדנד

כביסה

להוריד כביסה מחבל ביחד עם אשתו נדה . . . . . ב, ו, טו

כוס קידוש

הנהגה הנכונה . . . . . יג, (ו), צא
 שילוח לאשתו נדה . . . . . יג, א, פט

כלי שיר

לנגן בו בשבילו . . . . . ז, (יג), עה

כפרות

ראה תרנגולת

לבישת בגדים נאים

בעת נדתה . . . . . ח, א, עו
 להגיד לה שבח עליהם . . . . . א, (י), ו

לכוון מאוורר או חימום עליה . . . . . ראה מאוורר, חימום

לשחק במשחקים

גדר איסורו	א, ו, ו
המביאים להרגל עבירה	א, ו, ו
סביבון בחנוכה	א, (יג), ח
עם תינוק הנמצא על ברכי אשתו	א, י, ט
פינג פאנג	א, (יד), ח
שא"ך מעט	א, (יא), ז
שאר משחקים	א, ז, ז

מאורר

לכוון עליה	ב, (לג), כה
------------	-------------

מברשת שיניים

אם מותר להשתמש עם שלה	ג, כ, מח
-----------------------	----------

מגבת

שימוש עם שלה	א, יג, יא
--------------	-----------

מזיגת הכוס

איסור	י, א, עח
אם איסורו דוקא אם מזגה והושיטה	י, (א), עח
אם רואה אשתו מוזגת אי מחויב לצאת מהחדר	י, (א), עח
באיזה משקין נגזר עליו איסור מזיגה	י, ב, פ
בליל הסדר	י, (א), עט
החזרת פניו	י, (ב), עט
יין	י, ב, פ
כלה שטמאה מחמת דם בתולים אי מותר למזוג לו	י, (א), עט
כשאינ בעלה לפנייה	י, א, עח
כשיושבים עם אחרים	י, (ג), פ
לאיטרת יד	י, (ב), עט
מיץ ענבים אם דינו כין	י, (ד), פ
נתינתו בשינוי	י, א, עח
עבר ומזג אי נאסר המאכל	י, (א), עח
שלא בפניו	י, (ג), פ

מטה

איסור ישיבה ושינה על מטה שלה	ה, א, נא
אם היא מותרת לשכב על מטה שלו	ה, (א), נב

גדר מטה מיוחדת שלה . . . . . ה, (א), נב
 גדר אינה בעיר . . . . . ה, (ב), נג
 הנפתחת לב' מטות . . . . . ה, (ג), נד
 להחליף מטות בזמן פרישה ביום הוסת . . . . . ה, (ה), נו
 להחליף מטות בעת נדתה . . . . . ה, ה, נה
 לישן עליו כשאשתו אינה בעיר . . . . . ה, ב, נג
 ספה הנפתחת למטה בלילה . . . . . ה, ג, נג
 ספה שלפעמים היא שוכבת עליו . . . . . ה, (א), נב
 קומתיים . . . . . ה, (ג), נד
 של אשתו בבית חולים . . . . . ה, ד, נד
 ראה הצעת המטה

מטה אחת

גדר איסורו . . . . . ו, א, סה
 מטת קומתיים . . . . . ו, ד, סו
 עם תינוק ביניהם . . . . . ו, (ה), סו
 שיעור הרחקה ביניהם . . . . . ו, (ה), סה
 שתי מטות מחוברות אם דינו כמטה אחת . . . . . ו, ב, סה
 שתי מטות מחוברות בראשן . . . . . ו, ג, סו

מטריה

לילך ביחד תחת מטריה אחת . . . . . ב, ה, יד

מכונית . . . . . ראה טיול, ספסל המתנדנד

משחת שיניים

שימוש באותו משחה . . . . . ג, כ, מח

מתנות

ביום הטבילה . . . . . א, (יח), ט
 כשבא מהדרך . . . . . א, (יח), ט
 לתת לה בעת נדתה . . . . . א, ט, ח
 מיוחד ליום הולדת . . . . . א, (יח), ט
 פרחים לכבוד שבת . . . . . א, ט, ח
 שגורם חיבה . . . . . א, ט, ט

נגיעה

בבגדיה כשאינה לובשת אותם . . . . . ב, ב, יג

בבגדיה שיש עליהם דם נדה . . . . . ב, ב, יג
 בבגדים . . . . . ב, ב, יב
 בגדיו בבגדיה . . . . . ב, (ג), יב
 בכסא שאשתו יושבת עליה . . . . . ב, (ג), יב
 בעריות . . . . . יז, (ג), צז
 בשמיכה שלה בעת השינה . . . . . ב, (ד), יב
 גדר איסורו בעת נדתה . . . . . ב, א, יא
 זהירות יתירה כשעולים על אוטובוס צפופה . . . . . ב, ג, יג
 על ידי מקל או כפפות . . . . . ב, (א), יא
 שלא בדרך תאווה . . . . . ב, א, יב
 ראה דברים המביאים לידי נגיעה

נדנדה

לדחוף אחד אחרי השני . . . . . ב, (כח), כג

נוצה

לנפוח נוצה מעליה . . . . . ב, טז, כה

נטילת ידים

להכין לו לסעודה . . . . . יב, ב, פה
 להכין לו מים אחרונים . . . . . יב, ב, פו
 של מצוה . . . . . יב, ב, פה

נסיעה . . . . . ראה טיול, אוטובוס
 במעלית ביחד . . . . . ב, ז, טו

נר

להדליק מנר שמחזקת . . . . . ב, יג, כא
 להדליק סיגריה מנר של אחד מהם . . . . . ב, יג, כא
 להדליק להאיר המקום בשביל השני . . . . . ב, (כז), כב
 להדליק חימום לחמם השני . . . . . ב, (כז), כב
 ראה הבדלה

סגריה . . . . . ראה נר

סדין

המיוחדים שלה אי מותר להשתמש בהם . . . . . ה, ו, נו
 להשתמש בה כדי להגביה את שלו . . . . . ה, (ו), נז
 מתי אסור לישון בסדינים שלה . . . . . ה, (ו), נז

ספה . . . . . ראה מטה
שיש בו ריפוד אם מותר לשבת עליו עם אשתו נדה . . . . . ה, (ח), נט

ספינה קטנה

אם דיני כספסל המתנדנד . . . . . ה, (יא), סא

ספסל המתנדנד

גדר הנדנוד . . . . . ה, (ח), נח
ויש תינוק יושב ביניהם . . . . . ה, (ט), נט
ישיבה על אוטובוס אם דיני כספסל המתנדנד . . . . . ה, ט, ס
ישיבה עליו . . . . . ה, ז, נח
ישיבה עליו עם הפסק ביניהם . . . . . ה, ז, נח
מכונית אי דינו כספסל המתנדנד . . . . . ה, (יא), סא
עמידה עליו . . . . . ה, ח, ס

ספק אם טמאה

אם צריך לנהוג בהרחקות . . . . . א, (א), א

ספר

לקרוא בה ביחד . . . . . ב, ד, יד
שכח והושיט לאשתו נדה . . . . . ב, י, יז

עגלה

להרים ביחד . . . . . ב, יא, יח
לנסוע ביחד . . . . . ה, י, סג

פנס . . . . . ראה נר

פסח

ד' כוסות . . . . . י, (א), עט
להכין לה ד' כוסות . . . . . י, (א), עט

פרחים

אם מותר לתת לאשתו בערב שבת . . . . . א, ט, ח

קוואטר

איך יתנהגו בברית מילה . . . . . ב, יב, כ
אם שייך הסגולה אם אינם מעבירים זה לזה . . . . . ב, (כו), כא
ביום כיפור . . . . . ב, (כו), כא

קול זמרתה

כשאומרת ברכת המזון או קריאת שמע . . . . . ז, (יג), עה
 לשמוע כששר עם אחרים . . . . . ז, (יג), עה
 לשמוע קלטות של אשתו נדה . . . . . ז, (יג), עד
 לשמוע אשתו מנגנת . . . . . ז, (יג), עה
 שמיעה בעת נדתה . . . . . ז, ז, עג

קישוט בימי נדתה

אם מותר . . . . . ט, א, עז
 לכבוד שמחה או חתונה . . . . . ט, (ב), עז

קערה אחת . . . . . ראה אכילה מקערה אחת

קריאה

מספר ביחד . . . . . ב, ד, יד
 מברכון ביחד . . . . . ב, (ט), יד

רחיצה

איסורו . . . . . יב, א, פה
 איזה אברים אסור לרחוץ . . . . . יב, א, פה
 אם עברו והכינו מים אם נאסר המים . . . . . יב, (א), פה
 באיזה מים גזרו רחיצה . . . . . יב, א, פה
 הכנת מים לנטילת ידים . . . . . יב, ב, פה
 הכנת מים למצוה . . . . . יב, (ב), פה
 למלא ספל של מים לבעלה . . . . . יב, (ד), פו
 פתיחת ברז מים לבעלה . . . . . יב, ג, פח

רכבת

לנסוע עם אשתו נדה עליו . . . . . ב, ג, יג
 לישון על מטת קומתיים על רכבת . . . . . ו, (ח), סז

רקידה

בחופת נדה כשגורם בושהמצוה טאנ"ץ . . . . . א, (ו), ג
 לפניו בעת נדתה . . . . . א, (ז), ו

שחוק וקלות ראש

ראה לשחק משחקים . . . . . דברים המרגילים לערוה

שילוח הכוס

איסורו . . . . . יג, א, פט

אהל

מפתח עיניים

יעקב

קנה

אם מועיל שינוי . . . . . יג, א, פט
באיזה משקאות אסורים . . . . . יג, (ג), פט
ביין . . . . . יג, ב, פט
הנהגה הראויה להשלחת כוס של קידוש . . . . . יג, (ו), צא
כוס של קידוש . . . . . יג, ב, צא
כשמתארחין אצל אחרים . . . . . יג, (ו), צב
עבר ושלח כוס לאשתו . . . . . יג, (ג), צ
שכתוב עליו שם של בני משפחה . . . . . יג, (ו), צא
שלא בפניה . . . . . יג, א, פט
שמלא לכל בני הבית . . . . . יג, (ו), צב

שינה

ראה מטה

שירי מאכל

אם יש בו אותו היתרים כשירי משקה . . . . . ג, (כט), מד
גדר איסורו . . . . . ג, טו, מד
גלידה אם דינו כמקשה או מאכל לענן שיריים . . . . . ג, (כט), מד
דברים קטנים כפיצוחים וכדומה . . . . . ג, (כט), מה
טאב"ק אם דינו כמאכל או משקה . . . . . ג, (כט), מו
טועם המאכל אם נחשב כשיריה . . . . . ג, יז, מו
לחמניות קטנות . . . . . ג, (לג), מז
מנה מרכזית . . . . . ג, יט, מו
פירות שהכינה לעצמה מה דינם . . . . . ג, יח, מז
קערה שיש בה כמה מינים אם שייך דין של שירי מאכל . . . . . ג, טז, מו
שימוש בסבון ומשחת שיניים או מברשת שיניים . . . . . ג, כ, מח
שמשה עם בקבוק רוטב של כמה אנשים אם נחשב שיריה . . . . . ג, (לג), מז

שירי משקה

אינו יודע שזה שיריה . . . . . ד, ד, נא
אינו יודע שהיא נדה אם צריכה להודיע לו . . . . . ד, ה, נא
אחר שתתה ביניהם . . . . . ד, א, מט
גדר איסורו . . . . . ד, א, מט
מהו גדר הלכה לה לענין שירי משקה . . . . . ד, (ו), נא
שהורקו לכוס אחר . . . . . ד, א, מט
ששתה מבקבוק גדול . . . . . ד, (ב), נ

ששתה מכוס והלכה לה . . . . . ד, ו, נא
 שתתה מפחית. . . . . ד, ב, נ
 שתתה מפחית עם קש . . . . . ד, ג, נ

שינה. . . . . ראה מטה

תינוק

הגבתו ביחד . . . . . ראה עגלה
 היושב ביניהם לענין היכר . . . . . ג, (כג), מ
 היושב ביניהם תוך רכב . . . . . ה, (יא), ס
 היושב ביניהם על ספסל . . . . . ה, (ט), ס
 כיסוי ראש כשאתו מחזיקה אותו . . . . . ב, (לז), כח
 להושיט אוכל לתוך פיו כשעל ברכי אשתו . . . . . ב, יח, כז
 להניחו על מטה שאשתו שוכבת עליה . . . . . ב, (לז), כז
 למסור מוצץ תוך פיו על ברכי אשתו . . . . . ב, (לז), כז
 לקחתו ממטה שאשתו שוכבת עליה . . . . . ב, (לז), כז
 מסירתו זה מזה . . . . . ב, יז, כה
 נשיקתו כשהוא בידי אשתו . . . . . ב, (לז), כז
 תרופות לתת לו כשהוא בידה . . . . . ב, (לז), כז

תפילין

להניח על בעלה חולה . . . . . טו, (ב), צג
 שכח והושיט לה תפילין . . . . . ב, י, יז

תמונה

להסתכל בתמונה שרואים מקומות המכוסים שבה . . . . . ז, (א), סז
 להסתכל על תמונות של החתונה בעת נדתה . . . . . ז, (ב), סז
 לקחת תמונה באשתו . . . . . ז, (ב), סח

תרנגולת

להסתובב בערב יום כיפור על אשתו נדה . . . . . ב, (כז), כג

הרב מאיר לייפער, רב בית המדרש "נועם אלימלך" ליזענסק

בית המדרש "נועם אלימלך" ליזענסק

ספר זה נתנדב ע"י
כ"ק אדמו"ר שליט"א
וזוגתו הרבנית תליט"א

לזכר נשמת הוריה היקרים
הרב ר' צדוק בן עזריאל משה איידלער ז"ל
נלב"ע ט"ז אדר ב' תשס"ג

וזוגתו הרבנית החשובה
מרת פרידא בת ר' אברהם ע"ה
נלב"ע ערב ר"ה תשנ"ד

ולעילוי נשמת אמי מורתי
הרבנית הצדקת ראכל בת הגה"ק רבי לוי יצחק ע"ה
נפטרה י"ז בתמוז תש"ע

ת.נ.צ.ב.ה.

הוקדש

לעילוי נשמתה הטהורה
של

רות חנה בת יהיאל ע"ה

She was a woman of selflessness as demonstrated
by her acts of Chesed

There was never a moment in her life that she
was not devoted to her family, she always
instilled in us the importance of judaism
and a passion for knowledge

זכויות מעשיה למען התורה ולומדיה
יעמדו לצאצאיה להתברך בכל מילי דמיטב

ת.ג.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בעלה

זלמן דוב רקמן

וילדיה

אביגיל מרים

אברהם יוסף

מרדכי צבי

יזכור אלוקים

את נשמת אבינו
ר' גרשון הכהן ז'רקובסקי מבלכטוב ז"ל
נלב"ע כ"ד מנחם-אב תשמ"ח

שעסק בצרכי ציבור באמונה רבות בשנים

ואת נשמת אמנו
מרת יפה ז'רקובסקי מלודז' ע"ה
נלב"ע כ"ג טבת תשמ"ח

וכל בני משפחתם שגשרפו בשואה הי"ד
בגן עדן תהא מנוחתם

הונצח ע"י

ישעיהו ויהודית ז'רקובסקי

ציפורה ואלהנן יעקובוביץ'

יהא ספר זה
ההלכות המובאות בו
וזכות התורה הבאה ממנו

מוקדש להצלחתם של

נח צבי נ"י
אליעזר נ"י
אילת פערל שתחי'
עזרא מנחם נ"י

בני הרב אברהם דוד הי"ו

להתברך ממקור הברכות, לשגשוג וסייעתא דשמיא בכל דרכיהם
ויזכו לעלות ולהתעלות ולהוות מקור נחת ושמחה לכל משפחתם
וימשיכו לפאר את שושלת המשפחה
מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא

ע"י הוריהם אוהביהם

אברהם דוד ומרים שושנה מאטעשיין

לזכר נשמת

הורינו האהובים, ראשי ובני משפחתינו
אשר קידשו שם שמים בחייהם, והרבו בעשיית מצוות ומעשים טובים
אוהבי ישראל, שהיוו מקור כח וחיזוק למשפחתם

דוד ב"ר אהרן ורעייתו שרה אסתר ב"ר אברהם יוסף ראזנר
שמעון ב"ר יחזקאל ורעייתו רנה ב"ר ברוך ליטמן
יעקב שלמה בן יהודית ורעייתו שיינא טשארנא ב"ר גדליה קרול
אשר אנשיל ב"ר שמואל לייב פרידמן

ולזכר נשמת

אבינו, בעלי, אחינו וחברנו האהוב
היווה אות ומופת בשמחת החיים ובאהבת הזולת
הנחיל למשפחתו ולאוהביו את מורשתו - כבוד הבריות ואהבת חינם

דוד ב"ר שמעון ע"ה

David Litman A"H

ולזכות ולהצלחת שיינע בת אלאנה שתחי'

מתוך הודאה להשי"ת על הזכות שנפלה בחלקנו
לחלוק כבוד ליקירינו

שמואל אריה ואלאנה קרול

Steven & Alana Krul

לעילוי נשמת

אבינו וסבינו האהוב
ישראל ב"ר משה נחום

היה בעל מידות תרומיות, הרבה להיטיב
אמר מעט ועשה הרבה

הונצח ע"י

יהודה אהרן ומרים סירל ומשפ'

לעילוי נשמת

שלמה ב"ר טוביה ע"ה

לעילוי נשמת

ישראל ב"ר אליהו ע"ה

לעילוי נשמת

הורי, סבינו וסבתנו היקרים

אהרן ומרים שרמר ז"ל

יהי זכרם ברוך
ותהא נשמתם צרורה בצרור החיים

אמירה ויוסף סקוצילס
מאיר סקוצילס ומשפ'
בארי סקוצילס ומשפ'
מיכאל סקוצילס ומשפ'

לעילוי נשמת

עזרא היים ב"ר שלמה ע"ה

הונצח ע"י

אלי והני סולומנזאדה ומשפ'

לעילוי נשמת

דוד ב"ר יוסף ע"ה

טובה ב"ר אברהם ע"ה

הונצח ע"י ילדיהם

אלכסנדר אשר ושרה סקוצ'ילס

לעילוי נשמת

צבי יעקב דוד ב"ר יוסף ז"ל

לעילוי נשמת

יוסף ב"ר משה אשר ע"ה

לעילוי נשמת

מאשא ב"ר אברהם

נעקדה על קידוש ה' בעודה רכה בשנים, הי"ד

הונצח ע"י

אלכסנדר, יוסף וטלי סקוצ'ילס

בלב מלא שמחה והודיה להקב"ה על הטוב אשר גמלנו
והביאנו עד הלום, מבקשים אנו לברך את בננו ונכדנו היקר

הרב **יעקב אהרן סקוצ'ילס** שיחי'
ואת כל משפחתו

על עבודת הקודש שהושלמה בכתיבת ספר זה

אנו תפילה שבזכות הכבוד והנחת שר' יעקב מעניק לנו
יזכה הקב"ה אותנו ואת כל משפחתנו לחיים טובים וארוכים, בריאות
נחת והצלחה בכל. אנו מודים להקב"ה על שזכינו בצאצאים יראי שמים
ובעלי דרך ארץ

ר' משה מנחם סקוצ'ילס וב"ב
ר' אבנר סקוצ'ילס ורעיתו
ר' אלי גרשון סקוצ'ילס
רחל שרה סקוצ'ילס

ומתפללים בעבורם בכל יום ויום והצלחה, בריאות
וחיים טובים ומאושרים

מאחלים
אבא ואמא
סבתא פרינה סקוצ'ילס
סבא אברהם וסבתא פולה ווקסברג